T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YEREL YÖNETİMLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI:
Türk Belediyelerinin EUROCITIES Deneyimi

Doktora Tezi

SELÇUK MUTLU

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YEREL YÖNETİMLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI:
Türk Belediyelerinin EUROCITIES Deneyimi

Doktora Tezi

SELÇUK MUTLU

Danışman: Prof. Dr. YÜKSEL DEMİRKAYA

İstanbul, 2018

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

YEREL YÖNETİMLER Anabilim Dalı MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM Bilim Dalı DOKTORA öğrencisi SELÇUK MUTLU'nın YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI: TÜRK BELEDİYELERİNİN EUROCITIES DENEYİMİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.09.2018 tarih ve 2018-27/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 22./10./2018

Öğretim Üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	Prof. Dr. YÜKSEL DEMİRKAYA	
2.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. RECEP BOZDOĞAN	
3.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. NİHAT ALAYOĞLU	
4.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. ÖMER FARUK GENÇKAYA	
5.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. BEKİR BERAT ÖZİPEK	

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	: Selçuk Mutlu
Anabilim Dalı	: Yerel Yönetimler
Programı	: Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Yüksel Demirkaya
Tez Türü ve Tarihi	: Doktora – 2018
Anahtar Kelimeler	: Kent Ağları, Yönetişim, Avrupalılaşma, Kentsel Politikalar

ÖZ

YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI: Türk Belediyelerinin EUROCITIES Deneyimi

Bu tezde amaçlanan, Avrupa düzeyinde örgütlenen ulusötesi kent ağlarının bir yönetişim aktörü olarak gelişip gelişmediklerinin ve bu bağlamda Türkiye'deki belediyelerin fotoğrafın neresinde durduğunun araştırılmasıdır. Yönetişim, yeni kamu yönetimi yaklaşımı, belli yönleriyle Avrupalılaşma, çok katmanlı yönetişim ve yönetişim ağları bağlamında kent ağları yeni bir aktör olarak mı gelişiyor? Türkiye'deki belediyeler bu aktörün sahip olduğu rolün bir parçası olabiliyor mu?

Yönetişim anlayışının küresel ölçekte meydana getirdiği dinamikler, AB'nin yönetimsel süreçlerinin olduğu gibi yerelleşme siyasalarının temellerinin oluşturulmasında da oldukça belirleyici olmuştur. Her ne kadar Avrupa kentleri AB bütünleşmesinin birçok sürecinden geçmişten bu yana fazlasıyla etkilenmiş olsa da; günümüzde AB yönetsel alanında özellikle yönetişim ve yeni kamu yönetimi yaklaşımlarıyla birlikte daha fazla

etkinlik kazanmaya başlamıştır. Bir yönüyle yeni kamu yönetimi ve yönetişim anlayışlarının tesir ettiği yerelleşme siyasasına da bağlı olarak AB müktesebatının önemli bir kısmının yerel yönetimler tarafından uygulanıyor olması, bu müktesebatın kapsadığı çerçevenin birçok alanında kentlerin AB ile etkileşim halinde olmasını ve yönetişim yapıları içinde hareketlilik kazanmalarını dikkat çekici hale getirmektedir. Bu bağlamda birçok alanda kentler, yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetişim çerçevesinde muhatap oldukları siyasaların pasif uygulayıcıları olmaktan öteye geçmeye başlamıştır. Kendilerini etkileyen AB düzeyindeki siyasaların şekillendirilmesi ve onlara yön verilmesi kentlerin gündemlerinde daha fazla yer bulmaktadır. Dolayısıyla, kentler Brüksel'deki temsiliyet yapılarını güçlendirmeye ve aralarında kurdukları ağlar vasıtasıyla AB kurumları tarafından yönetişim süreçlerinin etkin bir aktörü olarak kabul görülmeye başlanmıştır. Diğer bir yönüyle, kent ağlarının ileri sürülen etkileşim ve politika süreçlerine dahil etme rolü onların Avrupa yönetişiminin yeni bir aktörü gibi gelişmeye başlaması bağlamında araştırmaya değer bir alan sunmaktadır.

Araştırmada, kavramsal ve kuramsal çerçevenin sahip olduğu perspektifi yansıtan ve kamu yönetimi, kamu politikaları, karşılaştırmalı politikalar ve kent politikaları literatüründe sıklıkla işlenen yönetişim yaklaşımı merceğinden kent ağları ele alınmıştır. Bununla birlikte, AB'nin salt uluslararası bir örgüt veya ulusüstü bir yapılanmadan ziyade, idare yapısı itibarıyla kendine özgü bir oluşum olduğuna ilişkin bir yaklaşımın da araştırma alanının daha iyi anlaşılmasına katkı yapacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda, belli yönleri ile Avrupalılaşma ile yatay ilişkilerin daha iyi anlaşılmasına yönelik olarak yönetişim ağları yaklaşımı da kuramsal ve kavramsal perspektife zenginlik katan boyutlar sunmuştur.

Araştırma, soru formlarına dayalı vaka/durum çalışması olarak biçimlendirilmiştir. 2016 yılı itibarıyla EUROCITIES'e üye Türkiye'den 14 belediye nezdinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı "soru formu/anket" şeklindedir. Yapılan anket uygulaması neticesinde araştırma sorularına ilişkin bulgular ortaya konarak, yorumlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde tez konusuna ilişkin

muhakemenin ve anlayışın gelişmesi ile benzer vaka/durumlarla kıyaslama yapılmasına imkân verecek derinliğin sağlanmasına önem verilmiştir. Araştırma; EUROCITIES'in üye Türk belediyelerin Avrupa düzeyinde hareketlilik kazanmasında ve kentler arasındaki etkileşimlerinde üstlendiği rolün henüz etkin bir safhada olmadığı, bununla birlikte ilgili belediyenin ağırlıklı olarak sahip olduğu liderliğin, vizyonun, beşeri ve mali kaynak kapasitesinin söz konusu role pozitif bir yön verebileceği sonucunu yansıtmaktadır.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname	: Selçuk Mutlu
Field	: Local Authorities
Programme	: Local Authorities and Subsidiarity
Supervisor	: Prof. Dr. Yüksel Demirkaya
Degree Awarded and Date	: Doctor of Philosophy – 2018
Keywords	: City Networks, Governance, Europeanization, Urban Policies.

ABSTRACT

EUROPEAN CITY NETWORKS AS GOVERNANCE ACTORS: EUROCITIES Experience of Turkish Municipalities

This thesis addresses the questions whether the transnational city networks, based in Europe, emerge as governance actors, and in this context, where the Turkish municipalities stand in this picture? Do city networks develop and progress as new forms of governance at European level in the context of governance and new public management and of certain aspects of Europeanization, multi-level governance and governance networks approaches? Do the Turkish municipalities manage to be a part of the role of these actors play?

Dynamics and outcomes diffused by the governance approach through global scale had influence on the creation of the basic structure of decentralization policies as well as on EU administrative processes. Although European cities have always been susceptible

actors of EU integration processes, recently they began to gain more efficiency within EU polity on the occasion of the perceptions of governance and the new public management approaches.

In a sense, the fact that the two-thirds of EU acquis is being implemented by local governments, based on the decentralization policies which came into prominence by governance and new public management approaches, made the mobilization of cities within governance structures and their interaction with the EU, more striking then before. In this regard, strengthening their representation in Brussels and establishing the networks between them, cities were proved to be qualified as "active players" instead of being "simple policy-implementers", and then they began to be seen as active interlocutor by the EU institutions. By this way, the fact that the role in interaction and mobilization of city networks creates a remarkable field which is worth to study further within the context of new actors of European governance.

The conceptual and theoretical framework of the research have a certain disciplinary perspective. In other words, rather than the approaches characteristically peculiar to international relations, city network are discussed from the objectives of governance approach studying frequently in the literature of comparative politics, public policy and urban politics. In addition to this, an approach predicting that the EU has a unique formation rather than the one which purely takes the EU for an international or a supranational organization, is expected to contribute to a better understanding of the research subject. In this context, both Europeanization with certain aspects and governance networks approach with the aim of better understanding horizontal relations, added enriching dimensions to the theoretical and conceptual perspective.

The research based on a survey is patterned in the form of case study. Survey was conducted with representatives of 14 municipalities in Turkey which are members of EUROCITIES by year 2016. Survey employs a semi-structured questionnaire as a tool for data collection. Research data and findings were not analyzed with a method of

generalization or induction, but with an emphasis having a depth to allow comparisons to be made with the similar cases accompanied by the development of reasoning and understanding giving insight to the thesis' subject. Findings related to research questions were revealed and commented as a result of conducted survey. Herewith the research reveals that EUROCITIES' role of encouraging mobilization and interaction between cities at European level for Turkish municipalities, actually is not in a triggering phase, mainly comes into play and reflects the positive results to occur depending on the leadership, strategic vision, financial and human resource capacity of these respective municipalities.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında en önemli paylardan birine sahip olan Danışmanım Sayın Prof. Dr. Yüksel Demirkaya'ya teşekkürü borç bilirim. Değerli Hocamın yalnızca akademik bilgilerinden değil bilgeliği ile bana insani gelişim açısından sunduğu rehberlikten istifade etmiş olmak büyük bir onurdur.

Tez çalışmamın başlangıcından sonuna kadar gösterdikleri sabrın yanı sıra sundukları destek ve eşsiz güven için kıymetli Hocam Sayın Prof. Dr. Recep Bozdoğan'a ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Demir'e teşekkürlerimi arz ederim.

Yol göstericilikleri ve bahşettikleri değerli katkılar için Hocalarım Sayın Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya'ya, Prof. Dr. Bekir Berat Özipek'e ve Doç. Dr. Nihat Alayoğlu'na şükranlarımı sunarım.

Son olarak benden hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen kıymetli aileme, yakınlarıma ve dostlarıma teşekkür ederim.

Yunus'un deyimiyle "kendin bilmek" olan ilimden bir parça feyz alabilmek niyetiyle…

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TABLO LİSTESİ…… xi
ŞEKİL LİSTESİ……..... xii
KISALTMALAR…… xiv

1. GİRİŞ……... 1

1.1. TEZİN KONUSU VE KAPSAMI……...……..... 1
1.2. TEZİN AMACI…...…….. 12
1.3. TEZİN ÖZGÜNLÜĞÜ…….... 13
1.4. ARAŞTIRMA SORULARI……... 14
1.5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ……... 17
1.6. ARAŞTIRMANIN MODELİ…… 20
1.7. VERİ TOPLAMA VE İŞLEME TEKNİĞİ……..... 21
1.8. TEZİN İÇERİĞİ…… 23
1.9. ARKA PLAN……..... 24

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE……..... 37

2.1. YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI…….. 41
2.1.1. Yeni Kamu Yönetimi ve Yönetişim Yaklaşımlarının Arka Planı ve Gelişimi…… 41
2.1.2. Yönetişime Giden Süreç ve Yönetişimin Özellikleri ……... 48
2.1.3. Yönetişim Yaklaşımlarına Yönelik Eleştiriler…….. 53
2.2. AVRUPALILAŞMA VE YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI…… 56
2.2.1. Avrupalılaşma Yaklaşımlarına Genel Bakış……. 56
2.2.2. Yönetişim Perspektifinden Avrupalılaşma…… 65
2.2.3. Avrupalılaşma Yaklaşımına Yönelik Eleştiriler…… 69
2.3. AVRUPA YÖNETİŞİMİ VE YÖNETİŞİM AĞLARI……. 71
2.3.1. Çok Katmanlı Yönetişim…….. 77
2.3.2. Yeni Bir Yönetişim Formu Olarak Yönetişim Ağları…….. 82
2.3.2.1. Siyasa Ağları Analizi……..... 84
2.3.2.2. Yönetişim Okulu Yaklaşımı……..... 85
2.3.2.3. Uluslararası İlişkiler Perspektifinden Yönetişim Ağları. 89
2.3.2.4. Yönetişim Ağlarının Özellikleri……..... 91

2.3.2.5. Yönetişim Ağlarının İşlevleri……..... 92
2.3.3. Yönetişim Ağları Yaklaşımlarına Yönelik Eleştiriler…….. 94
2.4. YERELLEŞME, ULUSALTI YÖNETİMLER VE YÖNETİŞİM…..... 97

3. AVRUPA KENT AĞLARI……..... 103

3.1. YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI……. 103
3.2. YÖNETİŞİM SİSTEMİ İÇİNDE KENTLERİN HAREKETLİLİĞİ VE AVRUPA KENT AĞLARININ ROLÜ…… 109
3.2.1. Ulusaltı Yönetimlerin AB'nin Siyasa Süreçlerine Katılımı ve Kent Ağlarının Rolü…….. 109
3.2.1.1. AB Bölgesel Politikası……. 116
3.2.1.2. Bölgeler Komitesi……. 122
3.2.1.3. Uyum Siyasasında Kentsel Boyut ve Kent Ağları…….... 125
3.2.1.4. Sosyal Siyasa, İstihdam Stratejisi, Açık Eşgüdüm Metodu ve Kent Ağları…….. 134
3.2.1.5. Sürdürülebilirlik, Çevre Siyasası ve Kent Ağları……. 137
3.2.2. AB'nin Ortaklık Prensibinin Hareketlilik Etkisi, AB Fonları ve Kent Ağları…… 140
3.2.3. Kentlerin AB Düzeyindeki Lobi Faaliyetleri, Çıkar Temsili ve Kent Ağları…… 144
3.3. KENTLER ARASI ETKİLEŞİM AÇISINDAN AVRUPA KENT AĞLARININ ROLÜ……. 147

4. TÜRK BELEDİYELERİNİN EUROCITIES DENEYİMİ…… 154

4.1. YÖNETİŞİM, AĞ FAALİYETLERİ VE TÜRK YEREL YÖNETİMLERİ…… 154
4.2. BİR AVRUPA KENT AĞI OLARAK: EUROCITIES…… 160
4.2.1. Kuruluşu ve Gelişimi……. 160
4.2.2. Örgütsel Yapısı…….. 161
4.2.2.1. Genel Kurul…….. 161
4.2.2.2. Yönetim Kurulu…… 161
4.2.2.3. Brüksel Ofisi……. 161
4.2.2.4. Tematik Forumlar ve Çalışma Grupları……... 162
4.2.3. Üyelik…… 165
4.2.3.1. Tam Üyeler ve Ortak Üyeler…… 165
4.2.3.2. İştirakçi Ortaklar ve İştirakçi İş Ortakları…… 165
4.2.4. Stratejik Öncelikleri……... 166

4.2.5. Çalışmaları……. 167
4.2.5.1. Siyasa Süreçlerine Katılım ve Lobi…….. 167
4.2.5.2. Ağ Faaliyetleri-*Networking*…….. 169
4.2.5.3. Bilgilendirme, Yaygınlaştırma ve Farkındalık Arttırma.. 171
4.3. TÜRK BELEDİYELERİNİN EUROCITIES DENEYİMİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI…… 172
4.3.1. Avrupa Birliği Politika Süreçleri ve Kurumları Düzeyinde Hareketlilik…… 179
4.3.2. Kentlerarası Etkileşim……... 191
4.3.3. EUROCITIES ile Kurumsal Etkileşim…….. 206
5. SONUÇ ……... 214
EKLER ……... 231
KAYNAKÇA …….. 239

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No.
Tablo 1	: Tez Kapsam Haritası……..	10
Tablo 2	: Alt Araştırma Sorularının Kategorizasyonu……..	15
Tablo 3	: Alt Araştırma Sorularına Ait Perspektifin Vaka Analizine Yansıması……..	16
Tablo 4	: YKY Kavramlarına Genel Bir Bakış…….	47
Tablo 5	: Bütünleşme Teorisinin İşlevleri ve Araştırma Alanları…..	60
Tablo 6	: Dört Yönetişim Formundan Avrupalılaşma Etkisi…….	64
Tablo 7	: Ampirik Araştırmalarda Yönetişim Ağlarının Tipleri ve Nitelikleri……..	74
Tablo 8	: Yönetişim Ağları Yaklaşımının Teorik Varsayımları…...	86
Tablo 9	: Bölgesel Siyasa ve Ulusaltı Yönetimlerin Katılımında Tarihsel Dönüşüm…….	121
Tablo 10	: Ekonomik ve Sosyal Uyum Siyasasının Mali Araçları (1994-1999)……..	132
Tablo 11	: Uyum Siyasasının Mali Araçları (2000-06 ve 2007-13 Karşılaştırması)…….	133
Tablo 12	: AB'den Fon Temin Etme Süreci ve Yerel Yönetimlerin Yenilikçi Eylemleri……...	143
Tablo 13	: EUROCITIES Forum ve Çalışma Grup Başkanlıkları (2016)……...	164
Tablo 14	: Anket Sonuçları İtibarıyla EUROCITIES-Türk Belediyeleri İlişkileri……...	224

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No.
Şekil 1	: Avrupalılaşmanın Ülke İç Yapısına Etkisi……	62
Şekil 2	: İç Yapıdaki Değişimin Rasyonalist ve Sosyolojik Mantığı…..	63
Şekil 3	: Soru Grupları…….	178
Şekil 4	: AB Bölgeler Komitesi ile İlişki Geliştirme Düzeyi……..	179
Şekil 5	: EUROCITIES'in AB Bölgeler Komitesi ile İlişki Geliştirmeye Katkısı…….	180
Şekil 6	: Pozisyon/Politika Belgelerine Katkı Verme Düzeyi……	180
Şekil 7	: EUROCITIES'in Pozisyon/Politika Belgelerine Görüş Vermeye Katkısı……...	181
Şekil 8	: AB Karar Alma Süreçlerine Genel Olarak Katılım Düzeyi….	181
Şekil 9	: EUROCITIES'in AB Karar Alma Süreçlerine Genel Katılıma Katkısı……	182
Şekil 10	: AB Yerel Yönetimleri ile Ortak Proje Geliştirme Düzeyi…...	183
Şekil 11	: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Ortak Proje Geliştirmeye Katkısı…….	183
Şekil 12	: AB'den Proje Finansmanı Sağlama Düzeyi…….	184
Şekil 13	: EUROCITIES'in AB'den Proje Finansmanı Sağlamaya Katkısı……...	185
Şekil 14	: AB Nezdinde Lobi Faaliyetleri Düzeyi……	185
Şekil 15	: EUROCITIES'in AB Nezdindeki Lobi Faaliyetlerine Katkısı	186
Şekil 16	: AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Ziyaret ve Periyodik Toplantı Düzeyi…….	191
Şekil 17	: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Ziyaret ve Periyodik Toplantılara Katkısı…….	192

Şekil 18 : AB Yerel Yönetimleri ile Düzenli İletişim Düzeyi…….. 193

Şekil 19 : EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Düzenli İletişime Katkısı……... 194

Şekil 20 : AB Yerel Yönetimleri ile Yenilikçi Uygulama ve Süreçler Bağlamında İşbirliği Düzeyi……. 195

Şekil 21 : EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Yenilikçi Uygulama ve Süreçler Bağlamında İşbirliğine Katkısı…… 195

Şekil 22 : AB Yerel Yönetimleri ile Örnek Uygulama Paylaşım Düzeyi 196

Şekil 23 : EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Örnek Uygulama Paylaşımına Katkısı…….. 197

Şekil 24 : AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Kapasite Geliştirme Çalışmaları Yapma Düzeyi……... 198

Şekil 25 : EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Kapasite Geliştirme Çalışmalarına Katkısı……... 198

Şekil 26 : AB Nezdinde Görünürlük, Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetleri Yapma Düzeyi……... 199

Şekil 27 : EUROCITIES'in AB Nezdinde Görünürlük, Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetlerine Katkısı……... 200

Şekil 28 : EUROCITIES İlişkileri için Özel Birim Görevlendirmesi….. 207

Şekil 29 : EUROCITIES İlişkileri için Bütçe Ayrılması…….. 208

Şekil 30 : EUROCITIES Forum ve Çalışma Gruplarına Katılım…… 208

Şekil 31 : EUROCITIES'in Değer Kattığı Perspektif…….. 209

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AEM	Açık Eşgüdüm Metodu
AER	Association of European Regions (Avrupa Bölgeler Birliği)
bkz.	Bakınız
CARDS	Community Assistance to Reconstruction, Development and Stabilisation (Yeniden Yapılanma, Kalkınma ve İstikrar için Topluluk Yardımı)
CEF	Connecting Europe Facility (Avrupa Tesislerinin Bağlantılandırılması)
CEMR	Council of European Municipalities and Regions (Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi)
CF	Cohesion Fund (Uyum Fonu)
CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe (Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi)
CPR	Common Provisions Regulation (Ortak ve Genel Hükümler Tüzüğü)
CoR	Committee of Regions (Bölgeler Komitesi)
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu)
EAGGF	European Agriculture Guidance and Guarantee Fund (Avrupa Tarımsal Sevk ve Garanti Fonu)
EaSI	Employment and Social Innovation (İstihdam ve Sosyal Yenilik)
ECOS	European City Cooperation System (Avrupa Kent İşbirliği Sistemi)

EDF	European Development Fund (Avrupa Kalkınma Fonu)
EMFF	European Maritime and Fisheries Fund (Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu)
ENP	European Neighbourhood Policy (Avrupa Komşuluk Siyasası)
EQUAL	Community Initiative for Inequality in the Labour Market (Emek Piyasasındaki Eşitsizlikler için Topluluk İnisiyatifi)
ERDF	European Regional Development Fund (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu)
ESF	European Social Fund (Avrupa Sosyal Fonu)
ESIF	European Structural and Investment Funds (Avrupa Yapısal Fonlar ve Yatırım Fonları)
EUROCITIES	Çeşitli Avrupa kentlerinin; kentlerin ekonomik, siyasi ve sosyal gelişimine ilişkin konuları Avrupa gündemine taşıyabilmek amacıyla kurdukları ağ tipi yapılanma
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance (Balıkçılığın Sevki için Mali Araç)
INTERREG	Community Initiative for Interregional Cooperation (Bölgelerarası İşbirliği için Topluluk İnisiyatifi)
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale (Kırsal İktisadi Kalkınma Eylemleri Arasında İrtibat)
MEDA	Euro - Mediterranean Partnership (Avrupa-Akdeniz Ortaklığı)
METREX	Network of European Metropolitan Regions and Areas (Avrupa Metropolitan Bölgeler ve Alanlar Ağı)
PHARE	Poland and Hungary Assistance for Reconstruction of Economy (Polonya ve Macaristan Ekonomilerini Yeniden Yapılandırma Yardımı)
PROGRESS	Community Programme for Employment and Social Solidarity

	(İstihdam ve Sosyal Dayanışma için Topluluk Programı)
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical Substances (Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik)
RECITE	Regions and Cities for Europe (Avrupa için Bölgeler ve Kentler)
RIS	Regional Information Society Initiative (Bölgesel Bilgi Toplumu Girişimi)
RISI	Regional Innovation Strategy (Bölgesel Yenilikçilik Stratejisi)
RITTS	Regional Innovation and Technology Transfer Strategies and Infrastructures (Bölgesel Yenilikçilik ve Teknoloji Transfer Stratejileri ve Altyapıları)
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayıları
TACIS	Technical Assistance for the Commonwealth of Independent States (Bağımsız Devletler Topluluğu için Teknik Yardım)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
URBAN	Community Initiative for Troubled Urban Areas (Sorunlu Kentsel Alanlar için Topluluk İnisiyatifi)
YKY	Yeni Kamu Yönetimi

1. GİRİŞ

1.1. TEZİN KONUSU VE KAPSAMI

Tezin konusu, ulusötesi Avrupa kent ağlarının incelenmesi ve analiz edilmesidir.

Literatürde kentlerin görünürlük ve hareketlilik kazanma, etkileşim sağlama, karşılıklı bilgi paylaşımı, işbirliği, ortak proje geliştirme, en iyi uygulama paylaşımı, lobi faaliyetleri yürütme, finansal kaynaklara erişim gibi amaçlarla bir araya geldikleri ve ağ faaliyeti (*networking*) gerçekleştirdikleri yapılar için oldukça çeşitlilik arz eden tanımlamalar kullanılmaktadır.

Ulusötesi kent ağları (Keiner ve Kim, 2007; Niederhafner, 2012), kentlerarası ağlar (Leitner ve Sheppard, 2002) ve ulusötesi belediye ağları (Kern ve Bulkeley, 2009) gibi doğrudan terim kullanımları mevcut olmakla birlikte; yerel yönetimlerin aralarında meydana getirdikleri bu yapıların "siyasa ağları" (Börzel, 1997; Peterson, 2003) ya da "yönetişim ağları" (Klijn, 2008; Torfing, 2007) gibi kavramlar altında da değerlendirilebildiği belirtilebilir.

Avrupa kent ağlarının kökenlerini ortaçağın "Hansa Birliği" örneğinde olduğu gibi oldukça eskiye dayandıran görüşler (Kaiser, Leucht ve Gehler, 2010, s. 6; Kern ve Bulkeley, 2009, s. 309; Lefèvre ve d'Albergo, 2007, s. 317) bulunmakla birlikte; özellikle 1990'larda küreselleşme, yeni kamu yönetimi, yönetişim, Avrupa bütünleşmesi ve yerelleşme politikalarının hız kazanmasının, kentlerin ulusötesi arenadaki görünürlüğü ve hareketliliğinde etkili olduğu ve ulusötesi kent ağlarının sayısının hızla artış gösterdiği literatürde sıklıkla yer bulmaktadır.

Küreselleşmenin doğurduğu etkiler bağlamında Sassen (2005, ss. 27-43) "çok merkezli ağ kentleri" kavramını ortaya koymakta, Castells (2005) de "ağ toplumu" paradigması çerçevesinde mekanın organizasyonu için kentleri içine alan metropoliten/bölgesel ağların önemini vurgulamaktadır.

Bozlağan ve Demirkaya (2005, ss. 499-511) yeni kamu yönetiminin temel yaklaşımlarından birinin şüphesiz yerel yönetimlerin güçlendirilmesi olduğunu belirtirken; yeni kamu yönetimi anlayışı, Avrupa Birliği'nin yerelleşme siyasalarını şekillendirici ana unsurlardan biri olarak değerlendirilebilmektedir (Demirkaya, 2008a, s. 29). Bu bağlamda, Wollmann ve Thurmaier (2012, s. 200) de yeni kamu yönetiminden yayılan etkinin yönetişim temelli aktör ağlarının yaygınlaşmasında belirleyici olduğunun altını çizmektedir.

Çağdaş yönetişimin çoğunlukla hiyerarşik olmayan yapılara refere etmesi ve kamusal, özel ve devlet-dışı aktörler arasındaki karşılıklılığı ve karşılıklı bağımlılığı kuşatması (Peterson, 2003, s. 3) diğer vurgu kazanan hususlardan biridir. Pollack'ın (2010, s. 13-14) da yönetişimin "ağsal" ve hiyerarşik olmayan bir karakter sunan yeni politik sahasında ulusaltı aktörlerin oyunun bir parçası olarak değerlendirilebileceğini vurguladığı görülmektedir.

Öte yandan, özellikle ulusaltı katmanın yönetişim ağları meydana getirerek Avrupa siyasa oluşturma sürecinde hareketlilik kazanmalarına yönelik yaklaşımlar Avrupa yönetişim literatüründe sıklıkla dile getirilmiştir (Goldsmith, 1993, Hooghe, 1995; Hooghe ve Marks, 1996; Marks ve diğerleri, 1996; Ansell, Parsons ve Darden, 1997; Börzel, 1997; Jeffery, 1997; Bomberg ve Peterson, 1998).

Son olarak, kent ağlarının dikkat çekici yükselişi ile ilgili Acuto, Morissette ve Tsouros (2017) istatistiksel olarak şu şekilde bir açıklama dile getirmektedir:

> "*…bugün itibarıyla faal halde olan kent ağlarının yüzde 29'u 1990 ila 2000 yılları arasında kurulmuştur. Yüzde 30'u ise 2001'den sonra kurulmuştur… Avrupa, Latin Amerika ve Asya'da (2001'den sonra kurulanların yüzde 30'unu ve toplamın da yüzde 20'sini temsil edecek şekilde) bölgesel kentsel birlikler açısından yükselen bir temayül söz konusudur*" (s. 16).

Bu çerçevede, ulusötesi kentler arası bağlantı ve etkileşimlerin ortaya çıkışının "yeni" olarak nitelendirilmesi pek mümkün gözükmezken; küreselleşme, yeni kamu yönetimi, yönetişim, Avrupa bütünleşmesi ve yerelleşme gibi yaklaşımlar ile ulusaltı aktörlerin ve

onların meydana getirdiği yapıların "yeni" yapı, bağlam ve süreçlerin öznesi olabildiği tartışılabilir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetişim yaklaşımlarının; köklü ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimler deneyimleyen küreselleşmiş bir dünyada, yönetme ve karar alma süreçleri ile bu süreçlere dâhil olan aktörler üzerinde dikkat çekici etkiler meydana getirdiği belirtilebilir.

Söz konusu dikkat çekici etkilerin; yerelleşme gündemi, katılım süreçleri, devlet-dışı yapıların gelişimi ve bir aktör olarak yönetsel süreçlerde rol alması gibi bağlam ve süreçler üzerinde de görüldüğü ifade edilebilir. Warleigh'in (2006, s. 77) deyişi ile "ağır kurumsallaştırma ve hiyerarşi altında politika yapma", modası geçmiş yöntemler olarak sunulmaktadır.

Diğer taraftan söz konusu dinamiklerin, Avrupa'nın da yerelleşme siyasaları üzerinde etkili olduğu değerlendirilebilir. Özellikle, yönetişim perspektifinden ele alındığında farklı dinamik ve refleksler ile hareket eden, ulusaltı yönetimlerin AB politika süreçlerinde daha fazla hareketlilik kazanmasında ve kendi aralarındaki etkileşimlerini arttırmalarında ağlar gibi aktör ve örgüt formlarının dikkat çekmeye başladığı literatürde (Börzel ve Heard-Lauréote, 2009; Checkel, 2006; Héritier ve Lehmkuhl, 2008; Jordan, 2001; Perkmann, 2003; Rosamond, 2009) sıklıkla yer bulabilmektedir.

1985 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'nin temel ilkelerinden biri olarak nitelendirilebilen yerindenlik (*subsidiarity*) ilkesi, 2012 Avrupa Birliği Anlaşması'nın Konsolide Sürümü (Lizbon Anlaşması) 5/3. maddesinde de vurgu kazanmıştır. Yine bu anlaşma ile Bölgeler Komitesi'ne (*CoR-Committee of Regions*), daha önceki anlaşmalarda olmayan yenilikçi yetki alanları sunulmuştur.

2001 AB Komisyonu Avrupa Yönetişimi Beyaz Kitabı, 2009 Bölgeler Komitesi Çok Katmanlı Yönetişim Beyaz Kitabı, Avrupa 2020 Stratejisi ve Avrupa Birliği Teritoryal Gündemi 2020 gibi gelecek vizyonu sunan belgeler; yerel yönetimlerin yönetişim yapıları içinde daha fazla rol üstlenmesini teşvik eden temel politika belgeleri arasında gösterilebilir.

Diğer taraftan genel olarak AB düzeyinden ulusal ve ulusaltı düzeye yayılan müktesebat, plan, program, finansman mekanizmaları gibi yansımaların merkezi yönetimleri olduğu gibi yerel yönetimleri de yeni koşullar açısından uyum ve yeterlilikler ortaya koymaya yönlendirdiği ileri sürülebilir. Bu bağlamda uyum, yeterlilik ve kapasite oluşturma gibi çabaların da dikey ve yatay etkileşimlere duyulan hassasiyeti arttırdığı belirtilebilir. Böylece yerel yönetimlerin kendi aralarındaki bağlantı, ilişki ve ittifaklarının vücut bulduğu ağsal yapılanmaların söz konusu yeni koşullarda daha fazla devreye girdiği tartışılabilir.

Bu bağlamda literatürde (Ansell, 2000; Bruszt, 2008; Fleurke ve Willemse, 2006; Happaerts, 2008; Kübler ve Pagano, 2012; Le Galès, 2002; Leitner, Pavlik ve Sheppard, 2002; Schultze, 2003) kent ağlarının küreselleşme, yönetişim ve Avrupalılaşma olgusunun meydana getirdiği dinamikler aracılığıyla görünürlük kazanan aktörler olarak nitelendirildiği belirtilebilir.

Siyasa ağları ya da yönetişim ağları literatüründe ağsal yapılanmaların, siyasa oluşturma süreçlerinde çıkarların yatay eşgüdümünü etkin hale getirdiği (Börzel, 1998, s. 266), paydaşların yukarıdan-aşağıya, aşağıdan yukarıya, dikey ve yatay etkileşimlerini öne çıkarttığı (Bache, 2003, s. 15) hatta bazı durumlarda hiyerarşinin karmaşık siyasa amaçlarına ulaşılması bağlamında alternatif araçlar sunabildiği ileri sürülebilmektedir (Jordan ve Schout, 2006, s. 7).

Komisyon'un yetki ve kapasitesini arttırmak için kullandığı bir araç olduğu yönünde eleştiriler (Cram, 2011, s. 649) söz konusu olmakla birlikte; kent ağlarının, yönetişimin hiyerarşi ve piyasa temelli formuna (Börzel, 1997; Börzel 1998; Raab ve Kenis, 2007; Rhodes, 1996) ve merkez karar alıcıların onları etkin ve meşru kabul etmelerine (Torfing ve Sørensen, 2014, s. 41) göre yeni bir yönetişim formu olarak tanımlanan ağ yönetişimin bir parçası olarak da görüldüğü dile getirilebilir.

Kent ağlarının;

- bilgi, etki ve finansman eksikliği (Niederhafner, 2012, s. 9)
- bir lobi sistemi inşa edilmesi, deneyim, teknoloji ve karşılıklı bilgi paylaşımı ile daha geniş bir eylem sahasına ihtiyaç duyulması (Borja ve Castells, 1997, s. 205)
- yerel çıkarları bazen ulusal hükümetlerden daha etkin savunabilmeleri (Demirkaya, 2010, s. 422)
- yanısıra yeni kentsel yönetim anlayışının Brüksel'le teması gerekli kılabiliyor olması (Le Galès, 2002, s. 107)
- hatta kimi durumlarda yerel yönetimlerin prestij ve kendilerine olan bağlılığı konsolide etmesi ihtiyacı (Piattoni, 2012 s. 770)

gibi öncelikler itibarıyla kentlerin dikkatini daha fazla celbettiği tartışılabilir.

Zira kentlerin üyesi olduğu bu aktörlerin onların hareketlilik kazanmalarına ve kendileri arasındaki etkileşimlerin kolaylaştırılmasına hizmet ettiği savlanmaktadır (Keating, Hooghe ve Tatham, 2015, s. 447; Kern ve Bulkeley, 2009). Bununla birlikte, söz konusu hareketlilik ve etkileşim kanallarının genişlemesine rağmen tamamen merkezi devletlerin lütuf ve kontrolü dışına çıkıldığını da ileri sürmek en azından mevcut ampirik veriler nezdinde fazla iddialı görülebilmektedir (Scherpereel, 2007).

Kern ve Bulkeley (2009), kent ağlarının içsel ve dışsal olmak üzere iki türlü idari kapasitesinden söz etmektedir. Bilgiyi yaygınlaştırma, iletişimi yönetme, proje geliştirme, finansman kaynaklarına eriştirme, işbirliğini kuvvetlendirme, bilinirlik-tanınırlık sağlama, benchmarking imkanı sunma ve başarıları belgelendirme içsel idari kapasite olarak değerlendirilmektedir. Dışsal idari kapasiteler olarak ise özellikle diğer yönetim unsurları üzerinde nüfuz sağlama, rekabet ve işbirliği süreçleri ile karşılıklı bağımlılık meydana getirme ve ağ ile yerel siyasi aktörler arasında aracılık yapma sıralandırılmaktadır.

Bu doğrultuda sözkonusu kent ağlarının AB düzeyindeki ulusaltı katılımı, yönetişim sistemi içindeki hareketliliği (mobilizasyonu) ve etkileşimi tetikleyen aktör olarak bir rol üstlenip üstlenmediği sorularının çarpıcı hale geldiği ifade edilebilir.

Böyle bir durumda, kent ağlarının AB'nin yönetişim sistemi içinde bir aktör olarak gelişip gelişmediği ve Türkiye'deki belediyelerin dahil oldukları bu ağlar nezdinde nasıl bir deneyim yaşadığı araştırılmaya değer bir olgu niteliği sergilemektedir.

Araştırma kapsamının belirlenmesi bağlamında, "kent ağları, yeni bir aktör olarak mı gelişiyor?" sorusu ele alınmış ve bir aktör olarak içinde yer aldığı oyun, varlık ve kimliği ile üstlendiği rol araştırılmıştır.

Birinci aşamada, tezin konusu olan kent ağlarının kavramsal kapsamının oluşturulması hususu ele alınmıştır. Literatürde gerek ağlar gerekse kent ağları açısından tanımsal bir muğlaklık sorunu ile karşılaşılmıştır. Bu bağlamda, çatı örgütler ile ağsal yapılar arasındaki ayrımın yeterince belirgin olmadığı görülmekle birlikte; kent ağları gerek paydaş kompozisyonu, hiyerarşik ilişkilerden ziyade yatay ilişkilerin ağırlıklı olması, yalnızca belli bir konu ya da alan üzerine kurulabilmeleri gerekse de belli yönleri ile hiyerarşik sistemlerin dışında kalmaları vb. açılardan ayrıştırılmıştır.

İkinci aşamada, kent ağları coğrafi ölçeği, kimliği, işlevi, alanları, büyüklükleri vb. olmak üzere bir değerlendirme kapsamına alınmıştır. Zira kentsel ağların küreselden yerele farklı coğrafi ölçeklerde; örgütsel, politik ve teknik vb. olarak farklı temalarda; lobicilik, bilgi akışı, öğrenme, strateji ve pozisyon eşgüdümü, işlem maliyetlerini azaltma, markalaştırma vb. farklı işlevlerde ve büyük, küçük ve orta düzey olmak üzere farklı büyüklüklerde faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Donas, Fraussen ve Beyers'in (2014, s. 81) bildirdiğine göre, Brüksel'de 400'ün üzerinde bölgesel (*territorial*) çıkar amaçlı lobi örgütü faaliyet göstermektedir. Bunlar bölgeleri, illeri ve kentleri temsil etmektedir. Brüksel'de konuşlu olan bu örgütlerden yaklaşık 60 kadarının yerel yönetimlerin bir araya gelerek ağ şeklinde meydana getirdikleri yapılar olduğu belirtilmektedir (Piattoni, 2010, ss. 250-251). Bunlar arasında geniş odaklı olanlar olduğu gibi belli tema üzerinde yoğunlaşanlar da bulunmaktadır.

Bu bağlamda olmak üzere, tez kapsamına Avrupa merkezli olup sınırötesi faaliyetler gösteren kent ağları alınmıştır. Kimlikleri, işlevleri, tematik alanları ve büyüklükleri göz ardı edilmiştir. Bununla birlikte, alan araştırması için EUROCITIES ve ona üye olan Türkiye'deki belediyeler seçilmiştir. Zira Avrupa'nın Berlin, Londra, Paris gibi büyük şehirlerinde kentsel düzey yönetişim etkisini gözlemleyerek, kent ağlarının rollerini tartışabilmek oldukça karmaşık bir analiz gerektirebilir.

Oysa EUROCITIES 1986 yılında Barselona, Birmingham, Milano, Rotterdam gibi "ikinci büyük" olarak nitelendirilebilecek kentlerin meydana getirdiği bir ağdır. "İkinci büyükler"in Avrupa sahnesinde etkinliklerini arttırma yolunda kendi aralarındaki işbirliği ve dayanışmayı geliştirme arzusu kurucu felsefeyi işaret edebilmektedir.

Bu bağlamda, EUROCITIES benzeri olarak değerlendirilebilecek Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*CEMR-Council of European Municipalities and Regions*), Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (*CLRAE- Congress of Local and Regional Authorities of Europe*), Avrupa Bölgeler Birliği (*AER-Association of European Regions*) ve hatta Bölgeler Komitesi (*CoR-Committee of Regions*) gibi ağ ilişkilerine benzer yapılanmalar sunan oluşumlardan ziyade kentleri odak noktasına almış bir ağ olarak EUROCITIES inceleme kapsamına alınmıştır.

Üçüncü aşamada, araştırma konusu olan kent ağlarının yeni birer aktör olarak gelişip gelişmediği sorusu çerçevesinde incelenecek rollerin kapsamı tartışılmıştır. Bu bağlamda, birbirinden farklı işlevlerin yanı sıra üstlenilen roller iki ana eksen etrafında sınırlandırılmış ve kategorize edilmiştir: hareketlilik (mobilizasyon) ve etkileşim.

Hareketlilik (mobilizasyon), AB yönetişimi bağlamında gündeme alınan kavramlardan biridir. Özellikle ulusaltı hareketlilik (*sub-national mobilization*) kavramı çok kabaca, ulusaltı aktörlerin Avrupa siyasa oluşturma (*policy-making*) süreçlerine dâhil olmalarını ifade etmek için kullanılmaktadır (Hooghe, 1995). Bununla birlikte, özelde yapısal fonlar (*structural funds*) genelde ise AB'nin bölgesel-uyum (*regional-cohesion*) siyasası çerçevesinde yönetişim sisteminin katmanları arasında siyasi, ekonomik ve sosyal etkileşimlerin tetiklendiği dile getirilmektedir (John, 2001, ss. 89-91).

Sapała (2003), yerel yönetimlerin AB yönetişim sistemi içindeki hareketlilik ve etkileşimlerine öncelikle idari yapılanmalarını gözden geçirmekle başladıklarını ifade etmektedir. Şöyle ki AB işleri ile ilgili ayrı birim açılması ya da mevcut olanlardan birinin bu göreve tayin edilmesi veya ilişkilendirilmesi, personelin yetiştirilmesi (mesleki eğitim, dil eğitimi vb.), bilgi toplama ve işleme ile ilgili süreçlerin oluşturulması (fonlarla veya benzer konularla ilgili AB yayınlarını elde etme vb.),

AB ile ilgili etkinlik geliştirilme, kardeş kent uygulamaları gibi uluslararası işbirliği ya da kentsel ağlar gibi sınırötesi yapılanmalara dâhil olunması, AB fonlarından yararlanabilmek için ortaklık geliştirilmesi, Brüksel ofisi açılması ya da var olan ağ ofislerinin kullanılması, AB kurumları ile doğrudan veya ağlar aracılığıyla ilişki kurulması (Brüksel ziyaretleri, Komisyon Genel Müdürlük ziyaretleri vb.), AB karar süreçlerine dâhil olunması (Komisyon çalışma ve uzman gruplarına katılım vb.) kentlerin hareketliliği kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Dördüncü aşamada, kent ağlarının hareketlilik ve etkileşim rollerinin inceleneceği siyasa alanlarına ilişkin kapsam oluşturulmuştur. AB müktesebatının önemli bir parçası uygulama açısından ulusaltı yönetimler ile ilişkilendirilebilmektedir (CoR, 2003, [OJ/C128, 29.05.2003], s. 57).

Bununla birlikte, literatürdeki ampirik çalışmaların yoğunluğu, kent ağlarının tematik yoğunluğu, AB'nin ilgili siyasa alanındaki ağ faaliyetlerini teşvik etmesi ve ilgili siyasa alanının doğası gereği (sınıraşan siyasalar vb.) ağ faaliyetlerini teşvik edici yapısı gibi kriterler temel hareket noktası olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda ilgili siyasa alanları olarak; bölgesel-uyum siyasası, sosyal siyasa, istihdam, çevre ve sürdürülebilirlik belirlenmiştir.

Bölgesel-uyum siyasasının, ulusaltı aktörlerin süreçlere dahil edilmesini teşvik eden siyasalardan biri olarak ön plana çıktığı savunulmaktadır (Hooghe, 1996, s. 121). Zira ulusaltı aktörlerin kendi sahip oldukları yerel-bölgesel dinamiklere yeterince hakim olacağı öngörülebilir. Dolayısıyla bu siyasa alanında yerel-bölgesel uzmanlık ve bilginin ön planda olmasının bir avantaj sunduğu ifade edilebilir.

Ayrıca, ulusüstü katman olarak Avrupa Birliği'nin bölgesel-uyum siyasası kapsamında dikkate değer bir bütçesel güce sahip olduğu görülmektedir. AB, söz konusu bütçesel gücün sağladığı manevra sahası itibarıyla, yerindenlik ve ortaklık prensiplerini de işleterek, ulusal yönetimlerin yanısıra ulusaltı aktörleri de ilgili siyasa alanında hareketlilik kazanmaya teşvik edebilmektedir.

Bu durumda, ulusal yönetimlerin gerek yerel-bölgesel uzmanlık ve bilgi gerekse de AB'nin sahip olduğu bütçesel güç çerçevesinde diğer katmanların hareketliliğine uyum gösterdiği ileri sürülebilir. Bununla birlikte, artan etkinliğe rağmen kent ağlarının gayri-resmi tedbirler ve ikna yönlü stratejiler bağlamına sıkışıp kaldığı da (Atkinson ve Zimmermann, 2016, s. 415) ifade edilmektedir.

Sosyal siyasa ve istihdam siyasasının da çok katmanlı ve çok aktörlü bir yönetişim sahasına sahip olduğu (Falkner, 1999, ss. 81-96); ulusötesi siyasa ağlarını teşvik ettiği ve adem-i merkezileşmiş bir deneyim sunarken, iyi uygulamaların paylaşımını ve benchmarking yapmayı önceldiği (Mosher ve Trubek, 2003, ss. 71-77) dile getirilmektedir. Bununla birlikte, sosyal siyasa ve istihdam siyasasının bölgesel-uyum siyasasına nazaran yerel yönetimler ve ağ yönetişimi için daha fazla sınırlılıklar ifade ettiği de belirtilmektedir (MacPhail, 2006).

Öte taraftan, çevre ve sürdürülebilirlik siyasası özellikle ağ faaliyetlerine imkan sunan sınıraşırı boyutlar sunması itibarıyla literatürde (Bulkeley, 2005; Kern, 2010) vurgu kazanabilmektedir. Zira sınıraşan ortak çevre sorunları kent ağlarının ortak proje ve eylemler için platform olma yönünde yoğunlaşmasını gerektirebilmektedir. Bununla birlikte, ağların sürdürülebilir kalkınma siyasasında çok taraflı karar süreçlerini etkilemekten ziyade resmi ve gayri-resmi işbirliği için kullanıldığı yönünde bulgular ortaya koyan çalışmalar da söz konusudur (Happaerts, Van den Brande ve Bruyninckx, 2010).

Tablo 1: Tez Kapsam Haritası

Kavramsal/Tanımsal Kapsam	Ağ/Ağbağ (*network*) Siyasa Ağları (*policy networks*) Kamu Politikası Ağları (*policy networks*) Yönetişim Ağları (*governance networks*) Kent Ağları (*city networks*) Kentsel Ağlar (*urban networks*) Kentsel Yönetişim Ağları (*urban governance networks*) Yerel Yönetim Ağları (*local government networks*) Yönetimlerarası Ağlar (*intergovernmental networks*) Kentlerarası Ağlar (*interurban networks*) Ulusötesi Ağlar (*transnational networks*)
Coğrafi Kapsam	Ulusötesi/Sınırötesi/Sınıraşan Küresel Düzey Ulusötesi/Sınırötesi/Sınıraşan Avrupa Birliği Düzeyi Ulusal Yerel
İşlevsel Kapsam	Lobicilik Bilgi Akışı Öğrenme Strateji ve Pozisyon Eşgüdümü İşlem Maliyetlerini Azaltma Markalaştırma vb.
Vaka Kapsamı	Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*CEMR*) EUROCITIES Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (*CLRAE*) Avrupa Bölgeler Birliği (*AER*) Bölgeler Komitesi (*CoR*) vb. Türkiye'den EUROCITIES'e Üye Belediyeler

<table>
<tr><td rowspan="8">Rol Kapsamı</td><td rowspan="3">Hareketlilik (Mobilizasyon)</td><td>Siyasa Süreçlerine Katılım</td></tr>
<tr><td>Ortak Proje Geliştirme ve Yürütümü</td></tr>
<tr><td>Lobi Faaliyetleri / Çıkar Temsili</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Etkileşim</td><td>Diyalog Yapılandırma, Eşgüdüm, Ortaklık ve İşbirliği Süreçlerinin Gelişimi</td></tr>
<tr><td>Kapasite Gelişimi</td></tr>
<tr><td>Bilgi, Deneyim, Yenilik ile En İyi Uygulamaların Paylaşılması ve Yaygınlaştırılması</td></tr>
<tr><td>Benchmarking</td></tr>
<tr><td>Görünürlük ve Markalaşma</td></tr>
<tr><td>Siyasa Kapsamı</td><td colspan="2">Tarım ve Balıkçılık,
Ticaret
Eğitim ve Kültür
Ekonomi ve Maliye
Bölgesel/Uyum Siyasası
Sosyal / İstihdam Siyasası
Çevre / Sürdürülebilirlik
Sağlık
Dış Politika
Enerji
Hukuk, Bilim ve Teknoloji, Ulaşım vb.</td></tr>
</table>

1.2. TEZİN AMACI

Tez çalışması kapsamında yönetişim olgusuyla birlikte kentlerin ağ faaliyetlerinin ortaya çıkardığı yönetsel kapasitenin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Kent ağlarının ve kentlerin birer aktör olarak AB yönetişimi içinde ne boyutta yer aldıkları ve kendilerinden bir aktör olarak beklenen rolleri ne yönde üstlendikleri tartışılmaktadır. Böylece, Türk belediyelerinin deneyimi üzerine yapılan bir araştırma ile de, sınırötesi ağların tartışılan bu rollerinin pratiği ortaya konulmaktadır.

Diğer bir ifade ile ilk olarak bu konudaki teorik yansımaların araştırılmasının yanı sıra diğer taraftan, Türkiye gibi AB üye adayı bir ülkenin yerel yönetimlerinin yönetişim perspektifinden ağsal faaliyetler aracılığıyla ne yönde bir hareketliliğe ve etkileşime tabi olduklarına ilişkin daha sınırlı bir odak da güdülmektedir.

Bununla birlikte, literatürde sıklıkla vurgulandığı üzere özellikle ulusaltı ve yerel düzey ile sınırötesi düzeyde ağlar yeni yönetişim kanalları oluşturan yapılanmalar olarak da nitelendirilebilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu ağlar yerelin AB'ye erişimi, AB ile teması ve etkileşimi için yeni kanallar sunabilirken, geçiş yapılabilecek köprüleri de inşa edebilmektedir.

Kentlerin hareketliliği ve etkileşimi için oluşturulmuş EUROCITIES gibi bir ağ çerçevesinde, bunu deneyimleyen Türk kentlerinin pozisyonlarını AB nezdinde yansıtabilip yansıtamadıklarının, farklılaşmış bir fotoğrafın ortaya çıkıp çıkmadığının araştırılması vaka çalışması ile hedeflenmektedir.

1.3. TEZİN ÖZGÜNLÜĞÜ

Kent ağları, uluslararası literatürde görece yeni ele alınmaya başlanan çalışma alanlarından biridir. Böyle olmakla birlikte, Türk kamu yönetimi literatüründe kent ağları üzerine yapılan çalışmalar daha da sınırlıdır.

Türk belediyelerinin ulusötesi düzeyde bir faaliyeti çerçevesinde siyasa öğrenimi, fonlara erişim, kentin profilini yükseltme gibi birçok sebeple dahil olduğu bir kent ağı ile ilişkilerinin bir saha araştırması ile ortaya konulmasının, Türk kamu yönetimi literatürüne olduğu gibi uluslararası literatüre de katkı sunacağına inanılmaktadır.

1990'larla birlikte, özellikle AB fonlarından yararlanma motivasyonunun etkili olduğu ağ faaliyetlerine dahil olma trendi, aradan geçen yirmi yıldan fazla bir zamanda hala aynı motivasyon üzerinde mi yükselmektedir? Yoksa, iyi uygulamaların karşılıklı adaptasyonu, yerel kimliğin ulusötesi boyutlara taşınması, bilginin ve uzmanlığın paylaşılması, lobi faaliyetleri ile yerel çıkarların temsil edilebilmesi gibi doğrudan transfer edilen finansal bir değer değil ama "katma değer" oluşturabilecek motivasyonlar söz konusu mudur?

Yeni kamu yönetiminin ve yönetişim felsefesinin tartışılmaya başlandığı bir dönemde demokrasi, çoğulculuk, katılımcılık ve yerelleşme gibi değerler de tartışmaya mı açılmaktadır? Ya da henüz bu değerlerin içselleştirip, pratiğe dayalı olgunluğa erişilmesi açısından yolun başında mıyız? Tez çalışmasının yansıttığı sonuçların da bu konudaki görüşlere katkı verebileceği değerlendirilmektedir.

Son olarak, birçok aktörün dahil olduğu, devlet dışı, sivil yapılanmaların da süreçlere intibak ettiği; Peterson'un (2003) yaklaşımıyla "melez" yapıların söz konusu olduğu yönetişim çerçevesinde ağsal yapılanmalar ile ilgili tartışmalar günümüzde de önemini korumaktadır. Bu minvalde, teorik tartışmaların dahi hali hazırda devam ettiği bir alanda saha çalışmalarının sayısının artması ilgili literatürün gelişimine katkı verebilecektir.

1.4. ARAŞTIRMA SORULARI

Tez çalışması "Avrupa kent ağları yeni yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor? temel sorusuna cevap aramaktadır. Bu sorunun cevabına ulaşabilmek için- diğer etkileşim meydana getiren konuların paralelinde- temel olarak üç noktanın tartışılması gerektiği kanısına varılmıştır:

1. Sürecin gelişimi (Yönetişim, belli yönleriyle Avrupalılaşma ve çok katmanlı yönetişim)

2. Sürecin aktörlerinin kimliği, yetenekleri, kapasitesi, işlevsel yapısı vb.

3. Aktörlerin rolü

Dolayısıyla; ilgili süreçteki, varlığı, kimliği, yetenekleri, kapasitesi ve üstlendiği rollerin ortaya konulması durumunda "kent ağlarının yeni bir aktör olarak gelişip gelişmediği" sorusu da bir boyut kazanabilecektir. Bu doğrultuda, pratiğe dayalı bir analiz gerçekleştirebilmek için alan araştırması kapsamında örnek olay/vaka analizi çalışması yapılmıştır.

Böylece, yönetişimin ulusötesi boyutundan hareket ederek, bir aday ülke olarak Türkiye'nin yerel yönetimleri ile Avrupa düzeyinde kentler arasında meydana getirilen en geniş ağlardan biri olarak EUROCITIES deneyimi incelenmiştir.

Bununla birlikte, genel problematiğin mimarisine katkı sağlayan alt araştırma soruları Tablo 2'de aşağıdaki şekilde kategorize edilmiştir. Ayrıca, Tablo 3'te de yapılan bu kategorizasyonunun alan araştırmasına nasıl yansıdığı gösterilmektedir.

Tablo 2: Alt Araştırma Sorularının Kategorizasyonu

Araştırma Sorusu: Avrupa kent ağları yeni yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor?	
Perspektif	*Alt Araştırma Soruları*
Yönetişim	Avrupa yönetişimi, çok katmanlı yönetişim, yönetişim ağları ve Avrupalılaşma kavramları neyi ifade etmektedir?
	Avrupa yönetişim süreçleri ile kent ağları arasında nasıl bir bağ kurulmaktadır? Avrupa yönetişiminin adem-i merkezileşme, kentsel yönetişim, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi vb. gündemleri içinde kentlerin ağ faaliyetleri hangi boyutu ifade etmektedir?
Kent ağlarının varlığı, kimliği, yetenekleri, kapasitesi, işlevsel yapısı vb.	AB'nin kamu yönetim yapısı, siyasaları, politikaları ve hatta AB kurumlarını çevreleyen söylemsel boyut çerçevesinde kent ağları bir aktör olarak mı görülüyor?
	Çok katmanlı yönetişimin ulusaltı katmanı için yeni bir yönetişim formu mu söz konusudur?
	İşlevsel yapı itibarıyla Avrupa yönetişimine, yerelleşme siyasasına, Avrupalılaşma ve bütünleşme süreçlerine ve dolayısıyla AB'ye meşruiyet sağlamaya yönelik bir besleme mi yapıyor?
	Aday ülkelerden biri olarak Türkiye'nin yerel yönetimleri kent ağlarına dâhil oluyor mu?
Kent ağlarının rolü	AB'nin siyasa oluşturma, geliştirme, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinde- özellikle karar alma süreçlerinde- bir rolü var mı?
	AB'nin ulusaltı siyasa aktarımında bir rolü var mı?
	Avrupa yönetişiminin yansıması bağlamında kent ağları hareketlilik, etkileşim, belli yönleriyle yakınsama, eşgüdüm ve işbirliği için bir tür kaldıraç, katalizör ya da arayüz rolü mü üstleniyor?

Tablo 2, temel problematiğin mimarisine yardımcı olan alt araştırma sorularının literatür, diğer alan araştırmaları ve vaka analizlerinden sağlanan bulgu ve veriler ile resmi, gayri resmi arşiv, kayıt, yayın, istatistik ve doküman analizi kapsamında tartışılmasına ilişkin bir kategarizasyon içermektedir. Tablo 3'de ise alt araştırma sorularına yön veren söz konusu üç perspektif tez çerçevesinde dizayn edilen vaka analizine de uyarlanmıştır. Diğer bir ifade ile perspektifi yansıtacak şekilde vaka analizinin potansiyel bulgu ve verilerine ulaşılmasını sağlayabilecek araştırma sorularına ilişkin bir kategorizasyon yapılmıştır.

Tablo 3: Alt Araştırma Sorularına Ait Perspektifin Vaka Analizine Yansıması

Araştırma Sorusu: Avrupa kent ağları yeni bir yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor?	
Perspektif	*Alan Araştırması*
Yönetişim	Avrupa yönetişimi, çok katmanlı yönetişim, yönetişim ağları ve Avrupalılaşma kavramları ile Türk belediyeleri arasındaki ilişki nedir?
Kent ağlarının varlığı, kimliği, yetenekleri, kapasitesi, işlevsel yapısı vb.	Aday ülkelerden biri olarak Türkiye yerel yönetimlerinin kent ağları ile ilişkisi nedir?
Kent ağlarının rolü	Avrupa yönetişiminin yansıması bağlamında kent ağları hareketlilik, etkileşim, belli yönleriyle yakınsama, eşgüdüm ve işbirliği için bir tür kaldıraç, katalizör ya da arayüz rolü mü üstleniyor?
	EUROCITIES, üye Türk Belediyelerin Avrupa yönetişim süreçlerine dahil olmalarında bir rol üstlenmekte midir?
	EUROCITIES, üye Türk Belediyelerin hareketlilik kazanmalarında bir rol üstlenmekte midir?
	EUROCITIES, üye Türk Belediyelerin ağ içindeki diğer kentler ile etkileşim sağlamasına ve bir işbirliği sürecine girmelerine yönelik bir rol üstlenmekte midir?

1.5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma konusu ve cevap aranan araştırma soruları dikkate alındığında alan araştırması kapsamında nitel ve nicel araştırma yöntem ve tekniklerinin her ikisinden de yararlanılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Sosyal bilimlerde insanların davranışları, duyguları, düşünceleri ve bu doğrultuda insan eliyle meydana getirilen olgular ile içinde insanların davranış gösterdiği, düşündüğü, hissettiği ve birşeyleri yaptığı çevresel koşullar incelenmektedir. Bunların deneyimlenmesi ise genellikle izleyerek ve dinleyerek mümkün olabilmektedir. Bu deneyim; rakamlara döküldüğünde nicel ve seslere, kelimelere ya da resimlere döküldüğünde ise nitel veri haline gelebilmektedir (Bernard, 2013, s. 394).

Müstakil bir yöntem veya uygulama setine sahip olduğu iddia edilemeyecekse de nitel araştırmada ses, sembol, işaretler, içerik, söylem, arşiv vb. yorumlar anlatıma dayalı olarak yapılabilmekte hatta istatistik, tablo, grafik ve rakamlar kullanılabilmektedir (Denzin ve Lincoln, 2011, s. 6).

Altheide ve Johnson'a göre nitel araştırma; sosyal hayat deneyimindeki öznelliği anlam, çeşitlilik ve boyutlar itibarı ile aydınlatabilmektedir (aktaran Attride-Stirling, 2001, s. 403). Nicel veri çalışmaları hipotezleri ve değişkenleri vurgularken, nitel veri olayları ve içeriği incelemektedir (Neuman, 2009, s. 51).

Bu bağlamda, tez çalışmasında nitel araştırma yaklaşımı kapsamında yapılandırılmış görüşmeye ve doküman analizine dayalı veriler toplanmıştır. Ayrıca nicel araştırma yaklaşımı kapsamında yüz yüze görüşme sırasında katılımcılara anket soruları yöneltilmiş; e-posta yoluyla ya da telefon görüşmesi ile de anketi doldurmaları sağlanmıştır.

Her iki araştırma yöntem ve tekniğinin kullanılması yönündeki tercih, tez konusu ve temel araştırma sorusunun ortaya koyduğu özelliklerin yanı sıra görüşme yapılacak kitlenin nitelikleri gibi faktörlerden de etkilenmiştir.

Şöyle ki, 1.1. bölümünde tartışıldığı üzere yerel yönetim ağları kavram olarak geniş bir kapsamı ifade edebilmektedir. Genel olarak ağlar ve özel olarak yerel yönetimlerin kendi aralarında meydana getirdikleri ağlar bağlamında tanımsal, coğrafi, işlevsel, siyasal vb. birçok perspektiften çeşitli kapsamlar öngörülebilir.

Bu kapsamların çeşitliliği, belli bir vaka/örnek olay üzerinden hareket etme yaklaşımı geliştirilmesinin daha uygun olabileceği kanaatini uyandırmıştır. Böylece EUROCITIES gibi tanımsal olarak kent ağı, coğrafi olarak AB düzeyinde ulusötesi faaliyetler gösteren, işlevsel olarak ağların yerine getirdiği savlanan işlevlere sahip olduğu ifade edilen ve siyasal olarak da birden fazla siyasa alanında çalışmalar yapan bir ağ, vaka çalışmasının öğesi olarak ele alınmıştır.

Vaka çalışması, Türk yerel yönetimlerinin EUROCITIES üyeliğine bağlı olarak deneyimledikleri hususların araştırılmasıdır. Dolayısıyla EUROCITIES ve EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin her biri vaka analizi içinde değerlendirilen öğelerdir.

Araştırma kapsamında nitel ve nicel yöntemin tercih edilerek belediyelerle görüşmeler yapılması ile tez konusu bağlamında kurulan ilişki aşağıdaki tartışmalara dayandırılmaktadır:

1. Kent yönetimlerinin deneyimlerini, hareketliliğini ve etkileşimlerini yansıtacak şekilde veri toplamanın gerekliliği üzerine, her iki yöntemin de üstünlüklerinin olduğu görülmektedir. Kent ağları gibi literatürde görece yeni bir çalışma sahasının ve yaşanmış deneyimlerin daha derinlikli ve daha detaylı bir şekilde anlaşılması açısından nitel araştırma yönteminin bazı kuvvetli yanları bulunduğu değerlendirilebilir. Özellikle, mülakat soruları ile deneyim, algı, gözlem, yönelim, perspektif ve beklentilere ilişkin bulgu ve verilere de ulaşılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, istatistiksel bir genellemeye mahkum kalmadan deneyim, algı, gözlem, yönelim, perspektif ve beklentilere ilişkin derinliğin yansıtılması hedeflenmiştir.

2. Börzel (1998, s. 255), AB yönetişim ve siyasa ağları literatüründe nicel yöntemin daha ziyade ağın içindeki aktörler arası ilişkilerin uyum, eşdeğerlilik, yoğunluk gibi özelliklerini ortaya koymak için kullanıldığını, nitel yöntemin ise daha ziyade süreç odaklı bir yaklaşım ile etkileşimlerin yapısı kadar içeriğini de vurguladığını belirtmektedir. Klijn (2008) ise Avrupa yönetişim literatürünün söylem veya vaka analizleri yoluyla nitel yönteme odaklandığını bildirmektedir. Tez araştırma sorularının AB ile yerel düzey arasındaki aktör ve kurum ilişkilerini ve bunların birbirleri ile etkileşimlerinin yapısı ve süreçlerini içermesi bağlamında, nitel yöntem ağırlık kazanabilmektedir. Zira, yönetişim ağları gibi mekanizmalar ile kentler gibi yönetişim sistemindeki oyunculara odaklanan araştırmalarda mekanizma ve oyuncuların nasıl, hangi araçlarla ve kiminle etkileşim gösterdiklerine yönelik soruların cevaplarına odaklanılması önem arz edebilmektedir.

3. Ayrıca, araştırılan alanda oluşturulmuş yapı ve öznelerin genel karakteristikler sunmaması, görüşme yapılan belediyelerin deneyim, algı, gözlem, yönelim, perspektif ve beklentilerinin belirleyicilik arz edebilmesi nitel araştırma baskınlığını sağlayabilmektedir.

4. Bununla birlikte bazı verilerin sayısallaştırılması ve ayrıca bilgiye ulaşmayı kolaylaştırabilmek maksadıyla nicel yöntemden de yararlanılması gerektiği tartışılmıştır. Bu bağlamda her ne kadar açık uçlu sorular bulunsa da kapalı uçlu sorulara da yer verilen bir anket uygulanarak özellikle araştırma kapsamında ulaşılması hedeflenen belediye görevlilerden görece daha az zahmetle bilgi elde edilmek istenmiştir. Kendilerine önceden ilgili kayıtlarını kontrol etme, bilgi kaynaklarına ulaşma ya da danışma yönünde imkân tanınması amaçlanmıştır.

5. Tüm dünyada örnekleri olduğu gibi Türkiye yerel yönetim yapılarının da görece sınırlı mali ve beşeri kaynakların söz konusu olabilmesi olasılığı karşısında derin görüşme yapma ya da ilgili dokümanları hızlı ve zamanında elde etme imkânının sınırlı olabileceği durumlar için alternatif ve kolaylaştırıcı şekilde veri toplanmak istenmiştir. Özellikle zaman ayırma zorluğu, sorumlu görevlilere

ulaşmakta yaşanan sıkıntılar, yüz yüze görüşme sırasında kaçınılabilecek beyanatlar gibi birçok durum, bu bağlamda değerlendirilmiştir.

6. Tez konusunun belediyelerin uluslararası ilişkilerini ilgilendiren bir alana ait olması nedeniyle, yerel yönetimlerin dış ilişkiler bağlamında uzmanlaşma, yabancı dil bilen çalışan vb. olası bazı yapısal sorunları olabileceği ihtimal dahilinde tutulmuştur. Böylece anket gibi önceden hazırlanmış, cevap seçenekleri sunabilen bir veri toplama aracı kullanılarak, kullanılan kavramlar veya ifadelendirme ile ilgili yaşanabilecek olası zorluklar aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Nihai durumda, her iki yöntemin kullanılması ile daha büyük bir resmin ortaya çıkması, görüşme veya doküman analizi sırasında ortaya çıkan verilerin nicel verilerle de zenginleştirilebilmesi ve böylece ulaşılan bulgu ve kanaatlerin desteklenebileceği değerlendirilmiştir. Ayrıca bazı çıkarım ve yorumların olası yetersizlikleri aza indirgenmeye çalışılırken, çalışmanın ayrıntılandırılabilmesine bağlı olarak çok boyutluluk ve zenginlik kazanması hedeflenmiştir.

1.6. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Tez çalışmasında nitel araştırma yönteminin bir araştırma modeli olarak örnek analizi (*case study*) modeli tercih edilirken; nicel araştırma modeli tek gruplu olarak desenlenmiştir. Bu model çerçevesinde EUROCITIES'e üye Türk belediyeleri üzerine durum analizi ve alan çalışması yapılmakta, sonuç ve bulgular değerlendirilirken, sağlanan nicel veriler de analize katkı sağlamaktadır.

Yin'e (2009, s. 133) göre vaka analizinde nicel ve nitel veriler bilinçli olarak birlikte kullanılabilmektedir. Bu durumda iki nedenle nicel veri vaka analizine uygulanabilmektedir. Birinci olarak veriler, davranış ve olayları kapsayabilmektedir. İkinci olarak veri, vaka çalışmasının daha geniş planından ziyade analiz öğeleri ile bağlantılı olabilmektedir.

Patton'a (2002, s. 5) göre nitel bulgular, tek başlarına sunulabileceği gibi nicel verilerin kombinasyonu ile de sunulabilir. Bir anket ya da mülakat formunda kapalı ya da açık uçlu soruların birlikte sorulması, nitel ve nicel araştırmanın nasıl terkip edileceğine dair basit bir örnek olarak ifade edilebilmektedir. Punch da (2005, s. 170) standardizasyon temel olmakla birlikte yapılandırılmış görüşmelerde açık uçlu soruların sorulabileceğini belirtmektedir.

Alan araştırmasının niteliği gereği değişkenler veya hipotezlerden ziyade; deneyim, algı, davranış, görüş ve düşüncelere dayalı verilere odaklanılmıştır. Bunun yanı sıra EUROCITIES'e üye belediyelerin etkileşim ve hareketlilik düzeylerinde diğer koşulların sınırlı etkin olduğu varsayılmıştır.

Çalışılabilir evren, EUROCITIES'e üye olan Türkiye'deki 15 belediyedir. Dolayısıyla, araştırmada örnekleme yöntemine başvurulmamış ve çalışılabilir evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak, bir belediyenin birçok defa temas kurulması ve sürecin takip edilmesine rağmen anket sorularını cevaplamaya yanaşmamış olması üzerine örneklem kapsamında ele alınan belediye sayısı 14 olmuştur.

Model çerçevesinde çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular ile mülakat yapılan ya da ankete katılan denekler üzerinden ulaşılan veri ve gözlemler ile analiz yapılarak, "Nitel Araştırma Yöntemi → Örnek Durum Analizi Modeli → Nicel Araştırma Yöntemi → Tek Grup Deseni → Avrupa kent ağları yeni yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor?" şeklindeki bir akış doğrultusunda hedefe ulaşılması planlanmıştır.

1.7. VERİ TOPLAMA VE İŞLEME TEKNİĞİ

Temel olarak nitel ve nicel araştırma yönteminin çeşitli veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Bunlardan birincisi belediye yöneticileri veya bu kurumlardaki uzmanlar ile yapılan mülakat ve anket uygulamasıdır. İkincisi ise, EUROCITIES kurumsal dokümanları ile ilgili yerel yönetimlerin sunduğu diğer dokümantasyonun içerik analizidir.

Araştırmanın temel veri toplama aracı soru formudur. Soru formunda, üç farklı soru grubu oluşturulmuştur. Birinci grup sorular, Türk belediyelerinin Avrupa Birliği politika süreçleri ve kurumları düzeyinde hareketliliği (mobilizasyonu- söz konusu kurumlar ile ilişkileri, siyasa süreçlerine katkıları, ortak projeleri, lobi faaliyetleri ile EUROCITIES'in bu faaliyet ve ilişkilere katkı sağlayıp sağlamadığı vb.) ile ilişkili deneyim ve performanslarını öğrenmeye yönelik sorulardır.

İkinci grup sorular, Türk belediyelerinin kentsel etkileşim (karşılıklı ilişki geliştirme, görüşme, ziyaret, periyodik toplantı, iletişim ağına dahil olma, en iyi veya yenilikçi deneyim, örnek uygulama paylaşımı, karşılıklı kapasite gelişimine yönelik uzman değişimi, eğitim faaliyeti ve seminer, çalıştay vb. diğer ortak etkinlikler, görünürlük, tanıtım, markalaşma faaliyetleri ile EUROCITIES'in bu faaliyet ve ilişkilere katkı sağlayıp sağlamadığı vb.) ile ilişkili deneyim ve performanslarını öğrenmeye yönelik sorulardır.

Üçüncü grup sorular ise, Türk belediyelerinin EUROCITIES ile doğrudan etkileşimleri (ayrı bir mali ve beşeri kaynak tahsisi, doğrudan EUROCITIES'e ilişkin görüşleri vb.) ile ilişkili deneyim ve performanslarını öğrenmeye yönelik sorulardır.

Genel itibarıyla değerlendirildiğinde, anket kapsamında Avrupa kent ağları ve EUROCITIES faaliyetleri kapsamında Türk belediyelerinin yaşadıkları deneyim ve gösterdikleri performansın yanında bu faaliyetlere yönelik algı, tutum ve görüşler de yansıtılmaktadır.

Formun ilk iki soru grubu, standardize edilmiş sorular içermektedir. Öncelikle olumlu ya da olumsuz cevap alınabilecek ön eleme sorusu kurgulanmıştır. Buradaki olumlu cevabın neticesine göre derecelendirme sorusuna geçilebilmektedir. Üçüncü grup sorular ise açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Bu kapsamda, soru formunun içerik analizinde ise frekans analizi ile betimsel analiz çeşitleri kullanılmıştır. Tipolojik analiz çeşidi ise, örneklemin tez konusunun özelliğine uygun tipleştirme boyutları ve tipleştirme ölçütlerini yeterince yansıtamayacağı öngörüldüğünden kullanılmamıştır.

Frekans analizi, görüşme sorularına verilen cevaplardaki belirli bir öğenin yoğunluğunu ve önemini daha iyi kavrayabilmek amacıyla tercih edilmiştir. Böylece, o öğenin kazandığı sıklığa dayalı bir sınıflandırma yapılabilmiştir.

Betimsel analiz de ise, soru formundaki üç aşamalı çerçeveye uygun hareket edilmiştir. Burada, elde edilen verilerin özellikle hangi temalar kapsamında betimleneceği ortaya konulmuş, ardından veriler okunarak düzenlenmiştir. Gerekli durumlarda doğrudan alıntılar yapılmıştır. Son olarak ise, bulguların yorumlanarak, ilişkilendirilmesi ve açıklaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında toplanan nicel verilere ilişkin değişkenli analiz, ilişki ya da karşılaştırma ölçümü, olasılık modelleri gibi istatistiksel analizlerin yapılması mümkün olmamıştır. Her ne kadar örneklem büyüklüğü evrenin neredeyse tamamını oluştursa da toplanan veri büyüklüğü (tek grup numerik veri) ile verilerin teorik bir değerle kıyası istatistiksel testler için yeterli ve anlamlı olmamaktadır.

1.8. TEZİN İÇERİĞİ

Tezin giriş bölümünde öncelikle araştırmanın sorunsalı ortaya konulmuştur. Tezin kolayca ve gereken ölçüde anlaşılmasını sağlayacak düzeyde bilgilere yer verilmiştir. Tezin kavramsal ve kuramsal çerçeve bölümünde, öncelikle temel kuramsal yaklaşım olarak yönetişim ve yeni kamu yönetimi yaklaşımları ile bu yaklaşımlara ait kavramlara yer verilmiştir.

Ardından, kent ağları literatürünün sıklıkla başvurduğu Avrupalılaşma kavramı yönetişim perspektifinden tartışılmıştır. Avrupa yönetişimi ve yönetişim ağlarının tartışıldığı 2.3. bölümünde çok katmanlı yönetişim, siyasa ağları analizi ve diğer yaklaşımlar çerçevesinde analiz yapılmıştır. 2.4. bölümünde ise, kentlerin oluşturduğu ağlarla ilgili bölümün öncesinde yönetişimin ulusaltı yönetimler ile yerelleşme dinamikleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölüm kent ağlarına ayrılmıştır. 3.1. bölümünde kent ağlarının birer yönetişim aktörü olarak gelişip gelişmediğine ilişkin bir tartışma yürütülmüştür. Kent ağlarının rol

ve işlevleri ise hareketlilik (mobilizasyon) ve etkileşim olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmıştır. Siyasa süreçlerine katılım, lobi faaliyetleri, ortak projelerin geliştirilmesi gibi gündemler hareketlilik (mobilizasyon) başlığı altında gruplandırılırken; siyasa süreçlerine katılım açısından bölgesel/uyum siyasası, sosyal siyasa ve çevre siyasaları belirgin birer örnek olarak değerlendirilmiş ve etraflıca tartışılmıştır. Kapasite gelişimi, bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı, görünürlük ve markalaşma faaliyetleri, benchmarking, diyalog yapılandırma, eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerine yönelik faaliyetler ise kentler arası etkileşim başlığı altında tartışılmıştır.

Dördüncü bölüm, EUROCITIES'e üye Türkiye'deki belediyelerin deneyimlerinin bir durum analizi çerçevesinde ele alınmasına ayrılmıştır. Başlangıçta, Türk belediyelerin yönetişim ve ağ faaliyetleri açısından genel fotoğrafı yansıtılmış, ardından 4.2. bölümünde bir Avrupa kent ağı olarak EUROCITIES'in yapısı, faaliyetleri gibi detaylı bilgilere yer verilmiştir. 4.3. bölümünde ise, EUROCITIES'e üye 14 Türk belediyesi ile yapılan anketler analiz edilmiş, anketlerin neticesine ilişkin değerlendirmeler ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde, araştırmanın özetini sunacak şekilde, elde edilen bulgulardan varılan sonuçlar tartışılmıştır. Sonraki çalışmalara katkı sağlayabilecek değerlendirmelerin yer aldığı sonuç bölümünde, araştırmanın fayda üreten yanları, eksikleri ve üstünlükleri genel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1.9. ARKA PLAN

Tez çalışmasında yürütülen araştırma ile "Avrupa kent ağları yeni bir yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor?" temel sorusuna odaklanılmaktadır. Yönetişim ve yeni kamu yönetimi (YKY) anlayışlarının yerel yönetimler ve kentler üzerinde meydana getirdiği etkiler, yönetişim ağlarının (*governance network*) kamu yönetimi gündeminin önemli tartışma konularından biri olarak ön plana çıkmaya başlaması, Avrupalılaşmanın (*Europeanization*) etkisi ve Avrupa'nın çok katmanlı yönetişim (*multi-level*

governance) sistemi içinde kentlerin aldığı yeni pozisyonun, bu sorunun cevabını değerli kıldığı tartışılabilir.

1980'lerden itibaren refah devleti, bürokrasi, bürokratik devlet-yönetim anlayışlarının sorgulanmaya başladığı görülmektedir. Kuşkusuz bu dönemin; çalışanları ve işverenleri ile birlikte işletmeler, refah politikaları, kaynakların dağılımı vb. alanlarla etkileşimi olduğu gibi kamu siyasaları, yönetme ve karar alma süreçleri ile bu süreçlere dâhil olan aktörler üzerinde de sonuçları olduğu değerlendirilmektedir.

Kavramsallıştırmanın yoğunluk kazanması bağlamında ise 1980'lerden yeni kamu yönetimi anlayışı ve 1990'lardan beri yönetişim kavramları; ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimleri yakalamaya çalışan ve hızla küreselleşen dünyada kamu yönetimi alanında dikkati çeken trendler olarak sunulmaktadır.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımının; geleneksel kamu yönetiminin sorunlarına çözüm üretmeyi önerdiği dile getirilmektedir (Hughes, 2012, s. 74). Bir yönüyle işletmecilik yaklaşımından da yararlanarak (Aucoin, 1990, s. 115), gerek kamu hizmetlerinin gerekse kamusal örgütlenmenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi adına etkililik, etkinlik, verimlilik, ekonomiklik, hesapverebilirlik, performans (Hood, 1991; Osborne ve Gaebler, 1992) gibi birçok ilkenin gereğini sağlayabilmek için adem-i merkezileşme (Pollitt, Birchall ve Putnam, 1998), yönetişim (Bevir, Rhodes ve Weller, 2003), hizmet satın alma, özelleştirme, kamu-özel ortaklığı/işbirliği (Batley ve Larbi, 2004; Bozlağan, 2003), liderlik (Terry, 1998), stratejik planlama (Berry, 1994), benchmarking (Eren, 2003) gibi birçok usul, teknik ve yönteme vurgu yapılmaktadır.

Yönetişim yaklaşımının ortaya çıkmasında ise, 1980'lerle birlikte hızla gelişim gösteren ve özellikle de kamu sektörü anlamında bir dönüşümü ifade eden neo-liberal politikaların, reformların ve uygulamaların da etkisi olduğu dile getirilmektedir (Bevir, 2013, ss. 15-34; Harmes, 2006; Klijn, 2012, s. 211; Newman, 2001, s. 55). Piyasa yöneliminin canlanması ve yeni yönetim yaklaşımlarının geliştirilmesi kamu yönetimi anlayışında değişimleri gündeme getirirken; yönetsel sistemlerin de yerelleşen, küreselleşen ve sosyo-ekonomik değişimlere maruz kalan dış çevreyle uyumu bir

gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Örneğin Ansell ve Torfing (2016, s. 7) Avrupa'da yönetişimin ortaya çıkışı için YKY ile birlikte ortaya çıkan yönetimsel değişimleri işaret etmektedir.

Dahlström, Peters ve Pierre'in (2011, s. 5) vurguladığı üzere yapılan reformların gerisindeki fikirsel planlardan biri, devlet dışındaki aktörlerin siyasi aktörlerin kararlarını etkileyebilmesine imkân tanınmasıdır. Zira kamunun daha etkin ve daha demokratik hale dönüşebilmesi için bu bir gereklilik olarak nitelendirilmektedir. 1990'larla birlikte yönetişim ve ortaklık yapma kavramlarının; etkinlik, etkililik, hizmet sunumunda kalite vb. kavramların önüne geçmeye, gündemde daha fazla yer bulmaya başladığı belirtilmektedir (Pollitt ve Bouckaert, 2011, s. 7).

Bu bağlamda yönetime "kürek çekmekten çok dümene geçme" pratiğini sunduğu belirtilen yeni kamu yönetimi yaklaşımının, devlet dışı aktörlerin kamusal hizmet üretmesini, vatandaşa bir müşteri gözüyle hizmet ve hesap verilmesini (hizmet alımı sözleşmeleri, kamu-özel ortaklığı/işbirliği, müşteri/vatandaş odaklılık vb. yaklaşımlarla) gündeme aldığı ve meydana gelen bu değişim ve dönüşüm süreçlerinde etkin bir rol üstlendiği tartışılabilir.

Böylece devletin kendi organizasyonunda da şeffaflık, hesapverebilirlik, performans esaslılık, yönetme özgürlüğü, adem-i merkeziyetçilik, otorite-yetki paylaşımı gibi yaklaşımlar hakim hale gelmeye başladıkça; devletin diğer aktörlerle ilişkilerinde de dönüşümler yaşanması beklenebilir. Dolayısıyla değişen çevresel koşullar, siyasa aktörlerinin ilişkilerindeki yeni yapılanmalar ile 1980'ler sonrasının meydana getirdiği diğer dinamiklerin yönetişimin gündeme gelmesinde etkili olduğu dile getirilebilir.

McLaughlin ve Osborne (2002), yeni kamu yönetimi yaklaşımının, kamu hizmetlerinin piyasalaştırılmasından ibaretmiş gibi değerlendirilmemesi gerektiğini belirtirken, daha temelde, kamu hizmetlerinin sunumu ve yönetiminde tekçi devlet yaklaşımından çoğulculuğa, hatta bunların yönetiminden ziyade yönetişimine doğru geçiş olduğundan söz etmektedir.

Günümüzde gerek yeni kamu yönetimi gerekse yönetişim yaklaşımları farklı konu ve boyutları ile tartışılmakta ve eleştirilmektedir. Bu eleştiriler karşısında, Hood ve Peters (2004), yeni kamu yönetimi yaklaşımının doğumdan olgunlaşmaya giden sürecini üçe ayırmak gerektiğini belirtmektedir.

1980'lerin sonundaki erken zaman literatürü; "yeni sağ" gündeminin egemenliğinde görece yüzeysel ve kamu işletmeciliğine yeni bir yaklaşım sunabilecek teorik altyapıdan uzak olarak nitelendirilmektedir. Ancak, daha sonra kamu yönetiminde yaşanan reformların değişkenlikleri, ortak yönleri, aşamaları onun bir kimliğe kavuşmasına yardımcı olmuştur denilmektedir. 2000'lerle birlikte orta yaş dönemi ise, akademik literatürün yeni kamu yönetimine yönelik tartıştığı paradoks, çelişki ve karşıtlıkların dönemi olarak belirtilmektedir. Ancak bu durum, diğer birçok sosyal bilim dalında olduğu gibi orta yaşlarına ulaşmış bir sosyal bilim alanı için normal ve katkı sağlayıcı bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

2008 ve 2009 ekonomik krizleri de yeni kamu yönetimi ve yönetişim anlayışlarına yönelik eleştirileri tekrar canlı bir şekilde geri getirmiştir (Pollitt ve Bouckaert, 2011, ss. 26-28). Krizlerin ortaya çıkışı bu yaklaşımlara yönelik güveni sarsabilmektedir (Peters, Pierre ve Randma-Liiv, 2011). Bu söylemin; özerk, yarı-özerk yapılar, aşırı ajanslaştırma (*agencification*), eşgüdümün sağlanamamasından, parçalanmışlıktan dolayı dağılmış karar alma mekanizmaları, devletin gereğinden fazla küçülmesi, kamusal hizmet ve kamusal değer sistemlerinin bozulmaya uğraması gibi odak noktaları olduğu tartışılabilmektedir (Drechsler, 2009; Hartley, 2015, s. 89; Maddison ve Denniss, 2013, s. 30; Urio, 2012; Veggeland, 2016).

Dolayısıyla; yeniden merkezileşmeye dönülmesi, özellikle karar alma yapılarının seçilmiş güçlü ellerde toplanması, "birçok alandan el çektirilen" devletin müdahale alanlarının arttırılması gibi yaklaşımlar yeni bir yönelim olarak sunulabilmektedir.

Bununla birlikte Pollitt ve Bouckaert'in (2011) bildirdiği üzere gerek yeni kamu yönetimi gerekse yönetişim yaklaşımlarının yerleşmesi ve uygulanış biçimi ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. O ülkeye özgü hâkim kültürün, yerleşik yönetim

kültürünün ve sahip olunan sosyo-ekonomik dinamiklerin reformlara karşı selektif davranılmasında, geniş ya da dar ölçekte ele almasında etkili olduğu ve kimi durumlarda yerleşik olanı bir anda yerle bir etmediği ileri sürülmektedir. Kuhlmann ve Wollmann (2014, s. 48) da ülkelerin "patika bağımlılığı"nın (*path dependence*) etkisi altında olabileceğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Dolayısıyla, ortaya çıkan yan etkilerin söz konusu "eksik ya da farklılaştırılmış" uygulamaların bir sonucu olarak mı değerlendirileceği, mali piyasalardan kaynaklanan bir krizin kamu yönetim sistemi tartışmasını hangi ölçüde çevreleyebileceği yönünde hüküm vermenin kolay olmadığı değerlendirilebilir.

Bunun yanı sıra, merkezi yapıların tekrar "güçlenmesinde" yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımlarının yan etkilerinden başka olarak diğer bazı küresel dış etkenler de tartışma konusu yapılabilir. Kitlesel korku ve sonuçlar doğuran terörist aktiviteler, buna bağlı olarak artan göç sorunu, sıcak çatışma alanlarının genişlemesi, baskıcı idare ve yaklaşımlara karşı artan toplumsal olaylar, çevresel felaketler gibi birçok gelişmenin de gücün merkezileşmesi ve müdahale alanlarının genişlemesini tetiklediği irdelenebilir.

Diğer taraftan günümüzde yeni kamu yönetiminin paradigmatik alternatifler sunmamakla birlikte (de Vries, 2010) "miadını doldurduğu" iddisıyla (Dunleavy ve diğerleri, 2005) ortaya çıkan YKY-sonrası yaklaşımların- tamamen onun yerine geçmekten ziyade- belli konu ve değerleri odak noktasına aldığı, görece eksikleri tamamlayıcı, yan etkileri giderici işlevlere sahip olduğu dile getirilmektedir.

Yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımları, yerelleşme gündemi üzerinde de derin etkiler meydana getirmiştir. Bozlağan'ın (2008, ss. 1-28) vurguladığı şekilde yeni kamu yönetimi anlayışı, yerel yönetimler üzerinde yaptığı etkiler bazında yerinden yönetim ve yerel hizmet kavramlarının kapsamını genişletirken; yerelleşmeyi merkezi yapılanmaya karşı gelişimi önceleyen, çıktı odaklı, esnek ve çok aktörlü yönetim kavramlarıyla özdeşleştirmiştir.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımının yerel yönetimler üzerinde oluşturduğu dinamiklerden birinin katılım süreçlerinin gelişmesi olduğu belirtilebilir. Yerelleşme ve yerel

yönetimlerin güçlenmesi doğrultusunda devlet-dışı yapıların gelişimi ve bir aktör olarak yönetsel süreçlerde rol almaları yeni kamu yönetimi ve yönetişim anlayışları ile ortaya çıkan dinamiklerin bir parçası olarak dillendirilebilir.

Söz konusu eleştirel bakış açılarının yanı sıra küreselleşme ile birlikte hızla yayılan yeni liberal yönetim anlayışının demokrasi, demokratikleşme, yerelleşme, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, insan hakları, özgürlük, eşitlik, saydamlık, açıklık gibi bazı evrensel kavramların altını çizdiği de belirtilebilir.

Yeni kamu yönetiminin temel yaklaşımlarından biri şüphesiz yerel yönetimlerin güçlendirilmesidir (Bozlağan ve Demirkaya, 2005, ss. 499-511). Esasen yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetişim bağlamında yerel yönetim alanında pratik bulan birçok özellik bulmak mümkün olabilmektedir.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımı yalnızca İngiltere, Yeni Zelanda, Kanada ve ABD tarafında değil biraz daha sonra olmak üzere Avrupa tarafında da karşılık bulan bir yaklaşım olarak nitelendirilebilir. Neo-liberalizm, küreselleşme, yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımları Avrupa'nın siyasi yapılanmasına ve yerelleşme siyasasına etki eden yönetsel paradigma değişikleri olarak refere edilebilmektedir.

Diğer bir ifade ile Avrupa'nın yerelleşme siyasalarının küresel dönüşümlerden etkilendiği ve ağsal yapılanmaların da bu dönüşümle birlikte gündemde daha fazla yer almaya başladıkları değerlendirilebilir. Yeni kamu yönetimi anlayışı, Avrupa Birliği'nin yerelleşme siyasalarını şekillendirici ana unsurlardan biridir (Demirkaya, 2008a, s. 29).

Hatta yerelleşme siyasalarının görece başarılı olması açısından Kıta Avrupası dahi bu yaklaşıma dâhil edilebilmektedir. Yönetimin üst katmanları için görece sınırlı olarak nitelenebilecekse de Kıta Avrupası'ndaki yerelleşme çabaları da yeni kamu yönetimi yaklaşımının etkisini hissettirdiği alanlar arasında gösterilebilmektedir (Kickert, 2008; Kuhlmann ve Fedele, 2010).

Avrupa ülkelerinin yerel yönetim sistemlerinin 1980'lerden itibaren köklü değişimler yaşamaya başladığı değerlendirilebilir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesine, yönetim

kapasitelerinin arttırılmasına dönük reformların ortaya konulduğu, bu reformların zihniyet dönüşümünü de beraberinde getirmeye başladığı dile getirilebilir. Yönetişim anlayışının ve Avrupa Birliği'ndeki neo-liberal politikaların etkinlik kazanmasının yerel yönetim süreçlerinin ve yönetimsel yapıların yeniden ele alınmasına imkân tanıdığı ifade edilebilir.

Yerel yönetim hizmetlerinde özelleştirmenin ya da bu hizmetlerin yerine getirilmesinde dış kaynak kullanımının genişlik kazanmasının, özel sektör işletmecilik ilke ve araçlarından adapte edilen yeni yönetim modelleri gibi süreçlerin, geleneksel yerel yönetim anlayışının kabuk değiştirerek yeniden biçimlendirilmesini gerektirdiği tartışılabilir. Bu doğrultuda serpilmeye başlayan yönetişim söylemi bağlamında, klasik yerel yönetim yapılarından farklı dinamikleri ve refleksleri olan, daha geniş bir sahada hareket edebilen ağlar gibi yeni yönetişim aktörlerinin de görünürlük kazanmaya başladığı ifade edilebilir.

Yeni kamu yönetimi anlayışının hâkim olduğu reformların, yeniden yapılanma süreçlerinin gerek Kıta Avrupası'nda gerekse İngiltere ve İskandinavya gibi Kıta Avrupası dışında hızla yayılmaya başlamasının, geleneksel yerel yönetim aktörlerinin yapısal, operasyonel ve işlevsel değişikliklerle karşı karşıya kalmasında etkili olduğu değerlendirilebilir.

Bir yönetişim aktör ve örgüt formu olarak "kimlikleşen" ağ tipi yapılanmaların; kendine özel kurguları, eylemsel esneklikleri, işlevsellikleri ve kamu dışı aktörlere hareketlilik sahası açmaları gibi özellikleri ile dikkat çekmeye başladığı dile getirilebilir. Bir anlamda kentler arasında meydana getirilen ağlar, yönetişim anlayışının kaçınılmaz sonuçları bağlamında değerlendirilebilmektedir. Örneğin, Avrupa Komisyonu'nun Yönetişim Beyaz Kitabı'nda[1] (Commission of the European Communities, 2001, ss. 7-8) iyi yönetişim için saydığı beş ilke (açıklık, katılım, hesapverebilirlik, etkililik ve

[1] "*European governance - A white paper*" olarak da bilinmektedir. Beyaz kitap niteliğindeki Komisyon Tebliğleri, AB için ilgili konuda anayasal düzeyde yol gösterici stratejilerin ortaya konulduğu belgelerden biri olarak nitelendirilebilmektedir.

uyum/*openness, participation, accountability, effectiveness, coherence*) yeni kamu yönetimi ilkeleridir.

Bununla birlikte yerindenlik (*subsidiarity*) ilkesi, 1985 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'nde vurgulanırken, 1951 Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması'ndan başlayarak daha sonraki AB anlaşmalarında kendine yer bulmuş; ancak Lizbon Anlaşması'nda (Avrupa Birliği Anlaşması ile Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşmanın Konsolide Sürümleri-*Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union*, 2010) yerel ve bölgesel yönetimler yerindenlik ilkesi maddesinde açıkça belirtilmiştir.

Bölgeler Komitesi (*CoR-Committee of Regions*), geçmişteki anlaşmalardan farklı olarak Lizbon Anlaşması ile önemli ve yenilikçi yetki alanlarına kavuşmuştur. Yerel özerklik, Anlaşma ile birlikte resmi olarak tanınmıştır. 2020 vizyonunu sunan belgeler, yönetişim-çok katmanlı yönetişime ilişkin beyaz kitaplar, ortaklıklara vurgu yaparken; yerel yönetim aktörlerinin yönetişim yapıları içinde daha fazla rol üstlenmesi idealine ışık tutmaktadır.

Kuşkusuz bu sürece giderken, 1990'ların başında Avrupa'nın tek pazar yolunda ilerlemeye başlamasını ayrı bir kilometre taşı olarak belirtmek de fayda bulunmaktadır. Zira bu dönemde özellikle ulusüstü bir yapıdan doğan mevzuatın uygulanmaya geçirilmesi, AB bölgesel ve uyum siyasası gibi yerel yönetim aktörlerinin yeni siyasi-idari yapılar meydana getirmelerini tetikleyen yaklaşımların etkinlik göstermeye başlaması mümkün olmuştur.

AB'nin, bir taraftan müktesebatın uygulanması yoluyla etkileşim meydana getirdiği, kentlerin de kendi çıkarlarını AB düzeyinde maksimize edecek ortaklık ve işbirliği esaslı, esnek, hareketlilik gücü yüksek yönetişim yapılarına dâhil olma ihtiyacını duyduğu ifade edilebilir. Bu yeni durumun, AB ile kentler arasındaki ilişkilerin yeni bir boyut kazanması anlamında dikkat çekici olduğu dile getirilebilir.

Diğer bir ifade ile AB kamu yönetim yapısının (*EU polity*) özellikle tek pazar uygulaması ile değişiklikler ve yeniliklere kapısını açtığı belirtilebilir. Bu durumda

ulusüstü katmanın özellikle Komisyon eliyle birçok yeni siyasayı uygulamaya aldığı görülebilmektedir. Yerel yönetimler de söz konusu müktesebatın kimi zaman uygulayıcısı kimi zaman denetleyicisi konumunda olabilmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin ulusüstü katmandan yayılan siyasalar açısından dolaylı ve dolaysız olarak etkiler altında kaldığı dile getirilebilir.

Gerek müktesebat tarafında gerekse bölgesel siyasa, çevre siyasası vb. birçok alanda yürütülen programlar ulusaltı katmanda hareketlilik meydana getirmektedir. Bu hareketlilik yerel yönetimlerde AB vizyonu oluşturmak, birimleşmek, stratejiler geliştirmek, projeler ortaya çıkarmak gibi birçok şekilde tezahür edebilmektedir. Böylece yerel yönetimler gerek AB Komisyonu gibi yapılarla sürekli etkileşim içinde olma ihtiyacı duymakta gerekse kendi aralarında tecrübe paylaşımı ve ortaklık yapma gibi etkileşimleri arttırabilmektedir.

Bu bağlamda bireysel kapasitesi ile hareket eden yerel yönetimler olduğu gibi, ulusal yerel yönetim birlikleri ve diğer çatı örgütler nezdinde hareketlilik kazananlar ile EUROCITIES, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*CEMR-Council of European Municipalities and Regions*), Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (*CLRAE-Congress of Local and Regional Authorities of Europe*), Avrupa Bölgeler Birliği (*AER-Association of European Regions*) ve hatta Bölgeler Komitesi ile diğer sınırötesi, ulusötesi ağlara dâhil olan yerel yönetimler gözlemlenebilmektedir.

Böylece, AB yönetim yapısı içinde dikey ve yatay etkileşimler bağlamında hareketlilik kazanan, AB'nin ulusal yönetimler yanında gerek meşruiyet sahasını genişletmek gerekse yerel bilgiye doğrudan ulaşabilmek için desteklediği, yönetişim sisteminin yeni aktörleri olarak gördüğü, lobi faaliyetleri yapan, çıkarları temsil eden kanallar ve çeşitli ittifakların söz konusu olduğu tartışılabilir.

Tez çalışmasında Avrupa kent ağları yönetişim ile birlikte yönetişim ağları, çok katmanlı yönetişim ve Avrupalılaşma literatürü de dikkate alınarak tartışılmaktadır. Kuşkusuz kent ağları gibi geleneksel hiyerarşik yapıların dışında değerlendirilen

yapıları merceğine alan bir tez çalışmasında yönetişim, yönetişim ağları ve Avrupalılaşma perspektiflerini yansıtmamak önemli bir eksiklik olurdu.

Literatürde kentler arasında meydana getirilen ağları Avrupalılaşma sürecinin bir parçası olarak ele alan dikkate değer birçok çalışma da bulunmaktadır (Bache, 2008; Börzel, 1997, Börzel ve Heard-Lauréote, 2009; Goldsmith, 1993; Hooghe ve Marks, 2001a; John, 2001; Kern ve Bulkeley, 2009; Kohler-Koch, 2005; Marshall, 2005). Bu çerçevede Avrupa kent ağlarının gerek Avrupa yönetişiminin çok katmanlı yapısı gerekse Avrupalılaşmanın meydana getirdiği dinamikler bağlamında da ele alınmasında, perspektif zenginliği açısından fayda mülahaza edilmektedir.

Bu doğrultuda kent ağlarının, kentleri politika süreçlerine dahil etme (hareketlilik kazandırma) ve onlar arasında bir etkileşim meydana getirme rolünü daha iyi anlayabilmek için AB yönetişim sistemi ile Avrupalılaşma dinamikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Öncelikle kent ağları genel anlamda "devlet dışı/hükümetle bağlantısı olmayan aktörler" (*non-governmental actors*) olarak kabul edildiklerinden, onları yönetişim yaklaşımı ile çözümlemeye çalışmanın çeşitli avantajlar sağladığı ifade edilebilmektedir. Zira yönetişim yaklaşımı ile yönetişim ağları, çok katmanlı yönetişim ve Avrupalılaşma arasında kavramsal bir uyumdan bahsedilebilmektedir (Bache, 2008, s. 22).

Öte yandan, Avrupa bütünleşmesini açıklamaya çalışan diğer yaklaşımlar da değerli olmakla birlikte tezin konusu olan kent ağlarının sahip olduğu yerelleşme boyutu çerçevesinde, Avrupalılaşma ve çok katmanlı yönetişim yaklaşımlarının, yeni işlevselcilik (*neo-functionalism*) ve hükümetlerarasıcılık (*intergovernmentalism*) gibi "geniş kapsamlı" (*grand*) teorilere nazaran yerel boyutu yansıtmada daha elverişli ve yeterli araçlara sahip olduğu varsayılmıştır.

Bu tez kapsamında, Avrupalılaşma kavramı genel ve detay olmak üzere iki perspektif üzerinde kavramsallaştırılmaktadır. Genel perspektif, yönetişim yaklaşımı tarafından şekillendirilmektedir. Avrupalılaşmanın ve çok katmanlı yönetişim yaklaşımlarının başta yeni işlevselcilik olmak üzere yeni kurumsalcılık (*new institutionalism*) ve sosyal

inşacılık (*social constructivism*) gibi bir üst kuramlarca (*meta-theoretical*) yapılan yorumları, kent ağlarına uygun olan çerçeveleri itibarıyla genel perspektifi meydana getirmektedir.

Bununla birlikte, siyasa ağları (*policy network approach*) yaklaşımının Kıta Avrupası yorumu olarak da nitelendirilebilen yönetişim ağları (*network governance approach*) yaklaşımı genel perspektifin oluşturulmasında yararlanılan yaklaşımlardan bir diğeridir. Özellikle araştırma konusu çerçevesinde vurgu kazanan yatay ve dikey etkileşimlerin biraradalık göstermesi ve paydaşların birbirine bağımlılığı yönetişim ağları yaklaşımından da yararlanmayı bir elverişlilik olarak sunmaktadır.

Tez kapsamında Avrupalılaşma için kabul edilen genel perspektif; AB düzeyindeki kurumlar, aktörler ve siyasalar ile ulusaltı kurumlar, aktörler ve siyasalar arasındaki etkileşim sürecini daha iyi anlayabilmek için avantajlar sunmaktadır. Dolayısıyla söz konusu etkileşim, siyasa oluşturma süreçlerinin farklı düzeyleri üzerinde etkili olabilen yönetişim aracılığıyla daha elverişli şekilde anlaşılabilmektedir.

Bununla birlikte detayda yer alan perspektif ise Avrupalılaşmanın sosyal inşacı yorumuna uygun olarak kimlikler, söylemler, değerler arasındaki etkileşim sürecinden oluşmaktadır. Alan çalışmasının Türkiye'yi kapsamasına bağlı olarak, Avrupalılaşmanın bu yorumunun araştırmada eksik kalmaması ve analize uygun yönleriyle ele alınmasında fayda görülmektedir.

Bilindiği üzere, Avrupalılaşma yalnızca AB'nin meydana getirdiği etkiyi değil, aynı zamanda üye devletlerin AB üzerinde oluşturduğu etkiyi de kapsamaktadır. Yukarıdan aşağıya ya da aşağıdan yukarıya oluşan bu devinimler, AB ve üye devletler arasındaki ilişkilerle olduğu kadar, AB ile ulusaltı katman arasındaki ilişkilerle de bağlantılıdır.

Dolayısıyla, değişen geleneksel güç dengeleri ve odakları ile ulusaltı yönetimlerin yapısı ve kapasitesi, Avrupalılaşma etkisinin görüldüğü düzeylerden biri olarak dikkat çekmektedir. Zira AB'nin yönetişim sistemi içinde yerel ve bölgesel yönetimler, AB siyasalarının, kurallarının, stratejilerinin, programlarının yoğunlaştığı ve uygulama deneyimlerinin yaşandığı alanlardır.

Kentlerin ulusötesi düzeyde işbirliğine gitmesi, deneyim paylaşımı, benzer yerel sorunlara ortaklaşa olarak yenilikçi çözümler üretmeleri yönetişim yaklaşımının etkisi yanında yatay Avrupalılaşmanın da dikkat çekici bir örneğini yansıtmaktadır. Kent ağları; yönetişim ve Avrupalılaşmanın sunduğu bu elverişli duruma intibak ederek, yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarına ve kaynaklara ulaşması amacına hizmet etmeye başlamıştır.

Buna paralel olarak, özellikle AB Komisyonu da söz konusu ağları görece bir yönetişim formu olarak kabul ederek; bilgi sağlama, uzman görüşü alma, siyasa uygulamalarını kolaylaştırma vb. konularda onlardan daha fazla yararlanmaya başlamıştır (Borrás, 2007). Bu tutumun, AB'nin karar alma mekanizmalarına hâkim olması istenen yönetişim anlayışı açısından bir fırsat olarak değerlendirildiği ifade edilebilir. Şöyle ki kent ağlarının çok paydaşlı ve hiyerarşik olmayan yapısı, alınan kararların demokratik meşruiyetini sağlamaya yönelik diğer bir dayanak noktası olarak da sunulabilmektedir.

Çok katmanlı yönetişim ise, AB'de yeni bir siyasa oluşturma biçiminin varlığına vurgu yapmaktadır. Ulusal devletler, karar alma süreçlerinin tek aktörü değildir. Bu yaklaşıma göre; AB kurumları karar alma süreçlerinin bağımsız birer aktörleri iken, ulusaltı yönetimler de siyasa oluşturma süreçlerinin bir parçası olarak hareketlilik kazanmaktadır. Söz konusu hareketliliğin önemli göstergelerinden biri olarak Brüksel'de açılan ofislerden bahsedilebilir.

Her katmanın kendi kaynakları (bilgi, deneyim, siyasi güç, uzmanlık vb.) bulunduğu belirtilebilir. Her katman, bu kaynaklarını karşılıklı görüşme ve tartışma (*deliberation*) süreçlerinde devreye alabilmektedir. Ulusaltı yönetimlerin görüşme ve tartışma süreçleri için daha ziyade ülke içi (*domestic*) kanalları kullanması beklense de, onlar kendi aralarında kurdukları yönetişim ağları yoluyla AB'ye açılan başka kapılar bulabilmektedir. AB kurumlarının da bu yapıların oluşumunu bizzat desteklediği dile getirilebilir. Bu durum, AB siyasa süreçlerinde merkezi yönetimlerin önemini yadsımayı gerektirmemektedir veya ulusüstü ve ulusaltı katmanın ulusal katmanı ortadan kaldırması söz konusu değildir. Ancak, oyunun üç düzeyli oynandığı savlanmaktadır.

Diğer bir ifade ile çok katmanlı yönetişim sisteminde resmi prosedür ve kurallar ile karşılıklı görüşme ve tartışmalara, işbirliği geliştirmeye ve uzlaşmaya varmaya dayalı gayri resmi uygulamaları da bünyesinde barındıran bir siyasa oluşturma süreci söz konusu olduğu ifade edilmektedir (Schmitter, 2003). Bu sistem, çok katmanlı ve çok aktörlüdür. Sistemin özü olan yönetişimin ise, başta yerindenlik olmak üzere açıklık, katılım, şeffaflık, hesap verebilirlik, etkililik, uyum vb. temel ilkelere sahip olduğu ifade edilebilir.

Tezin teorik yaklaşımında, çok katmanlı yönetişim anlayışının ortaya koyduğu tartışmalardan yararlanmakla birlikte, coğrafi yetki ve güç dağılımı ile paylaşımına odaklanan yaklaşım esas alınmamıştır. Benzer şekilde, Avrupa bütünleşme teorileri de yararlı perspektifler sunmakla birlikte, kamu yönetimi disiplinine elverişliliği bağlamında yönetişim yaklaşımı tercih edilmiştir.

Avrupalılaşma yaklaşımı ise Radaelli'nin (2000, ss. 4-5) belirttiği gibi post-ontolojik bir yaklaşım sunmasına bağlı olarak, tezin incelediği konuda daha geniş bir ampirik perspektife sahip olmayı gerektirebilmektedir. Bununla birlikte, özellikle Avrupa Birliği düzeyinden yayılan siyasaların ülke siyasaları ile gittikçe bütünleşme yoluna girmesi, Avrupa yönetişim sistemine kentlerin bağlantılanması gibi süreçler Avrupalılaşma perspektifinden incelenebilmektedir.

Öz itibarıyla; küreselleşme, teknolojik ve sosyo-ekonomik dönüşümlerin paralelinde ve yeni yönetsel "paradigma" değişimlerinin etkisi altında kentlerin diğer yönetim düzeyleri ve kendileri arasında geliştirdikleri ilişkiler, ayrı bir boyut kazanan hareketlilikleri, gerçekleştirdikleri yatay, dikey, çapraz, kesişen etkileşimler ve tüm bunların ağsal özellikler yansıtan yeni yapılanmalara refere edilmesi kavramsal ve kuramsal çerçevenin yönetişim yaklaşımının yanı sıra yönetişim ağları ve Avrupalılaşma gibi yaklaşımlarla da zenginleştirilmesini önemli bir avantaj olarak sunmaktadır.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal objektifi olarak yönetişim yaklaşımı ele alınmaktadır. Tezin konusu olan Avrupa kent ağları, ağsal yapılanmalar olarak AB yönetişiminin bir parçası olarak değerlendirilebilmektedir. AB yönetişimi içinde çok sayıda kamusal, özel ve devlet-dışı aktör siyasa süreçlerine intibak edebilmektedir. Bu doğrultuda tezin teorik temelinin yönetişim literatürü çerçevesinde ele alınması tercih edilmiştir.

Bununla birlikte, aynı zaman diliminde cereyan eden ve birbirini etkileyen iki önemli yönetsel olgu olarak tartışılması (Klijn, 2012; Osborne, 2006; Peters ve Pierre, 1998; Pollitt ve Bouckaert, 2011) bağlamında; yönetişim yaklaşımının arka planını yeni kamu yönetimi yaklaşımını irdeleyerek ele almanın elverişli olacağı değerlendirilmiştir.

Literatürde Avrupa kent ağlarının ele alındığı farklı teorik çerçeveler de bulunmaktadır. Bunlar arasında Avrupa bütünleşme teorileri, Avrupalılaşma, siyasa ağları analizi, yönetişim ağları okulu, çok katmanlı yönetişim, küreselleşme ve rekabet teorileri vb. yer almaktadır. Devamla söz konusu teorik yaklaşımların neden temel yaklaşım olarak tercih edilmediği, tez konusunun analizi açısından hangi üstünlük ve zayıflıkları barındırdıkları tartışılmaktadır.

Klasik bütünleşme teorilerinin, tezin konusu itibarıyla uygun bir çerçeve sunamadığı öngörülmüştür. Jachtenfuchs'un (2001, s. 250) vurguladığı üzere, Avrupa kamu yönetim yapısı klasik bütünleşme teorilerinde bağımlı değişken olarak ele alınmaktadır oysa yönetişim yaklaşımında bağımsız değişkendir. Ayrıca, klasik bütünleşme teorilerinin devlet merkezli perspektifi, ağlar gibi devlet-dışı aktörlerin analizi için elverişli görülmemektedir.

Yönetişim ağları okulu ise, özellikle siyasa ağları literatürünün Kıta Avrupası-Flemenk-Alman yaklaşımı içerisinde gelişim göstermektedir (Bevir ve Richards, 2009; Börzel, 1998, s. 254). İlgili literatürden özellikle ağ tipi yapılanmaların özellikleri vb. elverişli olan alanlarda istifade edilmiştir.

Çok katmanlı yönetişim sisteminin temel varsayımlarından biri AB kamu yönetim yapısının kendine özgü olduğudur (Pollack, 2010, s. 35). Bu durum, tezin konusu olan kent ağlarına yönelik merceği daraltan yaklaşımlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, çok katmanlı yönetişim yaklaşımında yetkilerin yukarı doğru AB'ye ve aşağı doğru bölgelere, kentlere diğer bir ifade ile yerele transfer edildiği ileri sürülmektedir (Hooghe ve Marks, 2001a, s. 24; Jordan, 2001, s. 199).

Dolayısıyla, merkezi yönetimin AB kamu yönetiminin hala görece "ana gücü" olduğu yaklaşımı yeterli vurguya sahip değildir (Nugent, 2006, ss. 555-557; Pagoulatos ve Tsoukalis, 2012, ss. 69-72; Stein ve Turkewitsch, 2008, s. 24). Bu varsayımın da, özellikle siyasa alanlarına bağlı olarak önemli zayıflıklar taşıdığı değerlendirilmektedir. Zira para ve ekonomik birlik politikaları, dış ilişkiler politikaları vb. birçok alanda merkezi devletlerin dominasyonunun devam ettiği, çok katmanlı yönetişim sisteminin devre dışı kalabildiği belirtilebilir. Bu bağlamda, salt çok katmanlı yönetişim yaklaşımına bağlı bir çerçeve tercih edilmemiştir.

Avrupalılaşma literatürü ise hali hazırda gelişmeye devam eden bir süreç içerisinden geçmektedir (Olsen, 2002). Bununla birlikte, yönetişim ve ağ yaklaşımlarıyla uyumlu bir kavramsal çerçeve sunması (Bache, 2008, s. 22) ve ayrıca Avrupa kent ağlarının yaygınlık kazanması ve rolleri itibarıyla elverişli yaklaşımlar geliştirmesi (Benz ve Eberlein, 1999, ss. 329-348) bağlamında tezde belli yönleriyle yararlanılmıştır. Devamla, Avrupalılaşma yaklaşımının tez konusunun analizi bağlamında hangi yönleri ile ele alındığı, teorik çerçeve olarak zayıflık ve üstünlüklerinin neler olduğu tartışılmaktadır.

Avrupalılaşma literatürü Avrupa bütünleşme teorileri ile yakın ilişki içindedir (Bergmann ve Niemann, 2015, s. 173). Bir anlamda, bütünleşmeyi besleyen bir süreçten bahsedilebilir. Bununla birlikte Avrupa bütünleşmesi teorilerinin, farklı farklı ülkelerin güçlerini bir araya getirerek ve ulusüstü kurumlar oluşturarak, egemenliklerini ne için devrettiklerini anlamaya çalıştığı ifade edilebilir (Howell, 2004). Radaelli (2000, ss. 4-5), bu durumun sürecin ontolojik aşaması olduğunu belirtmektedir.

Buna göre, Avrupalılaşma araştırmalarının söz konusu kurumlar inşa edilince ne olduğuna ve hangi etkileri doğurduklarına odaklandığı, doğal olarak post-ontolojik bir yaklaşımı yansıttığı ifade edilmektedir. Diğer bir anlatımla ülkelerin egemenliklerini devretmelerinin, siyasi bütünleşmenin ulusal düzeyde meydana getirdiği değişiklikler ve oluşturduğu dinamikler ile aynı anlamı taşımadığı irdelenmektedir.

Featherstone (2003, s. 4) da benzer şekilde Avrupalılaşma ile küreselleşme ilişkisi açısından bakıldığında ülkelerin gösterdiği uyumun ayrıştırılmasının zorlaştığını belirtmektedir. Ayrıca, "neden ve etki" ile "yapı ve özne" çözümlemelerinde analitik zorluktan da bahsetmektedir. Örneğin, AB'nin uyum için zorunluluk koyduğu görece küçük ve teknik bir değişiklik bazı ülkelerde önemli değişiklerin başlangıcı olabilir denilmektedir. Ya da bireysel, kolektif, kurumsal gibi aktör tipleri sürecin işlemesinde etkili olabilirken, yapı ile özne arasındaki ilişkilerin de değişebileceği değerlendirilmektedir. Hatta yapının oluşturulmasının aktörlerin liderliğinde gerçekleşebileceği de tartışılabilmektedir.

Avrupalılaşma ile ilgili yaşanan kavramsal tartışmalardan başka olarak bağımsız ve bağımlı değişkenlerin tanımlanmasında da tartışmalar söz konusu olabilmektedir. Bağımsız değişkenlerden biri olarak ele alınan "uyum-uyumsuzluk" (*fit-misfit*) kavramının bunlar arasında olduğu ifade edilebilir. Ayrıca Knill'in (2008, s. 74) vurgu yaptığı üzere diğer temel sorunlar olarak "uyumsuzluğun" hangi düzeyden (kurumsal düzey, siyasa düzeyi vb.) ölçüleceği, bağımlı değişkenlerin (ülkelerin iç siyasalarında, kurumlarında yaşadığı değişimlerin nasıl ölçüleceği) nasıl tespit edileceği gibi konular ele alınabilmektedir.

Howell'a (2004) göre, Avrupalılaşma orta kapsamlı (*middle-range*) ve Avrupalılaşmanın görünümleri ise sınırlı bir sorun alanı için geliştirilmiş bir teoridir (*substantive theory*). Bu yaklaşım çerçevesinde, kent ağlarının özellikle AB karar alma süreçlerindeki rolü ve meydana getirdiği etkileşimler, analizin süreç boyutu bağlamında Avrupalılaşma gibi bir gözlükten incelenmeye müsait görünmektedir.

Marshall'ın (2005, s. 670-673) bildirdiğine göre; Avrupalılaşmanın kent düzeyinde sunduğu çerçeve ulusal ve bölgesel düzeyden farklı olabilmektedir. Zira aktör davranışlarını ve kentsel kurumları çevreleyen fırsat ve kısıtlar farklı özellikler arz edebilmektedir ve dolayısıyla ulusaltı Avrupalılaşma çerçevesinin bazı analiz öğelerinde değişiklikler yapılması gerekebilmektedir. Örneğin, Birmingham ve Glasgow üzerine yaptığı çalışmada Marshall (2005); siyasalar, uygulamalar ve tercihlerin yanı sıra analize AB destekli programların ortaklık prensibini dikkate alarak katılımcıları (*participants*) da eklemiştir. Sonuç itibarıyla, kentsel yapısal değişimin kapsamına kurumsal değişimlerin paralelinde yönetişim değişimi de dahil olmuştur.

Bu minvalde Avrupalılaşmanın, yönetişim yaklaşımıyla uyumlu bir kavramsallık taşıdığı ifade edilebilir. Özellikle AB'nin; vatandaşlarının siyasa süreçlerine katılımını sağlaması, kentlerin üstlendiği rolü geliştirmesi, hareketliliklerini arttırması, etkileşim süreçlerinin iyileştirilmesi için yönetişim yaklaşımını vurgulaması, ulusaltı katmanın etkileşiminin gündeme taşınması, gerek karar alma gerekse siyasa uygulama süreçlerinde yerel ve bölgesel düzeyde yeni form ve yapılanmalara refere etmesi ile devlet-dışı aktörlerin yerel-bölgesel ağlar içindeki etkinliğini vurgulaması bağlamında söz konusu kavramsal uyumdan bahsedilmesi tartışılabilir.

Bir diğer yaklaşım ise, küreselleşme ve rekabet teorileridir. Bu yaklaşımdaki ağ anlayışının, Sassen'in (2005, ss. 27-43) "Küresel Kentler" kavramına dayanmakta olduğu ve kentler arasında küresel bir rekabet olduğunu varsayan "Dünya Kent Ağları" teorilerinden kaynaklandığı dile getirilmektedir. Bu yaklaşıma göre bölgesel ve küresel ağ yapılanmasının, yeni kentsel sistemler ve yeni bir coğrafya tasarımı ortaya çıkardığı vurgulanmaktadır. Temel olarak karar alma süreçlerini etkileme ve sermayeyi, yatırımcıyı, nitelikli işgücünü çekme noktasındaki etkinliğe bağlı olarak merkez ve çevre kavramlarının yer aldığı yeni bir tür coğrafyadan bahsedilmektedir.

Bu teorilere bağlı olarak, küresel-lider kent ağları haritalandırılabilmekte ve "çok merkezli ağ kentleri"nin yenilikçi özellikleri vurgulanabilmektedir (Taylor, 2004). Dünya kent ağları yaklaşımı, analiz düzeyini genişlettiği ve kavramsal olarak uyumlu olmayacak bir bakış sunabileceği nedeniyle tercih edilmemiştir.

Sonuç itibarıyla, kent ağlarına yönelik çalışmalar için yönetişim yaklaşımının elverişli bir perspektif sunduğu düşünülmektedir. Peterson'un (2003, s. 3) bahsettiği üzere, çağdaş yönetişim çoğunlukla hiyerarşik olmayan yapılara refere etmektedir ve kamusal, özel ve devlet-dışı aktörler arasındaki karşılıklılığı ve karşılıklı bağımlılığı kuşatmaktadır. Pollack'ın (2010, s. 13-14) tespit ettiği şekilde, yönetişim yaklaşımı AB siyasa oluşturma süreçlerinin "ağsal" ve hiyerarşik olmayan karakterine vurgu yaparak, ulusaltı aktörlerin de oyunun bir parçası olduğuna ilişkin bir pencere sunabilmektedir.

Bu doğrultuda kent ağlarının belli yönleri ile Avrupalılaşmanın etki gösterdiği kanal ve mekanizmalar arasında ele alınmasının ve temelde yönetişim ağları olarak çözümlemeye dahil edilmesinin kavrayıcı bir perspektif sunduğu savlanmaktadır.

2.1. YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI

2.1.1. Yeni Kamu Yönetimi ve Yönetişim Yaklaşımlarının Arka Planı ve Gelişimi

Gerek yönetişim gerekse yeni kamu yönetimi yaklaşımları çerçevesinde oluşan literatürün; kendi içinde bazı kavram karmaşalarının, içinde aradığınızdan fazlasını bulabileceğiniz "torba kavramsallaştırma"ların ve yanısıra tartışma götürür bir retoriğin fazlasıyla yer bulduğu bir alan sunduğu dile getirilmektedir (Ferdous, 2016).

Yeni kamu yönetiminin tanımlanması, kavramsallaştırılması ve hatta ilerleyen zamanda nasıl bir değişim gösterdiği gibi birçok hususta literatürde tartışmalar ve yaklaşım farklılıkları söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla 1990'lar ve hatta 2000'lere kadar yönetişim ve yeni kamu yönetimi yaklaşımları üzerinden kavramsal ve kuramsal bir çerçeve oluşturulması görece daha zahmetsiz olsa gerektir. Ancak, 2010'lu yıllarda söz konusu yaklaşımların gösterdiği gelişimin, ortaya çıkan yeni kavramsallaştırmaların ve süregelen tartışmaların işleri biraz daha karmaşık hale getirdiği belirtilebilir.

Üzerinde ekseriyetle mutabık kalınan en önemli konulardan birinin ise, yeni kamu yönetimi yaklaşımının yönetimde çağdaş zamanlarda yaşanan ve halen devam eden büyük çaplı değişim ve dönüşümleri yansıtıyor olmasıdır denilebilir. Dolayısıyla, yeni kamu yönetimi anlayışının yönetişim, ortaklık ve işbirlikleri, ağsal yapılanmalar gibi

yeni kavram ve yaklaşımları doğurmaya ve onları besleyerek etkilerini sürdürmeye devam etmekte olduğu ifade edilebilir.

Yönetişim ve yeni kamu yönetimi yaklaşımlarının arka planına bakıldığında, öncelikle İkinci Dünya Savaşı yıkımının ortaya çıkardığı dinamiklerden söz etmek yerinde olabilir. Savaşın sebep olduğu derin sosyo-ekonomik yıkımın, devlet gibi kudretli bir düzenleyici gücün müdahalesini tetiklediği tartışılabilir. Böylece, yaraların sarıldığı 1970'lere kadar klasik kamu yönetimi ve Weberyen bürokrasi anlayışlarının geniş çaplı değişimler yönünde zorlamalarla karşı karşıya kalmadığı ileri sürülebilmektedir (Olsen, 2007, s. 20).

Bu dönemin anlayışında dikkat çekici yaklaşımlar olarak; (1) talep yanlı keynezyen politikalar, subvansif eğilim (2) fordist yapı ve anlayış (3) kamusal mal ve hizmet üretiminde doğrudan yer alma (4) devletin her alandaki regülasyon gücü (yaygın düzenleyici müdahale) (5) planlama esaslılık, (6) siyaset-yönetim ayrımı (7) örgütsel yapı açısından rasyonellik, merkezilik, hiyerarşik düzen, devlet sırrı, hayat boyu istihdam garantisinden bahsetmek yerinde olabilir (Evans ve Rauch, 1999; Hughes, 2012; Pollitt ve Bouckaert, 2004, s. 67)

Weberyen bürokratik anlayışın karşı karşıya kaldığı sorun alanları için ise çok kabaca (1) çevre etkisine, değişimlere, yeniliklere açık olmayan, kapalı sistem modeli (2) yasa, emir, talimat, kumanda süreçleri içinde boğulan, kırtasiyeci, esnek olmayan yapılar, legalist eğilim, (3) rekabeti, performansı, güveni, liderliği dikkate almayan, verimsiz, adam kayırmacılığın kol gezdiği insan kaynakları sistemi (4) gerek kamu hizmeti üretim süreçlerinin gerekse beşeri ve mali kaynakların sevkinin ekonomik, maliyet-etkin olmaması, verimsizliği (5) proaktif yaklaşımla sorunun ortaya çıkmamasına değil sonradan çözüm üretilmesine yönelik eğilimden bahsedilebilir (Dahlström, Lapuente ve Teorell, 2012; Lynn, 1998; Olsen, 2007; Osborne ve McLaughlin, 2002).

Böylece, 1950'ler ve 60'lardan sonra bilim, teknoloji, ekonomi ve sosyal yaşamımızda meydana gelen değişimlerin, kamu yönetimine yönelik yaklaşımlarımızı da dönüştürmeye başladığı ifade edildiği gibi; 1970'lerin ekonomik buhranlarının, bu

evrilimi mahmuzlayan koşullar olarak ortaya çıktığı dile getirilmektedir. 1980'lerin ise bahse konu tarihlerden bu yana gözlemlenebilen söz konusu evrilimin artık hissedilir ve somut hale geldiği zamanları işaret ettiği dile getirilmektedir. Söz konusu sorun alanlarının; toplumda yaşanan sosyo-ekonomik dönüşümler, post-fordizmin ayak sesleri, teknolojik ilerleme ve nihayet 1970'lerin ekonomik krizleri ile kendisini tartışmaların ortasında bulduğu belirtilmektedir.

Bu bağlamda, 1990'larla birlikte Yeni Kamu Yönetimi'ne ilişkin tartışmaların kamu yönetiminin tüm disiplinlerinde önemli bir gündem haline geldiği görülebilmektedir (Aucoin, 1990, ss. 115-137; Barzelay, 1992; Hood, 1991, ss. 3-19; Hoggett, 1991, ss. 243-256; Moore, 1995; Osborne ve Gaebler, 1992; Rhodes, 1994, ss. 138-151).

Zira 1980'ler ile birlikte refah devleti politika ve uygulamalarını maruz kalınan ve derinleşen sorun ve krizlerin altında yatan sebep olarak gören neo-liberalizm düşüncesini iktidarlarında somutlaştıran aktörler tarih sahnesinde yerlerini almaya başlamıştır (Hughes, 2012, ss. 19-21). ABD'de Reagan, İngiltere'de Thatcher, Türkiye'de Özal gibi isimlerle sembolleşen neo-liberal politikalar; Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada gibi ülkelerde de uygulamaya geçerken; 90'larla birlikte Batı Avrupa, Asya, Latin Amerika ve geçiş sürecindeki Doğu Avrupa dâhil dünyanın birçok bölgesinde etkili olmaya başlamıştır.

Piyasa ekonomilerine nazaran devletçi-sosyalist ekonomilerin ardı ardına sistemsel olarak yıkılışı, liberalleşen politikalar, rekabete açılan ekonomiler, bilişim devrimi, bilgi toplumuna geçiş sürecinin başlaması gibi birçok faktörle birlikte küreselleşmenin; yeni kamu yönetiminin getirdiği anlayışın yaygınlık kazanmasında ayrıca rol oynadığı ifade edilmektedir (Common, 1998; Kettl, 2005, ss. 3-4).

Bu bağlamda yönetimsel ve örgütsel yapıların, süreçlerin, davranış biçimlerinin, kapasitelerin, performansların, etkililiğin ve etkinliğin çeşitli siyasalar ve eylemlerle reformlara tabi tutulduğu, değiştirildiği, dönüştürüldüğü ve iyileştirildiği bir anlayış ve hatta bir paragidma değişimi olarak nitelendirilen yeni kamu yönetiminin; refah devleti

modelinden neo-liberalizm anlayışına geçiş sağlanan bu sürecin etkilerini yansıttığı dile getirilebilir.

Piyasa başarısızlıkları nedeniyle devletin müdahalesini, genişlemesini ve regülasyonu savunan refah devleti yaklaşımı karşısında; F. Von Hayek'in öncülüğünü yaptığı Neo-Avusturya, M. Friedman'ın öncülüğünü yaptığı Chicago ve J. M. Buchanan'ın öncü olduğu Virginia ekollerinin devletin başarısızlığını teorileştiren ve liberalizmin yeni, çağdaş sürümünün doğumuna katkıda bulunan düşünce ekolleri olarak dikkati çektiği belirtilmektedir (Gruening, 2001).

Bir miktar tartışma götürmekle birlikte; kamu tercihi teorisi (*public choice*), asil-vekil teorisi (*principal-agent*), işlem maliyet teorisi (*transaction cost*), mülkiyet hakları teorisi (*property rights*) gibi yeni kurumsal iktisatçı (*new institutional economics*) yaklaşım ile işletmecilik (*managerialism*) yaklaşımlarının yeni kamu yönetiminin doğmasını sağlayan kaynaklarda arasında yer aldığı belirtilmektedir (Gruenin, 2001, s. 7).

Ayrıca; bunlara işletmecilik yaklaşımının beslendiği neo-Taylorizm, ideal bürokrasi modeli, girişimci devlet yaklaşımı, neo-bürokratik model ile post-bürokratik yönetim dahil edilebileceği gibi kurumsal model, insan ilişkileri modellerinin de yeni kamu yönetimi yaklaşımını etkilediği tartışılmaktadır (Bozlağan, 2008, ss. 10-11; Ömürgönülşen, 1997, s. 520).

Yeni kamu yönetiminin beslendiği işletmecilik yaklaşımının güncellenmiş sürümünü Pollitt (1993, s. 15) "neo-Taylorizm" olarak adlandırırken, Terry (1998) "yeni-işletmecilik" (*neo-managerialism*) olarak nitelendirmektedir.

Dolayısıyla, ekonomik modeller ile işletmecilik yaklaşımı modellerinin farklı kanallardan yeni kamu yönetiminin gelişmesine katkı sağladığı ifade edilebilirken; bu iki kanaldan yeni kurumsal iktisatçıların yönetişim vurgusu, işletmeci yaklaşımların yönetimsel (*managerial*) vurgu taşıdığı ileri sürülmektedir (Ömürgönülşen, 1997, s. 521).

Yeni kamu yönetimi yaklaşımının, Ömürgönülşen'in (2003) ele aldığı kavramsallık bağlamında kamuda idare (*administration*) kavramının-hatta daha eskiye gidilirse "amme idaresi" kavramının, yönetim (*management*) kavramı ile etkileşimini arttığı belirtilebilir. Bazı görüşler, bu dönüşümün kamu işletmeciliği olarak kavramsallaştığını ileri sürmekte, masum bir metaforik kullanım olmadığını dillendirmektedir (Üstüner, 2000).

Yeni kamu yönetimi literatürünün görece ilk çalışmalarından sayılabilecek Osborne ve Gaebler'in (1992) "devlet ve yönetimin yeniden keşfi"nden söz ettikleri eserlerinde on ilkeden söz edilmektedir:

a. "Kürek çekmekten çok dümende yer alan" (*steering rather than rowing*), kamusal, özel ve gönüllü aktörleri kendi toplumlarının sorunları karşısında harekete geçiren katalizör yönetim,

b. "Hizmeti bizzat üretmekten çok yetkilendiren" (*empowering rather than serving*) toplumun sahibi olduğu yönetim,

c. Hizmet sunumuna rekabetin nüfuz ettirildiği rekabetçi yönetim,

d. Kural odaklı örgütlenme yapısının dönüşüme uğratıldığı amaç odaklı yönetim,

e. Kaynakların girdilerden çok çıktılara aktarıldığı sonuç yönelimli yönetim,

f. Bürokrasinin değil müşterilerin/vatandaşların ihtiyaçlarına cevap vermeyi öne alan müşteri/vatandaş odaklı yönetim,

g. Yalnızca harcamaya değil kazanmaya da odaklı girişimci yönetim,

h. Sorunlar ortaya çıktıktan sonra hizmet sunmaya girişen yönetim yerine önleyici, proaktif hareket eden ileri görüşlü yönetim,

i. Otoriteyi adem-i merkezileştirerek, hiyerarşiden katılımcılık ve takım çalışmasına yönelen adem-i merkezileşmiş yönetim,

j. Bürokratik mekanizamalar yerine piyasa mekanizmalarını tercih eden, değişimin gücünü piyasada bulan piyasa yönelimli yönetim.

Bu bağlamda, yeni kamu yönetimi anlayışında piyasa yönelimli yaklaşımların baskınlığından söz edilebilir. Kural, emir, talimat odaklı, otoriteye dayalı süreçlerin baskın olduğu geleneksel yaklaşımın tersine piyasa tekniklerini ve rekabeti ön plana alan bir anlayışın hâkim olduğu ifade edilebilir.

Ekonomik rasyonelizm doğrultusunda, devlet örgütlenmesi ve kamu görevlilerinin de performans denetimine tabi olması (Bouckaert ve Peters, 2002); etkililik, etkinlik ve verimliliğin artacağı sözleşme süreçlerinin devreye alınması (Larbi, 1999) ve karar alma süreçlerinin adem-i merkezileştirilmesi (Aucoin, 1990, ss. 122-123) tartışılan hususlar arasındadır.

Özetlenecek olursa, yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımlarının arka planında üretim biçimlerinde, makro-ekonomik süreçlerde, teknolojide ve sosyo-kültürel hayatımızda yaşanan derin değişim ve dönüşümlerin bulunduğundan söz edilebilir.

Tablo 4'te, yeni kamu yönetimi literatürüne hâkim olan yaklaşımlara "kavramsal, zihni odak, örgütsel, otorite ve hizmetler" gibi kategoriler çerçevesinde genel bir bakış sunulmuştur. Tablo 4'deki kategorik ayrım yalnızca dikey ilişkilendirilmiştir. Yatayda bir ilişkilendirme söz konusu değildir.

Tablo 4: Yeni Kamu Yönetimi Kavramlarına Genel Bir Bakış

Kavramsal	Zihni Odak	Örgütsel	Otorite	Hizmetler
Amme idaresi yerine yeni kamu yönetimi	Siyaset-yönetim birlikteliği	Küçük, Esnek, Uzmanlaşmış, Parçalara ayrılmış	Adem-i merkeziyet	Sözleşme-hizmet alma, rekabetçi ihale
Yönetişim	İşletmecilik ve yönetim teknikleri	Yatay yapılanma, dikeyde daha az kademe	Yapısal yetki devri	Kamu-özel ortaklığı, Paydaşlar ile sıkı iletişim
Yeni kamu yönetişimi	Piyasa yönelimi	Eşgüdüm	Delegasyon	e-Yönetim
Minimal devlet	Rekabet	Kalite yönetimi	Liderlik, yönetim için manevra alanı	Özelleştirme
Girişimci devlet	Yasal-Kurumsal Serbestleştirme (*Deregulation*)	Performans yönetimi, motivasyon-teşvik sağlama	Özerk, yarı-özerk	Sunucu çeşitliliği
Yükleri hafifletilmiş devlet[2] (*hollow state*)	Hesapverebilirlik	Stratejik planlama ve yönetim, Raporlama	Vatandaş katılımı	Müşteri/vatandaş ihtiyaçları ve memnuniyeti
Katalizör devlet	Şeffaflık	Emek gücünde esneklik		İmtiyaz sözleşmeleri, özel sektör teşvikleri
Kürek çeken değil dümen tutan devlet	Ekonomiklik, Etkililik, Etkinlik, Verimlilik	İnsan Kaynakları Yönetimi		Proaktif önlemler
Yapılabilir-olanaklı kılan devlet (*enabling state*)	Amaç-Sonuçlar-Çıktılar	Bilişim teknolojileri		Hizmet kalitesi
Devlet-dışı aktörlerin siyasa ve hizmet üretiminde hareketliliği/ mobilizasyonu	Katılım, işbirliği, ortaklık	İç ve dış denetim		

Kaynak: Dunleavy ve diğerleri (2005), Hood (1991, 1995), Milward ve Provan (2000), Osborne ve Gaebler (1992), Pollitt ve Bouckaert (2011)'in yaklaşımları başta olmak üzere genel bir uyarlama yapılmıştır.

[2] Diğer bir kullanım olarak "içi boşaltılmış devlet". Bkz: Ciğeroğlu ve Özgür, 2011; Göymen, 2009.

Yeni kamu yönetimi ve yönetişim reformlarının ilk uygulama sahalarının Anglo-Sakson geleneğin hâkim olduğu yönetim sistemleri olduğu ileri sürülebilir. Daha sonrasında, tüm dünyada yaygınlık kazanmaya başladığı görülebilmektedir. Yeni kamu yönetiminin ilk uygulayıcılarının politikalarından alınan sonuçların, yeni kamu yönetimine ilişkin reformların OECD'nin de gündeminde yer almasını kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (Hood, 1995, ss. 93-109). Bu yönüyle değerlendirildiğinde, sözkonusu politikacıların icraatları yeni kamu yönetimi anlayışının söylemlerinin yaygınlaşmasında ve devletin rolünün sorgulanır olmasında destekleyici bir unsur olarak nitelendirilebilir.

Pollitt ve Bouckaert'in (2011) altını çizdiği gibi yeni kamu yönetimi anlayışının algılanması, yerleşmesi ve uygulanış biçimi gibi yöneticilerin verdiği tepki ya da direnç de değişiklik gösterebilmektedir. Bunun temel sebepleri olarak o ülkeye özgü hakim kültür, yerleşik yönetim kültürü, sahip olduğu sosyo-ekonomik dinamikler gösterilebilmektedir. Bu durumda reformlara karşı selektif davranılması, geniş ya da dar ölçekte ele alınması söz konusu olabilmiştir.

Örneğin Hollanda'nın; Anglo-Sakson tipi olarak nitelendirilebilecek daha "katı" reform hareketlerini tercih ettiği tartışılırken; yeni kamu yönetimi ilkeleri bazındaki reformlara Almanya'da (Sadioğlu, 2013) daha çok yerel yönetim alanında rastlandığı ileri sürülebilmektedir. Fransa, İtalya, İspanya da yeni kamu yönetimi araçlarını reformlarında kullanan ülkeler arasında gösterilebilmektedir. Belçika, Avusturya, Danimarka'nın ise daha "yumuşak" reformlar ortaya koyduğu ifade edilirken; İskandinav ülkelerindeki yerel yönetim reformlarının dikkat çekici olduğu dile getirilmektedir (Pollitt ve Bouckaert, 2011).

2.1.2. Yönetişime Giden Süreç ve Yönetişimin Özellikleri

1980'lerden önce yönetişim kavramının sınırlı bir bilinirliği olduğu ifade edilmektedir (Levi-Faur, 2012, s. 4). Ancak bu dönemden sonra oldukça yaygın kullanılmaya başlayan bir kavram haline dönüştüğü tartışılabilir. Yönetişimin bu denli sık refere edilen bir kavram haline dönüşmesinde etkili olduğu değerlendirilen bazı süreçlerden

söz edilebilir. İlk olarak, küreselleşme ile yönetişim süreçleri arasında bir etkileşim olduğundan bahsetmek mümkün görülmektedir (Kettl, 2000, ss. 490-492).

Küreselleşmenin karşılıklı bağımlılıkları derinleştirdiği ve karmaşıklaştırdığından (Leach ve diğerleri, 2007, s. 11), dolayısıyla tüm etkileşimleri tek başına kontrol edecek ve yönetecek kapasite ile bilgiye tek başına sahip olmanın zorlaştığından (Castells, 2008, s. 87; Knill ve Lehmkuhl, 2002, s. 41; Ladeur, 2004, s. 9) ve devletin rolünün de küreselleşme etkisiyle değişime uğradığından (Bevir, Rhodes ve Weller, 2003) söz edilebilmektedir.

Bu varsayımlar bağlamında; ortaklaşma, eşgüdüm, işbirliği, oydaşma, diyalog, etkileşim ve paylaşım gibi kavramlara olan ihtiyacın yoğunlaştığı ifade edilebilir (Teisman ve Klijn, 2002, s. 197). Bu kavramların tartışılmaya ve bir yandan da uygulamaya konulması ile birlikte, yönetişim kavramının da gündemde daha fazla yer edinmeye başladığı ifade edilebilir. Bu bağlamda, kamu yönetimindeki yeni yapılanma, yeni ilkeler ve köklü dönüşüm çabalarına paralel bir şekilde yönetişim kavramının da kapsamın içinde yer bulmaya başladığı değerlendirilebilir.

İkinci olarak, devletin ve bürokrasinin daha "parçalı" hale gelmesi (Chhotray ve Stoker, 2009, s. 18) ile sahip oldukları temel yapılanmanın ve üstlendikleri rollerin, dönüşümün can alıcı öğeleri haline geldiği dile getirilebilmektedir (Loughlin, 2004, ss. 8-22). Piyasa yönelimli ekonomilerin canlılığı ile devlet-dışı aktörlerin oyun planını genişletmesi yeni duruma vurgu kazandırırken (Sending ve Neumann, 2006); "merkezi" rolünü kaybetmese (Jessop, 2004, s. 66) dahi devlet otoritesi yeniden tanımlanma süreci içine girebilmektedir (Swyngedouw, 2005).

Frederickson (1997), "kamu"nun yalnızca "devlet"e indirgenemeyeceğini, onun devlet-dışı birçok aktörü kapsadığını ileri sürerken; çağdaş kamu idaresini devlet, yarı-devlet, devlet-dışı, kar amacı güden, gütmeyen, gönüllü gibi tüm kamusal örgütlenme tiplerinin arasındaki yatay ve dikey ilişkilerin meydana getirdiği bir ağ olarak tanımlamaktadır.

Bevir (2011) de benzer bir yaklaşım sergileyerek, yeni kamu yönetimi yaklaşımının özellikle de rasyonel tercih ve asil-vekil teorilerinin de katkılarıyla devleti dönüştürme

yolunda adımlar attığını belirtmekte; böylece ortak ırk, dil ve kültür bağlarından güç alarak ortak iyiyi doğal olarak temsil eden ulus devlete ait eski düşüncenin sarsılmasında önemli paylardan birine sahip olduğunun altını çizmektedir. Dolayısıyla, devlet-dışı aktörler hakkında bir farkındalık meydana getirildiği ileri sürülebilmektedir.

Kaynak ve güç bağımlılığını devletle devlet-dışı aktörlerin ilişkileri açısından irdeleyen Rhodes (1997), yeni kamu yönetimiyle ortaya çıkan durumda, hiyerarşi ile pazar arasında ağlardan oluşan ve yönetişimin gerçekleştiği bir ara yapı olduğundan bahsetmektedir.

Devlet bir yönüyle bol türevli, parçalı, çok merkezli bileşim gösteren bir yapıya dönüşürken, dolaylı siyasa araçlarının da yaygınlaşmakta olduğu ve bu durumun karmaşık yönetişim sistemlerini ön plana çıkardığı dile getirilebilmektedir (Koliba, Meek ve Zia, 2010).

Hughes'a (2012, s. 123) göre yönetişim, kamu yönetiminin derin tartışma alanlarından biri olan otoritenin sınırlarının çizilmesi ile ilgilendirilebilir. Zira, yönetimde otoritenin uygulanmasının ve gücün tatbikinin ön plana çıktığı ileri sürülürken, yönetişimde daha çok "katılma, dahil olma" gibi kavramların vurgu kazandığı ifade edilmektedir.

Diğer taraftan ise, yönetişimin özellikle kamu tercihi akademisyenlerinin çalışmalar sunduğu kurumsalcılık ile ağ kavramlarını yansıttığı ileri sürülebilmektedir. Ekonomik kalkınma ve yönetişim arasındaki ilişkilerin ve yapıların incelenmesi kurumsalcı kavramlaştırma çalışmalarına refere ederken; çok aktörlü ortaklıklar, öz-yönetimli ağlar (*self-governing networks*), kamu ve özel sektör arasındaki ayrımın azalması, sivil toplumun güçlenmesi, yerel liderlik, vatandaş katılımı gibi konseptlere yapılan atıflar ağ vurgusunu ifade edebilmektedir (Lynn, Heinrich ve Hill, 2001).

Bu bağlamda, üçüncü olarak özellikle katılımcı, paydaş odaklı yaklaşımın, esnek, formel ve informel ilişkileri de içeren, çok yönlü etkileşimlere açık örgütlenme anlayışı ile adem-i merkezileşme ve delegasyon süreçlerinin yönetişime giden yolda etkili olduğundan (Cheema ve Rondinelli, 2007, s. 3-7) bahsedilebilir.

Yönlendirme/istikamet verme (*steering*), adem-i merkezileşme, esneklik konseptleri yeni kamu yönetiminin olduğu gibi yönetişimin de temel yaklaşımları arasında gösterilebilir (Duit ve diğerleri, 2010, ss. 363-368).

Yönetişim yaklaşımı için ileri sürülen varsayımlardan biri devlet ile diğer aktörler arasındaki sınırların ve sorumlulukların belirsizleşmesidir (Stoker, 1998). Örneğin, devlet-dışı aktörler kamusal hizmetlerin sunumunda sorumluluk alabilmektedir.

Devletin üstlendiği işleri üstlenen, kendi kendine organize olan bu ağların kamusal siyasaları yürütmeleri, bunu da dışarıdan gelerek ve devlet otoritesi kullanmadan yapmaları; amaçlara ulaşmada, liderlikte, paydaşlar arasındaki çatışmaları yönetmede bir kapasite oluşturup oluşturamayacakları akla gelen soruları meydana getirebilmektedir. Örneğin Hudson ve diğerlerinin (2007, s. 67) yaptığı alan çalışması modelin içerdiği sorunlarla ilgili tartışmaları ortaya koymaktadır.

Yönetişim, yönetime ilişkin diğer birçok teori, yaklaşım ve pratikte de ifade bulabilmektedir. Örneğin yeni kurumsal iktisat yaklaşımının, neo-liberalizmin bazı eksikliklerine parmak bastığı; kalkınmanın yalnızca piyasa ile değil devlet, piyasa ve diğer aktörlerin katılımı ve oydaşması ile olabileceğine yönelik bir yaklaşım getirdiği ifade edilebilir. Bu noktada yönetişim; demokrasi, adem-i merkeziyet ve hesapverebilirlik gibi kavramların ön plana çıkabildiği tartışılmaktadır (Pomerantz, 2011; Winters ve Kulkarni, 2014).

Oehler-Sincai (2008), Dünya Bankası'nın yönetişimle alakalı görece geniş anlamda yaptığı tanımın yeni kurumsal iktisat etkisi taşıdığını savunmaktadır: "Yönetişim, otoritenin uygulandığı bir ülkedeki gelenekler ve kurumların bütünüdür. Bu (1) yönetimler tarafından seçilenen, izlenen ve değiştirilen süreçleri, (2) yönetimin etkili siyasaları, etkili bir biçimde şekillendirme ve uygulama kapasitesini, (3) devlet ve vatandaşların aralarındaki ekonomik ve sosyal etkileşimleri yöneten kurumlara gösterdiği saygıyı ihtiva eder".

Bir bakış açısıyla, Osborne ve Gaebler'in (1992) "yönetimin yeniden keşfedilmesi"ne yönelik sunduğu ilkelerin, yönetişim yaklaşımının nüvelerine ilişkin bazı referansları

içerdiği tartışılabilir: dümen tutan, devlet-dışı aktörleri de harekete geçiren/katalizör, hiyerarşiden katılımcılık ve takım çalışmasına yönelen, adem-i merkezileşmiş yönetim, yetkilendirme ve vatandaş odaklı anlayış.

Yönetişim bağlamında vurgunun bir miktar piyasalar ve ağlar üzerinde olduğu varsayımlar da bulunabilmektedir. Bevir (2011), bu teori ve yaklaşımları ele aldığı çalışmada siyasa ağları, rasyonel tercih gibi teorilerin tüm aktörler aracılığıyla meydana getirilen etkileşim ve süreçlere dikkat çektiğini belirterek, insanlar ile yönetim katmanları arasındaki hattı oluşturacak ve paydaşlara hareketlilik kazandıracak bir yönetişim ihtiyacından bahsetmektedir.

Rhodes (1996, s. 652), yönetişim için altı farklı kullanım biçimi tespitini yapmıştır: minimal devlet, kurumsal yönetişim, yeni kamu yönetimi olarak yönetişim, iyi yönetişim, sosyo-sibernetik sistem ve kendi kendine örgütlenen ağlar. Sosyo-sibernetik sistem ve kendi kendine örgütlenen ağlar için iddialı olmasa da bu kullanım biçimlerinin yeni kamu yönetimi felsefesi ile bir bağlarının bulunduğu değerlendirilebilir.

Bu durumda yönetişimi yeni kamu yönetimi yaklaşımı ile ilişkili olarak nereye konumlandırmak gerekmektedir? Peters ve Pierre (1998, ss. 231-232), yönetişimin demokratik kamu idaresi ile ilgili bir kaygı taşıdığını, yeni kamu yönetiminin ise daha ziyade organizasyonel bir ideale vurgu yaptığını belirtmektedir. Ayrıca, yönetişim süreçlerle, yeni kamu yönetimi ise çıktılarla ilişkilendirilmektedir.

Stoker'a (1998, s. 18) göre yönetişim, bir dizi yönetsel araç ya da kamu hizmetlerinin sunumunda etkinliği arttırmaktan daha öte bir şeydir. Stoker (1998, s. 17), ayrıca çıktılar bakımından yönetişim ile yönetim arasında bir fark olmadığını, farkın süreçlerle ilgili olduğunu belirtmektedir.

Yönetişimin, yeni kamu yönetiminin zıddı bir yaklaşım olmaktan ziyade onunla kesişen bir boyut sunduğu dile getirilebilmektedir (Osborne, 2006). Bir yönüyle yönetişim, yeni kamu yönetimi yaklaşımına ilişkin uygulamalardan edinilen tecrübe sonucunda 1980 sonlarında vurgu kazanan "devlet-piyasa" karşıtlığı yerine devlet, özel sektör ve devlet-

dışı diğer aktörlerin ortaklığının ele alınışı olarak da nitelendirilebilmektedir (Güzelsarı, 2004, ss. 20-21).

Özetle yönetişim, yeni kamu yönetimi hareketinin ortaya çıkardığı dinamikler (klasik yönetimi sorgulama atmosferi, liberal demokratik yaklaşımlar, piyasa yönelimi, önerilen yeni yaklaşım, değer, ilke, teknik ve mekanizmalar vb.) bağlamı içinde değerlendirilebilmektedir.

2.1.3. Yönetişim Yaklaşımlarına Yönelik Eleştiriler

Yönetişim yaklaşımına yönelik geliştirilen eleştirileri daha iyi irdeleyebilmek için yeni kamu yönetimi anlayışına yöneltilen ve bir anlamda yönetişim anlayışını da etkileyen bazı eleştirileri de ele almakta fayda bulunmaktadır.

Bunlardan birinin gücün merkezileşmesi riski olduğu ifade edilmektedir. Özellikle yeni yönetim anlayışında yöneticilerin manevra sahalarını genişleten yetkilerin zamanla gücün merkezileşmesine neden olabileceği ve böylece hedeflenen adem-i merkezileşme faaliyetlerinin zarar göreceği ileri sürülmektedir (Kaboolian, 1998).

Diğer bir ifade ile kamu yöneticilerinin girişimlerinde onların önünü açacak şekilde "manevra alanı" sağlanması düşüncesinin önemli bir sorunsalla karşı karşıya olduğu savlanmaktadır. Buna bağlı olarak, kamu yöneticilerin güdülenmeleri farklı bir boyut kazanırken, yolsuzluklar vb. durumlara karşı denetimin sağlanması da zorlayıcı koşullar içerebilecektir (Üstüner, 2000, s. 26).

deLeon ve Denhardt (2000) ise yeni kamu yönetimi anlayışı ile vatandaşın daha ziyade müşteri gibi görülmesine bağlı olarak aslında yönetişimle arzu edilen siyasi katılım hedefinden uzak kalındığını belirtmektedir.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımı sosyal adalet açısından da eleştirilere maruz kalmıştır. Bu kavramı, verimlililik ve ekonomiklikten sonra kamu yönetiminin üzerinde durduğu üçüncü bir sütun olarak gören Frederickson (2010, ss. 133-149), çağdaş kamu idaresinin sosyal adalet çalışmalarına daha fazla önem vermesi gerektiğini belirtmektedir.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımının eleştiri odağına oturtulduğu bir yaklaşım da Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı'dır. Denhardt ve Denhardt (2015), yeni kamu yönetimi yaklaşımın yönetimi "dümende tutması"nı eleştirerek, "dümende durmak yerine hizmet etmek" (*serving rather than steering*) düşüncesini ileri sürmektedir.

Yeni kamu hizmeti; demokratik teoriden de beslenerek kamu yararının en değerli görüşlerden biri olduğunu, kamu çalışanlarının bu yüce çıkara bağlı olarak ve vatandaşı bir müşteri olarak görmeyerek hizmet edeceklerini savunmaktadır. Bu bağlamda kamu hizmeti ve insani değerler, girişimcilik ve verimlilikten daha ön planda yer almaktadır. Devletin bir işyeri gibi yönetilmesinin doğru olmadığı, demokrasi gibi yönetilmesi gerektiği dile getirilmektedir.

Ayrıca, yeni kamu yönetiminde piyasa yönelimli değer anlayışı da eleştirilmiş; Moore'un (1995) çalışmalarının öncülük ettiği; sonuçlardan çok ilişkileri vurgulayan, oluşturulan değer ve etiği merkeze alan ancak bir o kadar da pragmatik araçlardan yararlanan "kamusal değer" (*public value*) teorisi ortaya atılmıştır.

Anthony Giddens'in (1998), "üçüncü yol" (*third way*) söylemi ise, piyasa dostu sosyal bir demokrasiden bahsetmekte, gerek piyasa ekonomisinin gerekse de devletçi bakış açısının meydana getirdiği aşırılıklarının dışında ayrı bir yol olduğunu ileri sürmektedir.

Dunleavy ve diğerleri (2005) ise yeni kamu yönetimi yaklaşımının vatandaşların sosyal problemleri çözme kapasitelerini kötü yönde etkilediğini, geleceğin "dijital çağ yönetişimi" olarak şekilleneceğini savunmaktadır.

Bununla birlikte, yeni kamu yönetiminin kısa ömürlü olduğu, kamu idaresinin devletçi-bürokratik yapısından "yeni kamu yönetişimi" (*new public governance*) gibi çoğulcu yapıları çağrıştıran bir döneme geçildiğini ileri süren çalışmalar da bulunmaktadır (Osborne, 2010, s. 2).

Yönetişim anlayışını doğrudan hedef alan eleştiriler ise şu şekilde gruplanabilir:

1. Meşruiyet zemininin kayması:

Sosyo-politik düzenin meşruiyet çatısı altında varolmasına bağlı olarak, yönetişim yaklaşımlarının meşruiyet sorunu ile kaçınılmaz olarak karşı karşıya olduğu dile getirilmektedir. Kurallar ve yasalarla bağlı karar alma süreçlerine katılımcılık "girdi meşruiyeti"ni ifade ederken; çözüm üretme kabiliyeti "çıktı meşruiyeti"ni nitelendirmektedir. Demokratik temsilin ve oylama mekanizmalarının elverişsiz olduğu bu durumlar için müzakereci demokrasi yaklaşımı bir ilaç olarak önerilmektedir (Risse, 2004).

2. Seçilmemiş olanların durumundan kaynaklanan temsil sorunu:

Yönetişimin çok aktörlüğü favorize etmesine bağlı olarak, demokratik olarak seçilmiş aktörlerin yanında benzer koşul ve şartlar altında seçilmemiş olan özel sektör ya da devlet-dışı aktörlerin de karar alma süreçlerinin bir parçası haline gelebildiği görülmektedir. Bu durumda, demokratik olarak seçilmemiş olanların benzer koşullarla kararlara etki edebilmesi, demokratik olarak hesapverebilirlik sorununu ortaya çıkardığı gibi temsil edebilme kabiliyetinin de sorgulanmasını doğurduğu ifade edilebilir.

3. İşlerin yürütümünde, sorumlulukların dağılımında yaşanan karmaşaya bağlı olarak hesap verebilirlik mekanizmasının zedelenmesi:

Mulgan (2014), doğrudan bir siyasi kontrolün dışında kalınması ve çok sayıda aktörün süreçlere dahil olması gibi nedenlerle yönetişim yaklaşımına yönelik hesapverebilirlik açığı oluştuğuna dair eleştiriler getirildiğinden bahsetmektedir. Papadopoulos (2016) da demokratik hesapverebilirliği engelleyen parametreler arasına ayrıca, yönetişim anlayışında izlenebilirliğin ve şeffaflığın yokluğu ile temsili kurumlardan kopuşu eklemektedir.

4. Çok aktörlülüğün ve adem-i merkezileşmenin doğurduğu karmaşıklık:

Yönetişim anlayışında özellikle çok aktörlü yatay yapılanmalara ve gücün desantralize edilmesine dayalı durumlarda; optimal büyüklüklerin kaybolması, planlama ve eşgüdümde aksamalarla karşılaşılması, karar alma süreçlerinde dağınıklık ve hizmet sunumunda yetersizlikler ile bütüncüllükten uzaklaşma gibi negatif dışsallıkların ortaya

çıktığı tartışılabilir. Peters (2002), "çöp tenekesi modeli (*garbage can model*)"ne gönderme yaparak, otorite yokluğundaki karar alma süreçlerinin daha ziyade belirsizlikleri arttırdığını ifade etmektedir. Benzer biçimde, Jessop (2004) da söz konusu parçalanmış yapıları birleştirebilecek ve bunlar arasındaki uyum ve eşgüdümü sağlayacak şekilde yönetişimin de yönetişimine (*meta-governance*) ihtiyaç olduğunu bildirmektedir.

5. Eşgüdümün çok parçalılık içinde kaybolması, buna bağlı olarak kriz yönetimi dahil kararların istikrarsızlaşması, etkinlik ve verimliliğin kan kaybına uğrayarak, gerekli hallerde proaktif hareketin gecikmesi:

Christensen, Lægreid ve Rykkja (2014), yatay örgütler arası eşgüdümün geleneksel hiyerarşik eşgüdümün yerini tamamen alabilecek bir kapasitede olmadığını belirtmektedir. Zira yönetişimin gevşek ve çok parçalı yapısı eşgüdümün verimli sonuçlar üretmesine engel olmaktadır. Üstelik Christensen ve Lægreid (2011) bu duruma bağlı olarak yeni kamu yönetimi sonrası reformların yeniden merkezileşmeye dönük olduğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte bazı görüşler, yeniden merkezileşme politikalarının tersine 2000'lerin sonundaki küresel mali-ekonomik krizden bu yana yönetişim ve yeni kamu yönetiminin sunduğu yaklaşım ve açılımlara olan ihtiyacın daha da arttığını dile getirmektedir (Haynes, 2011; Lapsley, 2010).

2.2. AVRUPALILAŞMA VE YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI

2.2.1. Avrupalılaşma Yaklaşımlarına Genel Bakış

Avrupalılaşma kavramı, Avrupa Birliği ile ilgili çalışmalarda önde gelen yaklaşımlardan biri haline gelmiştir (Bache, 2008; Featherstone, 2003, s. 5; Wallace, 2000, ss. 369-382). Featherstone (2003, s. 5), 1981-2000 arasında Sosyal Bilimler Atıf Dizini'nde (*Social Sciences Citation Index*) Avrupalılaşma ile ilgili yayınlanan akademik makalelerin dikkat çekici şekilde arttığını belirtmekte ve bu yayınlarda Avrupalılaşma teriminin dört geniş kategoride kullanıldığını tespit etmektedir: tarihsel bir süreç, kültürel yayılım olgusu, kurumsal uyum süreci ve siyasalara uyum süreci.

Hamedinger, Bartik ve Wolffhardt (2008, s. 2671) ise Avrupalılaşma kavramı üzerindeki yaklaşımların analiz konusuna, kuramsal arka plana ve disipliner perspektife göre farklılık arz ettiğini tespit etmektedir.

Bu doğrultuda birçok kavramsal yaklaşım ve tipolojiyi etkilediği ileri sürülebilen Avrupalılaşma kavramını akademik anlamda ilk olarak tanımlamaya çalışanlardan biri olarak Robert Ladrech (1994) gösterilebilir:

> "*Avrupalılaşma, siyasaların aşama aşama şekillenmesini ve yeni bir yön kazanmasını sağlayan öyle bir süreçtir ki; Avrupa Topluluğu'nun siyasi ve ekonomik dinamikleri, ulusal siyasalara ve siyasa oluşturma süreçlerine ait organizasyonel mantığın bir parçası haline gelmektedir*" (s. 69).

Bulmer ve Radaelli (2004, s. 3-4) ise Avrupalılaşma ile ilgili kullandıkları tanımın içinde üç farklı Avrupalılaşma türünden bahsetmektedir. Bunlardan birincisi, siyasa süreçlerinin şeklinden ve aşamalarından türetilen Avrupalılaşma çeşididir. Yapılanma (*construction*) sürecini işaret eden siyasa formülasyonu (*policy formulation*), kurumsallaşmayı (*institutionalisation*) işaret eden siyasa icrası (*putting policy into practice*) ve AB'nin rolünün görece sınırlı olduğu yayılım (*diffusion*) süreci.

İkinci Avrupalılaşma çeşidi olarak Bulmer ve Radaelli (2004, ss. 3) inanç ve değerleri göstermektedir. Üçüncü çeşit ise AB düzeyinde kabul edilen AB siyasasının üye devletler üzerinde oluşturduğu etkidir (*impact*).

Bu bağlamda Bulmer ve Radaelli (2004) geniş kapsamlı bir tanım kullanmaktadır:

> "*Avrupalılaşma, ilk önce AB siyasa süreçleri neticesinde tanımlanmış ve pekiştirilmiş sonra ulusal ve ulusaltı aklın söylemleri, siyasi yapılanması ve kamu siyasası ile bütünleştirdiği resmi ve gayri-resmi kuralların, prosedürlerin, siyasa paradigmalarının, yöntemlerinin, "bir şeyi yapma biçimlerinin", paylaşılan inançların ve normların a) yapılanması b) yayılımı ve c) kurumsallaşması süreçlerinden oluşmaktadır*" (s. 4).

Bulmer ve Radaelli (2004, s. 4) Avrupalılaşma ile AB siyasa oluşturma (*EU policy-making*) süreçlerinin kavramsal olarak birbirlerinden ayrı olduklarını belirtmektedir. Zira Avrupalılaşma kavramının AB siyasasının üye devletler üzerindeki etkisini yansıttığını ileri sürmektedirler. Bu durumda önce AB düzeyinde kabul edilen siyasalar daha sonra alt düzeyde ülkelerce kabul edilmekte ve böylece üye devletlerin uyum süreci işin bir parçasını teşkil edebilmektedir.

Olsen (2002, ss. 921-952) ise, Avrupalılaşmanın AB'nin yönetişim sisteminden kaynaklanan yeni norm, kural, prosedür ve uygulamalara uyarlanmış kurumsallaşma; sözkonusu kurumsallaşmanın ülkelerin kendi iç yapılarında meydana getirdiği etki; bu etkinin AB kurumlarının bir "ihracı" şeklinde görülmesi ve sonucunda siyasi olarak bir birleşmenin gerçekleşmesi gibi birden fazla "yüzü" olduğunu tartışmaktadır.

Buna göre; Avrupalılaşmanın beş farklı yansıması söz konusudur: "dış sınırların değişmesi, Avrupa düzeyindeki kurumların gelişmesi, ulusal yönetişim sistemlerine esaslı olarak nüfuz etme, siyasi örgütlenme formlarının ve siyasi olarak birleşme projesinin dış devletlere aktarılması" (Olsen, 2002, ss. 923-924).

Bache (2010, s. 3) ise Avrupalılaşmayı; AB'nin yönetişim sistemi kanalıyla yayılan politikalar, uygulamalar ve tercihler doğrultusunda ülkelerin kendi iç yapılarını yeniden şekillendirmesi ya da yönlendirmesi olarak nitelendirmektedir.

Avrupalılaşmanın ne olmadığı ile ilgili de çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu noktada, Radaelli (2000, ss. 5-6) Avrupalılaşmanın öncelikle "yakınsaklık" *(convergence)* olmadığını belirtmektedir. Buna göre yakınsaklık, Avrupa bütünleşmesinin bir sonucu olabilir fakat süreç ve sonuçlar arasındaki farklılık gibi nedenlerle Avrupalılaşma ile aynı anlamı vermemektedir.

İkinci olarak, Radaelli'ye (2000, s. 6) göre Avrupalılaşma uyumlaştırma/ahenkleştirme *(harmonization)* ile de karıştırılmamalıdır. Avrupa bütünleşmesinin en önemli amaçlarından biri bu olabilir fakat Avrupalılaşma "türevsel/farklılaşmış" *(differential)* etkiler de doğurabilmektedir.

Üçüncü ve son olarak, Avrupalılaşma "siyasi bütünleşme" ile de karıştırılmamalıdır. Knill'in (2008, s. 74) Lenschow'dan aktardığına göre bu şekilde bir tanımlama terminolojik karışıklığa sebebiyet verebilmektedir. Radaelli'ye (2000, s. 6) göre Avrupalılaşma doğal olarak Avrupa bütünleşmesinin geri bildirim süreci ile doğrudan bağlantılıdır. Avrupa bütünleşmesi olmadan Avrupalılaşma olamaz. Fakat, Avrupa bütünleşmesi teorileri, farklı farklı ülkelerin güçlerini bir araya getirerek, ulusüstü kurumlar oluşturarak, egemenliklerini ne için devrettiklerini anlamaya çalışmaktadır.

Hix ve Goetz (2001, s. 22), Avrupa bütünleşmesi ile Avrupalılaşma arasındaki ilişkiyi şu şekilde ortaya koymaktadır: Avrupa bütünleşmesi söz konusu "değişimin kaynağı" ise Avrupalılaşma bu kaynağın oluşturduğu "etki"dir.

Ancak, daha önce bahsedildiği üzere Radaelli'nin (2000) "ontolojik" ve "post-ontolojik" aşamalar için yaptığı ayrıma göre; Avrupa bütünleşmesi teorileri, ülkelerin egemenliklerini ne için devrettiklerini anlamaya çalışırken, Avrupalılaşma araştırmaları bu sürecin devamında ne olduğuna ve hangi etkileri doğurduğuna odaklanmaktadır.

Bununla birlikte, Wiener ve Diez'e (2003; 2009, ss. 241-247) göre Avrupa Bütünleşmesi Teorisi, Avrupa'da gittikçe yoğunlaşan siyasi işbirliği sürecini ve ortak siyasi kurumların gelişmesini olduğu kadar çıktılarını da ele alan sistematik yansımalara ilişkin alandır. Buna paralel olarak, söz konusu süreç çerçevesinde sosyal aktörlerin çıkarlarında ve kimliklerinde meydana gelen değişimleri de kavramsallaştırmaktadır.

Tablo 5'te Wiener ve Diez, Avrupa Bütünleşmesi Teorisi'ne ilişkin kendi deyimleri ile bir "mozaik" sunmaktadır. Burada, birbirinden farklı kuramsal yaklaşımların iki bağımsız boyuta (işlev ve araştırma alanı) göre sınıflandırıldığı görülmektedir. İşlev boyutu içinde "açıklama ve kavrama", "tanımlama ve çözümleme", "eleştiri ve normatif müdahale" fonksiyonları yer almaktadır. Araştırma alanına ilişkin boyut ise, "kamu yönetim yapısı" *(polity)*", "siyasa *(policy)*" ve "politika *(politics)*" alanlarını içermektedir.

Tablo 5: Bütünleşme Teorisinin İşlevleri ve Araştırma Alanları

İşlev	**Araştırma Alanı**		
	Kamu Yönetim Yapısı (ulusüstü kurumsal yapılanma)	**Siyasa** (AB'nin özgül politikaları veya üye devletlerin bütünleşmeye yönelik politikaları)	**Politika** (bütünleşmenin niteliği)
Açıklayıcı / Kavrayıcı	Yeni işlevselcilik, Liberal Hükümetlerarasıcılık	Siyasa Ağları, Söylem Analizi, Siyasal Ekonomi	Yeni kurumsalcılık, Sosyal Konstrüktivizm (Sosyal İnşacılık)
Çözümleyici / Tanımlayıcı	Yönetişim	Yönetişim, Cinsiyet Yaklaşımları	Yönetişim
Eleştirici / Normatif	Federalizm (eleştirel), Yönetişim, Normatif Siyasal Teori, Cinsiyet Yaklaşımları	Söylem Analizi, Cinsiyet Yaklaşımları, Siyasal Ekonomi	Cinsiyet Yaklaşımları, Normatif Siyasal Teori

Kaynak: Wiener ve Diez (2009)

Bununla birlikte, Avrupalılaşma çalışmalarının geçirdiği bazı evrelerden de sözedilebilir. Dyson ve Goetz, bu analiz ve araştırmaları birinci ve ikinci nesil olarak sınıflandırlandırmıştır (aktaran Bache, George ve Bulmer, 2011, s. 64). Bu bağlamda, 1970'li yıllardan 90'lara kadar "birinci nesil" olarak olarak tanımlanan Avrupalılaşma çalışmaları; Avrupalılaşmayı daha çok "yukarıdan-aşağıya" işleyen bir süreç şeklinde öngörmekte ve bir nevi Avrupa bütünleşmesi ile özdeşleştirmektedir.

Buna mukabil, 90'lı yıllar ve 2000'lerle birlikte Vink'in (2002, s. 7) öne sürdüğü üzere, Avrupalılaşma çalışmaları artık "ülkelerin kendi iç politikalarının Avrupa düzeyinden

etki eden kaynakları"nı anlamaya yönelmiş; "aşağıdan-yukarıya" yönelik etkiyi gündemine almış ve normlar, inançlar, değerler, fikirler ve kimlik gibi "uyum"un siyasi dinamiklerine odaklanmıştır. Diğer bir anlatımla, üye devletlerin edilgen bir yapı arz etmekten farklı olarak kendi tercihlerini AB düzeyine çıkarmaya başladığı ileri sürülmektedir. Börzel (2002, ss. 193-214), bu devletlerden AB'yi etkileyenleri "tavşan atlet *(pacesetters)*", AB'yi etkilemeyen fakat engelleyen ya da geciktirenleri "ayak sürüyenler *(foot-draggers)*" ve ne AB'yi etkilemeye çalışan ne de sürece takoz koyan devletleri "tarafsız gözlemci *(fence-sitters)*" olarak isimlendirmektedir.

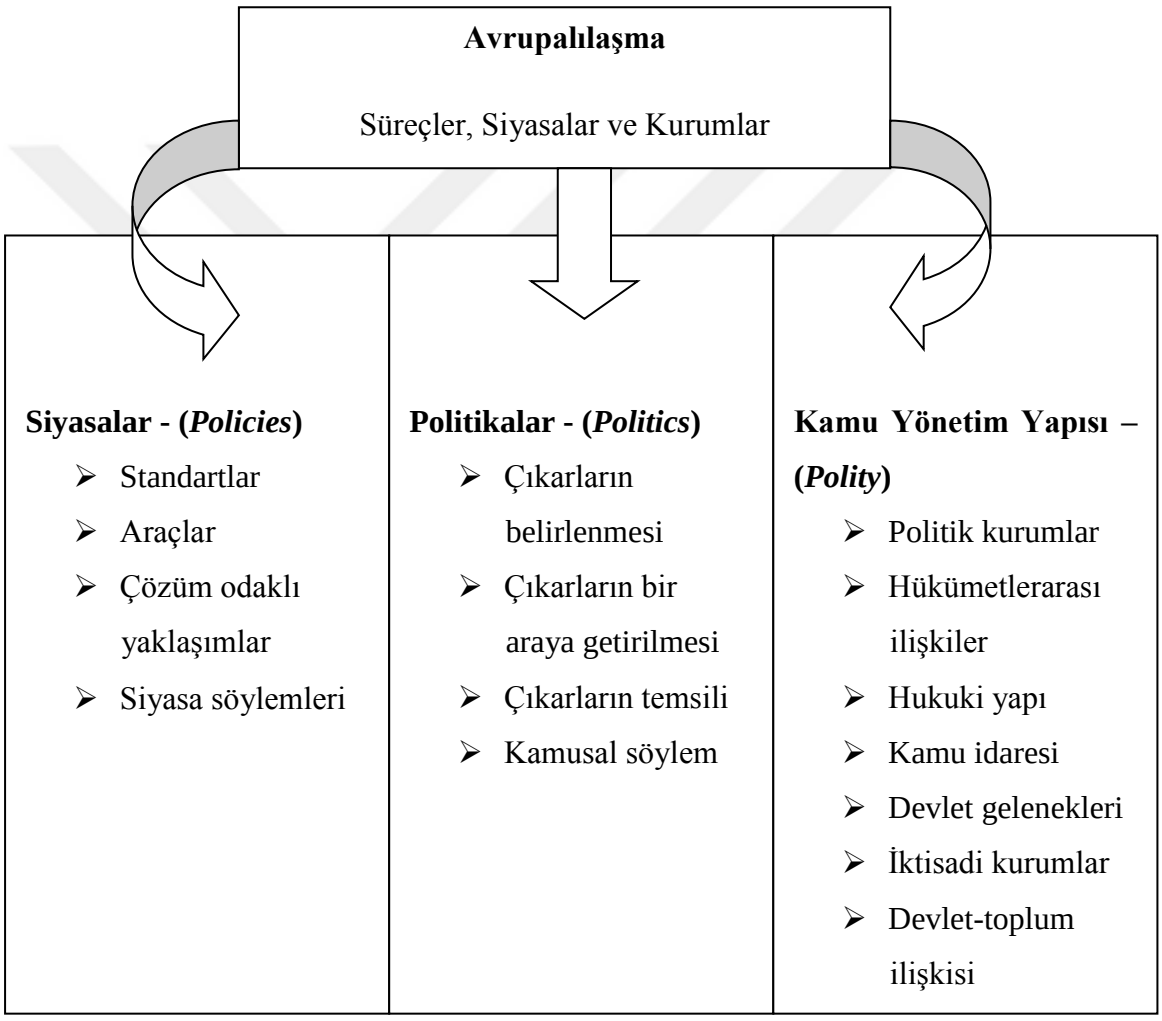
Avrupalılaşmanın nasıl etki oluşturduğunu anlamak için Risse, Cowles ve Caporaso (2001, ss. 1-20) tarafından bir model sunulmaktadır. Model üzerinde üç aşama takip edilmektedir. Birinci aşamada, AB düzeyindeki ilgili süreçler tanımlanmakta ve ikinci aşamada ise ülkenin iç yapı düzenlemelerinin AB'nin icaplarına uygunluğu, "uyum elverişliliği/ahengi" *(goodness of fit)* tespit edilmektedir. Üçüncü aşama için ise üç temel ve iki yan faktörden bahsedilmektedir.

Bunlar arasında birinci temel faktör olarak, karar alıcı oyuncuları oyuna dahil eden ve sistem içinde gücün çoklu dağılımını ifade eden "çoklu veto unsurları" *(multiple veto points)* gösterilmektedir. İkinci temel faktör olarak, yapısal dönüşüme hareket kazandıran "arabulucu resmi kurumlar"dan *(mediating formal institutions)* bahsedilmektedir. Sonuncu faktör ise "siyasi ve örgütsel kültür" *(political and organizational cultures)* olarak ifade edilmektedir. Yan faktörler ise aktörler arasında "türevsel/farklılaşmış yetkilendirme" *(differential empowerment of actors)* ve öğrenme *(learning)* süreçleri olarak dile getirilmektedir.

Börzel ve Risse (2003, ss. 57-80), ülkelerin iç yapılarında sözü edilen değişimler bağlamında iki önemli şartın gerekli olduğunu belirtmektedir: Avrupa düzeyindeki süreçler, siyasalar ve kurumlar ile ülke içi süreçler, siyasalar ve kurumlar arasında belli bir "uyumsuzluk (*misfit*)" bulunmalı; ayrıca ilgili aktörler ve kurumlar değişim ve uyum baskısına reaksiyon gösterebilmelidir. Ayrıca, ülkelerin kendi kimlik ve çıkarlarının yeniden tanımlanması hususunda toplumu ikna eden "norm müteahhitleri (*norm entrepreneurs*)" bulunmaktadır (Börzel ve Risse, 2003, s. 59).

Şekil 1'de bu yaklaşımın üç boyut itibarıyla ifade edildiği görülmektedir. Birinci boyutta değişimin siyasalardan başlayarak hareket kazandığı, ikinci boyuttaki bir etkilenmenin ülke politikalarında çıkarların temsili ve şekillenmesi ile söz konusu olduğu ve üçüncü boyutta ise ülkelerin kamu yönetim yapılarının bir bütün olarak yeniden yapılanma süreçleri ile karşı karşıya olduğu vurgulanmaktadır.

Şekil 1: Avrupalılaşmanın Ülke İç Yapısına Etkisi

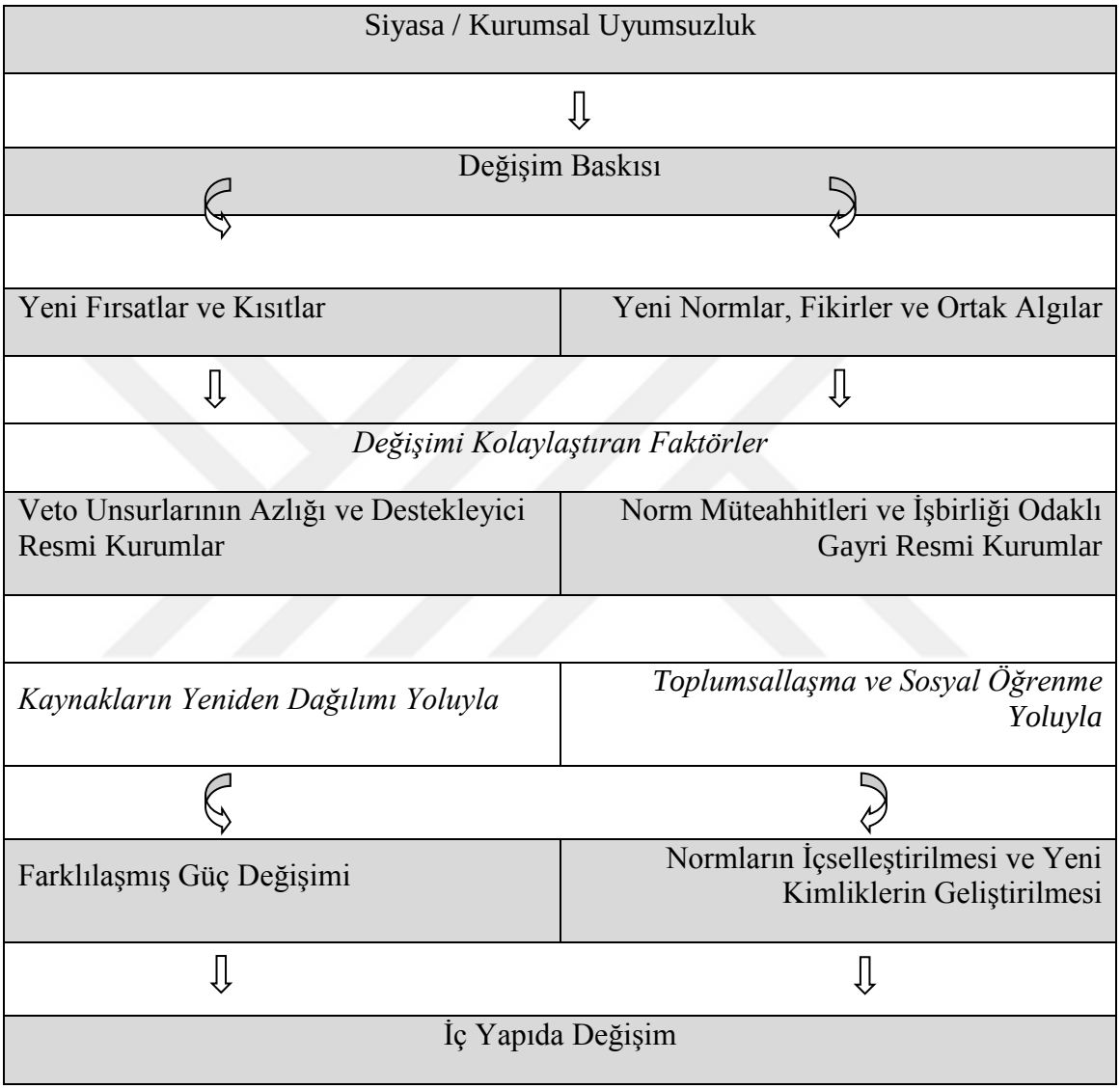

Kaynak: Börzel ve Risse (2003, s. 60)

Şekil 2'de ise, yeni kurumsalcılık yaklaşımının rasyonalist ve sosyolojik mantık çerçevesinde iç yapılardaki değişimi nasıl izah etmeye çalıştığı şematize edilmektedir. Burada Avrupalılaşmanın hangi koşullar altında ve hangi dinamikler vasıtası ile etkiler ortaya koyduğu gösterilmektedir. Bununla birlikte konjonktür, farklı koşullar ve başka

birçok parametre çerçevesinde şematize edilen yollardan farklı bir süreç işleyebilmektedir.

Şekil 2: İç Yapıdaki Değişimin Rasyonalist ve Sosyolojik Mantığı

Kaynak: Börzel ve Risse (2003, s. 69)

Bulmer ve Radaelli (2004, ss. 4-8) ise, Avrupalılaşma etkisini yönetişimin dört formu ile açıklamaktadır. Bunlardan birincisi, üye devletlere politikalarını AB'ye taşıma fırsatı sunan "görüşme ve tartışmaya dayalı yönetişim"dir (*deliberative governance*).

İkincisi, ulusüstü kurumların önemli bir güce hükmettiği; çevre politikaları, bölgesel politikalar, ortak tarım politikası gibi piyasa düzenleyici alanlar için geçerli olan "pozitif hiyerarşik yönetişim"dir.

Üçüncüsü; telekomünikasyon, enerji, taşımacılık, postacılık hizmetleri gibi ortak bir siyasa oluşturmak için ulusal engellerin kaldırılmasının yeterli olduğu piyasa yapıcı özelliği olan "negatif hiyerarşik yönetişim"dir. Bu noktada, AB ile üye devlet arasında yatay bir siyasa değişimi söz konusudur.

Son olarak dördüncüsü ise; dış politika, güvenlik politikaları, açık eşgüdüm metodu-AEM *(open method of coordination-OMC)* gibi alanlarla ilgili olan kolaylaştırılmış eşgüdümdür *(facilitated coordination)*. Burada da yine yatay siyasa değişimleri söz konusudur ve ulusal yönetim temel aktör olarak hareket ederken, hukuksal bağlıyıcılık görece daha zayıftır. Tablo 6'da söz konusu dört yönetişim formunun meydana getirdiği Avrupalılaşma etkisi sunulmaktadır.

Tablo 6: Dört Yönetişim Formundan Avrupalılaşma Etkisi

Yönetişim Formu	Siyasa Tipi	Analitik Esas	Temel Mekanizma
Görüşme ve Tartışma	Aşağıdakilerden herhangi biri	AB siyasasının tesisi	Dikey (AB'ye siyasa transferi)
Hiyerarşi	Pozitif Entegrasyon	Piyasa-düzeltici kurallar; AB siyasa kalıpları	Dikey (AB'den siyasa transferi)
Hiyerarşi	Negatif Entegrasyon	Piyasa-yapıcı kurallar; siyasa kalıpları yok	Yatay
Kolaylaştırılmış Eşgüdüm	Eşgüdüm	Yumuşak/bağlayıcı gücü zayıf hukuk-AEM, karşılıklı siyasa transferi	Yatay

Kaynak: Bulmer ve Radaelli (2004, s. 8)

2.2.2. Yönetişim Perspektifinden Avrupalılaşma

Held (1995), ileri düzeyde sanayileşmiş demokratik toplumlarda siyasi gücün geleneksel tabanının kaydığını, özellikle ekonomik alanda devlet gücünün hissedilir derecede azalması ile bu zemin kaymasının perçinlendiğini belirtmekte; telekomünikasyon, ulaşım ve küresel mali piyasalardaki dönüşümlerin hayatlarımızı da dönüştürdüğünü ileri sürmektedir.

Sermaye ve bilginin hızlı dolaşımının, teknolojik yeniliklerin, hiyerarşik örgütlenmelerin de dönüşüme uğramasını hızlandırdığı; bu doğrultuda yatay örgütlenmelerin daha fazla eğilim kazandığı dile getirilebilmektedir (Castells, 2010, s. 176).

Demirkaya'nın (2006) belirttiği üzere;

> "*İster eskisinin bir uzantısından ibaret olsun, isterse yeni bir başlangıç olarak kabul edilsin; küreselleşme ile birlikte hızla yayılan yeni liberal yönetim anlayışı demokrasi, demokratikleşme, yerelleşme, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, insan hakları, özgürcülük, eşitlik, saydamlık, açıklık gibi uluslararası kabul gören kavramların öneminin altını bir kez daha çizmiştir*" (s. 140).

Castells'in (2005) "ağ toplumu" paradigmasında olduğu gibi devletlerin yanı başında ağlar ya da benzeri örgütsel yapıların ortaya çıktığı tartışılmakta ve bu yeni dönemin meydana getirdiği karmaşıklıkla baş etmek için yeni yöntemlerin gündeme geldiği belirtilmektedir.

Karar süreçlerinde, temsili demokrasinin klasik araçlarının yanı sıra karşılıklı görüşme ve tartışma (*deliberation*) süreçlerinin de önem kazanmaya başladığı görülebilmektedir. Zira yatay etkileşimlere zemin hazırlayan sivil toplum kuruluşları, ağlar, bazı sosyal hareketler gibi yeni yönetişim yapıları, yeni kanallar olarak demokratik sisteme nüfuz edebilmektedir (Klijn ve Skelcher, 2007, ss. 589-601).

Diğer bir ifade ile gerek siyasa üretiminde gerekse bunların uygulama süreçlerinde çok çeşitli aktörlerin süreçlere dâhil olduğu görülebilmektedir. Yeni yönetişim modelleri

bağlamında; ulusüstü, ulusal veya ulusaltı otorite düzeylerinde kamusal, siyasi ya da devlet dışı, siyasi olmayan aktörler bir araya gelebilmekte, görüşme ve tartışmalar neticesinde karşılıklı olarak ortak kararlara erişilebilmektedir.

Bu dönüşümle uyumlu bir biçimde, ulusaltı yönetimlerin de etkinlik kazanma eğilimi içine girebildikleri ifade edilebilir (Demirkaya, 2010, s. 431). Kentlerin, bölgesel yönetimlerin kendi kimlikleri ile uluslararası sahnede konumlarını sağlamlaştırmaya yönelik adımları atmaya başladıklarından söz edilebilir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Konferanslarında gelinen süreçte devlet merkezli yaklaşımlardan merkezi hükümet-yerel yönetim ortaklığını esas alan sivil toplum odaklı yaklaşımlara doğru bir evrilim söz konusu olabilmiştir (Bozlağan, 2004, s. 235).

1990'lar boyunca iç ve dış çevredeki yapısal değişimlerin, yönetişimin devreye girmesinde etkili olduğu değerlendirilebilecekken; söz konusu dönüşümün yavaş ve derinden ilerlediği de tartışılabilir. Zira daha demokratik bir yapıyı hedefleyen köklü reform girişimlerinin ve yönetimler arası yetki devirlerinin gündeme gelmesiyle birlikte; bu anlayış kapsamında liderliğin, hesapverebilirliğin, şeffaflığın, performans ölçümlerinin nasıl daha efektif olabileceği ile ilgili tartışmaların da devam ettiği gözlemlenebilmektedir.

Avrupalılaşma sürecinin de kamu yönetimi alanında meydana gelen söz konusu gündem değişikliklerinden etkilendiği ileri sürülebilir. AB'nin gerek kendi içindeki siyasa oluşturma ve yönetim süreçlerinde gerekse ulusüstü bir yapı olarak üye devletler, aday devletler, komşular ve hatta ulusaşırı aktörler nezdinde yönetişim süreçlerine vurgu yaptığından söz edilebilir.

Pollack (2010, ss. 34-35), Avrupalılaşmaya uluslararası ilişkiler ve karşılaştırmalı politikalar disiplinlerinden farklı olarak üçüncü bir yaklaşımın eklendiğini belirtmektedir: yönetişim yaklaşımı. Buradaki yaklaşım itibarıyla AB, geleneksel bir uluslararası örgüt olarak ya da coğrafi politik bir sistem gibi değerlendirilmekte, dönüşüme açık ve yenilikçi bir yönetişim sistemi olarak ele alınmaktadır.

Pollack'a (2010, s. 35) göre, yönetişim yaklaşımı AB çalışmalarına dört yeni boyut katmıştır. Bunlardan birincisi, AB yönetişimi ile ilgilidir. Zira, yönetişim yaklaşımına göre AB yönetişimi hiyerarşik olmayan; kamu, özel, sivil toplum aktörlerinin meydana getirdiği ve görüşme ve tartışmaya dayalı süreçler bağlamında AB siyasasının oluşturulması ve uygulamasında rol üstlenen ağlara hareketlilik kazandıran bir yapı arz etmektedir.

İkinci boyut, klasik bütünleşme teorilerinin belli kalıplardan, söylemlerden oluşan gözlüğünün yanında AB'yi yeni bir bakış açısı ile ve onu ayrıştırıcı özellikleri vurgulayacak şekilde anlamaya çalışmaktır.

Üçüncü boyut, sosyal inşacılık yaklaşımının da önemle vurguladığı AB'nin değerler ve inançlar sistemi olması bağlamında, ortak kabul gören değerlerin, ilkelerin, fikirlerin ve kimliğin yaygınlaşmasını sağlamaya yönelik güçtür.

Dördüncü boyut ise, AB'nin kendi doğasından kaynaklanan ve bir demokrasi ya da meşruiyet açığı oluşturan yapısının daha demokratik, daha meşru, daha katılımcı ve bütüncül bir yapıya doğru evrilmesi gereğidir.

Schimmelfenning ve Sedelmeier'in (2004, s. 670) belirttiği gibi, ağ yönetişimi AB'nin en ayırt edici niteliklerinden biridir. En yalın haliyle; kamusal, özel ve gönüllü aktörlerin siyasa oluşturma süreçlerine katılımları AB'nin temel yönetişim ilkeleri arasında gösterilmektedir. Söz konusu temel ilkeler, 2001 yılında yayınlanan ve AB yönetişimi için bir referans niteliği taşıyan "beyaz kitap"ta (*white paper*) yer bulmaktadır.

Avrupalılaşma sürecine yönetişim üzerinden bir perspektif sunan önemli çalışmalardan birinin Ian Bache'e (2003) ait olduğu ifade edilebilir. Britanya'daki Avrupalılaşma etkisini araştırdığı çalışmada Bache (2003), "esnek ve bol türevli kamu yönetim yapısı" (*differentiated polity*) ile "siyasa ağları" (*policy networks*) kavramlarına vurgu yapmaktadır.

Rhodes'un (1997) da esnek kamu yönetim yapısı kavramını, klasik Britanya yönetim modelinin alternatifi olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile çoğunluk partisinin, parlamento ve kabinelerin sistemi domine ettiği yapıların ve yalnızca seçimlerle işleyen bir hesap verebilirlik mekanizmasının yönetişim ile uyumlu olmayabileceği belirtilmektedir.

Zira devlet aygıtında meydana gelen söz konusu yönetsel reformlar karşısında çoklu noktalardan hesap verebilir, siyasa ağları ve yönetişimin etkin olduğu bir model, esnek bir kamu yönetim yapısı meydana getirebilecektir (Rhodes, 1997).

Bache'e (2003) göre, yeni yönetişim yaklaşımı aslında yeni bir şey önermemektedir. Merkezi devlet, tüm siyasa süreçlerinde zaten diğer aktörlere bağımlıdır. Önerilen esnek kamu yönetim yapısı ile farklılaştırılan en önemli husus, karşılıklı bağımlılık derecesinin artmış olmasıdır. Zira parçalılık ve aktörlerin yaygınlığı noktasındaki ölçek değişmiştir. Özelleştirme, yetki devirleri, işbirliği modelleri gibi içsel reformlar ile Avrupa bütünleşmesi, küreselleşme gibi dışsal baskılar; siyasa oluşturma süreçleri için söz konusu olan parçalılık ve aktör çeşitliliğindeki ölçeği büyütmüştür.

Bache'in (2003) Avrupalılaşmanın Britanya yönetimi üzerindeki etkilerine yönetişim gözlüğünden baktığı çalışmada özellikle AB Bölgesel Siyasası geniş yer tutmaktadır. AB fonlarından daha fazla yararlanmak isteyen hükümet, AB tarafından gelen bölgesel siyasalara ilişkin transfere kapılarını açmak zorunda kalmıştır. Yerel ve bölgesel otoriteler görece etkinlik kazanmış, fonların kullanım şartı olan ortaklık prensibi yaygınlaşmış, kentsel politikalarda kamu-özel ortaklık/işbirliği projeleri hayata geçmeye başlamıştır.

Yönetişim ağları yaklaşımı ile vaka çalışması olarak ele aldığı bölgesel siyasa incelemesi sonucunda Bache (2003); Avrupalılaşmanın Britanya politikalarını değiştirdiğini, bu değişimin yukarıdan-aşağıya, aşağıdan-yukarıya, dikey ve yatay değişimlere tabi olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte, Avrupalılaşmanın çok katmanlı yapı içinde yukarıdan-aşağıya, aşağıdan-yukarıya, dikey ya da yatay değişimler meydana getirip getirmeyeceğinin her ülke veya coğrafya itibarıyla ülkelerin

kendi özellikleri bağlamında değişkenlik gösterebileceği ya da aynılık arz etmeyebileceği tartışılabilir.

Öz olarak, Pollack'ın (2010, s. 41-42) belirttiği üzere Avrupalılaşmaya yönetişim perspektifinden bakılması; AB nezdindeki yönetişim ağlarının nasıl çalıştığını, AB üyelerinin, adaylarının veya etki sahası içindeki devletlerin Avrupalılaşmanın meydana getirdiği dönüşümden nasıl etkilendiğini, AB'nin demokratik meşruiyetini nasıl daha fazla ilerletebileceğini ve AB siyasalarının oluşturulmasında görüşme ve tartışmaya dayalı süreçlerinin nasıl işletilebileceğini açıklamaya yönelik dikkat çekici araştırma gündemleri sunabilmektedir.

Bölüm 2.4.'te yönetişim persekfektifinden yerelleşme ve ulusaltı yönetimler ele alınırken; Avrupalılaşmanın yerelleşme, siyasal katılım ve bölgeselleşme gibi boyutları da irdelenmekte ve tartışılmaktadır.

2.2.3. Avrupalılaşma Yaklaşımına Yönelik Eleştiriler

Avrupalılaşmanın, üzerindeki tartışmaların sona ermediği fenomenlerden biri olmaya devam ettiği ifade edilebilir. Howell'a (2004) göre, Avrupalılaşmanın AB kural ve kurumsal yapılarının ülke iç yapılarına aktarılması süreci olarak kavramsallaştırılması, konseptin pozitivistik doğası nedeniyle eleştirilmektedir. Ayrıca, "yukarıdan aşağıya aktarım" (*down-loading*), aşağıdan yukarıya aktarım (*up-loading*), siyasa aktarımı (*policy transfer*), uyum-uyumsuzluk (*fit/misfit*) vb. birçok kavramla karşılaşılması "kavram genişleşmesine" (*concept stretching*) sebep olduğu için eleştirilere maruz kalmaktadır.

Diğer bir ifade ile her mekân, zaman ve ülkeye uydurulabilecek şekilde kavramlar oluşturulması, onların sınırları belli olmayan, muğlâk kavramlar haline dönüşmesine neden olabilmektedir. Hatta Avrupalılaşmanın bir "moda" terim olarak, Avrupa politikalarındaki her değişime verilen bir ad gibi kullanıldığı da belirtilmektedir (Featherstone, 2003, s. 3).

Radaelli (2000, s. 4), söz konusu kavram genişleşmesi için Avrupalılaşmanın analitik sınırlarını zorladığını düşünmektedir. Zira Avrupalılaşma kültürel değişimden başlayarak yeni kimliklerin geliştirilmesi, siyasa değişimi, yönetimsel yenilikler hatta modernizasyonu açıklamaya çalışan bir süreç gibi varsayılmaktadır.

Yine, Avrupalılaşmaya yönelik bir diğer eleştiri, uygulamalı araştırmalara yönelik metodolojik tasarımın yaygınlaşmamış olmasıdır. Orta ve mikro analitik düzeylerde yapılan çalışma sayısının yetersiz olduğu ileri sürülebilmektedir (Wach, 2015).

Üstelik Lodge (2006), amripik bulguların zayıflığına rağmen Avrupalılaşmaya refere etmenin devam ettiğini ileri sürmektedir. Ülkelerin iç yapılarındaki dönüşümün en az dönüşüm derecesinde tutulmaya eğilim gösterdiği, dolayısıyla salt Avrupalılaşma kavramına yaslanmanın çekinceler içerebileceği belirtilmektedir.

Ayrıca, Avrupalılaşmanın teorik çerçeve olarak her siyasa alanı için kendi sınırlılıkları söz konusu olabilecektir. Örneğin, dış politika analizi bağlamında resmin tümünü görmek için diğer teorik çerçevelerle birlikte kullanılması ihtiyacı gösterebilir. Bu nedenle açıklayıcı gücünün sınırlılığına bağlı olarak orta-erimli bir teori olarak da nitelendirilebilmektedir (Hill ve Wong, 2011).

Exadaktylos ve Radaelli (2009, ss. 507-530) Avrupalılaşma yaklaşımı kapsamında kullanılan araştırma modellerini karşılaştırmalı olarak incelediklerinde, çalışmaların daha ziyade çıktılara odaklandığını keşfetmişlerdir. Neden ve etki analizlerini içeren araştırma modellerinin zayıf kaldığı görülmektedir.

Yanı sıra Avrupalılaşma boyutundan sıklıkla refere edilen bölgesel siyasa açısından dahi kurumsallaşma farklılıklarının olduğundan bahsedilebilmektedir. Zira üye devletlerin ulusaltı yönetim sistemleri ile bu sistemlerin sahip olduğu tarihi arka planlar birbirinden farklı olabilmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği kurumlarının kendileri de değişimin öğesi olabilmekte, yönetim değişikliklerine bağlı olarak farklı uygulamalar gündeme gelebilmektedir (O'Dwyer, 2006, ss. 227-229).

Diğer taraftan 2009 sonunda ortaya çıkan Avro krizi ve oyları artma eğilimi kazanan radikal partilerin söylemleri Avrupalılaşmaya yönelik eleştirileri de besleyebilmektedir. Söz konusu muhalefet; kimlik, ekonomi ve egemenliği zayıflayabilecek unsurlar olarak ileri sürebilmekte ve Avrupalılaşmayı eleştirebilmektedir. Riishøj (2010), AB muhalifliğinin pratiğe dayalı sürümü için "sığ Avrupalılaşma (*shallow Europeanization*)" kavramından bahsetmektedir. Diğer bir ifade ile zahirde Avrupalılaşmaya ilkesel bir karşı duruş sunulmamakla birlikte, ulusal kaynakların Avrupalılaşma siyasasına aktarılmasında cimri davranılabilmektedir.

Sonuç itibarıyla; üye ya da üye adayı devletlerin sahip olduğu farklılıklar, dönemsel koşulların oluşturduğu atmosfer, etkinin siyasa alanlarına göre karmaşık bir çeşitlilik göstermesi, Avrupalılaşma yaklaşımın teorileşmesinde önemli meydana okumalar olarak değerlendirilebilir.

2.3. AVRUPA YÖNETİŞİMİ VE YÖNETİŞİM AĞLARI

1990'larda ve 2000'lerde kamu yönetimcilerin ilgisini celbeden konulardan birinin "yönetişim" kavramı olduğu ifade edilebilir. Özellikle Rod Rhodes'un 1996 yılında yayınladığı dikkat çekici çalışması "Yeni Yönetişim: Hükümetsiz Yönetim" (*The New Governance: Governing without Government*) ile yönetişim literatüründe yeni bir tartışmanın gündeme oturduğu müşahede edilebilir.

Her ne kadar bugün için hala Rhodes'un tanımladığı "karşılıklı birbirine bağımlı, kaynak değişimi esasına dayanan ve kendi kendine organize olan örgütlerarası ağlar" hakkındaki tartışma sona ermemiş olsa da, bu çalışmanın kamu yönetimi gündemine siyasi güç ile ilgili soruları tekrar getirdiği tartışılabilir. Ardından yönetişim gündeminde ağ süreçlerinin ve yeni aktörlerin yer bulmaya başladığı görülmektedir.

Rhodes'un (1996, s. 653) yönetişim için getirdiği altı farklı anlam literatürde genişçe ele alınmaktadır: Pazar ekonomisinin kamusal mal-hizmet üretimine dâhil edildiği minimal devlet (*minimal state*); şeffaflık, bütünlük ve hesap verebilirlikle ilgili kurumsal yönetişim (*corporate governance*); özel sektör yönetim metotlarının yapıya eklemlendiği yeni kamu yönetimi (*new public managment*); yeni kamu yönetimi

anlayışı ile liberal demokrasilerin kucaklaştığı iyi yönetişim (*good governance*); karşılıklı bağımlılığa bağlı olarak etkileşim gösteren sosyo-politik formlardan oluşan sosyo-sibernetik sistem (*socio-cybernetic system*) ve kendi kendini örgütleyen ağlar (*self-organizing networks*).

Ancak ses getiren bu çalışmanın on yıl sonraki değerlendirmesini yaptığı diğer bir çalışmada Rhodes (2007), ağ çalışmalarının yönetişim çalışmalarına dönüştüğünü belirtmekte ve kamu idaresi/kamu siyasası, uluslararası ilişkiler, karşılaştırmalı politikalar gibi disiplenlerde farklı anlamlara büründüğünü, hatta Avrupa Birliği yönetişimi ya da Dünya Bankası'nın gündemde tuttuğu iyi yönetişim gibi kavramların da tutarlı bir şekilde ayrımlaştırılması gerektiğini ifade etmektedir.

Rhodes'un (1996) yönetişim ile ilgili ileri sürdüğü tanımlara Klijn'ın (2008) belirttiği gibi, "çok katmanlı yönetişim" (*multi-level governance*), "piyasa yönetişimi" (*market governance*) ya da Pollack'ın (2010, s. 36) dile getirdiği muadilleri ile sınıraşırı etkileşim halinde olan "hükümetaşırı ağlar" (*transgovernmental networks*) gibi yaklaşımlar da eklenmiştir. Klijn (2008, ss. 507-508), gerek Amerika'da gerekse Avrupa'da yönetişim literatürünce son on-on beş yılda üretilen araştırmaları değerlendirdiği çalışmada yönetişimle ilgili dört temel tanımın literatürde ağırlık kazandığını ileri sürmektedir:

Bunlardan birincisi, iyi yönetişim veya kurumsal yönetişim olarak yönetişimdir. Bu noktada, yönetişim iyi işleyen kamu yönetimi ilkelerine atfedililir bir anlam taşımaktadır. Vatandaşlar adil şekilde siyasa süreçlerine katılabilmekte ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir sistem içinde örgütsel yapı açık, şeffaf ve hesap verebilirdir.

İkincisi, yeni kamu yönetimi olarak yönetişimdir. Kamusal mal ve hizmet üretiminde performansın geliştirilmesi esastır. Devlet, kuralları ve performans kriterlerini ortaya koyarak, gözetimci bir pozisyon alır. Uygulamada otonom, yarı-otonom kamusal yapılar, kamu-özel ortaklığı/işbirliği vb. piyasa kurallarını dikkate alan mekanizmalardan yararlanır. Bir türüyle piyasa yönetişimi söz konusudur.

Üçüncüsü, çok katmanlı yönetişim veya yönetimler-arası ilişkilerdir (*inter-governmental relations*). Çok sayıda aktörün ve birden fazla, farklı seviyelerde yönetimin siyasa süreçlerine katılması söz konusudur. Özellikle kentsel, bölgesel alanların geliştirilmesi, çevre sorunları gibi gerek ülkesel sınırları aşan gerekse tek bir kamu organizasyonu nezdinde çözülemeyen ya da hiyerarşik olarak farklı seviyelerdeki yönetimleri ilgilendiren konularda ağlar devreye girmektedir.

Dördüncüsü, ağ yönetişimi (*network governance*) olarak yönetişimdir. Bu noktada yönetişim, kamusal olan ya da olmayan aktörler nezdinde, karşılıklı etkileşime, görüşme ve tartışmalara bağlı olarak yönetilmesi zor ve karmaşık bir süreç halindedir.

Çalışmalardan elde ettiği sonuca göre Klijn (2008, ss. 510-511) yönetişimi, yönetişim ağları yaklaşımına daha yakın bulmaktadır. Buna göre, iyi yönetişim ya da kurumsal yönetişim literatürü geleneksel yönetim literatürü ile ilişkilendirilirken, piyasa yönetişimi de yeni kamu yönetimi yaklaşımı ile ilişkiler taşımaktadır. Böylece, Klijn (2008) "yönetişim ağları"nı (*governance networks*) şu şekilde tanımlamaktadır:

> "*Yönetişim, yönetişim ağlarının içinde meydana gelen bir süreçtir ve yönetişim ağları sivil toplum, iş dünyası ya da devlet aktörleri arasındaki ilişkiler ağı aracılığıyla kamusal siyasa oluşturulması ve uygulanması anlamına gelir*" (s. 511).

Tablo 7'de Klijn'ın (2008) tespit ettiği yönetişim ve yönetişim ağları literatüründeki üç farklı araştırma geleneğini görmek mümkündür. İlk sütunda daha çok devlet ve çıkar grupları arasındaki ilişkilere odaklanan siyasa ağları (*policy networks*) üzerine yapılan çalışmalar gösterilirken; ikinci sütunda ortak hizmet sunumu ile siyasaların uygulama ve çıktılarının daha uygun hale gelmesine yönelik olarak örgütler arası ilişkilere odaklanan örgütler arası hizmet sunumu ve siyasa uygulamaları (*inter-organizational service delivery and policy implementation*) çalışmaları yer almaktadır.

Üçüncü sütunda ise, belirli bir siyasa çıktısı üretmek için gerekli olan karar alma ve uygulama süreçlerinin karmaşıklığına vurgu yapan ve daha çok kamu yönetimi disiplininde görülen yöneten ağlar (*governing networks*) çalışmaları bulunmaktadır.

Tablo 7: Ampirik Araştırmalarda Yönetişim Ağlarının Tipleri ve Nitelikleri

	Siyasa Ağları	**Örgütlerarası Hizmet Sunumu ve Siyasa Uygulamaları**	**Yöneten Ağlar**
Temel Kaynağı	Siyasi Bilimler	Örgüt Bilimi ve Örgütlerarası Teori	Kamu Yönetimi
Odağı	Konu ve gündem belirleme süreçlerinde güç ilişkileri, oylama, karar alma ve etkileri	Örgütlerarası eşgüdüm, etkin siyasa/hizmet sunumu, bütünleşik siyasa/hizmetlerler	Toplumun yapısı, örgütlenmesi ve işlemesi ile ilgili sorunların çözümü, yatay yönetişim ilişkilerinin yönetimi, yönetişim ağlarının geleneksel kurumlarla bağlantılandırılması, görüşme ve tartışma süreçleri
Temel Araştırma Soruları	Karar alma süreçlerine hangi aktörler dâhil olmaktadır? Güç ilişkilerinin doğasında ne vardır? Karar alma süreçlerinde etkiler nelerdir?	Karmaşık ve bütünleşik hizmetlerde eşgüdüm nasıl sağlanmalıdır? Sözleşmeler, ortaklıklar vb. için hangi mekanizmalar etkin ve etkilidir?	Yönetişim ağları nasıl yönetilebilir? Yönetişim ağları nasıl örgütlenmelidir ve geleneksel kurumlarla bağlantılandırılmalıdır? İçerik çeşitliliği nasıl geliştirilebilir? Farklı ve çeşitli değer yargıları nasıl bir araya getirilebilir?
Tarihi	1960'larda siyasi bilimlerdeki çoğulculuk akımı ile başlamış olup; alt-sistemler, siyasa toplulukları ve siyasa ağlarına yönelik çalışmalarla devam etmektedir.	İlk örgütlerarası teorisyenlerin örgütlerarası eşgüdüm çalışmaları ile başlamış olup; hizmet sunumu, sözleşmeleri ve uygulamaları gibi konuların araştırılması ile devam etmektedir.	1970'lerin ortasında yönetimlerarası ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar ile başlamış olup, yeni yönetişim formlarının etkilerine ve yönetimsel gereksinimlerine ilişkin çözümlemeler ile devam etmektedir.

Kaynak: Klijn (2008, s. 512)

Bununla birlikte, yönetişim ağları ya da ağ yönetişimi literatüründe Avrupa (özellikle Kıta Avrupası) ve Amerikan/Anglo-Sakson yaklaşımları arasında temel metodolojik farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Ağ içinde aktörlerin konumlarının, birbirleriyle bağlantılarının ve karşılıklı etkileşimlerinin haritalandırıldığı sosyal ağ analizi (SNA-*social network analysis*) daha çok Anglo-Sakson literatürde yer bulmaktayken; Kıta Avrupası'nda özellikle vaka analizlerine dayalı kalitatif çalışmaların ağırlık kazandığı müşahede edilmektedir.

Yönetişim ağları literatüründe görülen farklılıklardan bir diğerinin birinci ve ikinci nesil ayrımı olduğu ifade edilebilir. Torfing'in (2007, ss. 17-18) belirttiği üzere birinci nesil araştırmalar, ağların yeni bir fenomen olmasına bağlı olarak, daha ziyade ağların varlığını kanıtlamaya dönük araştırmalar olmuştur. İkinci nesil çalışmalar ise, ağların yeni yönetişim formlarından biri olduğunu kabul ederek; ağların potansiyeli, dinamikleri, demokrasi zeminindeki pozisyonları gibi konulara odaklanmıştır.

Yönetişim ağlarının Avrupa yönetişimi içinde sahip olduğu pozisyonu analiz eden referans çalışmalardan bir diğerinin Beate Kohler-Koch'a (1999) ait olduğu ileri sürülebilir. Devletçilik (*statism*), korporatizm (*corporatism*) ve çoğulculuk (*pluralism*) gibi yönetişim türlerine göre AB'nin ağırlıklı olarak sunduğu kararkteristiğin ağ yönetişimi olduğunu belirten Kohler-Koch (1999), devlet aktörleri ile sayısız çıkar grubunun çok taraflı müzakereleri kapsayan bir dizi etkileşim içine girdiğini dile getirmektedir.

Beyaz Kitap (Commission of the European Communities, 2001); ağları Avrupa düzeyinde ve uluslararası arenada bireyler ve/veya topluluklar, bölgesel ve yerel yönetimler, işletmeler, idareler, araştırma kuruluşları gibi yapıların birbirileri ile hiyerarşik olmayan bir etkileşimi olarak değerlendirdiğini kayıtlamaktadır. Bu ağlar içindeki her katılımcı ortak amacın gerçekleşmesinde ihtiyaç duyulan kaynaklardan birini teşkil edebilmektedir.

Bu bağlamda Komisyon'un, ağların karar alma ve uygulama süreçlerine daha fazla katılımları için proaktif ve sistematik bir yaklaşım geliştirdiği tartışılabilir. Ayrıca,

bölgesel ve yerel aktörler başta olmak üzere ulusötesi işbirliğinin bir çerçeve kazanmasının Komisyon'un temel yaklaşımlarından biri olduğu ifade edilebilir.

Bir tarafta AB'nin yeni siyasa alanları ile karşı karşıya kalması ve buna bağlı olarak siyasa eşgüdümüne gittikçe artan ihtiyacın (Eberlein ve Newman, 2008, ss. 25-52); diğer tarafta siyasi kapasitenin ve siyasa etkililiğin arttırılması gereğinin (Héritier, 2003) yönetişim ağlarının Avrupa yönetişimi içinde daha fazla gündeme gelmesini tetiklediği dile getirilebilir. Bu bağlamda hiyerarşik olmayan bir ağ yönetişimi sistemi içinde AB'nin bir "yönetişim dönüşü" yaşadığı ifade edilebilmektedir (Kohler-Koch ve Rittberger, 2006).

Peterson (2003, s. 1), AB yönetişiminin sahip olduğu üç özelliğin yönetişim ağları analizi için oldukça önemli veriler sunduğunu belirtmektedir. Bu özelliklerden birincisi, AB'nin bol türevli bir kamu yönetim yapısı (*differentiated polity*) arz etmesidir. Karar alma kuralları, prosedürler ve belirleyici aktörler her siyasa alanına göre farklılık göstermektedir. AB'nin yetki alanlarındaki genişleme devam ettikçe yeni yönetişim ağları ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile yetki alanlarındaki yaygınlaşmaya bağlı olarak çok merkezlilik içindeki merkezler de birbirinden farklılaşma eğilimi sergilemektedir.

Peterson'ın (2003, s. 2) AB yönetişimi için ileri sürdüğü ikinci özellik, siyasa oluşturma süreçlerinin Dünya Ticaret Örgütü ya da Uluslararası Para Fonu gibi diğer uluslararası örgütlerin siyasa oluşturma süreçlerine benzemesi, diğer bir ifade ile onlar gibi son derece teknik olmasıdır. Bunun sonucunda özel bilgiye sahip olan uzmanlar devreye girmekte, bir konunun nasıl anlaşılması gerektiği tanımlı ve bağlayıcı hale gelerek, siyasa süreci siyaset dışına itilebilmektedir.

Diğer uluslararası örgütlere paralel bir şekilde, Avrupa Birliği'nde de- her ne kadar Lizbon sonrası belli ilerlemeler kaydedilse de- parlamentolar gibi temsil kurumları daha ziyade izleme/denetleme rolünü üstlenirken, teknik uzmanlık ulusüstü düzeyde oldukça etkili fakat bir o kadar dışlayıcı bir aygıta dönüşebilmektedir.

AB yönetişiminin üçüncü özelliği ise- şeffaflık ve demokratik denetim eksikliği nedeniyle eleştirilmesi sonucunda Lizbon Anlaşması'nın 290 ve 291. maddeleri neticesinde gücünü kaybettiği ifade edilebilecek- "komitoloji" sistemidir. Sayısız komite, karar alma sürecinin asıl aktörleri konumundaki AB Komisyonu, Bakanlar Konseyi ve Parlamento gibi aktörlerden daha önce sunulacak seçenekleri belirleyebilmekte, hatta 2006 yılında yapılan değişikliğin öncesine kadar yarı-yasama işlemi sayılabilecek düzenlemeler hazırlayabilmekteydi.

Lizbon Anlaşması sonrası gücünü kaybettiği belirtilebilecekse de aktüel olarak AB'nin siyasi olmayan bürokrat ve uzman komitelerine olan bağımlılığı ne derece ortadan kaldırılabilmiştir, bu sorunun cevabının bir süre daha tartışılabileceği dile getirilebilir.

2.3.1. Çok Katmanlı Yönetişim

AB yönetişimi çalışmalarının önemli bir kısmında, AB'nin bütünü, bir "çok katmanlı yönetişim sistemi" olarak değerlendirilebilmektedir (Hooghe ve Marks, 2001a; Hooghe ve Marks, 2001b; Bache ve Flinders, 2004; Bache, 2008; Enderlein, Wälti ve Zürn, 2010; Piattoni, 2010). Zürn, Wälti ve Enderlein'ın (2010, s. 1) bildirdiğine göre; 2000-2009 periyodunda çok katmanlı yönetişim akademik dergilerde 150 akademik makale ile hakkında en çok yazılan konu olmuştur ve her yıl 15-20 aralığında makale yazılmaya devam etmektedir.

Bu kavramı ilk kullananlardan birinin Avrupa Topluluğu'nun ekonomik ve sosyal uyum siyasasını mercek altına alan ve karar alma süreçlerindeki dinamiklerin katmanlar arasında hareketlilik gösterdiğini ileri süren Gary Marks (1992, ss. 191-224; 1993, ss. 391-410) olduğu ifade edilebilir.

Küreselleşmenin yaygınlık kazanması, devletlerin ve toplumların karşılıklı bağımlılıklarının artmış olması gibi süreçlerin, AB sisteminin yönetişim boyutunun farklı perspektiflerden de ele alınmasını doğurduğu değerlendirilebilir. Bir boyutuyla Avrupa bütünleşmesi için yaygınlıkla kullanılan yeni işlevselcilik ve liberal hükümetlerarasıcılık yaklaşımlarından farklı bir bakış açısı da sunulduğu müşahede edilebilmektedir (Marks, 1992, ss. 191-224; 1993, ss. 391-410).

Piattoni (2009, s. 2) de çok katmanlı yönetişimin bu denli ilgi görmesinde günümüz siyasi hayatındaki üç önemli gelişmenin etkili olduğunu savunmaktadır. Bunlardan birincisi, kurumsal sınırları aşan ve geleneksel süreç ve yöntemlerin dışına çıkan siyasal hareketlilik (*political mobilization*)'dur. İkincisi, artık siyasa oluşturma (policy-making) sürecinde siyasa-yapıcılar (*policy-makers*) ile siyasa-alıcıları (*policy-receivers*) arasındaki farkın belirsizleşmesidir. Üçüncüsü ise, siyasal hareketlilik baskısına maruz kalarak çıktı olarak üretilen siyasa kararlarının gittikçe daha az anlaşılabilir hale geldiği ve içindeki kurumların, kuralların ve süreçlerin durmadan yeni düzenlemelere tabi olduğu kamu yönetim yapısıdır (*polity*)[3].

Bununla birlikte Piattoni'ye (2009, s. 2-4) göre, ekonomik ya da politik etkinlik ölçeğindeki değişim ne olursa olsun ulusüstü, ulusal ve ulusaltı katmanlar arasında hareketlilik gösteren aktörlerde niteliksel bir değişim söz konusudur. Özel kesim aktörleri kamudan daha fazla kamusal mal ve hizmet üretimi sahasında görülebilmektedir. Kamusal aktörler de daha önce özel kesimin bulunduğu sahada görülmeye başlamıştır. Kurumsal düzen içinde özel ya da kamusal aktör olduğuna bakılmaksızın "kamusal" ya da "özel" bir çıkar, çok katmanlı yapı içinde hareketlilik kazanabilmektedir.

Örneğin, Türkiye'de 2006 yılında kurulan Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı kamusal erke sahip olarak küresel ölçekte spesifik bir şirketin özel çıkarlarını savunabilmektedir. Ya da Ekonomi Bakanlığı ihracat yaptığı ülkede anti-damping uygulamasına maruz kalmış bir Türk şirketinin mahkeme masraflarını karşılayabilmekte, memurları vasıtasıyla savunma dosyaları oluşturabilmektedir. Diğer taraftan, özel kesim çıkarlarına hitap eden Türk İşadamları ve Sanayicileri Derneği "Brüksel Ofisi" açarak Türk kamuoyuna düzenli bilgi akışı sağlayabilmektedir.

Piattoni'nin (2009, s. 3) de bahsettiği üzere, bu dinamikler kendiliğinden meydana gelmemektedir. Aktörün niteliği kamusal ya da özel olsun eğer pozisyonunu

[3] Aristo'nun Politics eserinin IV. Kitabı'nda "polity" hakkında halk tarafından halkın iyiliği için yapılan yönetimden bahsedilmektedir.

güçlendirebiliyorsa veya kamusal ya da özel olsun takip edilen çıkar önemli ve meşruysa söz konusu dinamikler devreye girebilmektedir.

Çok katmanlı yönetişimin temel yaklaşımında, AB'nin kamu yönetim yapısının plüralistik bir karakter taşıdığına ilişkin bir varsayım söz konusudur. Ayrıca, varsayımsal olarak ister devlete isterse bireye ait olsun, icrai zemin yer değiştirme ve çok merkeze dağılma eğilimindedir. Dolayısıyla, devletlerin icrai etkinlik ve kontrolü bir monopol gücüyle ellerinde toplulaştırması zorlaşmıştır. Üstelik yönetişimin katmanları (ulusüstü, ulusal, ulusaltı) arasındaki geçiş ve ilişkiler aracısız ve doğrudan kurulabilme imkanı bulabilmektedir.

Diğer tarafta, liberal hükümetlerarasıcılık yaklaşımı çerçevesinde Moravcsik'in (1993, ss. 473-524), ulusal aktörlerin çıkar temsiliyetini "iki düzeyli oyun" (*two-level game*) yoluyla modellediği belirtilebilir. Başka bir ifade ile ilişkili aktörler, AB siyasalarını kendi hükümetlerine dolaylı olarak iletebilmektedir. Ne var ki, söz konusu aktörlerin tatbik ettikleri baskı, devletin egemenlik alanı sınırları içerisindedir. Bu yolla devlet dışı aktörlerin devlet temsilcileri vasıtasıyla AB siyasa oluşturma süreçlerinde yer almaları mümkün olabilmektedir. Kritik olan, devletin eşik tutucu (*gatekeeper*) rolü sayesinde kontrolün yitirilmesine izin verilmemesidir. Bir anlamda devlet, ulusaltı unsurların AB düzeyindeki ilişkilerinde bir arayüz gibi işlev görebilmektedir.

Çok katmanlı yönetişim sisteminde ise, Hooghe ve Marks'ın (2001b) deyimiyle merkezi devletin gücü;

> "*ulusüstüne doğru yukarıya, ulusaltına doğru aşağıya ve yönetişim ağlarına doğru da yanlara olacak şekilde dağılım göstermektedir*" (s. 4).

Bu yaklaşım itibarıyla, ulusal aktörler yönetişim ağları içinde doğrudan hareketlilik gösterebilmektedir. Dolayısıyla, Moravcsik'in (1993, ss. 473-524) sözünü ettiği dolaylılık minimize edilebilmektedir. Bir yönüyle, ulusal aktörler yönetişim ağının bir paydaşı niteliğindedir ve oyunun kurallarını doğrudan belirlemekten ziyade yönetişim ağının gelişimini teşvik eden aracı bir rol üstlenebilmektedir. Ancak, Pollack (2010, ss. 36-37) devletlerin- ülkeden ülkeye farklılıklar içermekle birlikte- ağ yönetimi ile siyasa

oluşturma ve uygulama süreçlerinde eşik tutma rolünü elden bırakmadığını da eklemektedir.

Ulusötesi yönetişim (*transnational governance*) veya "görüşmeci-tartışmacı ulusötesicilik" (*deliberative transnationalism*) penceresinden de bakılabilen çok katmanlı yönetişim sistemi içinde görüşme ve tartışma (*deliberation*) ve bir yönüyle müzakere (*negotiation*) süreçlerinin önemli bir parçayı oluşturduğundan bahsedilebilir. Bu bakış açısının argümanları itibarıyla; karar alma süreçleri-diğer birçok tarafı da süreç içine dâhil ederek (*inclusiveness*)- pazarlıklar ve oylama dışındaki çeşitli istişare yöntemlerinin (görüşme, tartışma, müzakere vb.) gerekliliğini vurgulamaktadır (Risse, 2004; Risse ve Kleine, 2010, ss. 708-726).

Çok katmanlı yönetişim yaklaşımına göre; sistemin katmanları içinde yönetişim anlayışının gelişmesiyle ulusaltı yönetimler görece daha fazla görünürlük kazanmaya ve hareketlilik kazanmaya başlamıştır. Bu hareketliliğin birden bire ortaya çıkmadığını belirten Hooghe (1995, ss. 175-198), özellikle bölgesel yönetimlerin merkezi yönetimlere rakip olmayacak şekilde yönetişim ağları gibi kanalları kullanarak etkinliklerini arttırdığını vurgulamaktadır.

Özellikle 90'larla birlikte, bölgesel ve yerel yönetimlerin "Brüksel lobisi" yapmak gibi ulusötesi bir arenada kendilerine yer buldukları görülebilmektedir. Ayrıca; işçi ve işveren çevreleri, meslek örgütleri, dernekler, vakıflar, diğer sosyal gruplar hatta dini örgütlenmeler gibi çıkar/baskı/lobi gruplarının AB siyasası üzerinde daha fazla etki sahası bulmaya başladığı belirtilebilir (Bakınız: daha önceki AB anlaşmalarında yer almayan ve yerindenlik ilkesi bağlamında yapılan bir atıfla yeni bir madde olarak Lizbon Anlaşması 1. Bölüm 2. Başlık altına eklenen 17. madde).

Çok katmanlı yönetişim yaklaşımına göre, karmaşık ve plüralistik yapıyı genişleten bir çok unsur bulunmaktadır. AB kurumları ve sahip olunan müktesebat her geçen gün yeni değişimlere maruz kalmakta ve bu değişimler yeni döngüsel süreçleri harekete geçirebilmektedir. Siyasa alanları ve buna paralel olarak aktörler ile kurumsal yapılar arasındaki geçişkenlikler ve esneklikler artmaktadır. Söz konusu çoklu yapılar

kapsamında uzmanlık ve etkinlik gibi gereklere bağlı olarak karar süreçlerine dahil olan aktörler de çeşitlilik kazanabilmektedir.

Bu bağlamda, AB kamu yönetim yapısını (*polity*) ele alacak şekilde Hooghe ve Marks (2003, ss. 236-241; 2010, ss. 17-31) tarafından ayrıca bir çalışma yapılmıştır. Burada Tip I ve Tip II olmak üzere iki tip yönetişimden bahsedilmektedir.

Tip I yönetişim, federalizm düşüncesi üzerine bina edilmiştir. Topraksal sınırlar ve hiyerarşik düzen içinde hareket eden kaza bölgeleri söz konusudur. Ulusaltı yönetimlerin kaza bölgeleri/yetki alanları (*jurisdiction*) kesişmemektedir. Birkaç katmandan oluşan yönetimler arasındaki güç dağılımı ve ilişkiler odak noktasındadır.

Tip II yönetişim ise, çok katmanlı yönetişimin diğer bir formudur. Kaza bölgeleri çok miktardadır. Çok sayıda mülki (*territorial*) katmanda hareket edilebilmektedir. En önemli özelliklerinden biri genel-amaçtan (*general-purpose*) ziyade göreve özgü (*task-specific*) yapılanmadır. Hooghe ve Marks (2003, ss. 237), göreve-özgü yapılanmanın İsviçre'de yerel düzeyde "*Zweckverbände*" olarak isimlendirilen amaç-odaklı/işlevsel birliklerde çok yaygın olduğunu belirtmektedir.

Çok katmanlı yönetişimin AB kamu yönetim yapısını açıklamaya yönelik argümanlarını güçlendirme odaklı olduğu görülen Tip I ve Tip II yönetişim yaklaşımlarının görece soyut kaldığı söylenebilir.

Bununla birlikte, Tip I'den Tip II'ye doğru bir dönüşüm sürecinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinemese de çok katmanlı yönetişim yaklaşımının öne çıkarttığı üzere, gerek katmanlar arasındaki güç dengelerinin gerekse AB yönetişimi ve AB bütünleşmesinin birbirini etkiler şekilde dinamik ve sürekli bir değişimin parçası halinde olduğu ifade edilebilir.

Çok katmanlı yönetişim literatüründe zamanla sistemin katmanlarından ziyade çoklu aktör yapısı ve yönetişim ağları daha fazla vurgu kazanabilmiştir. Buna göre; devletler ve onların AB ile olan ilişkilerinin yanı sıra, siyasa alanları arasında geçişler yapan çok katmanlı yönetişim ağlarından söz edilebilmektedir.

Söz konusu ağların; karmaşık ve plüralistik yapı içinde birer yönetişim formu olarak çeşitli değerlere, söylemlere ve çıkarlara ifade imkanı sunduğu; yönetişimin ulusüstü, ulusal ve ulusaltı katmanları arasında etkileşim gösterdiği dile getirilmektedir (Börzel, 2011).

Hooghe (1995, ss. 175-198) bu noktada, çok katmalı yönetişimin birden fazla düzlemden oluşan yönetim yapılarının toplamına denk geldiğini, tüm erkin toplandığı bir merkezin bulunmadığını fakat ulusüstü, ulusal ve ulusaltı yönetimlerin işbirliği içinde kaynaşımlar göstererek hareket ettiğini belirtmektedir.

2.3.2. Yeni Bir Yönetişim Formu Olarak Yönetişim Ağları

Rhodes (2012, s. 34) ağları, çıkar grubu aracılığından ziyade bir yönetişim formu olarak ilk defa ele alanlar arasında Mayntz ve Scharpf'ın çalışmalarını işaret etmektedir.

Astleithner ve Hamedinger (2003, s. 53), yeni yönetişim yaklaşımının 1970 ve 1980'lerde Fordizmin yaşadığı krizle birlikte Fordist siyasi-idari sistemi tamamlamak, eksiklerini gidermek üzere gündeme geldiğini belirtmektedir. Özellikle, kamu örgütlenmesinde esnekliğe, çeşitliliğe, yatay siyasi ve idari sistemlerin daha fazla yaygınlık kazanmasına duyulan ihtiyaç, yeni yönetişim yaklaşımını ön plana çıkarmıştır. Söz konusu yeni yaklaşımda; sistem yukarıdan-aşağıya ve aşağıdan-yukarıya etki süreçlerine izin verebilmektedir. Böylece, daha fazla devlet-dışı aktörün ve kurumun siyasa süreçlerine dâhil edilmesini gündemine alan yönetişim ağları vurgu kazanabilmiştir.

Börzel (1997), yönetişim ağlarının yönetişimin yeni ve özel bir formu olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki gibi tanımlanabileceğini savunmaktadır:

> "*yönetişim ağları; kamu yönetiminde ve siyasa oluşturma sürecinde aktörler arasındaki yapısal ilişkileri, karşılıklı bağımlılıkları ve dinamikleri ifade etmektedir*" (s. 4) … Ayrıca, "*yönetişim ağları, bir politika çözümüne yönelik olarak ortaklaşa ya da paralel eylemler yoluyla dağılmış haldeki kaynakları bir*

araya getiren ve harekete geçiren göreli olarak istikrarlı ve sürekli ilişkiler ağıdır" (s. 5).

2009 yılında ise Börzel ve Heard-Lauréote, AB'nin çok katmanlı yönetişim sistemi içindeki ağların, yönetişimin özel bir formu olduğunu vurgulamış ve yönetişim ağlarının özelliklerini şu şekilde belirtmişlerdir:

> "*Ağ içinde eşgüdüm, hiyerarşik olmayan yöntemlerle sağlanmaktadır. Kamusal ve özel aktörler arasında "işlevsel karşılıklı bağımlılık" (*functional interdependence*) söz konusudur. Ağ, aktörlerin karşılıklı kaynak bağımlılıkları ve/veya resmi olmayan bir eşitlik normu bağlamında kurulmuştur*" (s. 137).

Yönetişim ağlarına ilişkin literatürün görece yeni olgunlaşmaya başlamasına bağlı olarak gerek teorik gerekse kavramsal yaklaşımlar itibarıyla yaşanan karmaşıklık yakın zamanda yapılan bazı çalışmalarla giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak, farklı disiplin perspektifleri, coğrafya bazında geleneksel yaklaşım farklılıkları, ülkeden ülkeye değişen kurumsal yapılanmalar, teorik çerçevelerin yaklaşım farklılıkları, birinci ve ikinci nesil çalışmalardaki farklılıklar yönetişim ağları literatüründe tartışmaların devam edebileceğini göstermektedir.

Örneğin yönetişim ağlarını siyasa oluşturma sürecinin yapısını incelerken kullanan yaklaşım ile onları yönetişimin özel bir formu olarak gören yaklaşım arasında da farklılıklar bulunabilmektedir. Birinci yaklaşım için Britanik-Amerikan yaklaşımı, ikincisi için Kıta Avrupası-Flemenk-Alman yaklaşımı da denilmektedir. Bu iki yaklaşım günümüz itibarıyla çeşitli biçimlerde dönüşümler geçirmiş ve belli bir ekol oluşturmuştur (Börzel, 1997, s. 2).

Börzel (1997, ss. 2-10) söz konusu ekollerden birincisinin "çıkar aracılığı" (*interest intermediation school*- yönetişim ağları analitik bir araçtır), ikincisinin de yönetişim okulu (*governance school*- yönetişim ağları yeni bir yönetişim formudur) olduğundan bahsetmektedir. Her ne kadar, Kıta Avrupası-Flemenk-Alman yaklaşımı yönetişim ağlarını yönetişimin özel bir modeli olarak değerlendirse de, bu konsepti analitik araç olarak da kullanabilmektedir. Bu bağlamda, alt bölümlerde yönetişim ağlarına getirilen

söz konusu yaklaşım farklıkları öncelikli olarak tartışıldıktan sonra yönetişim ağların özellikleri ve işlevleri irdelenmektedir.

2.3.2.1. Siyasa Ağları Analizi

Peterson (2003), siyasa ağları için şöyle bir tarif kullanmaktadır:

> "*belli bir siyasa alanında her birinin bir çıkara ya da paya sahip olduğu, siyasa başarılarına ya da başarısızlıklarına yön verilmesine katkı sağlayabilecek kapasitedeki aktörler kümesi*".

Siyasa ağları literatüründe odak noktasının, belirli bir siyasa alanında yapılanmış ve siyasa oluşturma süreçlerinde paydaşların görüşme, tartışma ve müzakere etmelerine olanak sağlayan ağları inceleyerek siyasa çıktılarını açıklamaya çalışmak olduğu ifade edilebilir. Ağ içinde yer alan aktörler, birbirlerine sıkı ya da gevşek bir biçimde bağlı olabilirler. Birbirlerinin kaynaklarına ihtiyaç duymaları ve aralarında kaynak değişimi (*resource exchange*) sürecinin yaşanması mümkündür. Ortak bir çıkarı paylaşmaları ya da farklılaştırılmış çıkarlarını bir araya getirerek savunmaları temel nitelikleri arasında sayılabilir. Bu çıkarlar, kaynakların değişimi yoluyla da takip edilebilir.

Rhodes'un (2006, s. 427) bahsettiğine göre; ağ aktörleri arasındaki ilişkilerin araştırılmasına yönelik çalışmalar, Amerikan çoğulculuk (*American pluralism*) ve "alt-hükümet" (*sub-government*) yaklaşımları etrafında yapılmaya başlanmıştır. Ağ yaklaşımı, 1950 ve 1960'larda Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkar grupları, bürokrasi ve hükümet arasında var olan düzenli ilişkiler üzerine çoğulcu modelin bir eleştirisi niteliğinde geliştirilmiştir.

Rhodes'a (2006, s. 438) göre siyasa ağları analizine Amerikan literatürü tarafından yapılan bir diğer katkı "tematik ağ" (*issue network*) iken, Britanik yaklaşım "siyasa toplulukları" (*policy communities*) kavramını ön plana almıştır. 70'li yıllardan sonra çıkar gruplarının sayısındaki belirgin artış, açık iletişime yönelik ağların oluşturulması sürecini hızlandırmıştır. Bir tematik ağ aracılığıyla tüm aktörlerin siyasa oluşturma sürecine erişebilmesi ve bu süreci etkileyebilmesi mümkün olabilmektedir.

Bununla birlikte, siyasa toplulukları içinde benzer değerleri paylaşan belli sayıda aktör karşılıklı olarak birbirini etkileyebilmektedir. Siyasa oluşturma süreci hükümet birimleri ile baskı grupları arasındaki müzakereler neticesinde işletilmektedir (Rhodes, 2006, ss. 427-428). Britanik yaklaşımda ise David Marsh (1998) ve R.A.W. Rhodes (1997) yaptıkları çalışmalar ile siyasa ağları literatürüne önemli katkılarda bulunmuşlardır. Belli çıkar ya da normları paylaşan örgüt ya da aktörler arasında az çok istikrarlı bir işbirliğinin sonucu olan ağlar; bilgi, uzmanlık, karar süreçlerine erişim ve meşruiyet gibi kaynaklara erişmek için birbirleri arasında bağımlılıkları olan aktörlerden meydana gelmektedir.

Burada, siyasa topluluklarından mesleki ağlara, hükümetlerarası ağlara, üretici ağlarına ve en sonunda tematik ağlara uzanan bir devamlı gelişim dizisi söz konusudur ve siyasa ağlarını birbirinden ayırmak için dört boyut tanımlanmıştır: üyelik (katılımcı sayısı, çıkar tipi), bütünleşme (etkileşim sıklığı, devamlılık, konsensüs), kaynaklar (ağ içinde kaynakların dağılımı) ve güç (Marsh ve Rhodes, 1992, s. 251). Bu doğrultuda, Amerikan yaklaşımında ağ kavramının daha çok kişiler arasındaki ilişkilerin analizine yönelik kullanıldığı görülürken; Britanik yaklaşımda aktör grupları arasındaki yapısal ilişkilerin daha yoğun işlendiği ifade edilebilir.

Siyasa ağları analizinde; ağ içinde kaynakların ve gücün nasıl dağıldığı, ağ aktörlerinin kaynakları ne için ve nasıl karşılılıklı bir değişim sürecine tabi tuttukları temel sorular arasındadır. Ayrıca, kaynakların hareketliliğine yönelik dinamikler ve mekanizmalar incelenerek, ağların nasıl bir işlev üstlendikleri araştırılabilmektedir. Scharpf (1997, ss. 171-214), siyasa ağları analizini eleştirerek, yönetişim ağlarının geleneksel hiyerarşik kamu yönetiminin bütüncül bir alternatifi olmadığını ileri sürmüş ve onların genellikle "hiyerarşinin gölgesi"nde çalıştığını belirtmiştir.

2.3.2.2. Yönetişim Okulu Yaklaşımı

Yönetişimin özel bir biçimi olarak yönetişim ağları, gücün önemli bir bölümünü elinde tutan üstün bir yöneticiye ihtiyaç duymadan, kaynakların hareketliliğine imkân tanıyan bir mekanizma gibidir. Böyle bir analizde, ağ içindeki aktörlerin karşılıklı bağımlılık

ilişkilerinden ziyade, kaynakların ağ içinde nasıl hareketlilik gösterdiklerine odaklanılmaktadır. Bu durumda, analiz edilecek birimler aktörlerin bizzat kendisi olduğu gibi, bir bütün olarak ağın kendisi de olabilmektedir (Börzel, 1997). Bu yaklaşımın en önemli temsilcilerinden Klijn (1997, s. 33), ağların yönetişimin kurumsal bağlamı ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Politik süreç, dönüşüme uğramıştır. Aktörler arasında rekabet olduğunu varsayan hiyerarşilerin yok olmaya yüz tuttuğu, işbirliğinin önem kazandığı yönetişim sistemi hâkimdir. Britanik yaklaşımdan farklı olarak, devlet-dışı aktörlerin karar alma süreçlerine dâhil olması tüm politik sistem içinde geçerlidir. Kıta Avrupası-Flemenk yaklaşımı olarak da nitelendirilen bu görüşlere göre yönetişim ağları okulunun teorik varsayımları aşağıda Tablo 8'de sunulmaktadır:

Tablo 8: Yönetişim Ağları Yaklaşımının Teorik Varsayımları

	Teorik Varsayımlar
Ağlar	- Hedeflere ulaşmak isteyen aktörler karşılıklı olarak bağımlıdır. - Bağımlılıklar aktörler arasında sürdürülebilir ilişkiler meydana getirmektedir. - Bağımlılıklar bazı aktörlere veto gücü sunmaktadır. - Etkileşimlerin sürdürülebilirliği aktörler arasında bir kaynak dağılımı oluşturmakta ve pekiştirmektedir. - Etkileşim sürecinde, aktör davranışlarını düzenleyen kurallar oluşturulmakta ve pekiştirilmektedir. - Kaynak dağıtımı ve kural koyma süreçleri dış aktörlere karşı bağlar arasında belli bir sıkılaşma doğurmaktadır.
Siyasa Süreçleri	- Ağ içinde karşılıklı bağımlılıklar ile çatışan çıkarlar arasında meydana gelen gerilimin çözülmesine odaklanacak şekilde belli bir konu ya da siyasa için etkileşimler gerçekleştirilir. - Bu şekilde, aktörler (siyasa alanına, aktörlere ve kararlara karşı) ilk koruduklarını pozisyonlarını değiştirirler. - Algılar temelinde oluşturulan stratejileri seçerler. - Siyasa süreci karmaşıktır ve aktör, algı ve strateji çeşitliliğinden dolayı öngörülebilir değildir.
Çıktılar	- Siyasa, ağ içinde belirli bir oyuna dâhil olan aktörlerin karmaşık etkileşimlerinin bir sonucudur.
Ağ Yönetimi	- Amaç ve çıkarlarının çeşitliliği ile maliyetlerin ve karın dağıtımında yaşanabilecek potansiyel çatışmalara bağlı olarak, işbirliği otomatik olarak gelişmeyecektir. - Süreç, çatışma yönetimi ve ilişkili risklerin azaltılması yoluyla işbirliği teşvik edilerek, birlikte hareket sağlanabilir.

Kaynak: Klijn ve Koppenjan, 2000, s. 142.

Peterson'a (2003, ss. 5-7) göre, Avrupa Birliği'nin politik sistemi, sosyal alt-sistemler arasındaki yatay işbirliği türlerine daha fazla imkân tanımaktadır. Bu bağlamda, yönetişim ağları yaklaşımı Avrupa Birliği'nin çok katmanlı yönetişim sistemini anlayabilmek için de oldukça kullanışlı olarak kabul edilebilmektedir.

Yönetişimin bir formu olarak ele alındığında ise yönetişim ağları; kamusal, özel ve sivil toplum aktörlerinin siyasaların düzenlenmesi, karara bağlanması ve uygulanması aşamalarında katılım göstermelerini ifade edebilmektedir. Meuleman (2008, s. 13) yönetişimin bu formunu "melez" olarak nitelendirmektedir. Yönetişimin ağ formu itibarıyla, devlet-dışı aktörlerin kamu siyasalarının belirlenmesi ve uygulanması süreçlerine daha fazla angaje olabilecekleri dile getirilebilmektedir.

Yönetişimin yeni formuna ilişkin teoride (Jones, Hesterly ve Borgatti, 1997; Christiansen, Føllesdal ve Piattoni, 2003; Klijn ve Skelcher, 2007; Börzel ve Heard-Lauréote, 2009) yukarıdan yasal olarak tanınmış güç ve yetkiler ya da buyurucu yapılar ile yukarıdan aşağıya kontrol üzerine kurulmuş klasik yönetim metotları dışlanabilmektedir. Aksine kendi çıkarlarını savunan, âdem-i merkezileşmiş aktörlerden meydana gelen yatay ağlar desteklenmektedir. Böylece, yönetişimin yatay boyutu hareket kazanabilmektedir. Temel amaçlardan biri bölgesel, yerel, devlet-dışı aktörlerin karar alma süreçlerine daha fazla dâhil olmasıdır. Bu şekilde, katılım sürecinin daha geniş bir kapsayıcılığa ulaşması hedeflenmektedir.

Newig, Günther ve Pahl-Wostl'ün (2010) analiz ettiği üzere yeni yönetişim formu olarak yönetişim ağları bazı eylemsel nitelikler barındırabilmektedir. Öğrenme, görüşme ve tartışma, ikna etme, çıkar ve tercihleri değiştirmeye yönelik nedenler sunma bunlar arasında gösterilebilir. Bu eylemlerin sonunda rasyonelleştirme süreci işletilerek bir fikir birliğine ulaşılması beklenmektedir. Yönetişim ağlarının söz konusu eylemsel niteliklerinin; özellikle en iyi uygulamaların paylaşılması, benchmarking uygulamaları gibi açılardan belli bir yakınsama getireceği savlanmaktadır.

Yönetişim ağlarının, farklı aktörler ve kurumlar arasında geliştirilecek eşgüdüm ve işbirlikleri için kapsayıcı bir çatı sunduğu değerlendirilmektedir. Pratik bir örnek

itibarıyla AB Komisyonu'nun yönetişim ağlarını teşvik eden yaklaşımından söz edilebilir. Komisyon'un böyle yaklaşım benimsemesine ilişkin motivasyonlardan birinin ulusaltı katman üzerinde belli ölçüde dolaylı bir yönlendirme gücü elde etme olduğu da ileri sürülebilir. Komisyonun ulusal katmanda görece zayıf olan konumunu bir ölçüde dengelemek ve ulus devletlerin öne sürdüğü engelleri aşabilmek için ulusaltı katman yönetimlerinin AB düzeyinde sahip oldukları rolü genişletmek söz konusu motivasyonun bir parçası olarak nitelendirilebilir.

Bununla birlikte, Avrupalılaşma sürecinde gönüllüğe dayalı ve hiyerarşik olmayan yapılanmaların bir boyut kazandığı tartışılabilir. Zira kimi dönemde ulusal ve ulusüstü katman arasındaki ilişkiler çeşitli tıkanıklıklara sahne olabilmektedir. Yönetişim ağları gibi esnek yapılar görece yumuşak bir geçişle AB'den yayılan politikaların veya etkilerin ulusal arenada zemin bulmasını sağlayabilmektedir.

Kourtikakis (2005) yaptığı çalışmada, Komisyon'un üye devletlerin direktifleri uygulayıp uygulamadıkları hususunda gerçekleştirdiği izleme ve değerlendirme sürecini incelemektedir. Çalışmada, Komisyon'un yeterli bilgiye ulaşamama ve kapasitesinin sınırlılığı gibi iki önemli sorunla karşılaştığını tespit etmektedir. Bu nedenle de Komisyon'un, sıklıkla lobi grupları ve vatandaşlardan oluşan ağ yapıları ile düzenleyici kurumlar ve mülki hizmet birimleri gibi kamusal yapılardan yararlanmaya çalıştığını belirtmektedir. Sonuç itibarıyla, yönetişim ağlarının AB müktesebatının uygulaması hususunda Komisyonun partnerlerinden biri haline gelebildiği değerlendirilmektedir.

Komisyon, yönetişim ağları ile arasında çeşitli mekanizmalar tesis edebilmektedir. Yönetişim ağları, Komisyon ile ulusal yönetim birimleri ve devlet-dışı aktörler arasındaki ilişkiler açısından aracılık edebilmektedir. Bu ağlar bazı durumlarda özel sektörün lobi grupları olabildiği gibi bazı durumlarda bölgesel ve yerel yönetimler olabilmektedir.

Bu bağlamda yönetişim ağları gerek Komisyon'a bilgi taşıyarak gerekse karşılıklı destek ve işbirliği çerçevesinde müktesebatın uygulanışına yönelik belli bir işlev

kazanabilmektedir. Bu durumda söz konusu işlev, belli bir boyutu ile merkezilikten uzak ve daha yatay mekanizmaları içerebilmektedir.

Kourtikakis'in (2005, s. 6-8) incelediği bir diğer yönetişim ağı; AB Ombudsmanlığı etrafında kurulan "irtibat ağı" (*liason network*) ve Avrupa Denetçiler Divanı (*European Court of Auditors*) etrafında kurulan "irtibat komitesi"dir (*contact committee*). Ancak, bu yönetişim ağları, Komisyon etrafında kurulanlara göre daha az etkindir ve daha dolaylı işlevler üstlenmektedir (Kourtikakis, 2005, s. 9-11).

Kourtikakis'in (2005) bulguları itibarıyla, ulusüstü katmanın koyduğu kuralların ve uyguladığı müktesebatın ilgililere bildirilmesine, sonuçlarının bir geri bildirim yoluyla iletilmesine ve izlenebilirliği arttırmaya ihtiyaç duyduğu ifade edilebilir.

Bunun yanında ulusal ve ulusaltı katman, konulan kuralların ve uygulamak zorunda olduğu müktesebatın ne olduğuna, nasıl uygulanacağına, en iyi uygulamaların neler olabileceğine vs. ilişkin bildirime ve kendi uygulamalarını ve çözümlerini geri bildirim yoluyla iletmeye ihtiyaç duyabilmektedir. Ayrıca, kendisi gibi diğer uygulayıcılarla etkileşim halinde olmak isteyebilmektedir. Bu doğrultuda tecrübe paylaşımı esasına dayalı birçok ağ oluşturulabilmektedir. Söz konusu iki yönlü perspektiften, çok katmanlılık çerçevesinde ağlar içinde hareket etmeye yönelik bir refleks oluştuğu da ifade edilebilir.

2.3.2.3. Uluslararası İlişkiler Perspektifinden Yönetişim Ağları

Yönetişim ağlarına yönelik literatürde uluslararası ilişkiler bağlamı ayrıca dikkate değer bir araştırma alanı sunmaktadır. Küreselleşme ile birlikte "yeni dünya düzeni"ni açıklamaya çalışan bir çok paradigmadik değişimden bahsedilmektedir. Rosenau'ya (1998, ss. 28-57) göre, çok merkezli yeni dünyada hiç kimse tek başına mutlak gücün sahibi olamamakta; karşılıklı bağımlılık (*interdependence*), yaygınlılık (*proliferation*), çoğulculuk (*pluralism*) ve çözülme (*disaggregation*), demokrasinin daha etkin bileşenleri haline dönüşebilmektedir.

Ulusüstü, ulusal ve ulusaltı yönetim formları; ulusötesi yatay ağlar içinde bu çözülme ve dağılımın bir parçası haline gelebilmektedir (Slaughter, 2004, s. 21). Günümüzde hâlâ ağlar; görece sınırlı etki kapasiteleri, erişilebilirlik ve hesap verebilirlik gibi açılardan meşruiyetleri yönünden sorgulanabilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu meşruiyet sorunlarına rağmen değişen dünyamızda yeni işbirliği formları olarak ağlar ile artık hayatımızın her alanında karşılaşabilmekteyiz.

Yalnızca devletlerin çıkarlarını dikkate alan bir küresel kamu alanından gittikçe diğer aktörleri, sınırötesi faaliyet gösteren örgüt ve kurumlar ile devlet dışı yapılanmaların çıkarlarını da yansıtan bir yönetişim mahallinden söz edilebilmektedir. Öyle ki terminolojik olarak dahi uluslararası yönetişim kavramından küresel yönetişim kavramına doğru bir evrilimden bahsedilebilmektedir (Barnett ve Sikkink, 2009, s. 748).

Risse (2013, s. 440), erken dönem çalışmalarda görece daha normatif bir bakış açısıyla devlet-dışı aktörlerin dünya meselelerine dahil olmasının yeterince övgü aldığından söz etmektedir. Yakın dönem çalışmaların ise devlet-dışı aktörlerin ulusötesi yönetişim çerçevesinde sorun çözme kapasitelerine ve etkililiklerine yönelik ölçeği daha iyi ortaya çıkarabilen çalışmalar olduğunun altını çizmektedir.

Günümüzde, söz konusu ağsal yapılar sınırötesi ilişkilerin öğesi olabilmekte, topraksal sınırlara olan bağımlılıklara ihtiyaç duymayabilmektedir. Ulusötesi iletişim ağlarının hızlı bir şekilde yaygınlaşması, devlet-dışı aktörlerin ulusötesi alanda etki sahası bulmalarına imkan sağlayarak, farklı bir deneyim sunabilmektedir.

Özellikle; 2010'da Arap Baharı ile başlayan ve ABD, Türkiye, Şili, Brezilya, Avrupa'da Yunanistan, İspanya, Almanya ve Ukrayna ile devam ede gelen süreçte sosyal hareketliliğin ve ulusötesi iletişim ağlarının nasıl bir rol üstlendiği uzun yıllar tartışılacağa benzemektedir.

Rosenau'nun (1998, s. 37) bir matriks şeklinde resmettiği üzere ağsal yapıların bir kısmı devlet tarafında destek bulurken, bir kısmı ise devletin sıkı kontrolü dışına çıkarak, yeni risk ve kırılganlıkları gündemine alabilmektedir. Söz konusu ağlar, yeni etki ve baskı

kanallarını kullanarak, yeni tür idari mekanizmaları kontrol etmeye çalışabilmektedir. Bu etki, baskı ve etkileşim kanalları sivil toplum kuruluşlarından sosyal hareketlere, internet ve kentlerden mikro bölgesel yapılara kadar çeşitlilik gösterebilmektedir.

Hafner-Burton, Kahler ve Montgomery (2009, s. 560) ağların, uluslararası ilişkiler perspektifinde pazar ve hiyerarşi modellerinden ayrıştırılmış bir örgütlenme türü olarak değerlendirildiğini; ortaklaşa eylemin, etki uygulamanın ve uluslararası yönetişimin kolaylaştırıcı bir aracısı olduğunu ifade etmektedir.

Küresel yönetişim literatüründe ortaklık ağları; hükümet, iş dünyası ve sivil toplumdan sayısız aktörü bir araya getiren, çok taraflı normlar ile yerel eylem arasında köprü oluşturan yeni bir yönetişim biçimi olarak değerlendirilebilmektedir. Üstelik bu ağların, küresel yönetişimin daha iyi yönetişim, daha iyi uygulama ve daha fazla katılım boyutlarına ilişkin açıkları kapatabildiği ifade edilebilmektedir (Bäckstrand, 2006, s. 291).

Keck ve Sikkink (1999) de uluslararası ilişkiler açısından ağ teorisinin tek başına liberal kurum ve pratiklerin yaygınlaştırılmasından ibaretmiş gibi ele alınmaması gerektiğini; tercih, kimlik ve politikaların karşılılıklı paylaşım ve etkileşimine yönelik süreçlerin de vurgu kazandığını işaret etmektedir.

2.3.2.4. Yönetişim Ağlarının Özellikleri

Yönetişim ağları kapsamında yapılan akademik çalışmaların gerek görece yeni bir araştırma alanı olması gerekse ağların kendi yapısı itibarıyla muğlaklıklar arz etmesi gibi açılardan bir miktar soyut kalabildiği ifade edilebilir. Görece soyut olarak nitelendirilen ağların özellikleri üzerinden değerlendirme yapıldığında ilk olarak aktörler arasında "birbirine bağlamlanma"dan (*actor constellation*) söz edilebilir.

Bağlamlanmanın; sürece dahil olan aktörleri, onların strateji seçeneklerini, bu seçeneklere bağlı çıktıları ve çıktılar karşısında aktörlerin tercihlerini tarif ettiği belirtilebilir (Scharpf, 1997, ss. 44-45).

Kamu, özel ya da sivil toplum aktörlerinin birbirine bağlamlanması, bir araya gelerek bir yapılaşma oluşturmaları herhangi bir siyasa alanında çıkarların veya değerlerin örtüşmesine, birlikte hareket etme kapasitesine hatta daha önce bu alanda bir üst yönetişim katmanının yaptığı yasal düzenlemeye bağlı olabilir.

İkinci olarak ağ yapılanmaları, geleneksel Weberyen düşüncenin hiyerarşik yapılanmalarından ya da yeni liberal yaklaşımın özel piyasa yapılanmalarından farklılık arz edebilmektedir. Klasik anlayışta, kamu siyasalarının belirlenmesinden ve uygulanmasından doğacak sorumlulukların, kamu yararını gözeten kamu otoritelerine atfedilmiş olduğundan bahsedilebilir. Bununla birlikte çağdaş demokratik yönetişimde görev ve sorumlulukların paydaşlar arasında mümkün olduğunca bölüşülmesinin esas alındığı değerlendirilebilir.

Zira küresel dönüşümün ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi yapıda hiyerarşik düzen ve bağımsızlıklardan ziyade iç içe geçen ilişkileri ve karşılıklı birbirine bağlamlanmayı kimi durumda seçenek kimi durumda ise mecburiyete yakın bir süreç olarak sunabildiği tartışılabilir. Ayrıca, küresel dönüşümün gerektirdiği esneklik ve kapsayıcılığa bağlı olarak bilginin yaygınlaştırılarak paylaşılması ve kolektif harekete uygun bir zemin arayışı ağsal yapıları gündeme getirebilmektedir.

Üçüncü olarak, genellikle birbirleri ile ekonomik, sosyal, siyasi bağ ve ilişkileri olan kamu, özel ve sivil toplum aktörlerini içinde barındıran ağ yapıları melez (*hybrid*) bir sistem olarak nitelendirilebilir. Zira bürokrasi, piyasa, cemiyet ya da korporatist birlik türlerinin bir melezi olma yönünde özellikler yansıtabilmektedir (Meuleman, 2008, ss. 12-21)

2.3.2.5. Yönetişim Ağlarının İşlevleri

Yönetişim ağlarının işlevleri; ameli işlevler, siyasa yayımı ve siyasa ihtisası işlevleri olmak üzere üç düzlemde ele alınabilir (Koliba, Meek ve Zia, 2010, s. 116). Temel işlevler tarafında; eylemlerin eşgüdümü, bilginin yayılması ve paylaşımı, kapasite geliştirme, öğrenme ve tecrübe aktarımı ameli işlevlerin örneklerini oluşturmaktadır.

Yönetişim ağları, aktörler arasında bilgi ve kaynakların takas ve paylaşımını kolaylaştırabilmektedir. Belirli bir siyasa alanında çıkarları farklı olabilen fakat çıktılar üzerinde pay sahibi olan aktörler arasında uzlaşmaya, uyuşmaya, fikir birliğine imkân sağlayabilmektedir. Dolayısıyla, sonucunda da pozitif toplamlı bir oyun geliştirilebilmektedir (Peterson, 2003).

Bu işlevler, AB'nin çok katmanlı yönetişim sistemi kapsamında ele alındığında bilginin karşılıklı olarak paylaşılması ve yönetilmesi gibi açılardan anlam ifade edebilmektedir. Ağlar, AB kurallarına ve uygulamalara yönelik olarak edindikleri bilgilerin aynı zamanda ileticileri konumunda olabilmektedir. Bu durumda, hiyerarşik bir dizgi izlenmesine de gerek duyulmayabilmektedir. Yönetişim ağına dâhil olan aktörlerin güvenilir bilgiyi güvenilir bir şekilde toplama ve yayma potansiyeli bulunabilmektedir. Böylece, AB müktesebatının uygulanış sürecine de bir tartışma forumu olmaktan ziyade eylemsel bir katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca bu işlevi itibarlı bir şekilde yerine getiren yönetişim ağları etkililiklerini arttırabilmektedir.

Siyasa yayma işlevi ise, ilgili gündemin oluşturulması, uygulama sürecine katkı sağlanması ve sonucunda sürecin izlenmesi gibi aşamaları ifade etmektedir. Ağların yatay, heterarşik, esnek, gevşek vb. yapıları itibarıyla örneğin bir siyasa alanı ile ilgili çıkar gruplarına, akademik çevrelere, basına, siyasi partilere vb. gruplara hareketlilik kazandırma gücü ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda gündem belirlenmekte ve sözkonusu gündem odak haline getirilebilmektedir.

Yönetişim ağları, siyasa ihtisasları itibarıyla da işlevsel bir ayrım içinde ele alınabilmektedir. Sağlık ve çevre gibi alanlar ağsal yapılanmaların en sık karşılaşıldığı sahalar arasında sayılabilir. Çok daha spesifik bir alanda ağsal bir yapılanma ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda, amacın farklılığına göre ağın işlevleri de farklılık gösterebilmektedir. İstanbul'un ulaşım sorunları ile ilgili bir ağın ilgili paydaşları bir araya getirerek gündem oluşturması ve buna ilişkin siyasa önerilerini sunması bir örnek olarak ele alınabilir. Bu örnekte, Milward ve Provan'ın (2006, s. 11) "sorun çözme ağları" kategorisinde olduğu gibi gelecekte oluşacak bir sorundan ziyade mevcut ve kompleks bir sorunun çözümü odak noktasındadır.

2.3.3. Yönetişim Ağları Yaklaşımlarına Yönelik Eleştiriler

Yönetişim ağlarına getirilen eleştirileri üç ana başlıkta toplamak mümkündür: meşruiyet, etkililik ve hesapverebilirlik. Bu üç gündem kendi arasında birbiri ile geçişkenlik arz etmektedir.

Bunlardan birincisi olan meşruiyet sorunu ele alındığında gerek girdi bazında gerekse çıktı bazında değerlendirilebilmektedir. Girdi olarak meşruiyet sorunu, paydaşların kurallara uygun seçiminden temsil kabiliyetlerine kadar geniş bir sorun alanını kapsamaktadır. Ayrıca girdilerin şeffaflığı ve bu girdiler ile ilgili hesapverebilirlik boyutu ayrıca önem arz etmektedir. Çıktılara bağlı meşruiyet kapsamında, çıktıların ortaya koyduğu etkililik ve sorun çözme kapasitesi ön plana çıkmaktadır (Bäckstrand, 2006, ss. 294-296).

Sonuç odaklı performans kriterlerine uygunluk, kamuoyu izlenebilirliğinin sağlanması gibi parametreler de çıktısal meşruiyetin gereklilikleri arasında gösterilebilir (Pierre, Røiseland ve Gustavsen, 2011). Bu meşruiyet gerekleri, yönetişim ağları gibi hiyerarşik olmayan ve görece gevşek yapılanmalar açısından eleştiri konusu edilebilir. Bilhassa birçok farklı aktörün varlığı ve çok merkezlilik gibi özellikler zaten karmaşıklık gösteren süreçlerler açısından kurumsallık oluşturmada çeşitli meydan okumaları tetikleyebilir. Bu durum, etkililik ve izleme süreçleri açısından da kurumsallıktan yoksun ya da sınırlı kapasiteli yapılarda eleştirilerin odaklandığı noktaları ifade edebilir.

Geleneksel hiyerarşik hesapverebilirlik mekanizmalarının işletilmesi de yönetişim ağları ile ilgili eleştirilerin önemli noktalarından birini teşkil etmektedir. Buna yönelik karşı argüman olarak Stoker (2006, s. 48), oy pusulalarının ötesinde bir "kamusal rıza"nın günümüz teknolojisi ile elde edilmesi zaman almayan, esnek bir kavram haline dönüştüğünü ifade etmektedir. Bununla birlikte Brender, Yzeiraj ve Dupuy'un (2017) İsviçre belediyelerinin hizmetleri ile ilgili yaptığı araştırmada, ağ yönelimli yönetişim mekanizmalarından hesapverebilirlik ve risk yönetimi açıkları nedeniyle daha merkezi bir sisteme geçiş baskısı oluştuğu dile getirilmektedir.

Klijn ve Koppenjan (2000, s. 137) ise yönetişim ağlarına getirilen eleştirileri AB yönetişimi örneğinden hareketle beş başlık altında toplamaktadır:

1. Yönetişim ağları için henüz üzerinde tam anlamıyla mutabık kalınmış bir teorik çerçeveden bahsetmek mümkün görünmemektedir.

2. Açıklayıcılık gücü zayıf bulunmaktadır. Aşırı tanımlayıcı yaklaşım, örneğin ele alınabilecek AB siyasa süreçlerinin çıktılarını açıklamakta yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

3. Çatışma, güç ve güç farklılıklarını göz ardı etmektedir. Yine örneğin AB siyasa süreçleri ele alındığında, bu süreçlerin önemini hafifletmektedir.

4. Ölçme ve değerlendirme yapmak için yeterli bir çerçeve sunmamaktadır. Benzer şekilde örneğin AB karar alma süreçlerinde ağsal yapılanmaların fiili etkisi ölçülememektedir.

5. Hükümetlerin kamu çıkarını koruyucu rolü göz ardı edilmektedir. Aynı örnekten hareketle AB'ye üye devletlerin kamusal gücü diğer örgütlerle neredeyse eş tutulmaktadır.

Bu eleştiri kategorazisyonu bağlamında, karşı argüman olarak yönetişim ağlarının işbirliği ve etkileşim yaklaşımlarını ön plana çıkardığı görülmekte ve bunlara bağlı olarak gerek oyunun kurallarının belirlenmesinde gerekse oyunun oynanmasında ortaya çıkabilecek güç savaşları inkar edilmemektedir.

Bir yönüyle, yeterli know-how veya örgütsel kapasitesi olmayan aktörlerin girdilerin ve sürecin yönetilmesinde etki kaybedebileceği muhtemel görülmektedir. Dolayısıyla, bilgi ve öğrenme kapasitesine bağlı olarak güç farklılıklarının süreci etkilemesi analizin bir parçası olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak, bu durumda algılar arasında belli ölçüde yakınsama sağlanması nihai çözüm olarak sunulmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme kriterleri açısından da yönetişim ağlarının yukarıdan-aşağıya (*top-down*) bir perspektife sahip olan klasik yaklaşım ile farklılıklar arz etmesi doğal

kabul edilmektedir. Vatandaş tercihlerinin siyasi temsilci uhdesinde birleştiğini düşünmek bazı gerçekçi olmayan değerlendirmelere kapı aralayabilmektedir. Ayrıca, ağ içinde aktörler etkileşimde bulunmadan, diğer görüşleri dinlemeden ve çevresel diğer faktörleri ele almadan *ex-ante* sorun ya da hedef belirlemek, yönetişim ağları yaklaşımıyla uyuşmayabilmektedir (Klijn ve Koppenjan, 2000, s. 148).

Yönetişim ağlarına getirilen önemli eleştirilerden biri devlet gücünün ve ağ içindeki bir oyuncu olarak kamusal aktörlerin diğer aktörlerle eş tutulmasıdır. Bu durum, özellikle demokratik meşruiyet ve hesap verebilirlik açısından yönetişim ağlarının eleştiri almasına neden olabilmektedir (Papadopoulos, 2007, ss. 469-486; Héritier ve Lehmkuhl, 2008, ss. 1-17).

Klijn ve Koppenjan'a (2000, s. 151) göre, kamu siyasasında seçmen tercihlerinin toplulaştırılması (*aggregation of preferences of voter*) yaklaşımının doğurduğu sorunlar oldukça bilindiktir. Nispi temsil, açıklık, hakkaniyet, tarafsızlık, güvenilirlik ve benzeri kriterler genel çıkarın temsili kavramını daha anlamlı kılabilmektedir.

Bu bağlamda olmak üzere, aktörlerin geleneksel rollerinin yeniden tanımlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, klasik kamu yönetimine ait analitik gözlüklerle bakıldığında uyuşum göstermeyen hususlar eleştiri haline gelebilmektedir. Genel çıkarın ne anlama gelebileceğine ilişkin bakış farklılığı, bunun örneği olarak gösterilebilmektedir.

Bunlara ek olarak; ağların "yönetebilirlik" (*governability*) ve cevap verebilirlik (*responsiveness*) kapasiteleri eleştirel yaklaşımların diğer boyutları olarak sunulabilir. Merkezden idare ve sevk ile gücün toplulaştırılmasını gerektirebilecek acil çözüm bekleyen sorunlar karşısında dağınık bir yapısallık arz eden ağların yönetme ve cevap verebilme kapasitesi ne kadar yeterlidir? Siyasi partiler vb. geleneksel ara kurum ve örgütler, yönetişimin ağ formu kapsamında resmin neresinde kendilerine yer bulmaktadır? (Van Kersbergen ve Van Waarden, 2004, ss. 155-160)

Özellikle yönetişimde demokratik hesapverebilirlik üzerine çalışmalar yapmış olan Papadopoulos da (2010) ağları zayıf görünürlükleri ve demokratik çevrimden ayrıksı

olmaları gibi nedenlerle eleştirebilmekte ve "hesapverebilen yönetişim"in "demokratik yönetim"le aynı anlama gelemeyebileceğini ifade etmektedir.

Ayrıca Smismans'ın (2006) yaptığı araştırmanın sonuçları göre daha yatay ve heterarşik yönetişimler normatif demokrasi açısından otomatik olarak daha katılımcı bir demokrasi örneği göstermemektedir.

Sonuç olarak, yönetişim ağlarına yönelik en önemli eleştiri hususlarını "sürece ne kadar aktörün dahil olması gerektiği, çok sayıda aktörün yer aldığı bir yapıda eşgüdümün ne kadar etkin olacağı, temsili demokrasiye uygunluk, hesap verilebilirliğin nasıl sağlanacağı, çıktıların önceden tahmin edilebilirliği gibi kısaca "ağ başarısızlıkları" olarak nitelendirilebilecek konular oluşturmakta iken; bunlara karşı ağların demokrasi ile vatandaş arasındaki boşluğu doldurduğu ve klasik temsili demokrasiyi güçlendirdiği, yalnızca seçimlere bağlı olmayan yeni hesap verebilirlik kanalları açtığı gibi konular karşı argümanlar olarak sunulabilmektedir.

2.3. YERELLEŞME, ULUSALTI YÖNETİMLER VE YÖNETİŞİM

Akademik dünyada yerel yönetimler alanında yerindenlik (*subsidiarity*), adem-i merkezileşme (*decentralization*), yerel yönetimlerin siyasi, idari ve mali özerklikleri (*local self-government*), yetki genişliği/aktarımı (*deconcentratio*n), siyasal yerinden yönetim (*devolution*), yerel demokrasi (*local democracy*) gibi kavramların dikkat çekici tartışma konuları arasında yer aldığı dile getirilebilir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden 1970'lerin sonlarına kadar olan dönem, merkezileşmenin ve bürokrasi aygıtının büyümesinin hız kazandığı bir dönem olarak nitelendirilebilmektedir. Ardından refah devleti yaklaşımına karşı çıkan neo-liberal politikaların etkinlik kazandığı, bir yönüyle küreselleşmede yeni bir aşamanın da başlangıcına geçildiği değerlendirilebilmektedir. Zira, kamu-özel-sivil toplum arasındaki cari ilişkilerin, yapısal olarak da nitelenebilecek bir değişime uğramaya başladığı tartışılabilir.

Sözkonusu değişimin, ulusal ve ulusaltı yönetimler arasındaki ilişkiler açısından da etkilerini yaymaya devam ettiği belirtilebilir. Etkilerin yayılımının ve nüfuzun; geçmişin mirasını yansıtan arka plan, tarih, kurumlar, demokratik ve politik kültür vb. açılardan ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği ifade edilebilir. Örneğin Anglo-Sakson dünyada neo-liberal politikaların başlattığı sürecin, yerele yetki aktarımları bağlamında Batı Avrupa'dan bir miktar farklı gelişim gösterdiği tartışılabilir.

Ancak küresel planda neo-liberal politikaların ve ona eşlik eden küreselleşme ile yönetişim anlayışının etkinlik kazanması, ulusaltı yönetimlerin ekonomik aktivitenin, kalkınma ve gelişmenin önemli aktörleri olarak da sahneye çıkmasında işleri kolaylaştırdığı belirtilebilir. Bu doğrultuda birçok kent ve bölge yönetiminin rekabetçilik, yenilikçilik vb. hedefler belirlediği müşahede edilebilmektedir.

Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler Yerleşim ve Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Konferansları da (UN-HABİTAT) yerel yönetimlerin rollerinin güçlendirilmesi bağlamında önemli gündem belirleyicileri olarak nitelendirilebilir. 1976 ve 1996 yıllarından sonra gelecek yirmi yılın küresel stratejilerinin belirlendiği HABİTAT III, 2016 yılında Ekvador'un Quito şehrinde gerçekleştirilmiş ve geçen yirmi yılda adem-i merkezileşme bağlamında alınan dikkat çekici küresel mesafe ortaya konmuştur (United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development-Habitat III, 2016a).

Şöyle ki; yerel yönetimlerin ulusal harcamaları 1980'lerin %13'lük dünya ortalamasından 2000'li yılların sonunda %19-20'ler seviyesine yükselmiş bulunmaktadır. Latin Amerika'da yerel yönetimler genel hükümet gelirlerinin %12'sine sahipken; toplam harcamaların da %19'unu temsil etmektedir. Sahra-altı Afrika'da ise tersi bir durum olarak, yerel yönetimler gelirlerin %3'ünü ve harcamaların da %8'ini kapsamaktadır (United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development-Habitat III, 2016b).

Özellikle HABİTAT II'nin ardından HABİTAT gündeminin uygulanması çerçevesinde etkili bir adem-i merkezileşme sürecinin işletilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Söz

konusu HABİTAT II gündeminde adem-i merkezileşme, yerel yönetimler ve onların kurduğu ağların güçlendirilmesi prensibi teyit edilmiştir (United Nations Conference on Human Settlements-Habitat II, 1996). Bu prensip, adem-i merkezileşmenin rasyonalitelerinden biri olarak kabul edilmiştir. 2004 yılında ise Adem-i Merkezileşme Uzman Danışma Grubu (AGRED) ihdas edilmiştir.

Adem-i merkezileşme, yönetişimin gelişimi ile kamusal ve sosyal hizmetlerin daha etkin bir şekilde sağlanmasında kilit bir kavram olarak öne çıkarılmaktadır. Bununla birlikte, sosyal içerme ve yoksullukla savaş gibi siyasa alanları için yerelleşmenin rolü üzerine araştırma yürüten Johansson ve Panican (2016, s. 5); bazı durumlarda ve daha önce ulusal düzeyde yürütülen ve sonradan adem-i merkezileşen sosyal hizmetler, sosyal içerme gibi siyasa alanları için yerelleşmenin tersine negatif etkiler doğurabileceğini de belirtmektedir. Bölgeler arası eşitsizliklerin ortaya çıkabilmesi, kaynak dağıtımında çatışmalar yaşanması ya da dayanışmada parçalanmışlıklara sebebiyet verilmesi gibi sonuçlar, adem-i merkezileşmenin her siyasa alanı için uygun olmayabileceğini gündeme getirmektedir.

Yerelleşme konsepti, yönetişimin etkili unsurlarından biri olarak görülmekte; demokratik süreçlerin eyleme dökülmesi ile etkin ve etkili kamu yönetiminin ifade biçimlerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Yönetişimin kilit oyuncuları arasında yer alan yerel yönetimlerin ulusal ve bölgesel yönetimlerle işbirliği içinde kendi otonomilerine sahip olması; yönetişimin katılımcılık, yerindelik ve etkililik gibi prensipler açısından kalitesini yükseltmeyi hedeflemektedir.

Yerelleşmenin önemli göstergeleri arasında yerel özerklik ve katılımın bulunduğu belirtilebilir. Yerelleşme görece dar bir planda; yetki, sorumluluk ve kaynak aktarımı yoluyla yerel yönetimlerin güçlendirilmesi olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak günümüzde, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi yanında yerelleşmenin; devlet-dışı yerel aktörlerin sahip olduğu imkânların geliştirilmesi, bir denetim unsuru olarak yerel medyanın desteklenmesi, ulusal ve uluslararası girişimci ve yatırımcıların önünün açılması, yerel aktörlerin karar alma süreçlerine daha fazla dâhil edilmesi, yerel yönetimlerin ve unsurların ulusal ve uluslararası katmanlarda hareketliliğin arttırılması

gibi daha geniş bir çerçeveden de ele alındığı ifade edilebilmektedir (Parlak, Sobacı ve Ökmen, 2008, ss. 28-30).

Benzer şekilde Bilgiç ve Gül de (2010, s. 620), yerelleşme kavramının küreselleşme ile birlikte daha geniş bir çerçeveden ele alınmaya başladığını belirtmektedir. Yerelleşmenin bu noktada yalnızca yerel yönetimlerin güçlendirilmesini değil, her kademede alt birimlere görev ve yetki devirlerinin yapılması, yetki genişliğinin sağlanması ve yetkilerin gerekirse özel sektör, sivil toplum kuruluşları ile paylaşılmasını ifade ettiği tartışılmaktadır.

Diğer taraftan Avrupa düzeyinde yerelleşmenin seyrine etki eden temel dinamiklerden birinin Avrupa Konseyi'nin çalışmaları olduğu ifade edilebilir. 1957'de ilk Yerel Yönetimler Konferansı'nın toplanması ile birlikte 1961'de bu konferans daimi hale getirilmiştir. 1994'te Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin ihdası yerel yönetim çalışmalarının kurumsallaşmasını farklı bir boyuta taşımıştır. 1980'de imzaya açılan Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi, 1985 yılında imzaya açılan Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile 1992 Avrupa Kentsel Şartı, söz konusu kurumsallaşmayı ivmeleyen adımlar olarak gösterilebilir. Ardından, 2000 yılında Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın üye devletlerde izlenmesi yetkilerini elde eden Kongre, 2007 ve 2011'deki reformlarla yeni çalışma metotları ve yeni komitelere sahip olmuştur.

Avrupa Konseyi çalışmalarının ortaya çıkardığı ruh ve dinamiklerin, Avrupa bütünleşme sürecinin hız kazanması ile de sürükleyicilik kazandığı belirtilebilir. Batı Avrupa'da 1982 Fransa adem-i merkezileşme süreçleri ile İskandinavya reformları sözkonusu ivmelenmenin belirgin örnekleri arasında gösterilebilir.

Avrupa bütünleşmesinin süreçte oynadığı rolün ayrıca dikkat çekici olduğu ifade edilebilir. En önemli aşamalardan biri 1975 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun (*ERDF*) kurulması olurken; 1988 yapısal fonlar reformu sonrası ile bölgelerarası işbirliği siyasasının adımlarının atılmaya başlanması, Brüksel ofislerinin sayısındaki artış, Bölgeler Komitesi'nin ihdası ve yerindenlik prensibinin gündemin üst

sıralarına yerleşmesi sözkonusu ulusaltı hareketliliğin kilometre taşları olarak gösterilebilmektedir (Jeffery, 1997).

Parlak, Sobacı ve Ökmen'in (2008, s. 30) Massey'den aktardığına göre; AB'de ulusüstü, ulusal ve ulusaltı aktörler arasındaki etkileşimin dinamikleri içinde odak noktası Birliğin kurulduğu zamandan bu yana yerelleşme olmuştur. Yerelleşme kavramı, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda (1985), Avrupa Tek Senedi'nde (1987) ve Maastrich Anlaşması'nda (1992) yer bulmuştur.

Ökmen ve Canan'ın (2009, ss. 152-153) ifadesiyle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndan başlayarak, 1993'de Bölgeler Komitesi'nin kurulması, 1994 Avrupa Parlamentosu Yerel Yönetimler Konferansı ve izleyen gelişmeler, AB'de yerelleşme yönünde atılmış adımların başlıcalarıdır.

Bu düzenlemelerin temel eksenini oluşturan yerindenlik (*subsidiarity*) ilkesi, her ne kadar 1951 Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması'nın 95. maddesinde, 1972 Spinelli Raporu'nda ve 1987 Avrupa Tek Senedi'nin 130. maddesinde ifade olarak yer alsa da; yerelleşmenin temel unsurlarından biri olarak anlam kazanması 1985 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'nin 4/3. maddesinde vuku bulmaktadır.

Benzer şekilde, yerindenlik ilkesi 1992 Maastricht Antlaşması'nın 3. maddesi ve 1997 Amsterdam Anlaşması'nın 5. maddesinde yerel demokrasi kavramları ile birlikte vurgu kazanmıştır (Ökmen ve Canan, 2009, s. 153).

Ayrıca yerindenlik ilkesi, Lizbon Anlaşması'nın "Başlangıç" bölümünde "kararların yerindenlik ilkesine uygun olarak vatandaşa mümkün olan en yakın şekilde alınmasında kararlı olunduğu" şeklinde yer bulmaktadır.

Bununla birikte, Lizbon Anlaşması'nın 5/3. maddesinde "Birliğin kendisine tanınmış özel yetkisine girmeyen alanlarda sunulacak hizmetlerin/yapılacak eylemlerin yararlanıcılara en yakın olan yönetim katmanı tarafından sağlanmasını gerektirmektedir. Örneğin, yapılacak eylem/sunulacak hizmet ulusal ya da ulusaltı düzeyde yeterli biçimde gerçekleştirilemeyecek ya da hizmetin/eylemin oluşturacağı etkiler ulusüstü

düzeyde daha iyi gerçekleştirilebilecek ise bu durumda Avrupa Birliği ulusüstü katmanda bu hizmeti/eylemi yerine getirecektir" denilmektedir.

Bölgeler Komitesi'nin (*CoR*) 2009 yılında çok katmanlı yönetişim sistemine yönelik hazırladığı Beyaz Kitap'ta çok katmanlı yönetişim sisteminin; AB ile ulusal, bölgesel, yerel yönetimler ve paydaşlar arasında bir ortaklık sisteminden oluştuğu belirtilmektedir. Farklı kurumsal katmanlar, ilgili aktörler ve aktif vatandaşlar arasında güvene dayalı bir işbirliği tesisinin, katılımcı demokrasinin gelişimine katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır.

AB'nin çok katmanlı yönetişim sistemi gerek yerindenlik (*subsidiarity*) ilkesi ile gerekse yerinden yönetim/adem-i merkeziyet (*decentralization*) kavramları ile ilişkilendirilebilmektedir. Yerindenlik ilkesi gereğince katmanlar arasında birbirlerinin yetkilerini aşma veya aralarında bir rekabet oluşturma gibi durumdan kaçınılmaktadır. Bir yönüyle, vatandaşa en yakın ya da en etkili hizmeti verebilecek katman öncelik taşımaktadır.

Bununla birlikte, yerindenlik ilkesinin reel hayatta görece daha elverişli olarak uygulanabileceği sistem adem-i merkeziyet şeklinde nitelendirilmektedir. Bununla birlikte, Avrupa Birliği üyeleri arasında bölgesel sisteme sahip olup, oldukça merkezileşmiş yönetimler olduğu gibi ulus devlet yapısını koruyarak adem-i merkezileşmiş (*decentralized*) devletler de bulunmaktadır.

Bununla birlikte Catney, Bache ve Henneberry'nin (2009) Sheffield kenti üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, yerel adem-i merkezileşme gündemi Avrupalılaşma fenomeni ile birlikte birbirini besleyen bir süreç yürütmüştür. Bununla birlikte rapor, eğitim ya da atık yönetimi gibi politika alanlarına göre kentsel yenilenme sahasında adem-i merkezileşmenin daha yüksek olduğunu açınlamaktadır.

3. AVRUPA KENT AĞLARI

3.1. YÖNETİŞİM AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA KENT AĞLARI

Yeni kamu yönetimi yaklaşımı ve yönetişim kavramlarının yaygınlık ve uygulanabilirlik kazanmasının paralelinde; ulusaltı yönetimlerin hareketliliği ile yerelleşme dinamiklerinin gündemin üst sıralarında kendilerine yer edinmeye başladığı belirtilebilir.

Küresel boyutta kamu yönetimindeki bu gelişmeler ışığında AB kamu yönetim sisteminde de yeni oyuncular için yeni uygun zeminlerin ortaya çıkmış olduğu; güç ve hareketlilik kabiliyetlerinde artış görülebildiği ve özellikle Avrupalılaşma dinamiklerinin bu süreçte destekleyici bir rol üstlendiği tartışılabilir.

AB'nin bölgesel siyasasının kentler üzerinde doğrudan etkileri bulunmakla birlikte, kentlerin AB siyasa alanındaki oyununun bölgesel siyasanın sunduğu resmi aştığından bahsedilebilir. Zira kentler ve onların meydana getirdiği yönetişim ağları yalnızca AB bölgesel siyasasının bir parçası olarak kalmamakta; sosyal politikalar, istihdam, çevre ve iklim gibi siyasa alanlarında da varlık gösterdikleri görülebilmektedir.

Hamedinger, Bartik ve Wolffhardt (2008, s. 2669-2670); Avrupalılaşmanın ülkelerin iç yapılarında meydana getirdiği etkiler bağlamında kentsel politikaların da bir "Avrupa boyutu" kazandığından bahsetmektedir. Bu noktada, kentlerin girdiği "Avrupa virajı" ile ilgili değerlendirmelerin AB'nin çok katmanlı yönetişim sistemi ve üye devletlerin ülke iç yapılarında meydana gelen Avrupalılaşma etkisinin bir görünümü bağlamında ele alınabileceği belirtilmektedir. Buna bağlı olarak söz konusu görünüm, her ülkenin kendi içsel faktörlerine göre değişiklik gösterebilmektedir.

Avrupalılaşma, kentlere gerek ekonomik yönüyle gerekse siyasi yönüyle bir ajanda sunabilmektedir. Özellikle yapısal fonların kullanılmaya başlaması ile birlikte kentlerin, AB kurumları ile doğrudan temas kurma yollarına erişebildikleri değerlendirilebilir. Zira uymak zorunda oldukları yığınla bürokratik işlem ve uygulamanın gündeme geldiğinden söz edilebilir (Marshall, 2005, s. 669).

Özellikle, yapısal fonların kullanımına yönelik geliştirilen programların yerel yönetim yapıları üzerinde yadsınamaz bir etki oluşturduğu değerlendirilmektedir. AB hatta Avrupa düzeyinde ele alındığında Avrupa Konseyi gibi yapıların; yerel yönetimleri, kentleri içine alan ve onların daha aktif siyasa oyuncuları olmalarını sağlayacak çeşitli strateji ve mali destek programları tasarladığı dile getirilebilir.

Ayrıca bu yapıların, söz konusu strateji ve programların sahiplenilmesine ve sonrasında başarısını arttırmaya dönük olarak kentler arasında yönetişim ağları kurulmasını teşvik ettikleri, hatta kimi durumda bizzat inisiyatifi ele aldıkları görülebilmektedir.

1971'den beri faaliyet gösteren Avrupa Sınır Bölgeleri Birliği (AEBR), Avrupa Sınır-ötesi ve Bölgelerarası Kent Ağları Konferansı (CECICN), 2006, 2013 ve 2020 olarak devam eden Avrupa Teritoryal Kalkınma ve Uyum Gözlem Ağı (ESPON), Avrupa Kent Programı olarak geliştirilen URBACT ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun önemli bir bütçesini içeren INTERREG Europe bunların sadece birkaç örneğini teşkil etmektedir.

Bu yukarıdan-aşağıya etkilerin yanı sıra, Avrupalılaşmanın aşağıdan-yukarıya etkilerini içeren yüzü itibarıyla kentlerin yenilik sunan uygulamaları ve bunların AB siyasalarını değiştirmesi yönü de söz konusudur. Özellikle, kent ağlarının en çok vurgulanan işlevlerinden biri olarak sunulan "en iyi uygulamaların değişimi" (*best practice exchange*) yaklaşımı, kentsel-düzey Avrupalılaşma açısından dikkate değer olarak nitelendirilmektedir (Marshall, 2005, s. 671).

Diğer bir ifade ile, Marshall (2005)'ın sözünü ettiği gibi;

> "*kentlerin ulusötesi örgütlere ve ağlara katılması onların varlıklarının AB düzeyinde hissedilmesini sağlamaktadır. Her ne kadar sembolik olarak görülse de, kardeş kent (twinning) ve karşılıklı kültürel paylaşım uygulamaları, kentsel aktörlerin AB karşısındaki davranış biçimlerini değiştirmelerini teşvik etmektedir"* (s. 669).

Bununla birlikte, AB'nin siyasa, program ve mali araçlarını gelecek on yıl için şekillendiren Avrupa 2020 Stratejisi ele alındığında, kentler ve bölgelerin belirli bir rol üstlendiği görülmektedir. AB'nin kentsel siyasa üzerinde etkililik oluşturabileceği en dikkat çekici aktörlerin yine kentler ve bölgeler olduğu vurgulanmaktadır.

Bölgeler Komitesi bu rolün nasıl üstlenebileceği ile ilgili detaylı el kitapları oluşturmuştur (Committee of the Regions, 2012). 2020 Strateji Belgesi'nde de bölgesel ve yerel yönetimlerin hedeflere ulaşılmasında sunacakları katkı, daha güçlü bir yönetişim başlığı altında değerlendirilmektedir.

Ancak, kentlerin küreselleşme ve yüksek rekabet ortamında bunları tek başlarına gerçekleştirebilmeleri kolay olmamaktadır. Dolayısıyla, bir işbirliği biçimi ve yönetişim formu olarak kentsel ağ ilişkilerinin devreye alınması gerekebilmektedir (Leitner ve Sheppard, 2002, s. 496). AB siyasalarının özünde yer alan ortaklık prensibinin de kentlerin ağ faaliyetlerini tetiklediği ifade edilebilir.

Niederhafner'in (2012) tespitine göre, gerek çok katmanlı sistem gerekse uluslararası eylemler bağlamında kentlerin katılımı münferit olmaktan ziyade kolektif şekilde gerçekleşmektedir. Schönlau'nun (2016, s. 156) işaret ettiği örnekte olduğu gibi ekonomik ve sosyal uyum siyasasının oluşturulmasına paralel olarak ortaklık prensibinin işletilebileceği yapı ve programlar da teşvik edilmiştir. Bölgeler Komitesi'nin kuruluşu ekonomik ve parasal birliğe geçiş dönemiyle aynıdır.

Avrupa'nın kentsel yerleşim mevcudiyeti görece farklı bir özellik taşımaktadır. AB'de insanların ancak %7'si beş milyonun üzerinde nüfusa sahip kentlerde yaşamaktadır. ABD'de bu oran yaklaşık %25'tir. AB'nin yalnızca beş kenti dünyanın en büyük yüz kenti arasında yer almaktadır (Commission of the European Communities, 2008). Bu durum, AB kentlerinin ağlar içinde hareket etmesine farklı bir perspektif sunmaktadır.

Le Galès ve Therborn (2010, s. 82), AB'nin kentler için ifade ettiği anlamlardan birincisinin AB bütünleşmesi ile yukarıdan-aşağıya kentsel siyasaların meydana getirdiği etkiye muhataplık ve ikincisinin ise Avrupa düzeyinde dikey ve yatay hareketlilik olduğunu belirtmektedir.

Diğer taraftan, kentler AB müktesebatının uygulanışı açısından bir "test alanı" niteliği kazanmıştır (Hamedinger, Bartik ve Wolffhardt, 2008, s. 2670). Bir yönüyle, gerek AB'nin demokratik meşruiyet sorunu açısından gerekse ulusüstü gücün kullanımı ve çok katmanlı yönetişim sistemi içinde en alt katmanla en üst katmanın pratiğe uygun biçimde birbirleri ile etkileşime girdikleri göz önüne alındığında kentlerin bir "test alanı" haline gelmesi ifadesi haksız sayılmayabilir. Zira ulusüstü katman vatandaşa en yakın demokratik birimlerle temasa geçme düşüncesine bu şekilde pratik kazandırabilmektedir.

Özellikle katılım öncesi mali yardım araçları, eşleştirme programları, yapısal fonlar vb. uygulamalar ile bölgesel ve yerel aktörlerin çok katmanlı sistem içinde ulusötesi alana uzanabilen aktörler haline gelmeleri mümkün olabilmektedir. Kentler açısından da değişen küresel koşullar ve Avrupalılaşma süreci içinde yeni manevra alanlarına ilişkin uygunluklar meydana gelebilmektedir.

Böylece kentler açısından yeni kaynaklara erişebilme, değişen küresel koşullar ve Avrupalılaşma karşısında daha proaktif olabilme, siyasa oluşturma sürecini etkileyebilme ve diğer kentlerle ağlar vasıtasıyla etkileşim ve işbirliği sürecine girme gibi fırsatlar ortaya çıkabilmektedir.

Yeni yönetişimin temel kaygısının ağ faaliyetleri, işbirliği ve ortaklıklar olduğu varsayıldığında; resmi olmayan kuralların, kurumsal olmayan yönetişim formlarının siyasa süreçlerinin tamamlayıcı unsuru olarak önem kazandığı belirtilebilir (Hamedinger, Bartik ve Wolffhardt, 2008, s. 2674).

Bu bağlamda, kent ağlarının 1990'lar ile birlikte AB yönetişim sistemi içinde yeni bir oyuncu olarak ortaya çıkışına ilişkin üç faktör kaynağı dikkat çekmektedir: Küresel düzey, AB siyasası, politikaları ve kamu yönetim yapısı düzeyi ile kentlerin içsel motivasyon düzeyi. Bu düzeylerin birbirleri ile kesişecek şekilde, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya etkileşim halinde olduğundan söz edilebilir.

Dışsal olarak etkileyen faktörler:

- Küreselleşme ile değişen ekonomik koşullar (yeni ekonomik yapılar, bilgi ekonomisi vb.)

- Yerel ve bölgesel yönetişimde yeni paradigmatik değişimler (yerelleşme, katılımcı demokrasi, proaktif rol vb.)

AB siyasası, politikaları ve kamu yönetim yapısından kaynaklanan faktörler:

- Ard arda gelen AB genişleme süreçlerinin ve ortak pazarın AB bütünleşme siyasası üzerinde meydana getirdiği etkiler,

- "Bölgeler Avrupası" (*Europe of Regions*) ve kentsel siyasalarda kent-bölge (*city-region*) gibi kavramların vurgu kazanması (Öner, 2004).

- AB kamu yönetim yapısının bazı "demokrasi açıkları"nı (*democratic deficits*) kapatma ve karar alma süreçlerine yerel birimlerin daha fazla dâhil olması ihtiyacı,

- AB müktesebatının uygulanması açısından üstlenilen anahtar rol,

- AB kamu yönetim yapısında katmanlı yönetişimin de etkisiyle yeni bir "kurumsal birbirine bağlamlanma"nın (*institutional constellation*) söz konusu olması ve kentlerin bu yapı içinde vurgu kazanması,

Buna karşılık olarak; büyüklüklerine, bağlı oldukları anayasal ve yasal koşullara göre değişmekle birlikte kentlerin yönetişim ağları içinde hareketlilik kazanmaları ve birbirleri ile etkileşim haline girmeleri açısından içsel motivasyonel kaynaktan doğan şu faktörler vurgu kazanabilmektedir:

- Sosyo-ekonomik gelişim için yeni mali kaynaklara erişim istekleri,

- Daraltıcı ulusal siyasa alanı karşısında manevra ve hareketlilik alanlarını genişletme isteği,

- Siyasa oluşturma süreçlerini etkileme ve çıkarların temsiline yönelik talep (sıkışan ulusal siyasa alanına göre daha fazla hareketlilik vb.),

- Teknik ve uzmanlık gerektiren konularda bilgi ve deneyim paylaşımı, kapasite geliştirme ve iyi uygulamaların karşılıklı paylaşımı (AB müktesebatının uygulanışı, fon yönetimi vb.),

- Görünürlüğünü arttırma, marka değeri oluşturma.

Bu faktör kaynakları ile kentler arasında hareketlilik ve etkileşim sağlayan araçsal unsurlar ise:

- Gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yeni iletişim biçimleri,

- Yeni koşul ve ihtiyaçlara göre şekillenen yeni yönetişim biçimi olarak yönetişim ağları,

- Yeni yönetişim biçiminin sunduğu koşul ve ihtiyaçlara bağlı olarak gelişen yeni idari ve kurumsal yapılanma ve yetkilendirmeler (kent birlikleri, Bölgeler Komitesi, Brüksel ofisleri, Avrupa Ajansları, ortaklık ve işbirliğine yönelik daha karmaşık yönetişim biçimlerine açık devlet-dışı yapılanmalar vb.)

Son olarak, kent ağlarının içinde kentlerin doğrudan ilişki içinde oldukları bazı diğer aktörlerin de bulunduğu hesaba katılabilir. Örneğin, EUROCITIES'in üye kategorizasyonu içinde "iştirakçi iş ortakları" (*associated business partners*) yer almaktadır.

Özellikle, kentlerin yoğun olarak temas haline oldukları özel kesim temsilcilerinin (ulaşım, telekomünikasyon vb. sektörler) bu ağlar içinde yer aldığı ve ağın bir parçası olarak onlar tarafından getirilen yeniliklerin de yukarıdan-aşağıya etki prensibini işletebileceği göz önüne alınabilir.

3.2. YÖNETİŞİM SİSTEMİ İÇİNDE KENTLERİN HAREKETLİLİĞİ VE AVRUPA KENT AĞLARININ ROLÜ

3.2.1. Ulusaltı Yönetimlerin AB'nin Siyasa Süreçlerine Katılımı ve Kent Ağlarının Rolü

Avrupa yönetişimine ilişkin literatürde yönetişim ağlarının AB siyasa oluşturma süreci üzerindeki etkileri bakımından ele alındığı görülmektedir. Özellikle ulusaltı katmanın yönetişim ağları meydana getirerek Avrupa siyasa oluşturma sürecinde etki kazanmaları daha 1990'lı yıllarda Avrupa yönetişim literatüründe sıklıkla dile getirilmiştir (Hooghe, 1995; Hooghe ve Marks, 1996; Marks ve diğerleri, 1996; Ansell, Parsons ve Darden, 1997; Börzel, 1997; Jeffery, 1997; Bomberg ve Peterson, 1998).

Daha önceki bölümlerde tartışıldığı üzere, özellikle hükümetlerarasıcılar yönetişim ağlarına mesafeli olarak yaklaşmakta ve onlara ulusal devletlerin "eşik tutucu" kontrolü altında bir rol biçmektedir. Bununla birlikte, yönetişim ağlarının ulusüstü katman ile özellikle Komisyon nezdinde ve ulusaltı katman ile doğrudan ilişkiler geliştirebilmesi, onların siyasa süreçlerinde bağımsız bir aktör olarak hareket etmeye başlamaları bağlamında dikkat çekmektedir.

Şöyle ki AB'nin genel siyasası içinde yönetişim ağlarının dikkat çekici bir muhatap olarak ele alınmaya başlaması ve yanı sıra siyasa belgelerinde de ağ oluşumlarının bizzat teşvik edilmesi, onların ulusal yönetimler yanında yeni ortaklar olarak algılanmalarına sebebiyet verebilmektedir.

Çok katmanlı yönetişim sistemi, AB siyasa süreçlerinin katmanlar arasında yatay ve aktörler arasında dikey yayılımını da içermektedir (MacPhail, 2006, s. 59). Karşılıklı olarak birbirine bağımlı oldukları varsayılan söz konusu aktörler, karşılıklı görüşme ve tartışma (*deliberation*) süreçlerine dâhil olabilmekte, yalnızca izleyici ya da yönlendirici bir rol üstlenmekten ziyade kendi aralarında yönetişim ağları meydana getirebilmektedir.

Falkner (1997), 1980'lerin ortalarından sonra AB siyasa süreçlerinde sayısız çıkar grubunun eş-aktör olarak sahneye çıktığını belirtmektedir. Bu gruplar daha çok lobi faaliyetleri ile ön plana çıksalar da, kamusal ve devlet-dışı aktörlerin karşılıklı görüşme ve tartışma süreçlerini işletebildikleri diğer etkileşim biçimleri de bulunabilmektedir.

Kuşkusuz, AB müktesebatının önemli bir bölümü uygulama açısından yerel ve bölgesel yönetimleri ilgilendirmektedir (CoR, 2003, [OJ/C128, 29.05.2003], s. 57). Bu yönetimlerin uygulamak zorunda oldukları siyasaların oluşturulma, izleme ve performans değerlendirme süreçlerine dâhil olmaması birçok dezavantajı beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle esnek yapıları, katılım genişliği, uzmanlıkları gibi nitelikler itibarıyla yönetişim ağları yerel ve bölgesel yönetimlerin AB siyasa süreçlerine intibak etmesini kolaylaştırabilmektedir.

Bunun yanında, yerel ve bölgesel yönetimlerin siyasa süreçlerine intibak etmesini sağlayan Hooghe ve Marks'ın (2001a, ss. 81-85) deyimiyle bazen tüm yerelliklere açık bazen yalnızca güçlülerin yararlanabildiği, bazılarının siyasal etki açısından güçlü bir kaldıraç oluşturduğu bazılarının ise sembolik kaldığı birçok "Avrupa'ya erişim kanalı" bulunmaktadır. Yönetişim ağlarının yanı sıra Bölgeler Komitesi, Bakanlar Konseyi, Komisyon'la bağlantılar ve Brüksel ofisleri bunlar arasındadır.

Bu çerçevede üç önemli faktörün ulusaltı yönetimlerin AB siyasa süreçlerine katılımını etkilediği tartışılabilir: ulusaltı yönetimin siyasi, idari, ekonomik ve sosyal gücü, siyasa alanının elverişliliği, yönetişim ağlarının etkinliği.

Birinci faktör çerçevesinde ele alınabilecek şekilde; Jeffery (2000), ulusaltı yönetimlerin AB siyasa süreçlerindeki etkinliğini gösteren dört değişkenden söz etmektedir. Bunlardan birincisi, ulusaltı yönetimin anayasal pozisyonu itibarıyla sahip olduğu güç fazlaysa etki düzeyi artmaktadır. Bache (2004, ss. 155-156) Britanya ve Kettunen ve Kull (2009) ise Finlandiya, Estonya ile Almanya bölgesel ve yerel yönetimlerinin etkinliği üzerine yaptıkları araştırmalarda bu tespiti destekleyebilecek bazı sonuçlar elde edebilmiştir. Bu durumda merkezi hükümetin eşik tutucu rolünü hissettirmesine bağlı olarak ulusaltının hareketliliği sınırlı kalabilmektedir.

İkinci olarak, merkezi ve yerel yönetimlerarası ilişkilerin resmi yapısı, resmi olmayan yapılara göre daha etkili kanallar açabilmektedir. Bununla birlikte; yönetişim ağları literatüründe vurgulandığı üzere ulusaltı yönetimler bilgi, uzmanlık, meşruiyet gibi kaynaklara resmi ya da gayri resmi olsun her yapıda sahip olmaya devam edebilmektedir. Dolayısıyla, bu kaynakların AB karar alma süreçlerine erişimde belirgin bir etki meydana getirmeye devam edebileceği değerlendirilebilir.

Üçüncüsü; idari olarak süreçlere uyum sağlama, liderlik, işbirliği ve ortaklık geliştirme kapasitesidir. Piattoni (2014, s. 159) bu konuda Napoleonik mirasa sahip devletlerde siyasi liderliğin ve güçlü sivil toplum ilişkilerinin ulusaltı mobilizasyonu hızlandırabileceğini ifade etmektedir. Dördüncü ve son değişken ise; gelişmiş bir sivil toplumun, kimliğin, kentsel geleneklerin ve yaşamın, vizyonun vb. faktörlerin oluşturduğu meşruiyet ve sosyal sermaye olarak gösterilebilir (Jeffery (2000, ss. 14-18).

Dolayısıyla bu noktada, ulusaltı yönetimler arasında siyasa süreçlerine katılım açısından farklılaşmış durumların söz konusu olduğu görülmektedir. Brüksel'de ofis açabilenler ya da adem-i merkezileşmiş devletlerde olduğu gibi kendi ülke içi arenasında belli bir siyasi ve mali güce sahip olan ulusaltı yönetimlerin deneyimleri diğerlerinden farklı olabilmektedir. Bauer ve Becker de (2015, s. 433) sahip olunan beşeri ve mali gücün yerel ve bölgesel yönetimlerin etkileşim ve hareketlilik kapasitesini etkileyebileceğini belirtmektedir. Örnek olarak ele alındığında Almanya, Avusturya, Belçika gibi federal devletler ile İspanya gibi özerk bölgesel yapılanmaya sahip devletlerin ulusaltı yönetimlerinin AB karşısındaki pozisyonu farklılaşmış olabilmektedir.

1992 Maastrich Anlaşması gereğince, federe devlet bakanlarının AB Bakanlar Konseyi'nde temsil edilmeleri mümkündür. Federe devletler federal devletle yaptıkları anlaşmaya bağlı olarak temsil yetkisini kullanabilmektedir. Ayrıca, yasama yetkileri içine giren konularda AB ile doğrudan muhatap olmaları mümkün olabilmektedir.

Jeffery'nin (1998), Bavyera ve Saxony-Anhalt gibi Alman eyaletleri (*German Länder*) üzerine yaptığı araştırmaların sonuçlarına göre, eyaletin ekonomik ve siyasi gücü arttıkça AB ile işbirliği yapmaya pek yanaşmaması söz konusu olabilmektedir. Siyasi

gücün AB ile paylaşılmak istenmemesi ya da yasa yapma yetkilerinin kırpılmasından çekinilmesi gibi faktörler bunun sebebi olabilmektedir. Bununla birlikte, Saxony-Anhalt eyaletinde olduğu gibi yapısal fonlara duyulan ilgi AB ilişkilerinin geliştirilmesine verilen önemi arttırabilmektedir.

Yasama gücü olmayan ya da merkezi idare yapısının görece güçlü olduğu ülkelerin ulusaltı yönetimleri ise seslerini duyurabilmek için baskı örgütlerini, yönetişim ağlarını kullanarak ve lobi yaparak siyasa süreçlerine dahil olabilmektedir. Bu durumda, Avrupa Komisyonu'nun yürüttüğü çalışma ve uzman gruplarına, komitelere, araştırma çalışmalarına katılım göstermek diğer bir yol olabilmektedir.

Yerel ve bölgesel yönetimlerin AB siyasa süreçlerine katılımını etkilediği görülen ikinci faktör ise, siyasa alanının elverişliliğidir. AB bu siyasa alanlarında belirlediği temel ilkeler ile -özellikle ortaklık ve işbirliği ilkeleri- ulusaltı yönetimlerin hareketlilik kazanmalarını sağlayabilmektedir. Örneğin bölgesel/uyum siyasası, istihdam, sosyal siyasa vb. bunlar arasında sayılabilir. Bazı durumlarda ise çevre, sosyal politikalar ve sürdürülebilirlik gibi siyasa alanın kendi yapısı itibarıyla yerel düzeyde hareketlilik kazanılması, siyasanın etkinliği ile doğrudan ilişkili olabilmektedir (Borghetto ve Franchino, 2010).

Bu durumda da, ulusaltı yönetimler özellikle sınıraşan (örneğin su kirliliği gibi) konularda etkinlik kazanabilmektedir. Sonuç itibarıyla, ulusaltı yönetimlerin AB siyasaları içinde etkinliklerini arttırdıkları belirgin alanlar arasında bölgesel/uyum siyasası, sosyal siyasa, istihdam, çevre ve sürdürülebilirlik siyasaları ön plana çıkabilmektedir (Blom, Radulova ve Arnold, 2008, s. 20; Falkner, 2000, s. 106; Hanf ve O'Toole, 2003).

Yerindenlik ilkesiyle de ilişikli olarak; yerel ihtiyaç ve sorunlar hakkında en kapsamlı bilgiyi elinde tutan ulusaltı yönetimler, bölgesel siyasanın artan etkisi ile birlikte hareket alanlarını genişletme imkânı bulabilmektedir. Bölgesel siyasa, ulusaltı yönetimler kadar AB'nin de etkinliğini arttırdığı bir siyasa alanı olarak öne çıkabilmektedir.

1975 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun (*European Regional Development Fund*) kurulması, 1986 yılında Tek Avrupa Senedi'nin (*Single European Act*) imzalanması ve 1988 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nda köklü bir reforma gidilmiş olması gibi olguların bölgesel siyasada ve onun önemli oyuncularından biri olan ulusaltı yönetimlerin hareketlilik kazanmasında etkili olduğu tartışılabilir. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun özellikle yerel kaynakları hedeflemesi, yerele hareketlilik kazandıran süreçlerden biri olarak ele alınabilir.

1988 reformunun, ulusaltı yönetimlerin hareketlilik kazanmasına ilişkin tartışmada dikkat çektiği değerlendirilebilir. Yukarıda bahsedilen ampirik araştırmalar, bu reformun etkilerini de analiz etmeye dönüktür. Zira reformun temel üç ilkesinden biri, ulusaltı yönetimlerin kapasitelerini güçlendirmeyi hedef haline getirmiştir. Söz konusu üç temel ilke; uyum siyasasının beş öncelikli hedefi (*priority objectives*) üzerine yoğunlaşma, Topluluk'un hedefleri ile uyumlu projeleri destekleme ve ortaklık prensibidir. Sonuncusu, bölgesel ve yerel aktörlerin gerek programların oluşturulması gerekse uygulanması süreçlerine dahil olmaları gerektiğinin altını çizen prensiptir.

Marks (1992, 1993), ortaklık prensibi bağlamında AB'nin çok katmanlı bir yönetişim sistemine doğru evrildiğine şahitlik edildiğini belirtmektedir. Bauer ve Studinger (2011, ss. 3-4), Marks'ın hükümetlerarasıcı "devlet merkezli" yaklaşım ile yeni işlevselci "ulusüstü merkezli" yaklaşımı eleştirerek yeni bir Avrupa bütünleşmesi perspektifi sunduğunu ve böylece çok katmanlı yönetişim tezinin ilk sürümünün temellerini attığını ifade etmektedir. Bu ilk sürümde Marks, her ne kadar AB yapısal fonlarının kullanımı için çok katmanlı bir yapı vurgusu yapıyorsa da, daha sonra tüm AB sistemi için çok katmanlılık vurgusu ağırlık kazanmıştır (Hooghe ve Marks, 2001a; Bache ve Flinders, 2004).

Böylece, 1988 reformu ile Topluluk'un, ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler ile iş dünyası temsilcilerinin, sivil toplum kuruluşları gibi devlet-dışı aktörlerin süreçlere dâhil edildiği görülmektedir. Söz konusu siyasa süreçlerinin, mevz-u bahis yapılar arasında birbirine bağımlılıklar ve iç içe geçmişlikleri ifade ettiği gibi; çok katmanlılığa

vurgu bağlamında farklı düzeylerdeki etkileşimleri de fotoğrafın içine yerleştirdiği tartışılabilir.

Hatta, 2014-2020 döneminde artan önemine binaen Avrupa Teritoryal İşbirliği siyasası çerçevesinde oyun sahasının AB dışı sınırları da daha kapsar hale dönüştüğünden bahsedilebilir. AB adaylarına ve potansiyel aday ülkelere yönelik IPA (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı-*Instrument for Pre-Accession*) ile üçüncü ülkelere yönelik ENPI (Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı-*European Neighbourhood and Partnership Instrument*) mali destek araçları ve bunların altındaki onlarca sınırötesi işbirliği programı oyunun yaygınlık kazanmasına vesile olabilmektedir.

Üçüncü faktör kapsamında ulusaltı yönetişim ağlarının etkinliğine bağlı olarak AB siyasa süreçlerindeki etkinlik de değişebilmektedir. AB'nin bölgesel, yerel, özel ve sosyal aktörler arasındaki ağ faaliyetlerini (*networking*) teşvik etme sürecini hızlandırması hususunda yine 1988 reformuna refere etmek gerekebilir.

Conzelmann'ın (1995, s. 159-164) yaptığı araştırmadaki bölgelerden biri, 1989-1993 döneminde Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun Hedef 2 (*Objective 2*) programından yararlanan Britanya'nın North West bölgesidir. North West bölgesinde 1989'da kurulan North West İş Liderliği Forumu (*North West Business Leadership Forum*), 300.000 kişiye yakın istihdam sağlayan iş dünyasının önde gelen yaklaşık 30 temsilcisini bir araya getirmektedir.

Komisyon, yapısal fonların kullanımına yönelik "North West Bölgesel Birliği"nin (*North West Regional Association*) kurulmasında bizzat rol oynamıştır. Daha sonra North West İş Liderliği Forumu ile North West Bölgesel Birliği, North West Ortaklığı (*North West Partnership*) altında yerel yönetimleri ve iş dünyasını bir araya getiren yeni yapı altında birleşmiştir. Bu gelişmelerin paralelinde 1993'te bu kez North West Kalkınma Ajansı hayata geçirilmiştir. Komisyon'un da doğrudan rol oynayarak katkıda bulunduğu bu gelişmeler, North West bölgesinin kalkınmasında tarihsel etkiler meydana getirmiştir (Jones ve MacLeod, 2002, ss. 180-183; Williams ve Baker, 2007, ss. 291-313).

Hooghe ve Marks (2001a, s. 88), ulusaltı yönetimlerin kendi aralarında kurdukları ağların sayısının 1.000'den fazla olduğunu belirtmektedir. 1985'te kurulan Avrupa Bölgeler Asamblesi (*Assembly of European Regions*) ya da 1951'de kurulan Avrupa Belediyeleri ve Bölgeleri Konseyi (*Council of European Municipalities and Regions*) gibi ağ faaliyetlerinin yoğun olarak görüldüğü çatı örgütler söz konusu olduğu gibi daha dar bir coğrafyaya ya da belli bir siyasa alanına hitap eden ya da özel bir sorunun çözümü için kurulmuş olan ağlar da bulunmaktadır. Bu ağların kuruluşunda yapısal fonların kullanımında olduğu gibi Komisyon bizzat öncülük edebilirken; kentler kendi aralarında da proaktif bir şekilde EUROCITIES benzeri ağlar teşkil edebilmektedir.

Diğer taraftan, ulusaltı yönetimlerin AB yönetişim sistemi içinde hareketliliğini sağlayan temel gelişmelerden biri Brüksel'de açılan ofislerdir (Tatham, 2011, ss. 76-99). Huysseune ve Jans'ın (2008, s. 1) Nisan 2007 yılı itibarıyla Brüksel'de tespit ettiği akredite ofis sayısı 226'dır. Bunların 165 tanesi bölgelere, 17 tanesi yerel ve bölge-altı yönetimlere, 26 tanesi yerel ve bölgesel yönetimlerin kurduğu yönetişim ağlarına ve 18 tanesi daha çok özel sektör kuruluşlarını temsil eden diğer kesimlere aittir. Bu ofislerin dört temel işlev gördüğü tespit edilmektedir: bilgi yönetimi, ağ faaliyetleri, yerel ve bölgesel yönetimler ile AB arasında irtibat ve AB siyasalarını etkileme (Huysseune ve Jans, 2008, s. 5-8).

Ağ oluşturma faaliyetlerinin, Brüksel ofislerinin kuruluşundan önce de söz konusu olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte, ofislerin bu ağların yenilerinin kurulmasında ve ilişkilerin geliştirilmesinde ayrıca katkı sağlamış olduğu ve olmaya devam edeceği değerlendirilebilir.

Sonuç itibarıyla, ulusaltı yönetimler Avrupa Komisyonu ile doğrudan temasa geçebilmekte, hatta bazıları Bakanlar Konseyi'ne iştirak edebilmekte, Bölgeler Komitesi vasıtasıyla Parlamento'da resmi olarak temsil edilebilmekte, kurdukları veya işbirliği geliştirdikleri Brüksel ofisleri nezdinde lobi yapabilmekte, ağlar aracılığıyla ulusal sınırların ötesine geçerek diğer muhatapları ile etkileşime girebilmektedir (Hooghe ve Marks, 2001a, s. 81).

Bunun yanı sıra, sıklıkla vurgulanan AB siyasa belgelerindeki atıflar ve ortaya konan vizyona rağmen pratikte güç ve denetim ulusal hükümetlerin elinde kalmaya devam edebilmektedir. Zira yerel meşguliyetler belediyeleri yeterince "körleştirebilmekte", ancak birkaç "avan-gard" yerel aktör AB işlerine angaje olmayı başarabilmektedir. Dolayısıyla kentlerin ve kurdukları ağların bahse konu çok düzeyli ortaklık bağlamında bir unsur olarak nitelendirilmesi pek mümkün olamamaktadır (Guderjan, 2012, s. 120).

Ayrıca, ulusaltı yönetimlerin çok katmanlı oyun içindeki rolünün artmasına ilişkin ülkeden ülkeye değişen sonuçların söz konusu olduğu görülmektedir. Anayasal düzenlemelere, bölgesel ve yerel yönetimlerin kendi şartlarına, zamana hatta tez kapsamındaki saha araştırmasının bulgularından biri olarak liderliğe bağlı olarak farklılaşmış sonuçlar meydana çıkabilmektedir. Ancak, yerel aktörlerin etkinliğindeki dönüşüm sürecinin devam etmesi bağlamında daha ileriki dönemlerde ulusaltı yönetimlerin AB karar alma süreçlerindeki rolü üzerine dikkat çekici yeni bulgular ortaya çıkabilecektir.

3.2.1.1. AB Bölgesel Politikası

Ekonomik ve sosyal uyum kavramı, tüm AB içinde dengeli bir gelişme ve kalkınmanın sağlanması ile bölgeler arasındaki farklılıkların neden olduğu yapısal sorunların azaltılması gibi amaçları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bir yönüyle AB'nin kuruluşundaki temel dürtülerden birinin dayanışma ve uyumu sağlamak olduğu vurgulanmaktadır (European Commission, 2014c).

AB'nin ekonomik ve sosyal uyum amacının 1957 Roma Anlaşması'na kadar geriye gittiği görülmektedir. Roma Anlaşması'nın Başlangıç bölümünde bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi durumunda daha uyumlu bir kalkınmanın söz konusu olabileceğinden bahsedilmektedir. Roma Anlaşması'nda konunun derinlemesine ele alındığı belirtmek pek mümkün görünmemektedir. Bunun muhtemel iki nedeninden bahsedilebilir. Birincisi bölgesel politikanın ülkelerin kendi egemenlik alanlarında çözebilecekleri bir mesele olarak ele alındığından söz edilebilir. İkinci olarak ise Komisyon'un güdümünde yürütülecek bir bölgesel politikanın ülke egemenliklerini

daraltıcı bir hamle olacağından duyulan bir endişe söz konusu olabilir. Ayrıca, dönemin neo-klasik ekonomik yaklaşımı itibarıyla da serbest pazar ekonomisinin bölgesel farklılıkları giderebilecek otomatik mekanizmalara sahip olduğu düşünülmektedir (Bache, 1998, ss. 31-32).

Bu bağlamda, bölgesel politikanın pratiğe taşınmasına ilişkin süreç için 70'lerin ortalarına özellikle İngiltere, İrlanda ve Danimarka'nın 1973'te üye olma dönemine refere edilmesi mümkün olabilmektedir. Takiben 1975'te Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun (ERDF) kurulmasının Birlik olarak bölgesel politikanın köşetaşlarından birini meydana getirdiği belirtilebilir. Her ne kadar bu dönemde fonlar ulusal hazineler tarafından kullanılıyor olsa da Topluluk'un tek bir pazara ve parasal birliğe doğru ilerlemesi gerektiğini destekleyen düşüncelerle birlikte, Komisyon adım adım etkisini arttırmaya başlamıştır. (Bache, 1998, s. 145; Boyle, s. 248; Johnson ve Turner, 2000, ss. 117-118).

1986 yılında imzalanan Tek Avrupa Senedi'nin ise AB siyasaları arasında bölgesel/uyum politikasının ön plana çıkmasında kilit bir dönüşümü ifade ettiği belirtilebilir. 1975 yılında kurulan Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nda 1988 yılında köklü bir reforma gidilmesi ve Gündem 2000'nin (*Agenda 2000*) lanse edilmesi ile birlikte bölgesel politikalara idari ve bütçesel bir ağırlık kazandırıldığından söz edilebilir.

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun kullanımında ulusal kotalara göre hareket edilmesi ve seçim kriterlerinin ulusal inisiyatife kalmasının eleştirilere maruz kaldığı ve Fon'un kullanımında önemli reformların yapıldığı belirtilebilir. Reformun temelindeki gaye daha fazla sayıda daha rekabetçi projelerin sunulmasını sağlamaktır. Ayrıca, AB öncelik ve hedefleri ile uygunluğun gözetilmesi bir diğer amacı meydana getirmektedir (Wishlade, Yuill ve Mendez, 2003).

Bununla birlikte, 80'lerin ortasından sonra Tek Avrupa Senedi'nin imzalanması ile İspanya ve Portekiz'in Birlik'e katılmasının da bölgesel politika üzerindeki bazı değişim dinamiklerini harekete geçirdiği görülebilmektedir. Senet ile Roma

Anlaşması'na "Ekonomik ve Sosyal Uyum" adıyla yeni bir başlık eklenmiştir. Böylece Roma Anlaşması'nın Başlangıç bölümünde bir tümce içinde geçen "bölgesel farklılıkların azaltılması" kavramının, böylece Anlaşma'nın temel metinlerinden biri haline geldiği tartışılabilir.

Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşmaların Konsolide Sürümü'nün "Ortak Hükümler" başlığının 3. maddesinde ve "İlkeler" başlığının 4. maddesinde "Birlik, üye devletler arasında ekonomik, sosyal ve teritoryal uyum ile dayanışmayı teşvik eder" denilmektedir. Bununla birlikte, bu anlaşmaların "Birlik Siyasaları" Bölümünün 18 no.lu başlığı ile ekli 28 no.lu protokol tamamen "Ekonomik, Sosyal ve Teritoryal Uyum"a ayrıldığı görülmektedir.

1987'den 1993'e kadar olan süreçte yapısal fonlara ayrılan kaynaklar da iki katına çıkarılmıştır. Bununla birlikte, 1993'te yapısal fonların yönetimine ilişkin yeni reformlar gerçekleştirilmiştir. Özellikle karar alma süreçlerinin kolaylaştırılması, yerel yönetimlerle ortaklık ilkelerinin daha da geliştirilmesi ve 1994-1999 bütçesinin arttırılması reform kapsamı içerisinde sayılabilir (Michie ve Fitzgerald, 1997, ss. 14-28).

İlerleyen süreçte yapısal fonların, Ortak Tarım Siyasası'nın (*Common Agricultural Policy*) aldığı bütçesel payla yarışır hale geldiği müşahede edilmektedir. 1980'lerde tarımsal desteklerin en yüksek paya sahip olduğu yıllarda %70'leri geçen AB bütçesi içindeki payın 2013'te (Doğal Kaynakların Korunması ve Yönetimi Başlığı altındaki destekler) %43'lerin altına indiği görülmektedir (European Commission, 2014a; 2014b). 2007-2013 bütçe döneminin Ortak Tarım Siyasası'ndan sonra ikinci en yüksek bütçe tahsisi bölgesel politikalara yapılmıştır. Diğer bir ifade ile toplam AB bütçesinin yaklaşık üçte biri bölgesel/uyum politikalarına ayrılmaktadır. 2014-2020 bütçelemesine bakıldığında da Doğal Kaynakların Korunması ve Yönetimi Başlığı altındaki desteklerin %38,9'lara gerilemesi öngörülmektedir (European Commission, 2013).

1993 ve 1999 reformları çerçevesinde ise yeni yönetişim ilkelerinin gündeme gelmesi bağlamında bölgesel uyum siyasasının etkinliğini arttırmaya yönelik çabaların

gözlemlenebildiği ifade edilebilir. 1993 reformu döneminde Maastrich Anlaşması'nın devreye girmesi ve en yoksul bölgelerin altyapı gelişimleri için Uyum Fonu'nun (*Cohesion Fund*) kurulması dikkat çekici bir aşama olarak nitelendirilebilir. 1999 reformlarının ise Gündem 2000 ile bir uyum sağlanması yönünde çeşitli adımları ihtiva ettiği belirtilebilir. Gündem 2000'de Komisyon'un karmaşıklık oluşturan çok sayıda hedef ve programlarda sadeleştirme yapma yoluna gittiği görülmektedir. Örneğin öncelikli hedefler yediden üçe, aynı şekilde Topluluk İnisiyatifleri de on üçten dörde (INTERREG, EQUAL, LEADER ve URBAN) düşürülmüştür (Manzella ve Mendez, 2009).

2007-2013 ise yine kapsamlı bir dönüşüm içeren reformların dönemi olarak nitelendirilebilir. Bir tarafta, 2004 genişlemesinin AB'nin gerek nüfus gerekse ülke sayısı olarak en büyük genişlemelerinden biri olduğu değerlendirilebilir. 2006 yılında 1988'de olduğu gibi bir dizi düzenleme paketinin, Konsey ve Parlamento kararları olarak yürürlüğe girdiği görülmektedir. Temelde öncelikli hedeflerin, Lizbon Stratejisi'ne (European Council, 2000) uyumlu olarak değiştirildiği müşahede edilmektedir. Zira Hedef 1, 2 ve 3'ün yerini; Yakınsama (*convergence*), Bölgesel Rekabetedebilirlik (*regional competitiveness*) ile İstihdam ve Teritoryal İşbirliği (*employment and territorial cooperation*) almıştır.

Yeni Teritoryal İşbirliği hedefi altında kalan INTERREG dışındaki Topluluk İnisiyatifleri ve yenilikçi eylemler sona erdirilmiş ya da Ortak Tarım Siyasası altına alınan LEADER programında olduğu gibi Bölgesel Siyasa şemsiyesinden çıkarılmıştır. Kırsal kalkınma ve balıkçılık ile ilgili yapısal fonların da benzer şekilde Ortak Tarım Siyasası'na entegre edildiği görülmektedir.

Bununla birlikte; Avrupa Yatırım Bankası'nın (*European Investment Bank*) da destekleyeceği şekilde JASPERS (Avrupa Bölgelerinde Proje Desteklerine Yönelik Ortak Yardım- *Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions*), JEREMIE (KOBİ'ler için Ortak Avrupa Kaynakları- *Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises*) ve JESSICA (Kent Alanlarında Sürdürülebilir Yatırım

için Ortak Avrupa Desteği- *Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas*) adında yeni mali araçlar türetildiğinden bahsedilebilir.

Dönemsel olarak bakıldığında, AB bölgesel siyasasının gerek kurucu anlaşmalar bazında gerekse mali, stratejik ve operasyonel anlamda önemli dönüşümler geçirdiği ifade edilebilir. Özellikle, ulusaltı yönetimler açısından AB bölgesel siyasasının stratejik ve operasyonel bazda geçirdiği dönüşüm ayrı bir anlam taşımaktadır. Zira söz konusu yenilikçi sistemin, yönetim katmanlarının birbirleri arasında işbirliği yapmasını desteklediği belirtilebilir (Bache, 2007, ss. 395-412).

Bölgesel unsurların bir alt kümesini meydana getiren kentlerin ise AB bölgesel politikasından etkilenmemesi pek mümkün görünmemektedir. Bölgesel politikanın, ulusaltı yönetimlerin hareketliliği için önemli bir oyun sahası niteliği kazandığı belirtilebilir. Yönetişim ve Avrupalılaşma süreçlerinin hız kazanmasının ise bahse konu hareketliliğe katkı sağladığı ileri sürülebilir.

Avrupa yönetim sahasında hareketlilik kazanan oyuncular olarak yerel yönetim örgütlerinin, kent ağları vb. yapıların görünürlük kazanmaya başladığı ifade edilebilir. Brüksel'de temsiliyet kazanılması veya bazılarında böyle bir temsiliyet söz konusu olmasa bile AB ilişkilerinin yürütülmesi için birimler oluşturulması, AB karar alma süreçlerinin etkilenmeye çalışılması ve biraraya gelerek AB fon programlarına başvurulması, söz konusu hareketliliğin görünürlük kazandığı örnekler olarak vurgulanabilir.

Schultze (2003, s. 122-123), AB ile ilgili faaliyetlerin kentlerin küresel pazarlama/marketing faaliyetleri arasında en büyük paylardan birini aldığını belirtmektedir. Aşağıda Tablo 9'da kentlerin katılım süreçleri ile AB Bölgesel Politikası'nın geçirdiği tarihsel dönüşüm ele alınmaktadır.

Tablo 9: Bölgesel Siyasa ve Ulusaltı Yönetimlerin Katılımında Tarihsel Dönüşüm

Avrupa bütünleşmesinin yoğunluk kazanması – Kamusal siyasaların Avrupalılaşmasındaki gelişim Siyasa süreçlerinde şeffaflık – Bilgiye erişim – Ulusaltı yönetimlerin katılımı		
1975 (ERDF) ile 1986 (Tek Avrupa Senedi) ve 1988 (Yapısal Fonlar Reformu) arası dönem	1986 (Tek Avrupa Senedi) ile 1992 Maastrich arası yerel ve bölgesel katılım ile hareketlilik/mobilizasyon baskılarının arttığı dönem	1992 Maastrich sonrası Bölgeler Komitesi'nin kurulduğu, güçlü yönetişim ağlarınn devreye girdiği, Brüksel'de görünürlüğün arttığı dönem

Kaynak: Schultze (2003, s. 127)

Ancak kentler bunları yaparken, onların süreçlere angajmanını arttırma, kolektif olduğu kadar sistematik hareket etmelerini sağlama yolunda da kent ağlarının çeşitli işlevleri bulunduğu tartışılabilir. Bölgesel politika süreçlerinde kent ağlarının iki temel noktada devreye girdiği irdelenebilir:

Birincisi, kent ağlarının bu politikaların ve müktesebat düzenlemelerinin kentsel çıkarlara uyumu noktasında karar alma süreçlerini etkilemeye çalıştığı görülmektedir. İkinci olarak ise, kentlerin kendi aksiyon planlarını AB bölgesel politikasının belirlediği alanlar ve kurallar çerçevesinde uygulamaya aldıkları yapısal fonlar dikkat çekmektedir. Kent ağlarının, yapısal fonların kullanımında ortaklık prensibi gereğince kentlerin birliktelik içinde hareket etmelerini sağladığından söz edilebilir (Borghetto ve Franchino, 2010).

Sonuç itibarıyla, kentler ve kent ağlarının AB bölgesel politikasında rol üstlenen aktörler olarak dikkat çektiği görülmektedir (Rhodes, 2017, s. 61). 2014-2020 dönemi için AB'nin bölge ve kentleri de içine alacak şekilde 350 milyar Euro'nun üzerinde bir yatırım kaynağı planlaması bulunduğu belirtilebilir. İşbirliği ve ağ faaliyetleri, söz konusu teritoryal uyum politikalarının bir parçası niteliğindedir. Bu doğrultuda, farklı kentler ve bölgelerin birlikte hareket etmesi; ortak programların, projelerin ve ağların oluşturulması hedefler arasında bulunmaktadır.

3.2.1.2. Bölgeler Komitesi (CoR)

Bölgeler Komitesi'nin kuruluş köklerini 1986 Avrupa Tek Senedi'ne bağlamak mümkündür. Zira Avrupa Tek Senedi'nde "işleyen bir tek pazar amacı"na ulaşmak için bölgesel kalkınmanın önemi kabul edilmiş ve AB üye devletleri, 1992 Maastrich Anlaşması ile bir Bölgeler Komitesi kurulmasına karar vermişlerdir (Committee of Regions, 2010a).

1994 yılında ilk genel kurulunu toplayan Komite'nin AB'nin mevzuat düzenlemeleri ve politikaları karşısında yerel ve bölgesel çıkarları gözetmek amacıyla Komisyon ve Konsey'e tavsiyelerde bulunmaya başladığı görülmektedir. 1997 Amsterdam Anlaşması'ndan (1999'da yürürlük kazanmıştır) sonra ise Bölgeler Komitesi'nin rolünde belli bir genişlemeden söz edilebilir:

Öncelikle, tavsiyede bulunulan siyasa alanlarının arttırıldığı görülmektedir. Ayrıca, AB Parlamentosu tarafından danışılma hakkı da elde edilmiş ve Parlamento bu hakkı ilk defa 2002'de kullanmıştır (Committee of Regions, 2014). Beyaz Kitap'ta (Commission of the European Communities, 2001) Bölgeler Komitesi "siyasaların incelenmesinde daha proaktif rol üstlenmeye ve Komisyon'un hazırladığı taslaklar öncesinde sunduğu raporlar ile yönlendirme yapmaya" cesaretlendirilmektedir.

Lizbon Anlaşması'yla ise AB'nin tüm yasama süreçleri açısından gerek Komisyon'un yasa tekliflerinde, gerekse Parlamento'nun tüm komite toplantılarına katılma ve danışılma hakkı hususlarında çeşitli ilerlemelerin söz konusu olduğu belirtilebilir. Ayrıca, Bölgeler Komitesi'nin iştigal alanlarına sivil savunma, iklim değişikliği, enerji ve halk sağlığı hizmetleri dâhil edilmiştir (Committee of Regions, 2010b).

Bölgeler Komitesi günümüz itibarıyla 28 AB üyesi ülkeden bölge başbakanları, belediye başkanları ya da bölge ve kentlerin seçilmiş temsilcilerinden oluşan 350'nin üzerinde üyeye sahiptir.

Bölgeler Komitesi Nisan 2014'te "Çok Katmanlı Yönetişim Şartı"nı (*Charter of Multilevel Governance*) kabul etmiştir. Yerel, ulusal ve Avrupa düzeylerindeki tüm

kamusal otoriteleri çok katmanlı yönetişimi kullanmaya, gerçeğe dönüştürmeye ve geliştirmeye davet eden Şart'ta, çok katmanlı yönetişimin yerindenlik, orantılılık ve ortaklık ilkelerine bağlılık vurgu kazanmaktadır.

Özellikle çok katmanlı ortaklıklar çerçevesinde ortak siyasa eylemi geliştirmeye yönelik ilkelerin belirtildiği Şart; yenilikçi siyasa çözümleri için şeffaf, açık ve kapsayıcı siyasa oluşturma süreçlerine ihtiyaç olduğunun altını çizmektedir. Eğer Avrupa'nın stratejileri ve siyasaları belirlenecek, uygulanacak ya da değerlendirmeye tabi tutulacaksa Şart'ta yer alan prensiplere başvurulmasının gerekeceği ayrıca dile getirilmektedir.

Bunun yanında, Çok Katmanlı Yönetişim Şartı'nda yerel ve bölgesel yönetimlerin kurduğu ağlar ve birliklere özel bir önem verilmektedir. İşbirliği projelerinin kilit süreci olarak değerlendirilen ağ faaliyetleri, ulusötesi boyutun güçlendirilmesinin yanı sıra Şart'ın uygulama ve çok katmanlı yönetişimin gerçeğe dönüşme ayaklarındaki beş temel eylemden biri olarak nitelendirilmektedir.

Bölgeler Komitesi bünyesinde bölgelerin ve kentlerin AB süreçlerine daha fazla angaje olabilmeleri, AB'nin belli siyasaları çerçevesinde karşılıklı deneyim ve iyi uygulama paylaşımı yapabilmeleri amacıyla bazı ağlar kurulmuştur. Örneğin, "Yerindenlik İzleme Ağı" (*Subsidiarity Monitoring Network*) bunlar arasında dikkat çekenlerden biri olarak gösterilebilir. Yerindenlik İzleme Ağı gerek yasama gerekse yasama öncesi evrelerde kentlerin ve bölgelerin katılımlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapabilmektedir. Bilindiği üzere, Lizbon Anlaşması sonrasında yasama yetkisine sahip bölgesel parlamentolar yerindenlik ilkesinin izlenmesi sistemi çerçevesine dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, sayıları 70'i geçen bölgesel parlamentonun bu karardan doğrudan etkilendiği ve AB çok katmanlı sistemi içinde bir rol üstlendikleri ifade edilebilir.

Buna paralel olarak; AB2020 İzleme Platformu (*EU2020 Monitoring Platform*); sınırötesi, ulusötesi ve bölgelerarası işbirliğine yönelik Teritoryal İşbirliği Avrupa Grubu (*European Grouping of Territorial Cooperation*) ve iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik çalışmalar yapan Belediye Başkanları Ahdi (*Covenant of Mayors*) diğer ağ faaliyetleri olarak dikkati çekmektedir.

Bölgeler Komitesi'nin kendisinin de çeşitli ağsal ilişkilerin zemini olabildiği dile getirilebilir. Doğaldır ki Bölgeler Komitesi üyelerinin güçleri birbirinden farklıdır ve sahip oldukları çıkarlar değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak, ağ ilişkileri bağlamında ulusaltı unsurların ortak çıkar ve hedeflerini esas alabilecek konsensusların amaçlandığı belirtilebilir.

Bölgeler Komitesi'nin Avrupa Konseyi'nin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (*Congress of Local and Regional Authorities*), Avrupa Bölgeler Meclisi (*Assembly of European Regions*) ile Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*Council of European Municipalities and Regions*) gibi kendisinden önce kurulmuş ulusötesi yapılarla da ağ faaliyetleri içerisinde bulunduğu görülebilmektedir.

Bununla birlikte Bölgeler Komitesi'ne yöneltilen bazı eleştirilerden söz edilebilir. Bölgeler Komitesi'nin bölgesel ve yerel yönetimlere sınırlı bir güç verdiği ve danışma işlevinin tek başına yetersiz kaldığı ileri sürülmektedir. Yine, Bölgeler Komitesi üyelerinin Konsey'in atama yetkisi dolayısıyla merkezi hükümetler tarafından belirlenmesi bir dezavantaj olarak nitelendirilmektedir (Donas, Fraussen ve Beyers, 2014, s. 82). Bunun yanında Lizbon Anlaşması'nın yerindenlik kavramının anlamını genişletmesine rağmen Bölgeler Komitesi'nin Avrupa Adalet Divanı'na *ex post* olarak başvurabiliyor olmasının, "yerindenliğin koruyucusu"na dönüşmesine engel bir durum teşkil ettiği ifade edilmektedir (Piattoni ve Schölau, 2015, s. 42).

Kritik bir diğer sürecin, 2014 Avrupa Parlamentosu seçimleri olduğu dile getirilebilir. AB kuşkucularının (aşırı sağ partiler, anti-AB partileri vb.) rekor seviyede sandalye kazanması ve sandığa gitme oranının düşüklüğü AB'deki demokratik hayatın ve karar alma süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesi senaryolarını gündeme getirmiştir. Küresel krizin sunduğu koşulların, başta ekonomi ve maliye olmak üzere birçok siyasa sürecini sorgulanır kıldığı belirtilebilir. Bu gündem dâhilinde Bölgeler Komitesi de AB temel kurumlarından biri olma yolunda ilerlerken; menfi yönde ortaya konan gelecek senaryolarından nasibini alabilmektedir.

3.2.1.3. Uyum Siyasasında Kentsel Boyut ve Kent Ağları

AB bölgesel siyasası (*regional policy*) her ne kadar ismen bölgeye değgin bir siyasa olarak anlaşılsa da uyum siyasasının (*cohesion policy*) en önemli parçasını oluşturmakta ve bölgesel siyasa ile uyum siyasası eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Literatürdeki karışıklık, bu siyasaların ve yapısal fonların en önemli finansal kaynağını oluşturan Bölgesel Kalkınma Fonu'nun isminden ve bölgesel siyasa ile ilgili en önemli başlangıç adımının bu Fonun kuruluşu olmasından kaynaklanmaktadır. Oysa bölgesel siyasa/uyum siyasası; AB, ulusal ve ulusaltı düzeylerin tamamına dokunan bir çerçevedir.

Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkındaki Anlaşmaların Konsolide Sürümü'nün 174'ten 178. maddeye kadar olan beş maddelik bölümünün ekonomik, sosyal ve teritoryal uyuma ayrıldığı görülmektedir. Bölgesel siyasa başlığında tartışıldığı üzere AB uyum siyasasının en önemli amacı, AB'nin bölgeleri arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması olarak nitelendirilebilir.

Uyum siyasası çerçevesindeki en temel boyutlardan birinin kentsel boyut olduğu ifade edilebilir. Özellikle sürdürülebilirlik, kentsel alanlarda ekonomik büyüme ve istihdam, yoksulluğun azaltılması, sosyal içerme ve çevresel sorunlar gibi konuların bu boyutun kesiştiği noktaları işaret ettiği belirtilebilir. Yapısal fonlar kapsamında finanse edilen projelerin önemli bir kısmı da kentsel kalkınmaya yönelik olabilmektedir.

Avrupa nüfusunun %75'ine yakını kentsel alanlarda yaşamaktadır. Metropoliten alanlar göz ardı edilirse kentsel alanların da önemli bir kısmı, yaşayan kişi sayısı bakımından 4 milyonun altında kalmaktadır. Dolayısıyla, uyum siyasasındaki stratejik hedeflerin kentlerin stratejik hedefleri ile örtüşmesi mümkün olabilmektedir (European Parliament, 2014). Bu durumun, kentsel ağların uyum siyasası bağlamındaki etkinlik ve faaliyet alanlarını genişlettiği değerlendirilebilir. 1990'lı yıllardan bu yana Avrupa Komisyonu'nun uyum siyasası çerçevesinde kent ağlarını ve bölgesel ortaklıkları teşvik etmeye çalıştığı görülmektedir.

1997 tarihli Avrupa Birliği'nde Kentsel Gündeme Doğru (*Towards an Urban Agenda in the European Union*), 2000 Lille Eylem Programı (Atkinson ve Dühr, 2002), 2004 Kentsel Müktesebat (*Urban Acquis*), 2005 Bristol Uzlaşması (*Bristol Accord*), 2007 Leipzig Şartı (*Leipzig Charter*) ile Lizbon Anlaşması ve Avrupa 2020 (European Commission, 2010) çerçevesinde uyum siyasasının ekonomik ve sosyal boyutlarına teritoryal boyutun eklenmesine bağlı olarak ortaya çıkan Avrupa Birliği Teritoryal Gündemi 2020 (*Territorial Agenda of European Union 2020*) gibi belgeler AB yönetişiminde kentsel boyutun diğer kaynakları arasında gösterilebilir (European Parliament, 2014).

Bununla birlikte, Komisyonun takip ettiği yaklaşımı dikkat çekici şekilde sunan çalışmalardan birinin 2006 yılında yayınlanan "Uyum Siyasası ve Kentler Tebliği" olduğu ifade edilebilir (European Commission, 2006). Komisyon tarafından, Tebliğ bağlamında yapısal fonlar aracılığıyla çeşitli eylem önerileri sunulmuştur. Yenilikçi altyapısal faaliyetlerden araştırma-geliştirme projelerine kadar kentleri daha çekici hale getirebileceği düşünülen çeşitli eylem modelleri ortaya konulmuştur. Tebliğ'in "yönetişim" başlığı altında temel hedeflerden birinin de kentler arasında ortaklık gelişiminin ve farklı teritoryal düzeyler arasında işbirliğinin sağlanması olduğu ifade edilmektedir.

Uyum siyasası kapsamında yapısal fonlar ve yatırım fonları AB'nin yedi yıllık bütçe planlamaları çerçevesinde daha önceden belirlenen strateji ve hedeflere ulaşmak için harcanmaktadır. 2014-2020 Stratejisi bağlamında beş temel yapısal fon ve yatırım fonu olan Bölgesel Kalkınma Fonu (*ERDF*), Avrupa Sosyal Fonu (*ESF*), Uyum Fonu (*CF*), Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu (*EAFRD*) ile Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu (*EMFF*) büyüme ve istihdam oluşturma, iklim değişikliği ve enerji bağımlılığını önleme, yoksulluğu azaltma ve sosyal içerme amaçlarına tahsis edildiği görülmektedir.

Uyum siyasası kapsamında, yapısal fonların ve yatırım fonlarının kullanımı için programlama, ortaklık ve paylaşımlı yönetim metodolojisi takip edilmektedir (European Commission, 2016). Öncelikle, Komisyon tarafından hazırlanıp Konsey ve Parlamento'ya onaya sunulan Ortak ve Genel Hükümler Tüzüğü'nün-*CPR* (European

Parliament and Council, 2013a, Regulation [EU] 1303) Ek'inde Ortak Stratejik Çerçeve-*Common Strategic Framework* (European Economic and Social Committee, 2012) gündeme alınmaktadır. Ortak Stratejik Çerçeve, Avrupa 2020 hedeflerine ulaşma noktasında bir nevi yatırım stratejilerinin belirlendiği belgedir. Ardından her bir üye devlet ile Komisyon arasında Ortaklık Anlaşması imzalanmaktadır. Daha sonra tematik ya da coğrafi bazda olabilecek Operasyonel Programlar, Komisyon onayına sunulmaktadır.

Ortak ve Genel Hükümler Tüzüğü'nün, uyum siyasasının temellerinin belirlendiği, Bölgesel Kalkınma, Avrupa Sosyal, Uyum, Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım ve Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonları gibi yapısal fonlar ve yatırım fonlarının yanı sıra Ek'inde yer alan Ortak Stratejik Çerçeve kapsamında Horizons 2020, LIFE, ERASMUS, İstihdam ve Sosyal Yenilik (*EaSI*), CEF, IPA gibi diğer fonlar arasında eşgüdümün ortaya konduğu bir belge olma özelliği taşıdığı belirtilebilir.

2007-2013 programlamasından farklı olarak, 2014-2020 döneminde ERDF, ESF ve CF'nin yanına EAFRD ile EMFF dâhil edilmiştir. Böylece uyum siyasasının finansal yönü olan yapısal fonlar (*Structural Funds*) ismi de yapısal fonlar ve yatırım fonları (*European Structural and Investment- ESI Funds*) olarak değişmiştir. 2007-2013 döneminde üç olan öncelikli hedefler ise on bir tematik hedefle değişmiştir.

Yerel yönetimler ve kentler için AB uyum siyasası kapsamında geliştirilen bir diğer aracın Topluluk Girişimleri olduğu ifade edilebilir. INTERREG, LEADER, URBAN, EQUAL gibi kısaltmalarla nitelendirilen bu girişimlerin, kentlerin ve ulusaltı düzeyin hareketlilik kazanmasını hedefleyen projelerde de devreye alındığından söz edilebilir. Söz konusu projeler veya politikalar çerçevesinde meydana getirilen yönetişim ağları olabilmektedir.

Yapısal fon uygulamalarından bir miktar farklı olarak Topluluk Girişimleri Komisyon'un yönetimindedir. 1994-1999 döneminde ondan fazla Topluluk Girişimleri aktive edilirken; 2000-2006 döneminde sadeleştirilerek sayının dörde indirildiği

görülmektedir. Medina ve Fedeli (2014, s. 13) bu girişimlerin üç ortak özelliğinden bahsetmektedir:

1. Bölgelerarası, sınırötesi ve ulusötesi işbirliği
2. Yeni çözümlere odaklanan deneysel rol üstlenmeleri
3. Deneyim paylaşımı, know-how transferi ve ağ oluşumu

AB'nin doğrudan kent odaklı ilk programlarından biri olarak 1990 yılında URBAN Pilot Projeleri adıyla devreye alınmış olan URBAN programı, 1994-1999 bütçeleme döneminde uyum siyasası altında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve Avrupa Sosyal Fonu'ndan beslenen bir topluluk girişimi olarak ortaya çıkmıştır. 1994-1999 döneminde sonuçları başarılı bulunan bu program, 2000-2006 döneminde URBAN II adı altında devam ettirilmiştir (Van Den Berg ve diğerleri, 2007, ss. 51-61)

URBACT programının ise, kentler arasında ağ oluşturmaya yönelik olarak uygulanan uyum siyasası programları arasında dikkat çekici bir model sunduğu belirtilebilir. Katılımcı kentler arasında sürdürülebilir kentsel gelişim başta olmak üzere birçok konuda bilgi ve deneyim paylaşımını arttırmayı hedefleyen program, kentlerin temel kentsel meydan okumalara karşı yenilikçi ve entegre çözümler üretmelerine odaklanmıştır (European Commission, 2003). Söz konusu ağ programına 500'ün üzerinde kentin iştirak ettiği görülmektedir.

Bölgesel Kalkınma Fonu altında üye devletlerin mali katkılarını alarak devreye alınan programa ayrılan bütçenin, ilk defa yürürlüğe konulduğu 2002 yılından sonra da artmaya devam ettiği belirtilebilir. 2007-2013 döneminde URBACT II adıyla uygulanan program kapsamında; gençlerle ilgili sorunlardan iskân sorunlarına ve tarihi mirasın canlandırılmasına kadar geniş bir yelpazedeki projelerin mali destek bulduğu görülmektedir. URBACT programı kapsamında kentlerin yanı sıra diğer ilgili paydaşlar olarak belde ve köy yönetimleri, üniversiteler, araştırma enstitüleri, sivil toplum kuruluşları da projelerin uygulamasına katılabilmektedir (Soto, 2013).

URBACT III programının ise 2014-2020 programlama döneminde Avrupa Teritoryal İşbirliği programı haline dönüştüğü ve yine Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu altında fonlanarak Avrupa 2020'nin akıllı, sürdürülebilir ve içermeci büyüme önceliklerini esas aldığı görülmektedir.

INTERREG I, II ve III girişimlerinin ise gerek sınırötesi gerekse ulusötesi işbirliği gelişimini esas aldığından söz edilebilir. INTERREG III C girişimi kapsamında Birlik dışı ülkelerin yerel yönetimlerini de programa dâhil olabilmektedir. AB üyesi olmayan devletler için geliştirilmiş PHARE, TACIS, CARDS, EDF ve Türkiye'nin de yararlandığı MEDA gibi programların yanında doğrudan yerel yönetimlerin ağ oluşumunu hedeflemesi ve AB üyesi olmayan ülkelerin de yararlanabiliyor olması diğer Topluluk Girişimlerine göre INTERREG III C'yi farklılaştırabilmektedir.

INTERREG III C çerçevesinde belirlenmiş olan temel konular; bilgi ve somut deneyim paylaşımı, sınırötesi ya da ulusötesi paydaşlarla ağ ilişkilerinin kurulması ve bölgesel yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılmasıdır. Özellikle, yapısal fonlardan yararlanmış, bir proje yürütmüş olan kentlerin elde ettiği deneyimleri paylaşmaları ve AB içinden ve dışından ulusaltı yönetimler arasında bağlantılar kuran ağlar oluşturulması esastır (European Commission, 2011).

Bunun yanı sıra 2014-2020 programlama döneminde LEADER programlarının özelliklerini barındıran Mahalli Öncülükte Yerel Kalkınma (*Community-Led Local Development*) isimli bir mali araç ve yaklaşımın devreye alındığı görülmektedir. 1991 yılında bir Topluluk Girişimi olarak kurgulanan LEADER programının yerel toplulukların kendi bölgelerinin kalkınma dizaynında söz sahibi olmalarını hedeflediği belirtilebilir. Zamanla söz konusu Program kapsamına kentsel boyutun da eklemlendiği ifade edilebilir (European Commission, 2014d).

Erken nesil LEADER girişimlerinde AB yapısal fonlarından yararlanılmakla birlikte 2007'den sonra Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu'nun da devreye alındığı görülmektedir. Bununla birlikte, 2014-2020 programlamasında ise yerel ihtiyaç ve çözümlerin bütünleşiklik ve çok sektörlülük arz etmesine bağlı olarak, çoklu fonlama

yaklaşımının kabul edildiği belirtilebilir. Böylece Mahalli Öncülükte Yerel Kalkınmanın; Bölgesel Kalkınma, Avrupa Sosyal, Uyum, Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım ve Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonları gibi yapısal fonlar ve yatırım fonlarının tümünden yararlanabilir duruma geldiği vurgulanabilir (European Commission, 2014d).

Hedefi yerel gelişim stratejilerinin en alttan başlayarak oluşturulması ve uygulanması olarak sunulan bu araç ve yaklaşım bağlamında çok katmanlı yönetişim sisteminin en alt katmanlarının hareketliliğini arttırma yönünde bir yaklaşımın da benimsendiği ifade edilebilir (European Commission, 2014e). Tüm yapısal fonların ve yatırım fonlarının kullanımı ile ilgili Ortak ve Genel Hükümler Tüzüğü'nün 32-35. maddelerinde; ihtiyaç bazlı kapasite oluşturma ve ağ faaliyetleri ile mahalli örgütlerin sahip oldukları potansiyelin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı belirtilmektedir (European Parliament and Council, 2013a, Regulation [EU] 1303).

Kent ağları açısından uyum siyasası çerçevesinde doğrudan ilgili fırsatlar sunan bir diğer başlığın yenilikçi önlemler/eylemler (*innovative measures/actions*) olduğu ifade edilebilir. Yenilikçi eylemler çerçevesinde özellikle daha az gelişmiş bölgeler açısından tematik ağların kurulması öncelenmiştir. 1994-1999 programlama döneminde Bölgesel Kalkınma Fonu'ndan finanse edilen yenilikçi eylem başlığı altında 350'nin üzerinde operasyon yürütülmüştür (European Commission, 2001).

RIS/RITTS, RISI, TERRA, RECITE; ECOS-Ouverture, Urban Development vb. adlar altında yapısal fonlar tarafından finanse edilen ve özellikle bölgeler arası ağ oluşumunu önceleyen yenilikçi eylemlere ilişkin Jerzyniak (2011) tarafından yapılan araştırmanın ilginç bulgular sunduğu tartışılabilir. Araştırma kapsamında, yapısal fonlar altında ağ gelişimine yönelik gerçekleştirilen yenilikçi eylemlerin ortaklık ve yönetişim kalitesine pozitif etki sağladığı sonucuna ulaşıldığı dile getirilmektedir.

2014-2020 döneminde yenilikçi eylemlere Bölgesel Kalkınma Fonu Tüzüğü'nün (European Parliament and Council, 2013b, Regulation [EU] 1301) 8. maddesinde yer verildiği görülmektedir. Yenilikçi Eylemlere ve Teknik Yardıma ayrılan bütçe 1,5

milyar Euro'dan fazladır (European Commission, 2014f). Ayrıca Tüzüğün 9. maddesi gereğince de, Komisyon'un bir "Kentsel Kalkınma Ağı" teşekkül ettirmesi hükme bağlanmış olup, bu Ağ çerçevesinde Birlik düzeyinde kentsel yönetimler arasında kapasite oluşturma, beceri kazandırma, ağ faaliyetlerini gerçekleştirme ve deneyimlerin karşılıklı paylaşımı gibi eylemler öngörülmüştür. Kentsel Kalkınma Ağı'nın, Komisyon ile kentler arasında bütünleşik kentsel gelişim stratejilerinin ve yenilikçi eylemlerin uygulanmasında doğrudan bir diyalog kanalı işlevi görmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Teritoryal İşbirliği'nin, 2007-2013 programlama döneminde AB uyum siyasasının üçüncü sütunu olarak kurgulandığı görülmektedir. Öncesinde INTERREG gibi Topluluk Girişimi vasıtasıyla gerçekleştirilen sınırötesi, ulusötesi ve bölgelerarası işbirliği projeleri 2007-2013 döneminde ve devamında 2014-2020 programlamasında Avrupa Teritoryal İşbirliği hedefi içinde devreye alınmaktadır. 2014-2020 programlamasında Avrupa Teritoryal İşbirliği hedefi için yapısal fonlar ve yatırım fonlarından harcanması planlanan bütçenin 10 milyar Euro'nun üzerinde olduğu ifade edilebilir. Bu rakamın, uyum siyasası kapsamında ayrılan toplam bütçenin yaklaşık %3'üne tekabül ettiği söylenebilir (European Commission, 2014f).

Diğer taraftan ağ faaliyetlerinin uyum siyasasının üç sütunundan/hedefinden biri haline getirilmesi dikkat çekici bir gelişme olarak belirtilebilir. Bu yönde bir değişikliğin; kent ağları açısından en başta sağlanan fon miktarının artması yanında çeşitli öncelik ve roller elde edilmesi ile daha fazla görünürlük kazanılması gibi pozitif etkileri olabileceği tartışılabilir.

Avrupa Teritoryal İşbirliği Tüzüğü'nün 2. maddesi gereğince; hedef kapsamında, kentler için ağ faaliyetleri gerçekleştirme imkânı sunulmakta; öğrenme, değişim ve paylaşıma dayalı program ve projeler hayata geçirilmesi öngörülmektedir (European Parliament and Council, 2013c, Regulation [EU] 1299).

Bölgesel Kalkınma Fonu Tüzüğü'nün (European Parliament and Council, 2013b, Regulation [EU] 1301) 7. maddesi gereğince, kentsel yönetimler eğer Bölgesel Kalkınma Fonu'ndan yararlanıyorsa, kentlerin karşılaştığı sorunların çözümü için

kentsel gelişim stratejilerini hazırlamak zorundadırlar. Bu bağlamda, kentlerin kullanımına sunulmak üzere, Sürdürülebilir Kentler için Referans Çerçevesi- *Reference Framework for Sustainable Cities* (http://rfsc.eu, 2016) çevrimiçi bir araç kiti olarak geliştirilmiştir. Bu Çerçeve'nin geliştirilmesi Leipzig Şartı'nda alınan kararlara dayanmaktadır.

Yine, üye devletler Operasyonel Programları'nda kentsel odağı daha güçlü bir şekilde ele almaya teşvik edilmektedir. Bununla birlikte, en azından proje seçimlerinde olmak üzere, üye ülkelerin kent yönetimlerine sürdürülebilir kentsel gelişim stratejilerinin uygulanması aşamaları için yetki devri yapmaları zorunludur. Komisyon, Operasyonel Programların inceleme süreçlerinde bu hususu özellikle ele almaktadır. Ayrıca, gerek Yenilikçi Eylemler gerekse Kentsel Kalkınma Ağı ve URBACT III programlarında kentsel boyutun sağlanmasına ilişkin Komisyon nezareti söz konusudur (European Parliament and Council, 2013b, Regulation [EU] 1301).

Tablo 10'da 1994-1999 programlama döneminde ekonomik ve sosyal uyum siyasasının hedefleri, Topluluk Girişimleri ve bunlara ilişkin mali araçlar gösterilmektedir. Tablo 11'de ise uyum siyasasının mali araçları, yapılan sadeleştirmeyi göstermek amacıyla 2000-06 ile 2007-13 programlama dönemleri itibarıyla karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır:

Tablo 10: Ekonomik ve Sosyal Uyum Siyasasının Mali Araçları (1994-1999)

Hedefler	Topluluk Girişimleri	Mali Araçlar
Hedef (*Objective*) 1 Hedef (*Objective*) 3 Hedef (*Objective*) 4 Hedef (*Objective*) 5a Hedef (*Objective*) 5b Hedef (*Objective*) 6	INTERREG I, URBAN I, LEADER II, REGIS II, EMPLOYMENT, ADAPT, REACHER, RESIDER II, KONVER, RETEX, SME, PASCA, PEACE.	ERDF ESF EAGGF FIFG Uyum Fonu

Kaynak: European Commission, 1996

Tablo 11: Uyum Siyasasının Mali Araçları (2000-06 ve 2007-13 Karşılaştırması)

<table>
<tr><th colspan="2">2000-06</th><th></th><th colspan="2">2007-13</th></tr>
<tr><th>Hedefler
Topluluk Girişimleri
Uyum Fonu</th><th>Mali Araçlar</th><th></th><th>Hedefler</th><th>Mali Araçlar</th></tr>
<tr><td>Hedef (Objective) 1
(Geri kalmış bölgeler)</td><td>ERDF
ESF
EAGGF-Garanti
EAGGF-Sevk
FIFG</td><td></td><td rowspan="2">Yakınsama</td><td rowspan="2">ERDF
ESF
Uyum Fonu</td></tr>
<tr><td>Uyum Fonu</td><td>Uyum Fonu</td><td></td></tr>
<tr><td>Hedef (Objective) 2
(Ekonomik ve sosyal dönüşüm alanları)</td><td>ERDF
ESF</td><td></td><td rowspan="2">Bölgesel Rekabetedebilirlik ve İstihdam</td><td rowspan="2">ERDF
ESF</td></tr>
<tr><td>Hedef (Objective) 3
(Eğitim sistemi ve istihdam siyasaları)</td><td>ESF</td><td></td></tr>
<tr><td>INTERREG III</td><td>ERDF</td><td></td><td>Avrupa Teritoryal İşbirliği</td><td>ERDF</td></tr>
<tr><td>URBAN II</td><td>ERDF</td><td></td><td rowspan="2">Yakınsama
Bölgesel Rekabetedebilirlik ve İstihdam</td><td rowspan="2">ERDF
ESF
Uyum Fonu</td></tr>
<tr><td>EQUAL</td><td>ESF</td><td></td></tr>
<tr><td>LEADER+</td><td colspan="2">EAGGF-Sevk Kısmı</td><td colspan="2" rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Hedef 1 dışında kalan kırsal kalkınma ve balıkçılığın yeniden yapılandırılması</td><td colspan="2">EAGGF-Garanti Kısmı
FIFG</td></tr>
</table>

Kaynak: European Commission, 2007

3.2.1.4. Sosyal Siyasa, İstihdam Stratejisi, Açık Eşgüdüm Metodu ve Kent Ağları

Sosyal siyasa ve onun önemli bir parçası olarak istihdam stratejisi gibi alanlar, bölgesel siyasa ve uyum siyasasına göre AB için görece yeni alanlar olarak kabul edilmektedir. Falkner (1997), devlet-dışı aktörlerin AB sosyal siyasasına katılımının 1990'larla birlikte başladığını ileri sürmektedir. Zira 1970 ve 1980'lerde işbirliğine dayalı yönetişim çabalarının başarısızlıkla sonuçlamasına bağlı olarak, Maastrich Anlaşması ile sosyal siyasaya ve özellikle istihdam siyasasına ilişkin temel stratejiler açıklık kazanmış ve böylece birçok sürecin değişikliğe uğraması mümkün olmuştur.

Falkner'a (1997, s. 2) göre değişime uğrayan aynı zamanda yönetişim biçimidir. Çok katmanlı yönetişim sistemi içinde yerindenlik prensiplerine riayet edildiği durumda sorumluluklar paylaşılabilecektir. Bunun paralelinde, daha önce yönetişim ağlarının temel özellikleri çerçevesinde bahsedildiği üzere, aktörler arasında birbirine bağlamlanma söz konusudur.

Avrupa Birliği'nde üye ülkelerin istihdam siyasaları arasında belli bir eşgüdüm sağlayacak kuralların temelinin atılması bağlamında, 1994 yılında Essen'de yapılan Avrupa Konseyi toplantısı dikkat çekici bir önem arz etmektedir. Zira istihdam bir Avrupa sorunu olarak tanımlanmış ve siyasaların eşgüdümününe vurgu yapılmıştır. Amsterdam Anlaşması ile yürürlüğe giren 1997 tarihli Avrupa İstihdam Stratejisi ile 2000 Lizbon Zirvesi'nde kurumsal olarak ifade edilmeye başlanan Açık Eşgüdüm Metodu, AB istihdam siyasasının dönüm noktalarından biri olarak nitelendirilebilir.

Şöyle ki, istihdam ayrı bir başlık olarak Amsterdam Anlaşması'nı konsolide eden Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşmanın 145. ve 150. maddeleri arasında yer almaktadır. Aynı şekilde, 151. ve 161. maddeler arasında da sosyal siyasa işlenmektedir. Lizbon Zirvesi'nde ise sosyal paydaşların izleme ve uygulama gibi daha belirgin bir rol üstlenmelerine vurgu yapan AEM'in, yönetişim ağlarının AB sosyal siyasa alanındaki hareketliliği açısından ayrı bir önem ifade ettiği belirtilebilir.

Avrupa Konseyi (European Council, 2000) Lizbon toplantısına ait başkanlık tutanaklarında AEM'in uygulanışı şu şekilde vurgulanmaktadır:

> "*Çeşitli ortaklık modelleri ile Birlik, üye devletler, bölgesel ve yerel düzeylerin yanı sıra sosyal paydaşlar ile sivil toplumun aktif olarak iştirak edeceği şekilde ve yerindenlik ilkesi doğrultusunda tam bir adem-i merkezileşme yaklaşımı sergilenecektir. En iyi uygulamaların karşılaştırmalı değerlendirildiği (benchmarking) bir metod; sosyal paydaşlar, özel sektör ve devlet-dışı aktörler ile ağ faaliyetleri gerçekleştiren Avrupa Komisyonu tarafından planlanacaktır.*" (para. 38).

AEM, "yumuşak" ancak yapılandırılmış kurallar biçimi olarak bağlayıcı yasal düzenlemeler gerektirmemektedir. Başta ilgili hükümet temsilcileri olmak üzere sosyal, bölgesel, yerel paydaş ve aktörlerin katılımı ile iyi uygulamaların karşılıklı paylaşımı, siyasa kılavuzları ve araç kitlerinin hazırlanması ile kuralların adapte edilmesinden çok koordine edilmesini amaçlamaktadır. Metodun yaptırımsal olarak ele alınabilecek yönü "mahalle baskısı" (*peer pressure*) şeklinde nitelendirilebilir.

2005 yılında ise AEM'e AB Komisyonu tarafından yeni bir program eklenmiştir: "Karşılıklı Öğrenme Programı" (*Mutual Learning Programme*). İyi uygulamaların değişimi, deneyimlerin paylaşımı ve yaygınlaştırılmasına odaklanan söz konusu yeni program, yönetişim ağlarının daha fazla etkinlik kazanmasını da amaçlamıştır.

Bununla birlikte, 2007 yılında istihdam siyasasının temel finansal araçları ve destek mekanizmaları bir araya getirilerek İstihdam ve Sosyal Dayanışma Topluluk Programı-PROGRESS (*Community Programme for Employment and Social Solidarity*) hayata geçirilmiştir (European Parliament and Council, 2006, Decision [EC] 1672). İstihdam ve sosyal konularda uygulamaya dönük finansman kaynağını meydana getiren PROGRESS çerçeve programı, yönetişim ağlarının geliştirilmesi noktasında ayrıca önem taşımaktadır.

Zira programın altı temel hedefinden üçünde yönetişim ağları vurgu kazanmaktadır:

1. Ağ faaliyetlerinin, karşılıklı öğrenmenin ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasının teşvik edilmesi,

2. AB'nin istihdam, sosyal korunma ve içerme, çalışma koşulları, farklılıklar, ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek eşitliğine ilişkin siyasaları hakkında paydaşların ve kamuoyunun farkındalığının arttırılması,

3. Bu alanlarda faaliyet gösteren AB yönetişim ağlarının kapasitesinin geliştirilmesi (faaliyet giderlerinin karşılanması, yeni uzmanlık ve çalışma grupların kurulması, eğitim maliyetlerinin karşılanması vb.)

Dolayısıyla program tarafından finansal olarak desteklenen eylem türleri ise yönetişim ağlarının faaliyetleri ile örtüşmektedir: karşılıklı öğrenme, farkındalık arttırma, yaygınlaştırma.

AEM'in ana aktörleri üye devletler olmakla birlikte, özellikle benchmarking aşamasında devlet-dışı uzmanlık ağları ile sivil toplum paydaşlarına ait ağlar görece sürece dahil olabilmektedir (Lelie ve Vanhercke, 2013, ss. 23-25). Ayrıca, AB istihdam ve sosyal siyasasının önde gelen mali araçlarından biri olan PROGRESS'in temel yararlanıcıları arasında yerel yönetimler de bulunmaktadır. Kent ağları bu fonlardan yararlanarak; genç istihdamı, konut politikaları, sosyal içerme, yenilikçi sosyal hizmetler, eğitim, göç gibi AB sosyal gündeminin birçok alanında proje geliştirmektedir.

Kent ağlarının yerel istihdam piyasasının koşulları, yerelde mevcut eğitim ihtiyaçları ve yerel yatırımlar gibi sosyal siyasa parametrelerindeki gelişmeler konusunda bilgiye sahip olması, onları söz konusu siyasa alanlarında AEM'in bir parçası haline getirmektedir. Üstelik, AEM ve AB sosyal siyasası çerçevesinde ulusaltı düzeye, kentlere ve kent ağlarına daha fazla rol verilme amacı güdülmüştür. Ancak pratikte yerelin ve kent ağlarının AEM süreçlerine katılımı ulusal yönetimlerin direnci ile karşılaşabilmektedir (Barcevičius, Weishaupt ve Zeitlin, 2014).

Zeitlin yaptığı araştırmada; siyasa çıktıları açısından bir yakınsamadan söz etmek için yeterli sayıda örnek bulunmamasına rağmen, AEM uygulamalarının birçok ülkenin sosyal politikalarında reform yapması için yönlendirci ve harekete geçirici olduğunu tespit etmektedir (aktaran Blomqvist, 2016, s. 273).

Özellikle PROGRESS kapsamında kent ağları tarafından yürütülen projelerin ulusal ve ulusüstü düzeyin öncelikleri ile uyumu konusunda tereddütler ortaya çıkabilmekteyken, görece alt ölçekli projelerin parçalanmışlığa sebebiyet vermesi söz konusu olabilmektedir.

Ayrıca, yetki ve sorumluluk olarak hesapverebilir konumda olmayan ağ tipi aktörlerin sosyal siyasada etkinlik kazanmaları hesapverebilirlik sorununu da ortaya çıkarmaktadır (Papadopoulos, 2010, ss. 1030-1049).

3.2.1.5. Sürdürülebilirlik, Çevre Siyasası ve Kent Ağları

Çevre siyasasının, yerelliğin ve ulus/sınırötesi unsurların vurgu kazanmasına da bağlı olarak AB yönetişim sistemi içinde kentlerin hareketlilik gösterdikleri bir siyasa alanı olarak öne çıktığı ileri sürülmektedir (Andonova, Betsill ve Bulkeley, 2009).

Çevre siyasasının örneğin ekonomi, ortak dış siyasa gibi Topluluğun önemli sorumluluk, yetki ve görev alanları arasında zikredilmesi Avrupa Tek Senedi ile başlamıştır. Maastrich Anlaşması'nda çevre siyasası resmi bir siyasa alanı olarak prosedürleri ile düzenlenirken sürdürülebilir büyüme kavramını vurgulanmış ve Amsterdam Anlaşması'nda ise sürdürülebilir kalkınma diğer tüm siyasaları kesen bir ilke olmuştur.

Kentlerin ve onların dahil olduğu ağ tipi yapılanmalar açısından çevre siyasalarına intibak süreçlerinin daha elverişli hale gelmesini sağlayan üç önemli karakteristikten bahsedilebilir.

Bunlardan birincisi, ağ tipi yapılanmaların karakteristiği ile uyumlu olarak uzmanlık süreçlerinin ön planda olmasıdır. Kurucu anlaşmaların verdiği yetki kapsamında yasal düzenlemeleri yapmakla mükellef olan AB kurumları konunun gerektirdiği uzmanlık bağlamında; özel sektör, üniversiteler, yerel aktörler ve devlet aktörlerini içine alacak yapılanmalarla işbirliği yapmayı dikkate almıştır. Dolayısıyla siyasa alanının karakteristiğine bağlı olarak, AB'nin ağ tipi yapılanmalarla temasları artmış; özel, kamusal ve sosyal aktörlerin karar alma süreçlerinde etkin olmaları sağlanmıştır.

İkincisi, çevre ve iklime ilişkin siyasa alanlarının sınır/ulusötesi bir boyut sunmasıdır. Örneğin; iklim değişikliği, deniz kirliğinin önlenmesi vb. sınır aşan problemlere karşı oluşturulan siyasaların dizaynı, uygulaması ve izlenmesi noktasında kent ağlarının aktif olarak rol üstlendikleri görülmektedir.

Üçüncüsü ise, yerelin ve dolayısıyla kentlerin öncelikli gündemleri ile uyum içinde olmasıdır. Çevresel siyasalarda öğrenme süreçleri, en iyi uygulamaların paylaşılması vb. işlevlerin de kentsel ağlar tarafından geliştirildiği ileri sürülebilir. İklim İttifakı (*Climate Alliance*), Energie-Cités, Baltık Kentleri Birliği (*Union of Baltic Cities*) vb. oluşumlar bu amaçlarla bir araya gelmişlerdir (Kern ve Löffelsend, 2004; Kern ve Bulkeley, 2009; Kern, 2010).

Sălăgeanu'nun (2012, ss. 10-21) Alman eyaleti Saxony-Anhalt üzerine yapmış olduğu araştırma ilgi çekici bulgular sunmaktadır. Bu eyaletin toprakları ancak 1990'da Almanya'nın birleşmesi ile Avrupa Birliği toprakları arasına katılmıştır. Dolayısıyla, ekonomisinin, idari ve sosyal yapılanmasının yeniden organizasyonu ile yüz yüze kalmış bir eyalet olarak, Avrupa Birliği fonları temel motivasyonları arasında yer almaya başlamıştır.

Özellikle ekonomisinin kimya sanayiine bağlı olarak gelişmiş olması AB'nin su ve hava kirliliği, atık yönetimi gibi çevre siyasalarına yönelik bir ilginin oluşmasını tetiklemiştir. Buna bağlı olarak Saxony-Anhalt eyaleti, Avrupa Kimya Bölgeleri Ağı'nın (*European Chemical Regions Network*) kuruluşuna öncülük etmiştir. Bu ağ, bir süre sonra Avrupa kimya bölgelerinin temsilcisi konumuna erişmiştir. Bölgeler arasında geliştirilen projeler, Saxony-Anhalt'ın AB karar alma mekanizmalarında ve fonlara ulaşmasında ayrıca katkı sağlamıştır.

Sălăgeanu'nun (2012, ss. 10-21) tespitine göre, AB düzeyinde kazanılan hareketlilik ve geliştirilen ulusötesi ortaklıklara bağlı olarak, Saxony-Anhalt eyaletinin rekabetedebilirlik seviyesinde önemli mesafeler kat edilmiştir. Kimya sanayiinin gelişimi açısından gerek bölgesel-yerel yönetimin gerekse kimya endüstrisi

temsilcilerinin işbirliği yapma kararı başarılı sonuçlar vermiştir. Brüksel ofisi açılmış ve Avrupa Kimya Bölgeleri Ağı'nın kurulması sağlanmıştır.

Ağın gerek AB'nin REACH (AB kimyasallar siyasası) gibi yalnızca AB ülkelerini değil AB ile ticaret yapan tüm ülkeleri ilgilendiren bir mevzuatına yön verme görevi gerekse bu kapsamlı mevzuatın uygulanması anlamında tecrübe paylaşımı ve siyasa öğrenme süreçlerini işletmesi başarısını arttırmıştır.

Ağın siyasa alanındaki Avrupa Kimya Endüstrisi Konseyi, Avrupa Maden, Kimya ve Enerji Çalışanları Federasyonu, Avrupa Kimya İşverenleri Grubu ve yanı sıra ulusal kimya birlikleri gibi diğer paydaşlarla ilişkilerin geliştirilmesinde ayrıca bir rol üstlendiği görülmektedir.

Grup toplantıları, bölgelerarası etkinlikler, yıllık konferanslar şeklinde işleyen ağın gerçekleştirdiği organizasyonlarda AB Komisyonu aktif katılım gösterirken, siyasalara yön verici pozisyon belgeleri ve ortak deklarasyonlar hazırlanmaktadır. Bununla birlikte, Komisyon'un da her talep ettiğinde danışabileceği, istişari mekanizmaları işletebileceği bir yapı söz konusudur.

Bu bağlamda, REACH uygulamasında izleme görevi verilmiştir. Eğitim çalışmaları ile mevzuat uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanmakta, ayrıca farkındalık faaliyetleri ile kamuoyunun dikkati çekilmektedir. Bu durum, AB düzeyinde kimya siyasasının yerel boyutunu güçlendirirken, yerel aktörlerin de süreçlere katkısını arttırmaktadır.

Avrupa Kimya Bölgeleri Ağı, lojistik alanında geliştirdiği ChemLog, kümelenme alanında geliştirdiği ChemClust ve inovasyon ve teknoloji alanında geliştirdiği SusChem gibi projeler ile AB fonlarından üyelerinin yararlanmasına öncülük etmektedir.[4]

[4] Daha detaylı bilgi için: http://www.ecrn.net/abouttheecrn/welcomeandoverview.php

3.2.2. AB'nin Ortaklık Prensibinin Hareketlilik Etkisi, AB Fonları ve Kent Ağları

AB genelinde ve AB siyasaları üzerinde ulusaltı yönetimlerin üstlendiği rolün, özellikle uyum siyasası çerçevesinden dikkat çekici olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda siyasa süreçlerine katılımın, ulusaltı yönetimlerin hareketliliğine katkı sağladığı belirtilebilir. Dolayısıyla, ortaklık prensibinin uygulanışının söz konusu hareketlilik süreçleri için önemli veriler sunduğu dile getirilebilir.

Kamusal ve özel paydaşların AB siyasalarına etkin şekilde katılımı ve ortaklık prensibinin işlerlik kazanması için çok aktörlü yönetişim sisteminin kilit bir rol üstlendiği ifade edilebilir. Çok katmanlı yönetişim sistemi yaklaşımı ile dikey etkileşimler ve hareketlilik kavramları vurgu kazanırken; yönetişim ağları yaklaşımı ile yatay düzeydeki etkileşimler ve hareketlilik süreçleri analiz edilmektedir.

Ortaklık prensibi, 1988 Yapısal Fonlar Reformu'nun en önemli parçalarından birini teşkil etmiştir ve devam edegelen uyum siyasası reformları ile gerek ortaklığın kapsamı gerekse ortaklık çemberinin genişletilmesi mümkün olmuştur. Ortaklık kavramı ilk başlarda daha çok dikey ilişkiler bağlamında Komisyon, üye devlet ve ulusaltı yönetimler arasındaki işbirliği ve etkileşimleri izah etmek için kullanılmıştır.

2000-2006 programlama döneminde ise yatay ortaklık ve etkileşim anlayışı da gündeme alınarak, ortaklık kavramının anlamına gerek özel gerekse sosyal, devlet-dışı ve diğer sivil unsurlar gibi üçüncü taraflar dahil edilmiştir (European Council [EC] 1999, 8. madde).

Uyum siyasasının temel ilkelerinden biri olan ortaklık prensibi, ilgili mali araçlar çerçevesinde gerçekleştirilen projelerin planlama ve uygulama süreçlerinde ortak ve paydaşların daha güçlü roller üstlenmesini amaçlamaktadır. Avrupa yapısal fonları ve yatırım fonlarının finanse ettiği projelerin planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarında da ortaklık prensibi gerekli olan istişare, katılım ve iletişim için bir standart meydana getirebilmektedir.

Yönetişim ağları ve dolayısıyla kent ağları Avrupa kurumlarının ortaklık prensibi çerçevesinde hareketlilik kazanabilmektedir. Örneğin, AB projeleri kent ağlarının ortak tanımı çerçevesinde kabul edildiği yapılanmalar sunmaktadır. Diğer bir ifade ile kentsel düzey, ortaklık prensibinin işleyişi bağlamındaki göstergelerden biri olarak belirtilebilir.

AB fonlarının yerel yönetimler tarafından daha fazla kullanılmaya başlaması ve AB'nin özel bir siyasa olarak kentleri bu konuda teşvik etmesi, birbirini besleyen süreçler olarak görülebilir. Zira AB'nin yerelleşme siyasasının etkinlik kazanmaya başlaması ve üstelik bu alanda fonlar gibi görece kuvvetli mali araçlara sahip olunması ile, kentlerin yönetişim ağları vasıtasıyla siyasa oluşturma süreçlerine daha fazla dahil olmaya başladığı, temsiliyet kabiliyetlerinin arttığı, kapasitelerinin genişlediği ve görünürlüklerinin arttığı tartışılabilir. Birbirini besleyen söz konusu süreçler itibarıyla, zamanla kentlerin kullandığı mali kaynakların da arttığı gözlemlenebilmektedir.

Özellikle, ulusal fon kaynakları görece kısıtlı olan ülkelerin kentleri için yapısal fonlar önemli bir gelir kaynağı teşkil etmiştir. AB fonlarına erişmek, yerel ve bölgesel yönetimlerin oldukça dikkatini celbeden bir husus olmakla birlikte, bu fonları kullanmak için aralarında belli bir rekabet de yaşanmaktadır.

Kentlerin olağan mali kaynaklarından farklı olarak AB fonlarından daha fazla yararlanmaya başlaması kurumsal stratejilerinde ve buna bağlı olarak örgütsel yapılarında gerekli olan adaptasyonu beraberinde getirmiştir.

En başta, stratejik planlama süreçlerinde dış ilişkilerin ele alınması, AB vizyonu ve AB kurumları ile belli bir ilişkiler ağı geliştirilmesi odak noktalarından biri haline gelmiştir. Belediye meclisinde ilgili komisyonlar teşkil edilmiş, meclisin gündemleri arasında AB fonlarından yararlanma süreçleri yer bulmuştur.

Belediye genel sekretaryası da departmantal yapılanmasını revize ederek AB fonlarına odaklı çalışmaların yapılacağı AB ofisleri teşkil etmiştir. AB Komisyonu, kent ağları ve benzeri yapılanmalar ile işbirliği geliştirmek bu ofislerin temel görevlerinden biri olmuştur. Fonlara erişim noktasında, kentlere stratejik avantajlar sunacak her türlü ağ

gelişimi ve özellikle kentsel ağlar içinde yer alma, belediyelerin önem verdiği bir konu haline dönüşmüştür.

Dolayısıyla kentlerin AB ile ilişkilerinde ve buna bağlı olarak gösterdikleri hareketlilikte yalnızca AB müktesebatının ortaya koyduğu yükümlülüklerin veya Brüksel'de yapılan lobi faaliyetlerinin bir çerçeve sunmadığı belirtilebilir.

Bunun yanında kentlerin bir taraftan diğer paydaşlar ile işbirliği ve ortaklıklar geliştirerek, rekabetçi proje önerileri hazırlama kapasitelerini arttırdığı; diğer taraftan ise kurumsal stratejileri ve örgütsel yapılarını AB vizyonu çerçevesinde yeniden ele alma fırsatı buldukları ifade edilebilir. Bu durumun, onların yenilikçi bir çok sürece dahil olmalarını kolaylaştırdığı ileri sürülebilir.

Zerbinati'nin (2004) İngiltere ve İtalya'daki yerel yönetimler çerçevesinde yapmış olduğu araştırmanın en önemli sonuçlarından biri, AB fonlarından yararlanma düzeyi ile Avrupalılaşma düzeyi arasındaki güçlü korelasyondur.

Bu araştırmaya göre, yerel yönetimlerin ölçeklerinin, kapasitelerinin, bütçelerinin sınırlılığı gibi çeşitli faktörler Avrupalılaşmanın yerel yönetimler üzerindeki etkisini somutlaştıran dinamiklerden birinin AB fonları olmasını sağlayabilmektedir. Tablo 12'den görüleceği üzere AB'nin fonlama süreci, yerel yönetimlerin Avrupalılaşmasında "güdüleyeci" dinamiklerden biri olarak yansıtılmaktadır.

Tablo 12: AB'den Fon Temin Etme Süreci ve Yerel Yönetimlerin Yenilikçi Eylemleri

	Süreç	Yenilikçi Eylemler
I. Evre	AB fonlarının tanımlanması	AB fonlarını yeni bir finansman kaynağı olarak takip etme kararı
II. Evre	Fonlara ulaşmak için gerekli olan kaynakların araştırılması	Proje fikirleri, proje önerisi hazırlama kapasitesi, siyasi ve idari destek, ortaklık, uygun fonlar gibi ihtiyaçların tespiti
III. Evre	Örgütsel yeni girişimlerin geliştirilmesi	
	1. Proje fikirlerinin edinilmesi	Ağlar ve eğitim çalışmaları vasıtasıyla bilginin ve en iyi uygulama örneklerinin transferi
	2. Proje önerisi hazırlama kapasitesinin geliştirilmesi	Rekabetçi proje önerisi yazmayı öğrenmek, yetenekli profesyonelleri istihdam etmek, AB ofisi kurmak, danışmanlardan yararlanmak, oyunun kurallarını öğrenmek
	3. Siyasi desteğin edinilmesi	Diğer yönetimlerle işbirliği yapmak, Brüksel'de ofis açmak, lobi yapmak, Komisyon'un alt komite çalışmaları
	4. Ortaklıkların kurulması	Yerel ortaklarla işbirliği
	5. Uygun fonların tespiti	Bir AB stratejisi geliştirmek
IV. Evre	Sürecin Yönetimi	
	1. Proje başvurularının yapılması	Zamanlama
	2. Projenin yönetilmesi ve sürdürülmesi	Geçici ve kalıcı yapılanmanın oluşturulması

Kaynak: Zerbinati (2004, s. 1006).

3.2.3. Kentlerin AB Düzeyindeki Lobi Faaliyetleri, Çıkar Temsili ve Kent Ağları

Ulusaltı yönetimlerin hareketliliklerine ilişkin temel göstergelerinden biri olarak Brüksel'de açılan ofisler dile getirilebilir. 1980'lerin ortalarından sonra ve 1990'larla birlikte AB arenasında yaşanan gelişmelerin (bölgesel siyasanın bir hedef olarak ifade bulduğu Avrupa Tek Senedi, 1988 yapısal fonlar reformu vb. ve 1990'larda Maastrich Anlaşması ile yerindenlik ilkesi, Uyum Fonu'nun kurulması, Bölgeler Komitesi'nin kurulması, Bakanlar Konseyi'nde temsil, yönetişim ağlarının yoğunluk kazanması vb.) Brüksel'de açılan ofislerin sayısının artmasında etkili olduğu belirtilebilir.

Ofisi olan kent, kent ağı veya sivil toplum kuruluşunun bölgelere nazaran sayısı daha azdır. EUROCITIES gibi bazı kent ağları, temsiliyet bağlamında ortak bir çatı sunmaktadır. Özellikle mekân, insan kaynağı vb. maliyetlere ya da yaşanılan deneyimin ulusaltı yönetimleri tatmin etmemesine bağlı olarak kolektif temsilin ya da ortak ofis kullanımının tercih edildiği görülmektedir (Huysseune ve Jans, 2008, s. 3).

Bölgeleri, belediyeleri, devlet-dışı özel ve sosyal aktörleri Brüksel'de ofis açmaya iten çeşitli sebepler bulunmaktadır. Bunlardan birincisi olarak, lobi faaliyetlerini gerçekleştirebilmek gösterilebilir. Lobi faaliyetlerinin en temel amaçları arasında AB fonlarından daha fazla yararlanabilmenin ve AB karar alma süreçlerini etkileyebilmenin bulunduğu ifade edilebilir. AB fonlarından daha fazla yararlanabilme güdüsünün ağ faaliyetlerini tetiklediği değerlendirilebilir. Zira fonları kullanabilmenin şartı olan ortaklık ve işbirliği için diğer ülkelerin ulusaltı yönetimleri ile ilişkiler geliştirilmiştir. Ayrıca, fonların yönetimi de Komisyon ve diğer AB kurumları ile etkileşim halinde olmayı gerektirebilmektedir.

Bir baskı aracı olarak lobi faaliyetlerinin bir diğer amacı siyasa süreçlerine dâhil olabilmektir. Özellikle müktesebatın önemli uygulayıcıları olarak (CoR, 2003, [OJ/C128, 29.05.2003], s. 57) gerek bilgiye sahip olmak gerekse o siyasanın oluşturulması süreçlerinde yer almak ayrı bir önem arz etmektedir. Bölgeler Komitesi ile, Komisyon'la, Parlamento'yla veya diğer AB kurumları ile etkileşim halinde olmak, bilgiye doğrudan ulaşmak, çalışma grupları içinde yer almak, pozisyon belgelerinin

hazırlanmasında söz sahibi olmak bu lobicilik faaliyetlerin başlıcaları arasındadır. Her ne kadar yasama yetkileri olmayan ulusaltı yönetimler için çoğunlukla etkili bir yol olarak değerlendirilmeyen siyasa süreçlerine katılım faaliyetleri; o kentin, belediyenin marka değeri, vizyonu, kimliği ve prestiji gibi unsurların promosyonu açısından cazip olabilmektedir.

Huysseune ve Jans (2008, s. 5), Brüksel ofislerinin bir yönüyle ulusaltı yönetimleri ulusal yönetimler nezdinde güçlü kılmaya yaradığını ileri sürmektedir. Benzer şekilde Beyers ve Donas (2014, s. 3) da Brüksel ofislerinin "yarı-elçilik" vazifesi gördüğünü belirtmektedir. Onlara göre Bask, Katalonya, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda vb. bölge ve ülkelerin Brüksel ofisleri donanım ve insan kaynakları bakımından neredeyse diplomatik misyonu çağrıştırmaktadır. Bununla birlikte, Beyers ve Donas'ın (2014, s. 21) yaptığı araştırma, bölgesel/yerel temsiliyetin ve hareketliliğin üye ülkenin AB nezdindeki temsiliyetini tehlikeye atmadığı aksine tamamlayıcı bir işlev ortaya koyduğu sonucunu yansıtmaktadır.

Brüksel ofislerinin açılmasındaki ikinci önemli faktör, bilgiye erişim ve bilgiyi yayma ihtiyacıdır. AB müktesebatının önemli bir kısmı özellikle federalist ya da adem-i merkezileşmiş yapıdaki ülkelerin ulusaltı yönetimlerini fazlasıyla etkilemektedir (CoR, 2003, [OJ/C128, 29.05.2003], s. 57). Dolayısıyla, kendilerini pozitif ya da negatif yönde etkileyecek bir düzenleme hakkındaki bilgiyi kaynağından elde etmek bölgeler için vazgeçilmez olmuştur.

Bunun paralelinde Komisyon da Brüksel ofislerinden yararlanma yolunda geri durmamış, onların sunduğu bilgiye verdiği önemi arttırmıştır. Özellikle Komisyon'un eylem ve programlarında tabansal yaygınlığa erişmek amacıyla ağ oluşturma faaliyetlerini öncelemeye başlaması, bu ofislerin bir anlamda vatandaşa en yakın birimlerin temsiliyet çatısı gibi görülmesini kolaylaştırmıştır. Kent ağlarının lobi faaliyetleri yapması ve siyasa süreçlerine iştiraki;

1. Alınan kararların meşruiyetini güçlendirme,

2. Bilgiye en yakın kaynaktan erişim,

3. Müzakere ve tartışma süreçlerinin geniş aktör kümelerini kapsaması

gibi açılardan Komisyon tarafından teşvik edilmiştir.

Kent ağları ile ulusaltı yönetimlerin Brüksel ofisleri arasındaki etkileşimin oldukça yüksek olduğu ileri sürülmektedir. Kent ağları, Brüksel ofislerinden de önce oluşturulmuş yapılar olmakla birlikte, ağ ilişkilerinin sürdürülebilirliği ve daha iyi bir noktaya taşınması anlamında Brüksel ofislerinin kent ağlarının gelişimine ayrıca katkısı olduğu savlanmaktadır.

Bununla birlikte, kaynaklar açısından belli zenginliğe sahip ulusaltı yönetimlerin Brüksel temsiliyetinde ofis ve kent ağlarının her ikisini birden aktif bir şekilde kullandığı tespit edilmektedir. Bu durumun, kentsel ağların "yeni yetki sahası arayışı" (*venue shopping*) stratejisine elverişli olduğunu gösterdiği ileri sürülürken, kentler açısından da AB karar alıcılarının dikkati çekebilmek, siyasa süreçlerine giriş şanslarını arttırmak ve hareketlilik alanlarını genişletmek gibi avantajları beraberinde getirdiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, yine de Brüksel ofislerinin lobi faaliyetlerinin daha ağırlıklı olması noktasında kent ağlarından işlevsel bağlamda bir nebze ayrıştığı ifade edilmektedir (Donas ve Beyers, 2013).

Kent ağları ile Brüksel ofisleri etkileşiminin bir diğer yönü kolektif temsildir. Wielkopolska (Polonya), Aquitaine (Fransa), Emilia-Romagna (İtalya) ve Hessen (Almanya) örneğinde olduğu gibi ofislerin birleştirilmesi yoluyla daha yakın işbirliği ve ağ faaliyeti gerçekleştirme yönünde kolektif temsil yoluna da gidilebilmektedir (Huysseune ve Jans, 2008, s. 7).

Ayrıca, bölge yönetimleri anlamında oldukça etkin Brüksel varlığı görülen Almanya açısından kentlerin çok azının doğrudan Brüksel ofisi bulunmaktadır. Bununla birlikte, 1991'de ofisi faaliyete geçen Alman Belde ve Belediyeleri Birliği (*The German Association Towns and Municipalities*) ile Alman İller Birliği (The German County Association) ve Alman Kentler Birliği'nin (*The German Association of Cities*) de Brüksel ofisleri bulunmaktadır (Kettunen ve Kull, 2009).

Dolayısıyla, AB üyelerinin büyük bir çoğunluğunun belde, belediye, kent ve illerine ilişkin çatı örgütlerinin Brüksel'de ofisleri bulunduğu göz önüne alındığında kentlerin ağ faaliyetlerinin bu örgütler vasıtasıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Hatta kimi durumda ofisler KOBİ'ler, üniversiteler ve sosyal aktörlerin de ağ faaliyetlerini gerçekleştirebildiği merkezler gibi hareket edebilmektedir.

Sonuç itibarıyla; Brüksel ofisleri genel lobi faaliyetleri, bilgiye erişim ve bilgiyi yayma, AB fonlarının takip edilmesi, siyasa süreçlerine katılım gibi işlevleri yerine getirebilmek için kaçınılmaz olarak ağ faaliyetlerinin merkezi haline dönüşmektedir. Genel çerçeveden bakıldığında kentler, daha çok çatı örgütler ve kent ağları aracılığıyla Brüksel ofislerinden yararlanabilmektedir.

3.3. KENTLER ARASI ETKİLEŞİM AÇISINDAN AVRUPA KENT AĞLARININ ROLÜ

Kent ağlarının etkileşim rolü birbiri ile ilintili beş yaklaşım çerçevesinde tartışılabilir. Bunlardan birincisi; kent ağlarının diyalog yapılandırma, eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerinin gelişimine yönelik faaliyetleri olarak ele alınabilir.

Diyalog geliştirme, eşgüdüm sağlama, ortaklık ve işbirliği yapma kentler arası etkileşim açısından dikkat çekici süreçleri arasında yer alabilmektedir. Zira kent ağlarının örgütsel gündemlerini zenginleştirme potansiyeli sunan bu etkileşimler, paydaşların ağa yönelik angajmanını arttırabilmektedir.

Berardo ve Scholz'un (2010) "risk hipotezi"ne göre; risk algısının düşüklüğü paydaşlar arası etkileşimde bağlantıların daha kolay yapılmasını sağlamakta, bilginin aktarımı kolaylaşırken, yeni bilgiye erişim için kanallar açılabilmektedir. Bu bağlamda, ağın diyalog yapılandırma ve eşgüdüm sağlama yönündeki rolü risk algısının düşüklüğü nispetinde etkin olarak geliştirilebilecek bir yapı sunmaktadır.

Enroth'un (2011) Bevir'den aktardığına göre; eşgüdüm yönetişimin temel kavramlarından biri olarak, iki veya daha fazla siyasa aktörü ortak bir çıktıyı elde

etmeyi amaçlamışsa ve bunun için birlikte çalışmaya başlamışlarsa mümkün olmaktadır.

Kent ağlarının diyalog yapılandırma ve eşgüdüm rolü, bazen birbirleri ile rekabet eden pozisyonda olmalarına bağlı olarak kentlerin karşılıklı güven tesis etmelerini kolaylaştırabilmektedir. Ağ içinde toplanan verilerin ve karşılıklı istişarelerin ışığında belli bir stratejik hedefe yönelerek ortak fikir, eylem ve projelerin geliştirilmesi kentlerin karşılıklı menfaat elde etmesi amaçlanabilmektedir.

Dilayog yapılandırma ile başlayan süreç, ortak çıkar ve amaçlara ulaşılması için eşgüdüm halinde hareket edilmesini gerektirmekte ve ardından ortaklık ve işbirliğinin derinleştirilmesi süreçlerini besleyebilmektedir. Emir ve talimatlara bağlı olmayan yatay etkileşimler; müşterek amaçların ve karşılıklı bağımlılıkların vurgu kazanmasını elverişli hale getirebilmektedir. Bu durumda resmi emir ve talimatların sahip olduğu etki ve güçten bir miktar farklı olarak; tartışma, müzakere etme, karşılıklı olarak teşvik etme, ortak iyiyi arama gibi süreçler vurgu kazanabilmektedir.

Etkileşim rolü etrafındaki ikinci yaklaşım olarak, kapasite gelişimine yönelik ağ faaliyetleri gösterilebilir. Kapasite geliştirme faaliyetlerinde ağların kullanılmasının etkisi üzerine dikkat çekici bir vaka analizi çalışmasının Chandler ve Kennedy (2015) tarafından yapıldığı ifade edilebilir. Söz konusu analizin sonuçları itibarıyla ağın parçası olanların, kaynak ve bilgileri kapasite gelişimlerine daha etkili şekilde döndürebildikleri görülmektedir. Ağın yenilikleri harekete geçirme, iletişimi kuvvetlendirme, geçmiş hataların tekrarlanmasını azaltma, iyi fikirlerin daha hızlı yaygınlaşmasını sağlama gibi özellikler arz edebilmesi, söz konusu sonucun elde edilmesinde belirleyici olabilmektedir.

Kent ağlarının kapasite gelişimi rolü ise kentin beşeri, teknik ve kurumsal kaynaklarında sahip olduğu yeteneklerin arttırılmasına yönelik olarak vurgu kazanabilmektedir. Burada dikkat çekici hususlardan biri, kentsel siyasalar nezdindeki uygulamalar ve tercihleri yerine getirmek kadar, bunları ölçme ve değerlendirmeye tabi tutabilme yeteneğinin de iyileştirilebilmesidir. Öte yandan, kentlerin adem-i

merkezileşme süreçlerinde artan sorumluluklarını arzu edilen şekilde karşılamaları için yeteneklerinin geliştirilmesi vazgeçilmez olarak nitelendirilebilmektedir (Bontenbal, 2010, s. 265).

Kentsel sorunların özellikle çok boyutluluk arz etmesi, kentlerin sahip olduğu beşeri, teknik ve kurumsal yeteneklerin zayıflıkları ile ilgili tartışmaları gündeme taşıyabilmektedir. Bu halde teknik bilginin, uzmanlık ve deneyimlerin karşılıklı paylaşımı ve aktarımı, sahip oldukları sorunlar karşısında kentlerin yeni donanımlar kazanmasına imkân verebilmektedir.

Birçok kent ağının kapasite gelişimi programları ile özellikle kent yöneticileri ve karar alıcılarına yönelik sürekli teknik yardım, danışma, eğitim, seminer, çalıştay ve stratejik planlama gibi etkinlikleri söz konusu olmaktadır. Örneğin; URBACT programında kapasite gelişimi "etkin ve sürdürülebilir kentsel kalkınma için Avrupa kentlerinde çalışanların teknik bilgi ve becerilerini takviye edici faaliyetler" olarak tanımlanmaktadır. URBACT programının kapasite gelişimi faaliyetleri Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun Tematik 11. Hedef'i ile ilintilendirilmektedir (European Parliament and Council, 2013c, Regulation [EU] 1299, Art. 7). URBACT, kapasite geliştirme faaliyetlerinde ulusötesi eğitim programlarını "yaz üniversitesi" vb. adlar altında akademik bir nitelikte de sunmaktadır.

Kent ağlarının kapasite geliştirme çalışmalarının temel amaçları arasında kentler arasında bütüncüllük ve ortaklık sunan yapıların temin edilmesi gösterilebilir. Yapılan söz konusu etkinlikler, kentlerin ihtiyaç duyduğu belli konular üzerine olabildiği gibi süreklilik arz eden çalışmalar da yapılmaktadır. Kapasite gelişimi faaliyetleri; geliştirilen araç kitleri, rehberler vb. uygulamalar çerçevesinde yayın şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir.

Kent ağlarının kapasite gelişimi rolü bağlamında kentlerin konunun önemini kavrayabilmeleri için vizyoner bir yaklaşıma ihtiyaçları bulunduğu tartışılabilir. Zira kapasite gelişimi gelecekte ortaya çıkacak meydan okumalar karşısında ayrıca önem kazanabilmektedir.

Üçüncü yaklaşım olarak; bilgi, deneyim, yenilik ile en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması faaliyetlerinden söz edilebilir. Yerel ve bölgesel yönetimlerin AB düzeyinde artan etkileşimlerinin bir diğer yansıması olarak bilgi, deneyim ve en iyi uygulamaların kent ağları aracılığıyla paylaşılarak yaygınlaşması gösterilebilir. Kent ağlarının, etkileşimin özellikle yatay boyutunda görünürlük kazanan bir işlev üstlendikleri tartışılabilir.

Bilgi, deneyim ve en iyi uygulamaların paylaşılması ve yaygınlaştırılması dört farklı parametre çerçevesinde ele alınabilir. Bunlardan birincisi, kentler gibi aktörler açısından AB kamu yönetim alanının ortaya çıkardığı belirsizliği azaltmaktır. Özellikle AB düzeyinden gelen uyum baskısı karşısında uygun siyasa araçlarının seçimi açısından kent ağları dikkat çekici bir rol üstlenebilmektedir. Kentlerin, AB oyun sahası içinde yalnızca finansal destek arayışı içinde olmaları yeterli olmayabilecektir. Özellikle AB müktesebatının uygulanmasından doğan belirsizlikle baş edebilmek, daha fazla bilgiye erişmeyi gerekli kılmaktadır (Donas ve Beyers, 2013).

İkinci olarak, kentlerin ve devlet dışı aktörlerin AB siyasalarında etkinlik kazanmak için ihtiyaç duydukları bilgi ve uzmanlığa erişme isteği gösterilebilir. Teknik bilgi ve deneyime sahip olma, kentlerin siyasa oluşturma süreçlerinde etkinlik kazanmalarını kolaylaştırabilmektedir. Örneğin, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu kapsamında kurulan Kentsel Kalkınma Ağı (Urban Development Network-UND), teknik bilgi ve deneyim paylaşımında kentlerin kendi talep ve beklentilerine uygun olacak şekilde "müşteri güdümlü yaklaşım"ı öncelikleri arasında ele almaktadır.

Özellikle, belli bir konuya (sağlık, çevre, iklim, ulaşım, sosyal içerme vb.) odaklı kent ağları, kuruluş amaçlarının da gereği olarak, teknik bilgi ve deneyim paylaşımını gündemelerinin üst sıralarına almaktadır. Bununla birlikte, daha geniş ajandalara sahip EUROCITIES, CEMR, Eurotowns, METREX vb. kent ağları da yalnızca lobi ya da temsil faaliyetleri ile yetinmemekte, kentsel konulardaki teknik uzmanlıklar ile ilgili referans noktası olma yönünde hareket edebilmektedir. Bu ağlar vasıtasıyla kentlerin ve Bölgesel ve Kentsel Siyasa Genel Müdürlüğü başta olmak üzere birçok AB kurumunun

ilgili konularda teknik danışmanlığa ulaşması mümkün olmaktadır (Crescenzi ve De Filippis, 2016, s. 424).

Üçüncüsü; bilgiye, deneyime ve en iyi uygulamalara erişme noktasında işlem maliyetlerinin azaltılmasıdır. Örneğin Komisyon açısından bakıldığında, yerel yönetimleri ilgilendiren bir konuda tek tek kentlerin görüşlerinin alınması yerine onları temsil eden bir ağ ile ortak çalışma gerçekleştirmek işlem maliyetlerini azaltabilecektir. Benzer şekilde, kentler açısından da kentleri doğrudan ilgilendiren siyasa alanlarında gerçekleştirecekleri ortak izleme süreçleri insan kaynağı, para, zaman gibi kaynakların tasarruf edilmesini sağlayabilmektedir.

Ayrıca kent ağlarının esnek ve heterarşik yapısı; bilgi paylaşımına ve yaygınlaşmasına hiyerarşik sistemlere göre daha fazla hız kazandırabilmektedir. Bu durum reaksiyonun hızlı bir şekilde ortaya çıkarılmasında da mümkün olabilmektedir. Kısıtlayıcı ve vakit kaybettirici işlem, süreç ve mekanizmaların aşılması, esneklik ve hız gerektiren girişimler, ağlar vasıtasıyla bazı avantajlar ortaya çıkarabilecek şekilde icra edilebilmektedir.

Dördüncüsü; yapılacak faaliyetlerin, ortak eylem ve girişimlerin eşgüdüm içinde yürütülmesidir. Gerek kentsel gündemin gerektirdiği konularda gerekse stratejik eylem birliği yapılması gereken konularda, kentler karşılıklı bilgi alış verişi yapmaktadır. Kentlerin birlikte hareket edeceği konularda izlenecek stratejilere dair altyapının hazırlanması kent ağları üzerinden sağlanabilmektedir.

Kent ağlarının etkileşim rolü çerçevesinde dördüncü yaklaşım olarak ise, benchmarkingten söz etmek mümkündür. Kent ağlarının ortaya koyduğu benchmarking, benchlearning[5] vb. stratejilerin göstergeleri arasında, özellikle en iyi uygulamalara yönelik oluşturulan veri tabanları ile daha iyiye ulaşılabilmesi için sunulan rekabet ortamı yer alabilir.

[5] Çok kabaca kıyaslama süreçlerine öğrenme boyutunun da eklemlenmesi olarak ifade edilebilir.

Benchmarking, kentler açısından bilginin yaygınlaştırılması bağlamında belli bir zaman aralığı için karşılaştırmalı analizler elde edilmesine olanak sağlayabilmektedir. Demirkaya'nın (2008b, s. 162) belirttiği gibi, benchmarking'in bir politika transfer aracı olarak kullanılması Avrupa Birliği'nce tavsiye edilmekte ve bu yöndeki teşebbüsler desteklenmektedir. Açık Eşgüdüm Metodu'nda görüldüğü üzere, Komisyon sosyal siyasalarda karşılıklı öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla benchmarking uygulamasından yararlanmış ve ilerlemeleri değerlendirmeye, yaklaşımları karşılaştırmaya ve bunlardan sonuçlar çıkarmaya yönelik bir dizi standart belirlenmiştir.

Benchmarking, kentlerin sundukları hizmetler açısından hangi alanlarda iyileştirmeler ve geliştirmeler yapmaları gerektiğine yönelik bazı araçlar sunabilmektedir. Bununla birlikte kentlere göre değişen hedef ve çıktılar ile bunlara bağlı farklı pratikler, kent ağlarının bir bütün olarak siyasa oluşturma araçlarını ele almasını gerektirebilmektedir.

Hangi uygulamanın iyi örnek olarak kabul edilebileceği, hangi standartların ön planda yer alabileceği gibi soruların yanı sıra kentlerin yönetiliş biçimleri, çalışma ve iş yapma kültürleri, farklı yaklaşımların gelişmesini tetikleyebilmektedir. Bu bağlamda, kent ağları benchmarking uygulamalarının bir yönüyle arındırılması, ortak kabulün geçerlilik kazanacağı standartların belirlenmesi noktasında bir rol üstlenebilmektedir. Böylece, performans göstergeleri de ağ vasıtasıyla ortak belirlenmiş amaç ve hedefleri yansıtabilecektir.

Beşinci ve son yaklaşım olarak, kent ağlarının görünürlük ve markalaşma yönünde tetiklediği etkileşimlerden söz edilebilir. Zira kent ağlarının, kentlerin Avrupa düzeyindeki görünürlükleri ve markalaşma çalışmaları açısından önemli paydaşlardan biri haline geldiği ifade edilebilir.

Bu noktada, kentler açısından görünürlük ve markalaşma stratejileri çerçevesinde belirli faaliyetler ortaya koymak görece maliyetli olarak nitelendirilebilir. Hatta görünürlük kazanmak ve markalaşabilmek için faaliyetlerin sürdürülebilir olması gerekebilmektedir. Kent ağları söz konusu maliyetlerin azaltılması ve sürdürülebilirlik boyutlarında bir rol üstlenebilmektedir.

Günümüzde kentler; güçlü bir profil ve imaj oluşturabilmek, kendi kimliklerini ortaya koyarak görünürlüklerini arttırmak, nihayetinde ise bunları yerleşik algılardan biri haline dönüştürebilmek için önemli çaba sarfetmektedir. Gerek sosyo-ekonomik gerekse kültürel boyutu itibarıyla görünürlük ve markalaşma faaliyetleri, ilgili kentin ayrıcalıklı kimliğini ortaya çıkardığı alanlardan biri olarak gösterilebilmektedir.

Kentlerin görünürlük ve markalaşma faaliyetlerinin daha fazla mali kaynak ve yatırımı cezbetme, sosyo-ekonomik ve/veya kültürel cazibe merkezi haline dönüşme gibi hedefleri besleyebildiği ifade edilebilir. Bu doğrultuda, kent ağları kentlerin bu hedeflerine yönelik çalışmalarının ivme kazanması noktasında yardımcı olabilmektedir.

Kentsel gelişimin sağlanmasında bugün en önemli araçlardan biri olarak kabul gören görünürlük ve markalaşma kavramları, kent ağlarının da önemli gündemleri arasında yer bulmaktadır. Kent bilinirliğini sağlamak görece yeni bir gündem olarak ileri sürülebileceği gibi kent ağları aracılığıyla çözümler üretmek de yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Kent ağlarının yönetişim sistemi içinde sağladığı hareketlilik ve etkileşime bağlı olarak, kentlerin kendi gündemlerini vurgulama imkânı bulabildiği ileri sürülebilir. Günümüz rekabet şartları göze alındığında; kentlerin artan rakipleri içinden sıyrılmaları, bilinirliklerini arttırmaları ve yeni iletişim kanallarından yararlanabilmeleri markalaşma performanlarına doğrudan etki edebilmektedir.

Bu noktada temsil kriterleri arasına büyüklük, güç ve mali imkanlar gibi kavramları dahil etmemiş olan kent ağları, kentler için dikkat çekici bir platform olabilmektedir. Yapılan faaliyetler, kentler için birer görünürlük zemini haline de dönüşebilmektedir. Ayrıca görünürlük ve markalaşma açısından üçüncü taraflarca sağlanacak destek ve doğrulamalar (*third-party endorsement*) kimliğin yönetilmesinde katma değer sunabilmektedir. Sonuç olarak, bu zemini iyi değerlendirebilen ve markalaşma hedefi olan kentler açısından kent ağlarının birçok avantaj sağlayabileceği ifade edilebilir.

4. TÜRK BELEDİYELERİNİN EUROCITIES DENEYİMİ

4.1. YÖNETİŞİM, AĞ FAALİYETLERİ VE TÜRK YEREL YÖNETİMLERİ

1980'lerin başlarına kadar Türk kamu yönetiminin kapsamlı reform süreçleri ile karşı karşıya kaldığını ileri sürmek pek mümkün değildir. Dolayısıyla, daha çok Osmanlı'dan alınan yönetsel köklerin üzerine inşa edilmiş, Avrupa'daki Weberyen karakteristiği taşıyan merkeziyetçi ve hiyerarşik bir yapıdan söz etmek mümkündür. 1982 Anayasasının da yerinden yönetim ilkesi bağlamında ele alındığında üniter ve merkeziyetçi bir ağırlık taşımasından dolayı adem-i merkeziyetçi bir yaklaşımı yansıtmadığı ifade edilebilir.

Ne var ki neo-liberal söylem ve siyasaların dünyada yankılanmaya başladığı dönemin, Türk kamu yönetimindeki reform çabaları açısından önemli dönüm noktalarından birini teşkil ettiği tartışılabilir. 24 Ocak Kararları'nın, ardından Turgut Özal döneminin neo-liberal uygulamalarının reformist ivmelenmeyi tetikleyebildiği ve kamu yönetimi reformlarının gündemde sıklıkla kendine yer bulabildiği değerlendirilebilir.

KİT'lerin özelleştirilmesi, özerk, yarı özerk yapılar olarak düzenleyici kurulların, ajansların kurulması atılan somut adımları göstermektedir. Bunlar arasında tasarı olarak kalsa da 2004 yılına ait 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun en dikkat çekici adımlar biri olarak değerlendirilebilir. Zira bu Tasarı'nın ve Tasarı çalışmalarını yürüten Komite adına Ömer Dinçer ve Cevdet Yılmaz tarafından 2003 yılında kaleme alınan "Değişimin Yönetimi için Yönetimde Değişim" raporunun yeni kamu yönetimi yaklaşımına atıfta bulunmakla birlikte, bu yaklaşımın etkisi altında olduğu değerlendirilmektedir (Özkara ve Kurt, 2004).

Avrupa Birliği süreci de Türk kamu yönetimi ve yerel yönetimler açısından ayrı kilometre taşlarından biri olarak değerlendirilebilir. Avrupa Birliği sürecinin Türk kamu yönetimi ile ilişkisi açısından önem arz eden ilk çalışmalardan biri 1991 tarihli Kamu

Yönetimi Araştırması (KAYA) olarak gösterilebilir. Bu raporda, Avrupa Topluluklarına yönetsel uyum için durum analizi yapıldığı gibi, bir dizi öneriler sıralanmaktadır.

Bununla birlikte, 1998 yılında ilk ilerleme raporunun yazıldığı tarihten bu yana AB üyelik sürecinin meydana getirdiği uyum baskısı farklı bir boyuttan ele alınabilmektedir. Kurt ve Uğurlu'nun (2007) 1998-2007 Türkiye İlerleme Raporları üzerinden yaptıkları analizin bulgularına göre; en başta yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımlarının retoriği ile ilerleme raporları arasında bir uyum söz konusudur. Dolayısıyla, ilerleme raporlarının analiziyle Türkiye'de yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımlarının gelişiminde diğer aktörler gibi AB'nin de etkili olduğu ileri sürülmektedir.

Yeni kamu yönetimi, yönetişim ve AB sürecinin Türk yerel yönetimleri üzerindeki etkileri açısından tarihi ve siyasi bağlam da farklı bir boyut sunmaktadır. Tarihsel ve siyasi olarak merkezi idarenin yerele göre baskınlığından hatta katı bir idari vesayetten söz edilebilir (Bilgiç ve Gül, 2010).

58., 59. ve kısmen 60. Hükümet dönemlerinin yerel yönetim reformları açısından ciddi bir canlılık (Arıkboğa, 2007) taşıdığı tartışılabilmektedir: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5779 sayılı İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun bunların başlıcalarıdır. Ayrıca, yeni kamu yönetimi esasları kapsamında stratejik planlama, program bazlı çok yıllı bütçeleme, kamu hizmetlerine yönelik performans göstergelerinin devreye alınması, iç denetim, karar alma süreçlerine vatandaş katılımının sağlanması gibi reformlar da dikkat çekici gelişmeler olarak değerlendirilmektedir (Turc ve diğerleri, 2016, s. 126).

AB uyum sürecinin de bir parametre olarak yer aldığı bu dönemde çıkarılan yerel yönetim mevzuatı kapsamında, yönetişim yaklaşımının temel unsurlarından biri olan katılımın vurgu kazandığı görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun katılım esasına dayandırdığı mekanizmanlar şu şekilde maddelendirilebilir:

1. Belediye sınırları içindeki muhtarlıklarda, muhtarın, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemesi (madde 9),

2. Hemşehri hukuku kapsamında hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma haklarının tanıması; belediyenin, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yaparken üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak şekilde önlemler alması (madde 13),

3. İldeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilmeleri ve görüş bildirebilmeleri (madde 24),

4. Stratejik plânın, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanması (madde 41),

5. Kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin kurulması (madde 76),

6. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım kapsamında Belediye'nin; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlaması, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulaması (madde 77).

Bu maddeler arasında Yerel Gündem 21 kapsamında gündeme gelen (Oktay, 2016, s. 103) kent konseylerinin bir "danışma mekanizması", "yerel yönetişim modeli", "katılım, işbirliği, ortaklık platformu" ve "demokratik" olması şeklinde karakteristiği bulunmaktadır.

Her ne kadar Belediyе Kanunu'nda ifade edilmese de 2006 yılında çıkarılan Kent Konseyleri Yönetmeliği'nde kent konseylerinin "yönetişim"i hayata geçirmeye çalıştığını, onun bir "yönetişim mekanizması" olduğunu, meclisler ve çalışma gruplarının "yönetişim anlayışına dayalı" olduğunu, "çok ortaklı ve çok aktörlü yönetişim anlayışının benimsenmesini sağlama"nın kent konseylerinin ilk görevleri arasında geldiğini görmekteyiz. Bununla birlikte, aynı Yönetmelik yönetişimi "*saydamlık, hesap verebilirlilik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışı*" olarak tanımlamaktadır (madde 4/d).

Yerel yönetimler arasında ortaklık ve işbirliği geliştirme bağlamında gözden kaçırılmaması gereken yaklaşımlardan bir diğeri mahalli idare birlikleridir. 1990'larda yüzlerce mahalli idare birliğinin teşkil edildiği görülmektedir. Çiçek ve Bozlağan'ın (2008, s. 194) sıraladığı üzere mahalli idare birliklerinin kuruluş amaçları arasında lobi gücü meydana getirme, bilgi ve deneyim paylaşımı, uluslararası fon kaynaklarından yararlanılması gibi amaçlar bulunmakla birlikte, bu birlikler açısından genel pratiğin ölçek ekonomisine dayalı hizmet sunumunun ön plana alınması şeklinde cereyan ettiği belirtilebilir.

Yerel yönetimlerin dış ilişkiler vasıtasıyla yönetişim ağlarına dahil olmaları, uluslararası arenada aktif birer oyuncu olarak ilişki geliştirmeleri ise yine yakın dönemin önemli fenomenleri arasında yer almaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 10. maddesi "Yerel Makamların Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı" başlığını taşımaktadır. Türkiye bu maddenin birinci fıkrasını onaylarken, ikinci ve üçüncü fıkralara çekince koymasına rağmen, 5393'e göre uluslararası kuruluşlara üye olma konusunda yerel yönetimler için gerekli izinler dışında önemli bir engel bulunmamaktadır.

Yerel yönetimlerin uluslararası ağ tipi yapılanmalar ile işbirlikleri geliştirebilmelerine yönelik yasal düzenlemelerden biri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 74. maddesidir:

> *"Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir. Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi* ve *önceden İçişleri Bakanlığının izninin alınması zorunludur."*

Bu konuda belediye meclisinin görev ve yetkilerine ilişkin 5393'te yer alan 18/p maddesi ise şu şekildedir:

> *"Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.*

Bununla birlikte, 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun da kentlerin yurtdışı ilişkilerinde belirleyici olan düzenlemelerden biri olarak değerlendirilebilir. Buna göre, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinde resmi temaslar bağlamında Dışişleri Bakanlığı'na bilgi vermesi gerekli görülmektedir.

Ayrıca, 1980'de Madrid'de imzaya açılan "Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi" 2001 yılında Türkiye'de de yürürlük kazanmıştır. Bu Sözleşme, 1995, 1998 ve 2009'da üç Ek Protokolle güncellenmiştir. Sözleşme'nin; yerel yönetimlerin özellikle planlama, ekonomik konular, çevre projeleri gibi sınır ötesi işbirlikleri yapabilmeleri noktasında çeşitli imkanlar sunduğu tartışılabilir.

Türk yerel idarelerinin ağ faaliyetlerine dahil olma sürecinde AB ile geliştirilen ilişkilerin ayrıca bir boyut kattığı değerlendirilebilir. Ekim 2005 müzakere sürecinin, kentlerin de AB ilişkilerini geliştirmesi yönünde bir kaldıraç etkisi meydana getirdiği ya da başka bir ifade ile önemli bir motivasyon kaynağı olduğu irdelenebilir.

- Avrupa Birliği'nin yerel yönetimlere yönelik siyasalarının Türk yerel yönetimleri üzerinde oluşturabileceği etkiler ve mevzuat uyumu,
- lobi yapılabilecek alanların ortaya çıkması,
- mali desteklerden daha fazla yararlanabilme imkanı ve finanse edilebilecek projeler için ortaklık arayışları,
- AB düzeyinde görünürlük kazanma fırsatı,
- kapasite gelişimi, eşleştirme, tecrübe, bilgi, deneyim, teknik uzmanlık paylaşımı

gibi birçok faktörün Türk belediyelerinin kendi bünyelerinde AB ofisleri ihdas etmesinde olduğu gibi Avrupa kent ağlarına dahil olma sürecine de hız kazandırdığı tartışılabilir.

Bununla birlikte Çelenk'in (2009) yapmış olduğu ve teorik çerçeve olarak sosyolojik kurumsalcılık ve Avrupalılaşma yaklaşımlarının kullanıldığı araştırmanın sonuçlarına göre, 2000'li yıllarda gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, idari yapıda kurumsal bir değişimin gerçekleşmediğini işaret etmektedir. Yerel düzeyin karar alma süreçlerine daha fazla katılım göstermesi, daha fazla mali kaynağa sahip olması ve AB düzeyi ile daha doğrudan temas kurabilmesi gibi Avrupalılaşmadan beklenen etkiler; güçlü devlet geleneği, sivil toplum kültürünün zayıflığı, merkezin gücü elinden bırakmak istememesi, devletin bütünlüğüne ilişkin endişeler, merkez aktörleri arasındaki bölünme gibi faktörlere bağlı olarak kurumsal bir değişime dönüşememiştir. Buna rağmen sosyal içerme, sağlık, iklim, çevre, ulaşım, bilişim vb. tematik olanların yanı sıra genel bir örgütlenmeye sahip Avrupa kent ağları ele alındığında Türk yerel yönetimlerinin ağ faaliyetlerine yönelik girişimleri ve devam eden ortaklık ve işbirlikleri bulunmaktadır.

4.2. BİR AVRUPA KENT AĞI OLARAK: EUROCITIES

4.2.1. Kuruluşu ve Gelişimi

EUROCITIES'in kuruluşu 1986 yılında Rotterdam'da ekonomik canlanmada kentlerin rolününün tartışıldığı bir konferansa dayanmaktadır. Bu konferansa on bir kent yetkilisinin yanı sıra belli sayıda akademisyen ve sanayici de iştirak etmiştir. Bu konferanstan üç yıl sonra 1989'da Barselona'da ikinci bir konferans düzenlenmiş ve çekirdek grup olarak isimlendirilen Barselona, Birmingham, Frankfurt, Lyon, Milano ve Rotterdam şehirleri ağın ortaya çıkarılmasında öncü olmuşlardır (EUROCITIES, 2011).

Bu grubun dikkat çekici karakteristiklerinden birinin kuruluş aşamasında "ikinci büyükler" olarak nitelendirilebilecek kentleri ihtiva etmesi olarak ifade edilebilir. Madrid'e kıyasla Barselona, Londra'ya kıyasla Birmingham, Berlin ve Hamburg'a kıyasla Frankfurt, Paris'e kıyasla Lyon, Roma'ya kıyasla Milano ve Amsterdam'a kıyasla Rotterdam gibi şehirler bu ağı meydana getirmiştir. Bu şehirlerin Avrupa kurumları ile ilişkilerinin geliştirilmesi ve çıkarlarını daha iyi yansıtabilmeleri temel motivasyonlardan biri olarak gösterilebilir.

1990 Lyon konferansında ekonomik ve sosyal konularda kentsel gündemin nabzının tutulacağı özel amaçlı çalışma grupları oluşturulduğu görülmektedir. 1991 yılında ise ödenti miktarlarının belirlenmesi, yönetim kurulunun ihdası, Brüksel'de bir sekretarya kurulması gibi bir dizi kararın uygulamaya alındığı müşahede edilmektedir.

Brüksel Ofisi 1992'de açılırken, 1996 itibarıyla ağın üye sayısı yetmişin üzerine çıkmıştır. Bu dönemde bir tarafta Avrupa Birliği'nin ekonomik ve siyasi ağırlığının belirginlik kazandığı diğer tarafta ise kentlerin hareketliliğinin, birbirleri ve AB ile olan etkileşimlerinin yaygınlık kazanmaya başladığı ifade edilebilir. 2008 yılına gelindiğinde ise EUROCITIES'in örgütsel olarak otuz çalışan, altı forum ve kırktan fazla çalışma grubu ile dikkat çekici bir kapasiteye ulaştığı dile getirilebilir.

Otuzuncu yılında altı çalışma alanı (kültür, ekonomi, çevre, bilgi toplumu, hareketlilik, sosyal işler) ve kırk çalışma grubu çerçevesinde iki bin beş yüz kent uzmanı ve siyasetçi

EUROCITIES'in çalışmalara iştirak etmektedir. Avrupa nüfusunun yaklaşık dörtte birini temsil edecek şekilde 35 ülkeden 130'dan fazla kent ağa dâhildir (EUROCITIES, 2015).

4.2.2. Örgütsel Yapısı

4.2.2.1. Genel Kurul

Yıllık Genel Kurul, ağın en önemli kararlarının alındığı organdır. EUROCITIES Yıllık Konferansı sırasında Genel Kurul toplantısı da gerçekleştirilmektedir. Her kent, bir temsilcisi ile genel kurulda temsil edilmektedir.

4.2.2.2. Yönetim Kurulu

Ağın yönetim kurulu on iki kişiden oluşmaktadır. Üyeler üç yıl için seçilmektedir. Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda EUROCITIES'in Başkanı unvanını taşımaktadır. Başkan en fazla iki defa, bir yıl için seçilebilmektedir. Kurul, yılda en az üç kere toplanmaktadır. Yıllık düzenlenen Genel Kurul tarafından kabul edilen yıllık çalışma programı, iç kural ve düzenlemeler ile bütçe, yönetim kurulu tarafından icra edilmektedir. Yönetim kurulunda bir ülkeden en fazla iki kent temsil edilebilmektedir (EUROCITIES, 2005a).

4.2.2.3. Brüksel Ofisi

Ağın genel merkezi Brüksel ofisidir. Ofisin idare ve sevki genel sekreter tarafından sağlanmaktır. Ofis; kentsel siyasalar, projeler, insan kaynakları, finans, idari işler ve iletişim gibi departmanlara ayrılmıştır. 2016 yılı itibarıyla personel sayısı, 33'ü daimi ve 12'si proje çalışanı olmak üzere 45'tir. 5 milyon avroya yaklaşan bir bütçe ile çalışmalarını yürüten EUROCITIES'in, bu bütçenin yarısından fazlasını yürüttüğü projelere ait hibelerden karşıladığı görülmektedir.

Brüksel ofisi, lobi faaliyetlerinin de merkezi olarak ifade edilebilir. Avrupa kurumları ile temaslar, üye kentlerin Brüksel'de yürütücekleri lobi faaliyetlerine destek

sağlanması, basın ve medya ilişkilerinin yanı sıra görünürlük faaliyetleri gibi işlerin de Brüksel ofisi üzerinden icra edildiği görülmektedir.

4.2.2.4. Tematik Forumlar ve Çalışma Grupları

EUROCITIES, altı tematik forum ve 40 çalışma grubu aracılığıyla günlük çalışmalarını yürütmektedir. Üyelerin, forum ve çalışma grupları aracılığıyla da ağ faaliyetlerine dahil olduğu görülmektedir.

Forumların genel amacının, belli siyasa alanlarındaki gelişmeleri izleme, takip etme ve eylemlerin eşgüdümünü sağlama şeklinde olduğu belirtilebilir. Forumların altında, çalışma grupları teşkil edilmektedir. Özellikle EUROCITIES pozisyon belgelerinin hazırlanma sorumluluğu çalışma gruplarındadır. Her forum, kendi başkan ve başkan yardımcılarını belirleyerek yılda iki ya da üç kez toplanmaktadır. Bununla birlikte, yönetim kurulu da kendi içinde yönetişim, komşuluk siyasası ve kamusal hizmetler gibi ortak kesişen temalar için çalışma grupları ihdas edebilmektedir.

Tematik forumlardan birincisi, kültür forumudur. Demografik değişimlere ve yeni beklentilere cevap verebilecek yeni kültürel hizmetlerin geliştirilmesi, sektörlerarası proje ve ortaklıklar, yerel kültür idarecilerinin gelişimine katkı sağlanması gibi temalar kültür forumu çerçevesinde ele alınabilmektedir.

Çevre forumunun, AB enerji siyasası ile uyumlu olacak şekilde sürdürülebilir ve ekonomik enerjiye erişime yönelik çalışmalar gerçekleştirdiği belirtilebilir. Ayrıca, bu hedefe yönelik en iyi uygulamaların kentler arasında paylaşılması da amaçlanmaktadır. Bunun yanında döngüsel ekonominin günümüzde vurgu kazanan gündemlerden biri olduğu görülmektedir. Atık yönetimi, geri kazanım ve yeniden kullanım alanındaki iyileştirmeler, kentleri etkileyen meydan okumalar arasında gösterilebilir. Sağlıklı ve yeşil kentler, hava kalitesi, gürültü kirliliğinin önlenmesi, doğa dostu kentsel çözümler üretilmesi, iklim değişikliğinin negatif etkilerinin azaltılması, biyoçeşitliliğinin korunması, çevre forumunun çalışma yaptığı alt başlıklar arasında yer bulabilmektedir.

Ekonomik kalkınma forumu ise; kentlerin işsizlik sorunun azaltılmasında üstlendikleri role destek verme amacındadır. Forum kapsamında, yeni iş alanlarının açılması için yerel ortaklıkların geliştirilmesine ve kentlerin yatırım cazibesinin arttırılmasının yanı sıra bu alandaki AB fonlarının kentlere kazandırılmasına yönelik çalışmalar söz konusu olabilmektedir.

Bilgi toplumu forumu çerçevesinde, akıllı kent stratejileri ve uygulamaları, kentsel paydaşlarla yönetişim, kentsel dijital platformların gelişmesi gibi gündemler ele alınabilirken; kentler için temel konu başlıklarından biri olan ulaşım, sürdürülebilir hareketlilik, ulaşımda karbon ayak izinin azaltılması gibi konular ise hareketlilik forumu tarafından işlenebilmektedir. Sosyal uyum, içermeci siyasalar, mülteci yerleşimleri, barınma sorunu ve yoksullukla mücadele ise sosyal forumun ana gündemlerini teşkil etmektedir (EUROCITIES, 2016a).

Tematik forumlar ve çalışma gruplarının rolünü Lille eski belediye başkanı Thierry Baert şu üç planda özetlemektedir (EUROCITIES, 2011, ss. 12-13):

1. Özel bir ağ oluşturma ve etkileşim içinde olma
2. Ulusal yönetimler ve diğer idareler nezdinde vakit kaybetmeden, Avrupa Komisyonu'na doğrudan ulaşabilecek kanallara erişme
3. Bakış açısını, zihniyeti ve vizyonu değiştirme, dar kalıplar ve rutinlerden sıyrılarak diğer kentlerin yaptığı ilerlemeler bağlamında gayriresmi bir benchmarking yapma

Bu anlamda, EUROCITIES'in tematik forumları ve çalışma gruplarının genel sekretaryanın icrai desteği ile kentlerin hareketlilik kazanması ve etkilişimin arttırılması bağlamında bir işlev amaçladığı belirtilebilir.

Tablo 13'te EUROCITIES'in tematik forum ve çalışma grupları detaylı olarak incelenmektedir. Forum ve çalışma gruplarının başkanlığını yürüten üye kentler ise yanlarında ayrıca belirtilmektedir.

Tablo 13: EUROCITIES Forum ve Çalışma Grup Başkanlıkları (2016)

<table>
<tr><td colspan="6">Çapraz Çalışma Grupları</td></tr>
<tr><td colspan="3">1) ENP ve Genişleme – Viyana

2) Gıda – Milan

3) Kamu Hizmetleri – Nantes

4) Kreatif Vatandaşlık – Atina ve Nantes</td><td colspan="3">5) Uyum Siyasası – Leipzig

6) AB Kentsel Gündemi – Viyana

7) Entegre Kentsel Kalkınma – Nacka

8) Metropolitan Alanlar – Brüksel Başkent Bölgesi</td></tr>
<tr><td colspan="6">Forumlar ve Alt Çalışma Grupları</td></tr>
<tr><td>Kültür Forumu-Birmingham</td><td>Ekonomik Kalkınma Forumu-Viyana</td><td>Çevre Forumu-Amsterdam</td><td>Bilgi Toplumu Forumu-Eindhoven</td><td>Hareketlilik Forumu-Sofya</td><td>Sosyal İşler Forumu-Barselona</td></tr>
<tr><td>Kreatif Endüstriler-Ghent

Kültürel Erişim ve Hak Sahipliği-Leipzig

Kültür ve Gençlik-Düsseldorf ve Dresden

Kamu Sanatı-Torino

Bir Kaynak Olarak Kültür-Oulu</td><td>Kentsel Cazibe ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler-Genoa

Girişimcilik ve KOBİ’ler-Gothenburg ve Lizbon

Yenilikçilik-Helsinki</td><td>Hava Kalitesi, İklim Değişikliği ve Enerji Verimliliği-Utrecht ve Londra

Yeşil Alanlar ve Biyo-çeşitlilik-Stockholm ve Utrecht

Gürültü-Rotterdam

Atık-Oslo ve Münih

Su-Mannheim ve Malmö</td><td>Teknolojilere Erişim-Torino

Veri-Ghent

Standartlar ve birlikte işlerlik-Bordeaux</td><td>Herkes için engelsiz kent-Berlin

Yeni bir Hareketlilik Kültürü Geliştirme-Londra

Yol Güvenliği-Varşova

Akıllı kent lojistiği ve filo yönetimi-Stockholm ve Kopenhag

TransAvrupa Ulaşım Ağları-Netwerkstad Twente

Ulaşım ve Enerji Verimliliği-Kopenhag</td><td>Kentsel Yaşlanma-Oslo

Eğitim-Gothenburg

İstihdam-Malmö ve Nantes

Evsizlik-Oslo

Barınma-Viyana

Göç ve Entegrasyon-Helsinki

Roman İçerme Görev Gücü-Ghent

Akıllı Sosyal İçerme-Nantes</td></tr>
</table>

Kaynak: EUROCITIES (2016b)

4.2.3. Üyelik

EUROCITIES'in aktüel olarak 35 ülkeden 130 civarında üyesi bulunmaktadır. Dört farklı üyelik kategorisi bulunmakta olup, bunlar sırasıyla tam üyelik, ortak üyelik, iştirakçi ortaklık ve iştirakçi iş ortaklığı olarak ifade edilebilir.

4.2.3.1. Tam Üyeler ve Ortak Üyeler

Avrupa Birliği'ne ve Avrupa Ekonomik Alanı'na dahil olan ülkelerde bulunan kentlerin hepsi tam üye olabilmektedir. Tam üyelik için lokasyon şartının yanı sıra nüfus şartı da bulunmaktadır. En az 250 bin kişilik nüfusa sahip, uluslararası planda da önemli bir bölgesel merkez niteliği taşıyan kent ya da metropoliten alanlar tam üye kategorisine üyelik için başvurabilmektedir. Tam üyeler, EUROCITIES'in forum ve çalışma gruplarının her birine katılma hakkına sahiptirler. Ayrıca, yönetim kurulu üyeliğine yalnızca Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin kentleri olan tam üyeler seçilebilmektedir.

Avrupa Birliği'ne ve Avrupa Ekonomik Alanı'na dahil olmayan ülkelerde bulunan kentler ise ortak üye sıfatıyla EUROCITIES'e üye olabilmektedir. Tam üyelikte olduğu gibi ortak üyelik statüsünde de en az 250 bin kişilik nüfus kriteri ile uluslararası planda önemli bir bölgesel merkez niteliği taşıma kriterleri geçerlidir. Aynı şekilde ortak üyeler de EUROCITIES'in forum ve çalışma gruplarının her birine katılma hakkına sahiptir (EUROCITIES, 2005a). Tam ve ortak üyelik statüsü metropoliten alanlara da açıktır. Bu durumda ilgili bölgenin idari merkezi 200 bin ve kapsadığı alanın da 400 binin üzerinde nüfusu olması gerekmektedir (EUROCITIES, 2005b).

4.2.3.2. İştirakçi Ortaklar ve İştirakçi İş Ortakları

Tam ya da ortak üye olma kriterlerini karşılayamayan yerel idareler ile örgütler ise iştirakçi ortak üye olarak EUROCITIES'e dahil olabilmektedir. İştirakçi ortaklar, EUROCITIES'in sadece belli forum ve çalışma gruplarına katılma hakkına sahiptir.

İştirakçi iş ortakları ise şirketler ve işletmeler arasından EUROCITIES'in faaliyetlerine katılmak isteyenlerden oluşmaktadır. Onlar da iştirakçi ortaklar gibi EUROCITIES'in sadece belli forum ve çalışma gruplarına katılma hakkına sahiptir.

4.2.4. Stratejik Öncelikleri

EUROCITIES öncelikleri, AB ve kentlerin gündemi ile uyumluluğun sağlanması bağlamında döneme göre güncellenebilmektedir. Bununla birlikte, 2014-2020 EUROCITIES Stratejik Çerçevesi öncelikler hakkında temel dokümanlardan biri olarak gösterilebilir. Aktüel olarak kültür, ekonomi, çevre, bilgi toplumu, hareketlilik ve sosyal işler forumları ile işbirliğini geliştirmeye dönük yapılan çalışmalar göz önüne alınabilir (EUROCITIES, 2016c).

Bilindiği üzere AB 2020 Stratejisi'ne uyumlu olarak, sürdürülebilir büyümenin ve genç işsizliği ile mücadelenin temel aktörlerinden biri kentler olarak görülmektedir. İşsizliğinin doğurduğu negatif sonuçlardan en çok etkilenen yapılardan birinin kentler olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte yerel bilgiye sahip olunması, kentlerin ilgili sorunlara çözüm üretilmesinde bir adım önde olmalarına katkı sağlayabilmektedir. Ancak kaynak ve desteklerin görece azlığı ise işsizlikle mücadele ve sürdürülebilirlik konularında kentlerin etkili bir rol üstlenmesine mani olabilmektedir.

Bu nedenle EUROCITIES, gerek AB gerekse küresel aktörler ile temas halinde öncelikleri arasına sosyal konuları da dahil edebilmektedir. Bu bağlamda kentlerin gençlere yönelik yeni iş sahalarında (örn: yeşil ekonomi vb.) mesleki eğitimler düzenlediği ve iyi sonuçlar alınan uygulamaların ise EUROCITIES aracılığıyla yaygınlaştırılmasının hedeflendiği görülmektedir.

Öte yandan, EUROCITIES'in mülteci sorunu gibi gündemlerin de eklenmesi ile sosyal içerme konularında aktif olarak kentlerin hareketlilik kazanmalarına aracılık etmeyi hedeflediği belirtilebilir. Mültecilerin büyük kentleri tercih etmelerine bağlı olarak, EUROCITIES gibi ağlar kentlere kabul, barınma, eğitim, iş piyasası gibi alanlarda liderlik etmeyi amaçlayabilmektedir. Anketlerle mülteci entegrasyonuna yönelik en iyi tecrübeler elde edilebilmekte, yıllık konferans gündemleri içinde tartışmaya açılan görüşler, Brüksel'de ve Strasbourg'da siyasi ve teknik görüşmelerde sunulabilmektedir (EUROCITIES, 2016a).

Erişilebilirlik, kentsel gündemin merkezinde yer alan bir diğer önceliklerden biridir. EUROCITIES, erişilebilirlik ve hareketlilik konusunda da toplantı ve çalıştaylar düzenlemek suretiyle yerel, bölgesel, ulusal, sivil toplum, akademi ve AB kurumlarından aktörleri bir araya getirebilmektedir.

Bununla birlikte kültür, çevre ve iklim değişikliği vaka çalışmaları, çalışma ziyaretleri, özel koçluk ve danışmanlık gibi birçok aktivite ile desteklenen konular olarak, öncelikler arasında gösterilebilir.

Akıllı kentler ve yenilikçiliğin, Avrupa Yapısal Fonlar ve Yatırım Fonları'nın (ESIF) öncelikleri arasında yer almasına bağlı olarak, EUROCITIES'in de AB destekli projeler geliştirdiği bir alan olduğu belirtilebilir.

Son olarak, yakın işbirliği önceliğinin EUROCITIES'in stratejik önceliklerinin birçoğu ile kesiştiği görülmektedir. AB kurumları, Avrupa Birliği Konsey Başkanlığı altında çalışan Kentsel Kalkınma Grubu gibi istişari organlar, Avrupa Parlamentosu'nun Kentsel Karma Grubu ile diğer bölgesel ve yerel idarilerin meydana getirdiği ağlar gibi birçok yapı çerçevesinde yakın işbirliği çalışmaları yapılabilmektedir.

Siyasa oluşturma ve uygulama süreçlerine kentlerin daha fazla angaje olabilmesi, özellikle ulusal yönetimlerin teritoryal işbirliği süreçlerinde kentleri bir paydaş olarak konumlandırması, AEM başta olmak üzere yönetişimin güçlendirileceği birçok sürece dahil olunması gibi stratejik yaklaşımlar çerçevesinde işbirliği önceliğinin vurgu kazandığı görülebilmektedir.

4.2.5. Çalışmaları

4.2.5.1. Siyasa Süreçlerine Katılım ve Lobi

EUROCITIES, AB kurumları ile geliştirilen ilişkiler ve yönetişim sistemi çerçevesinde yerel yönetimlerin oynadığı rolünün güçlendirilmesini hedeflemektedir. Brüksel'deki paydaşların kararlarının kentlerin sorunlarına odaklanmasını amaçlayarak, AB mevzuatına yön verilmesi beklenmektedir. AB tarafında ise siyasaların oluşturulması ve

karar alma süreçlerinde meşruiyetin sağlanması bağlamında devlet dışı aktörlerin katılımı kritik bir evreyi ifade etmektedir.

Çalışma grupları tematik forumların altında daha spesifik alanları temsil ettikleri için EUROCITIES'in siyasa süreçlerine katılımında çekirdek halkayı meydana getirdiği belirtilebilir. Çalışma gruplarında oluşturulan görüşler ve pozisyon belgeleri, tematik forumda tartışıldıktan ve diğer kent ve paydaşların görüşleri alındıktan sonra kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Gündeme alınan konunun teknik bir görüşten çok genel çıkarları ifade eden bir belge niteliği arz etmesi, konunun yönetim kurulunca ele alınmasıyla ve hatta genel kurulda önerge halinde onaylanmasıyla sonuçlanabilmektedir (Heinelt ve Niederhafner, 2008).

Kentlerin siyasa süreçlerine dahil olabilmeleri açısından önemli aşamalardan birinin Bölgeler Komitesi faaliyetleri olduğu dile getirilebilir. EUROCITIES, Bölgeler Komitesi'nin paydaşları arasında yer almaktadır. Bölgeler Komitesi'nin resmi raporlarına görüşler sunulmakta, her iki paydaş arasında düzenli toplantılar yapılabilmektedir. Gerek EUROCITIES gerekse Bölgeler Komitesi'nde ortak üyelerin bulunması görüşlerin aktarımını kolaylaştıran unsurlardan biri olarak görülebilir.

Siyasa süreçlerinin bir diğer boyutunu lobi faaliyetleri oluşturmaktadır. EUROCITIES, çatı bir yapı olarak kentlerin çıkarlarını temsil etmek ve savunmak amacıyla lobi faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

EUROCITIES, işlevsel ve teritoryal lobi faaliyetleri kategorisinde teritoryal çıkar temsili grubunda değerlendirilmektedir. Bu grubun geçmiştekinden farklı olarak işlevsel çıkar gruplarının stratejilerini yakınsadıkları değerlendirilmektedir. Böylece Brüksel'de doğrudan temsil yolu tercih edilmiş; gündem belirleyici, siyasa süreçlerine dahil olmayı sağlayan bir lobi stratejisi devreye alınmıştır (Knodt, 2012, ss. 80-82).

EUROCITIES'in, bir baskı grubu olmaktan öte, kendini AB nezdinde söz ve görüşlerine itibar edilir bir paydaş olarak konumlandırmayı hedeflediği tartışılabilir. 1990'ların ortalarında özellikle yapısal fonların kentsel önceliklere yönlendirilmesine odaklanan lobi faaliyetleri, 2000-2006 programlamasında kentsel bileşenlerin

eklenmesiyle sonuçlanmıştır. Lobi faaliyetleri açısından en mesafe kat edici adımlardan birinin bugün Bilgi Toplumu Forumu olarak devam eden Telecities yapılanması olduğu vurgulanmaktadır. 1993'te internet platformunun kentler için yaygınlaştırılması ve AB kentsel siyasalarının bir hedefi haline getirilmesi dönemsel olarak kritik bir eşik olarak değerlendirilebilmektedir (EUROCITIES, 2011).

4.2.5.2. Ağ Faaliyetleri-Networking

EUROCITIES'in, kentlerin yatay ilişkiler bazında bir araya geldiği bir yapı olarak ağ faaliyetlerinin odağında bulunduğu tartışılabilir. Öncelikler ve tematik alanlar çerçevesinde kentlerin kendi aralarında olduğu gibi diğer paydaşlar arasında da bağlantı oluşturulması, ağ çalışmalarının temelini meydana getirebilmektedir. Bu bağlantı; birlikte paylaşım, işbirliğine dayalı öğrenme, ortak hareket etme gibi sonuçlar üretebilmektedir. Kentlerin liderleri, yöneticileri, yerel yönetim çalışanlarından oluşan teknik konularda binlerce uzman sorunları ele alabilmekte, siyasaları etkilemeye çalışabilmekte, çözüm önerileri ve yeni projeler geliştirebilmektedir.

Ağ faaliyetlerinin somut çıktılarından birinin geliştirilen işbirliği ve ortaklıklar olduğu değerlendirilebilir. İşbirliği ve ortaklığın somutluk kazandığı temel çıktılardan birinin ise projeler olduğu görülmektedir. EUROCITIES, bütçesinin önemli bir kısmını meydana getiren AB projelerinde yıllar itibarıyla kazandığı deneyimi üyelerine yansıtabilmektedir. Geliştirilen projeler, AB'nin ortaklık prensibi gereğince yeni ağların ortaya çıkarılmasına vesile olabilmektedir. EUROCITIES'in çalışma alanları AB siyasalarının kazandığı kentsel boyuta bağlı olarak fonlanan proje fırsatlarını ve dolayısıyla kentlerin mali kaynaklara erişimini arttırabilmektedir.

Bu bağlamda, EUROCITIES'in çalışma alanları çerçevesinde örnek vermek gerekirse; kentsel kültür alanında 1 milyon avro bütçeli "Kentler ve Bölgeler için Kültür" projesi icra edilmektedir. Proje kapsamında 70 vaka çalışması, 15 tematik çalışma ziyareti ve 10 kent ya da bölgeye uzman koçluk sistemi ile danışmanlık verilmesi amaçlanmaktadır. Erişim alanında "Sürdürülebilir Kentsel Erişim-*Do the Right Mix*" aktüel olarak yürütülen ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen projelerden biridir.

Akıllı kentler alanında; 24 milyon avro büyüklüğünde bütçeye sahip olan ve entegre, ticari ölçekte ekonomik ancak yüksek piyasa potansiyeli sunan akıllı kent çözümleri geliştirmeyi hedefleyen "Paylaşımcı Kentler-*Sharing Cities*", "CITYkeys-Stratejik Planlama için Temel Performans Göstergeleri", "GuiDanCe- Yeşil Dijital Şart", "ICTfootprint.eu- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektöründe Enerji ve Çevre Verimliliği" gibi projeler yürütülmektedir.

Hareketlilik proje ve kampanyaları kapsamında, 13 milyon avro bütçeli OPTICITIES-Akıllı Ulaşım Sistemlerinin Geliştirilmesi ve yanı sıra Avrupa Hareketlilik Haftası gibi çalışmalar yürütülmektedir. Yine ulaşım ve sürdürülebilir hareketlilik alanında, 3 milyon avro bütçesi bulunan ve yenilikçi kentsel hareketlilik için etkili bir değer zinciri oluşturmayı hedefleyen CIVITAS SATELLITE-Temiz Ulaşım Sistemlerinin Teşvik Edilmesi, CIVITAS CREATE-Avrupa Kentlerinde Trafik Yoğunluğunun Azaltılması, 600'den fazla şehre ulaşmayı hedefleyen SUMPS-UP-Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planları gibi projeler hayata geçirilmiştir.

Bunun yanısıra EUROCITIES, Akıllı Kentler ve Topluluklar için Avrupa Yenilikçilik Ortaklığı (*EIP-SCC*) gibi küme ve iş modellerinin eylemlerine yönelik rehber araçlar konusunda çalışmalar yapmakta, böylece yeni ağların oluşumuna imkan sağlayabilmektedir. Örneğin, Etkileşimli Akıllı Kentler Fon ve Finans Rehberi aracılığıyla paydaşların proje uygulamalarında kullanmak üzere uygun fon fırsatları taranabilmektedir. Filtreleme seçenekleri ile Avrupa Yapısal Fonları ve Yatırım Fonları, Avrupa Yatırım Bankası'nın mali araçları, üye ülkeler ya da Avrupa Komisyonu tarafından yönetilen programlar hakkında doğrudan bilgiye erişilebilmektedir. Bu etkileşimli araçlar, yeni ağların oluşturulması için mali kaynaklara erişim noktasında bir nevi rehberlik hizmeti sağlayabilmektedir.

EUROCITIES; Enerji Kentleri (*Energy Cities*), İklim İttifakı (*Climate Alliance*), Enerji ve Çevre için Avrupa Ajans ve Bölgeler Federasyonu (*FEDARENE*) ve Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*CEMR*) gibi yerel ve bölgesel yönetimler ağlarını biraraya getiren Belediye Başkanları Ahdi'nin (*Covenant of Mayors*) bir parçası olarak, bu girişimin günlük yönetiminde yer almaktadır.

EUROCITIES ve Avrupa Komisyonu İstihdam, Sosyal İşler ve İçerme Genel Müdürlüğü; İstihdam ve Sosyal Yenilik Mali Aracının PROGRESS ekseninde ortaklık yapmaktadır. İyi uygulamaların yaygınlaştırılması, vaka analizleri, bilgi paylaşımı, karşılıklı öğrenme, çalışma ziyaretleri gibi birçok faaliyet çerçevesinde resmi bir işbirliği gerçkleştirilmektedir.

4.2.5.3. Bilgilendirme, Yaygınlaştırma ve Farkındalık Arttırma

EUROCITIES, özellikle Brüksel ofisinin meydana getirdiği etkileşimle AB siyasalarının hazırlanış safhasından uygulamaya geçişlerine kadar birçok süreç hakkında üyelerini bilgilendirmektedir. Kentler üzerinde önemli etkiler doğurabilecek düzenlemeler söz konusu olduğunda bilgilendirme seminerleri, toplantı ve çalıştaylar devreye alınmaktadır (Heinelt ve Niederhafner, 2008).

EUROCITIES'in farkındalık arttırma ve yaygınlaştırma faaliyetlerinde çalışma gruplarının etkinliklerinden de yararlanıldığı görülmektedir. Örneğin internet üzerinden sesli ve görüntülü eğitim, toplantı ve sunumlar yapılabilmesine olanak sağlayan *webinar* yöntemi ile herhangi bir çalışma grubundaki paydaşlar arasında siyasa tasarımına yönelik çalışmalar yapılabilmektedir. Bu doğrultuda belli bir periyot içerisinde binlerce paydaşa ulaşılarak, kentlerin kendi uygulamalarına yönelik sunumlar gerçekleştirilebilmektedir.

EUROCITIES, kentsel uygulama ile araştırmaların eşgüdümü amacıyla oluşturulmuş olan Avrupa Metropolitan Ağ Enstitüsü ile stratejik ortaklık yapmaktadır. Söz konusu enstitü kent profesyonellerinin, sivil toplum kuruluşlarının, özel işletmelerin, AB kurumlarının ve diğer ağsal örgütlenmelerin bilgilendirilmesine özel çalışmalar yürütmektedir. Farkındalık çalışmalarının dikkat çekici sürümlerinden birinin ödüller olduğu tartışılabilir. Bu bağlamda, EUROCITIES'in bölgesel düzeyde girişimciliği desteklemeyi amaçlayan Avrupa Girişim Ödülleri'nin de ortağı olduğu görülmektedir.

4.3. TÜRK BELEDİYELERİNİN EUROCITIES DENEYİMİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI

Giriş bölümünde; araştırma soruları perspektifinin vaka analizine yansımaları, takip edilen yöntem, model, veri toplama ve işleme tekniği ayrıntılı olarak belirtilen alan araştırması kapsamında, EUROCITIES üyesi Türk belediyeler ile soru formu üzerinden görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde, alan araştırmasına ait sonuçlar ve bunlara ilişkin analizlerin öncesinde araştırma sırasında karşılaşılan güçlükler, edinilen tecrübeler ileride bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara fikir vermesi açısından ayrıca paylaşılmaktadır.

Öncelikle, araştırmada çalışılabilir evrenin tamamı olan ve Şubat 2016 itibarıyla EUROCITIES'e üye 15 Türk belediyesine ulaşılması hedeflenmiştir. EUROCITIES'e üye belediye sayısı bu tarihten itibaren zaman zaman değişiklik göstermiştir. Zira istifa, üyelikten çıkarılma ya da üyelik aidatlarının ödenmemesine bağlı olarak üyeliğin askıya alınması gibi birçok nedenle değişiklikler meydana gelebilmektedir. Bununla birlikte araştırmanın odağında edinilen tecrübenin ortaya çıkarılması olduğu için Şubat 2016 tarihinden sonraki değişiklikler dikkate alınmamıştır.

Bununla birlikte, bir belediye (Beyoğlu Belediyesi) soru formunu doldurmamıştır. Sonuç olarak, EUROCITIES'in internet sitesi üzerinden Şubat 2016 itibarıyla kamuoyu ile paylaştığı üye listesinde yer alan 14 Türk belediyesi anketi cevaplandırmıştır.

Anket cevaplarının alınması sürecinde de birçok alan araştırılmasında söz konusu olduğu üzere çeşitli zorluklar ile karşılaşılmıştır. Bu durum genel olarak anket çalışmalarına cevap vermemeyi tercih etme, çeşitli meşguliyetler arasında ilave bir iş yükü olarak değerlendirilme gibi çeşitli sebeplere dayanabilmektedir. Bu bağlamda, karşılan ilk zorluk sosyo-kültürel olarak anketlere cevap verme isteksizliğinin yaygınlığı şeklinde olmuştur. İkinci zorluk, araştırma katılımcılarına özgü ve üçüncü zorluk da araştırma konusuna özgü bazı özelliklerinden kaynaklanmıştır. Karşılan bu durumlara ilişkin çeşitli gözlemlere dayalı olarak şu şekilde bir gruplama yapılması tercih edilmektedir:

1. Sosyo-kültürel olarak anketlere cevap verme isteksizliğinin yaygınlığı, bilimsel araştırmalara saygı duyulmakla birlikte yersiz yetersizlik duygusuyla sorumluluk alınmak istenmemesi

2. Araştırma katılımcılarına özgü faktörler

    2.1. Mart 2014 yerel seçimleri sonucunda bazı yönetim değişiklikleri ve yeniden yapılanma

    2.2. Belediyelerin genel olarak kurumsal kapasite yetersizliği, özel olarak dış ilişkiler kapasitesinin yetersizliği (yabancı dil bilen personel yetersizliğine bağlı olarak dış ilişkilerin dönemsel, arızi yürütülmesi, dış ilişkiler biriminin bulunmaması, e-posta ya da telefon geri bildirimlerinin yetersizliği vb.)

    2.3. Ağ süreçlerine dahil olmaya ilişkin iradenin bazı durumlarda üst yönetimin vizyonuna bağlı kalması, kurumsal ilişkilerin geliştirilememesi, dolayısıyla EUROCITIES üyeliğinin bir başkan değişimi ya da ilişkilerin sürdürülmesini sağlayan bir danışmanın ayrılması ile sona ermesi, zayıflaması ya da sönmesi

    2.4. Kimi durumlarda EUROCITIES ilişkilerinin tematik gruplar itibarıyla belediye içinde imar, çevre, enerji ya da benzeri farklı departmanların takibinde yürütülmesine bağlı olarak takip süreçlerinde dağınıklık

3. Araştırma konusuna özgü faktörler

    3.1. Konjoktürel olarak AB ilişkileri gündeminin zayıflaması ve buna bağlı olarak yerel yönetimlerin de gündemleri arasında gerilemesi

    3.2. Ağ ilişkilerinin yapısı gereği "yumuşak" (*soft*) olmasına ve hiyerarşik yapılanmaların söz konusu olmamasına bağlı olarak zayıf ilişkiler, dolayısıyla EUROCITIES ilişkilerinin belediyeler için daha arka planda bir konu olarak kalması, bununla birlikte konjoktürel şartlara da bağlı olarak Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge

Teşkilatı'na (UCLG-MEWA) ya da Türk-İslam dünyası ağlarına görece daha aktif olarak katılım gösterildiği gözlemlenmiştir.

Bahse konu güçlükler karşısında;

1. Sonuç almaya yönelik olarak düzenli hatırlama ve esneklik sağlama yöntemleri birlikte tercih edilmiştir. Muhataba düzenli olarak hatırlatmalar yapılması, anketi doldurulmasının öneminin tekrarlanması hususlarına dikkat edilmiştir.

2. Yine anketin cevaplanmasını kolaylaştırıcı yaklaşımlar tercih edilmiştir. Gerek uygun randevu zamanının beklenmesi, cevap alma sürecinin zamana yayılması gerekse anketin doldurulma yöntemleri konusunda esnek hareket edilmiştir. Yüz yüze görüşmenin tercih edileceği belirtilmekle birlikte ısrar edilmemiş, e-posta yoluyla geri bildirim hatta zorlayıcı şartların söz konusu olduğu durumlarda telefonla geri bildirim yöntemlerinden yararlanılmıştır. Sonuç itibarıyla; iki yüz yüze görüşme, on e-posta geri bildirimi ve iki telefon yöntemiyle ankete katılım sağlanmıştır.

3. Anketin muhatap tarafından daha kolay anlaşılmasını sağlamak için metin akademik dil yerine günlük kullanım diline yakınlaştırılmıştır.

4. Anket muhatabı için öncelikli olarak belediyenin EUROCITIES ile resmi olarak paylaştığı ve EUROCITIES internet sitesinde ilan edilen sorumlu kişi ile irtibat sağlanmıştır, bunun bir nedeni politik yönden ziyade teknik yönün anket sonuçlarına yansıması olasılığını kuvvetlendirmektir.

Belediyelere göre görüşmelerde tecrübe edilen bazı süreçler şu şekilde özetlenebilir:

Bakırköy Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete katılmıştır.

Beşiktaş Belediyesi: Yüz yüze görüşme yöntemi ile ankete katılmıştır. Görüşme sonrasında dokümantasyon desteği de sağlanmıştır.

Beyoğlu Belediyesi: İlgili personelin iş yoğunluğuna da bağlı olarak iki yüz yüze görüşme randevusuna rağmen ani program değişiklikleri vb. nedenlerle görüşme sağlanamamıştır.

Beylikdüzü Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete katılmıştır. Anketin kendilerine ulaştırıldığı aynı gün geri bildirim sağlanmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi: İlgili personelin yoğunluklarına bağlı olarak talep edilmesi üzerine belirlenen saatte telefonla görüşme yöntemiyle anket doldurulmuştur.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi: Yüz yüze görüşme yöntemiyle ankete iştirak etmiştir. Sorumlu personel temas edilmesinden kısa süre içerisinde geri bildirimde bulunmuştur. Ayrıca izin verilmesi üzerine ses kaydı da alınmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak etmiştir. Cevaplandırılmış olan anket, sorumlu personel ile irtibat kurulmasını sağlayan bir diğer personel tarafından tarafıma e-posta ile ulaştırılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak etmiştir. Telefonla da EUROCITIES ile yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Farklı departmanların EUROCITIES çalışmalarına dönemsel olarak iştirak ettiği müşahede edilmiştir.

Mezitli Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Sorumlu danışman eliyle ERUOCITIES faaliyetlerinin takip edildiği gözlemlenmiştir.

Nilüfer Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Tematik forumların farklı departmanlarca takip edilmesinin de etkisi ile doğru muhataba ulaşmakta güçlük yaşanmıştır. Nihayetinde anket doldurularak, e-posta ile tarafıma gönderilmiştir.

Osmangazi Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Cevaplandırılmış olan anket, sorumlu personel ile irtibat kurulmasını sağlayan bir aracı tarafından tarafıma e-posta ile ulaştırılmıştır.

Pendik Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Sorumlu personel ile çeşitli yoğunluklarına da bağlı olarak başta yüz yüze yapılması planlanan görüşme mümkün olmamıştır. Nihayetinde anket cevapları e-posta ile tarafıma ulaştırılmıştır.

Serdivan Belediyesi: E-posta yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. Doğru muhataba ulaşılmasında bir süre güçlük yaşanmıştır. Bu durum kimi zaman belediyelerin kendi içinde yaşadığı personel sirkülasyonundan kimi zaman yoğunlukların artış göstermesinden de kaynaklanabilmektedir. Nihayetinde çeşitli hatırlatmalar neticesinde anket doldurularak, e-posta ile tarafıma iletilmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi: Telefon yöntemi ile ankete iştirak edilmiştir. İlgili belediye yaklaşık üç sene içerisinde üç farklı belediye başkanı tarafından yönetilmiştir. Bu süreç çerçevesinde belediye organizasyonunda yeni yapılanmalar ve değişiklikler meydana gelmiştir. Bu bağlamda, EUROCITIES ilişkileri de süreçten etkilenmiştir. Bununla birlikte, dönem itibarıyla EUROCITIES ilişkilerinin yürütülmesinden sorumlu danışmana ulaşılarak, ankete katılması teşvik edilmiştir. Bu doğrultuda telefon görüşmesi ile anket doldurulmuştur.

Belediyeler ile sağlanan görüşmeler itibarıyla yüz yüze görüşme, e-posta ya da telefon yöntemlerinden birinin önemli farklılık ortaya koyacak şekilde bir üstünlüğe sahip olduğu çıkarımında bulunmak mümkün görünmemektedir. Zira araştırmaya katılanların içsel ya da dışsal birçok faktöre bağlı olarak farklı koşulların içerisinde bulunabildiği gözlemlenmiştir.

Yüz yüze görüşmelerin derinlik kazanmak açısından katkısı yadsınamaz olmakla birlikte, soru formunda aşağıda detaylı açıklamaları ile sunulduğu üzere mümkün olduğu kadar bu koşulların etkilerinin minimize edilmesi amaçlamıştır. Bu bağlamda temel olarak iki eksende EUROCITIES tecrübesi ortaya çıkarılarak ve ilişkilerin fotoğrafı çekilmek istenmiştir.

Diğer bir ifade ile araştırma yapılan konuda EUROCITIES ilişkileri kapsamında birbirine de bağlamlandırılabilecek hareketlilik ve etkileşim yönüyle iki temel eksende cevaplar elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu iki temel eksenin alt planda mümkün olduğunca detaylandırılması ise soyutlandırılmış kavramların araştırma katılımcısını yormaması amacını taşımaktadır. Üstelik her bir soru için detaylı ve birden fazla örnek verilmesinin de söz konusu yaklaşımı desteklemesi beklenmiştir.

Soru formundaki birinci grup sorular, Türk belediyelerinin Avrupa Birliği politika süreçleri ve kurumları düzeyinde hareketliliği ile ilişkili deneyimlerini ve performanslarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak değerlendirilebilir. Hareketlilik kavramı çerçevesinde yerel idareler ile ilgili AB kurumları ile yürütülen ilişkiler, varsa politika belgesi oluşturma, yasama faaliyetlerine dolaylı katılım, mevzuat değişikliklerine katkı sağlama gibi siyasa süreçlerine intibak etme yönündeki faaliyetler, diğer AB yerel idareleri ile ortak proje geliştirme ve yürütme, yerel yönetim çıkarlarının korunması ya da kentin görünürlüğünün sağlanması noktasında lobi faaliyetlerine iştirak edilmesi gibi olgular öngörülmüştür. Sorularla EUROCITIES'in söz konusu faaliyet ve ilişkilere katkı sağlayıp sağlamadığının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

İkinci grup sorular, Türk belediyelerinin kentsel etkileşim ile ilişkili deneyimlerini ve performanslarını öğrenmeye yönelik olarak değerlendirilebilir. Etkileşim kavramı çerçevesinde kentlerin karşılıklı ilişki geliştirmesi, görüşme yapması, karşılıklı ziyaret ve periyodik toplantılar, ortak iletişim ağına dahil olunması, en iyi veya yenilikçi deneyim ve örnek uygulamaların paylaşılması, karşılıklı kapasite gelişimine yönelik uzman değişimi, eğitim faaliyeti ve seminer, çalıştay vb. diğer ortak etkinlikler, görünürlük kazanma, tanıtım, markalaşma faaliyetleri gibi olgular öngörülmüştür. İlgili sorular çerçevesinde EUROCITIES'in söz konusu faaliyet ve ilişkilere katkı sağlayıp sağlamadığının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Üçüncü grup sorular ise Türk belediyelerinin EUROCITIES ile doğrudan etkileşimleri ile ilişkili algı, görüş, deneyim ve performansları öğrenmeye yöneliktir. Bu kapsamda Türk belediyelerin EUROCITIES ile yürüttükleri ilişkilerde ayrı bir mali ve beşeri

kaynak tahsisi yapıp yapmadıkları, EUROCITIES'in kendilerine ne yönde katkı sağladığını düşündükleri vb. konuların ortaya konulması amaçlanmaktadır.

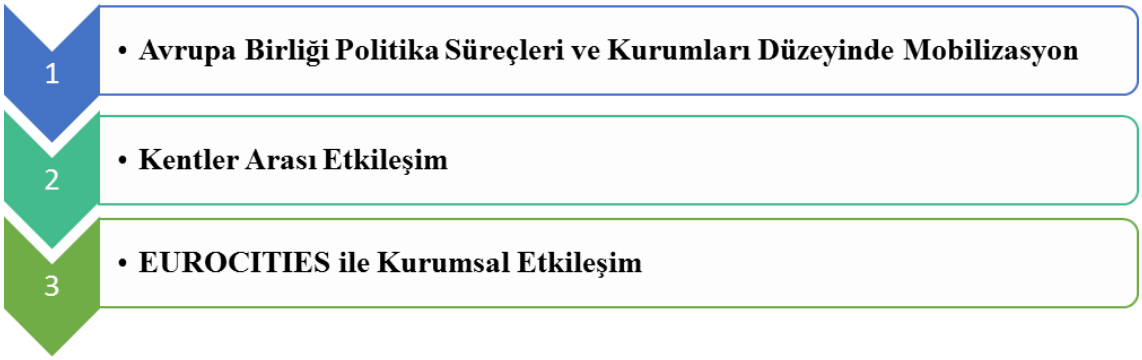
Formun ilk iki soru grubu, Likert tipi derecelendirme ölçeği içerecek (1-çok az ve 5-çok yüksek'e uzanan bir çizgide, 5 aşamalı) şekilde bir sonraki soruya geçebilmek için "olumlu ve olumsuzluğa" dayalı ön eleme sorusuyla oluşturulmuştur. Diğer bir ifade ile birinci ve ikinci kategoride yer alan soru grubunda, ilk soru ilgili performansın sergilenip sergilenmediğini sorgularken, eğer olumlu ise ikinci soru "bu performansta EUROCITIES'in katkısı ne olmuştur" biçimini yansıtmaktadır.

Bu bağlamda aşağıda, soru formunun analizinde frekans analizi ile betimsel analiz yapılırken; bulgular yorumlanmakta, ilişkilendirilmekte ve açıklaması gerçekleştirilmektedir.

Görüşme ve anket yapılan belediyeler şu şekildedir: Bakırköy, Beşiktaş, Beylikdüzü, Bursa Büyükşehir, Gaziantep Büyükşehir, İstanbul Büyükşehir, İzmir Büyükşehir, Konya Büyükşehir, Mezitli, Nilüfer, Osmangazi, Pendik, Serdivan ve Şanlıurfa.

Şekil 3'te soru gruplarının nasıl ayrımlandığı gösterilmektedir. Birinci soru grubunda, tez çalışması metninde "*policy*" karşılığı olarak kullanılan siyasa yerine politika karşılığı tercih edilmiştir. Bulgular, söz konusu başlıklar göz önünde bulundurularak analiz edilecektir.

Şekil 3: Soru Grupları

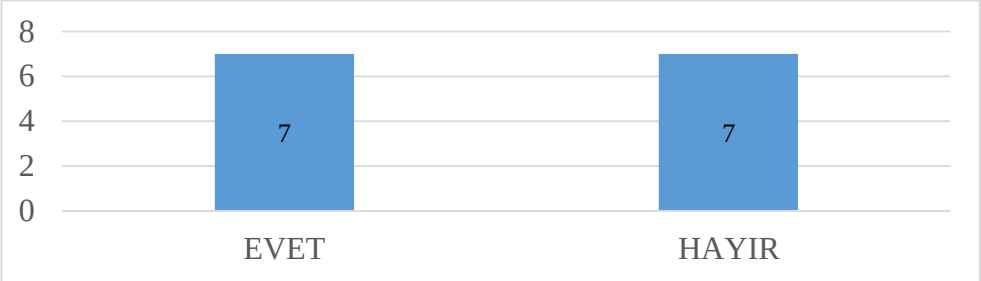

4.3.1. Avrupa Birliği Politika Süreçleri ve Kurumları Düzeyinde Hareketlilik

Birinci kategori sorularda belediyelerin ulusüstü bir ağa üyelikleri çerçevesinde AB siyasa süreçlerine katılımları irdelenmiş, karar alma süreçlerine ne ölçüde katkı verdikleri, çalışma gruplarında ne ölçüde yer aldıkları, ortak proje geliştirme kültürleri ve lobicilik üzerine sorular sorularak bu konulardaki görüşleri ve önerileri alınmıştır. Bu bölümde katılımcı belediye temsilcilerine toplam 12 soru sorulmuştur.

1.1) AB Bölgeler Komitesi (*Committee of Regions-CoR*) ile ilişki (çalışma gruplarına katılım, pozisyon belgelerine görüş bildirimi vb.) geliştirdiniz mi?

Şekil 4: AB Bölgeler Komitesi ile İlişki Geliştirme Düzeyi

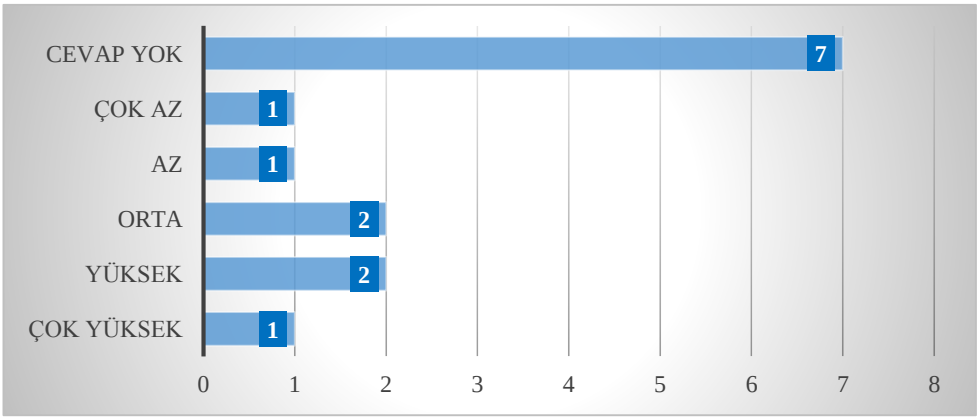

Şekil 4'ten görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 7'si AB Bölgeler Komitesi ile ilişki geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bölgeler Komitesi'nde Türkiye yerel yönetimleri bulunmamaktadır.

Ancak Bölgeler Komitesi'nin Türkiye Çalışma Grubu bulunmakta, bu Grup Türk belediyeler ile ilişki geliştirdiği gibi, Grup altında kurulan Ortak Danışma Komitesi'nde Türk yerel yönetim temsilcileri ile Bölgeler Komitesi Türkiye Çalışma Grubu temsilcileri bir araya gelmektedir. EUROCITIES de Bölgeler Komitesi ile stratejik ortaklık yapmaktadır ve Bölgeler Komitesi'ne görüşlerini sunmaktadır.

Tamamlayıcı soru olan "1.2) AB Bölgeler Komitesi ile ilişki geliştirdi iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ağ ilişkilerinden yararlanma, iletişim sağlama vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 7 belediye cevap vermiştir.

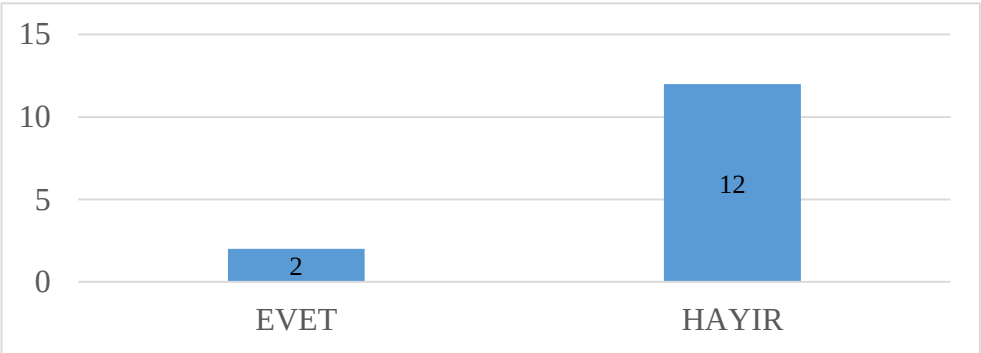
Şekil 5: EUROCITIES'in AB Bölgeler Komitesi ile İlişki Geliştirmeye Katkısı

Şekil 5'ten görüleceği üzere, cevap veren belediyelerin yüzde 70'ten fazlası orta ve üstü bir katkı sağladığını düşünürken, cevap vermeyenler yani EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen Bölgeler Komitesi ile ilişki geliştiremeyenler ile ilişki geliştiren ve bunda EUROCITIES etkisini orta ve altı gören belediye sayısı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 75'inden fazlasını oluşturmaktadır.

1.3) AB politika geliştirme süreçleri içinde kullanılacak bir pozisyon/politika belgesine katkı (görüş bildirme, rapor sunma vb.) sağladınız mı?

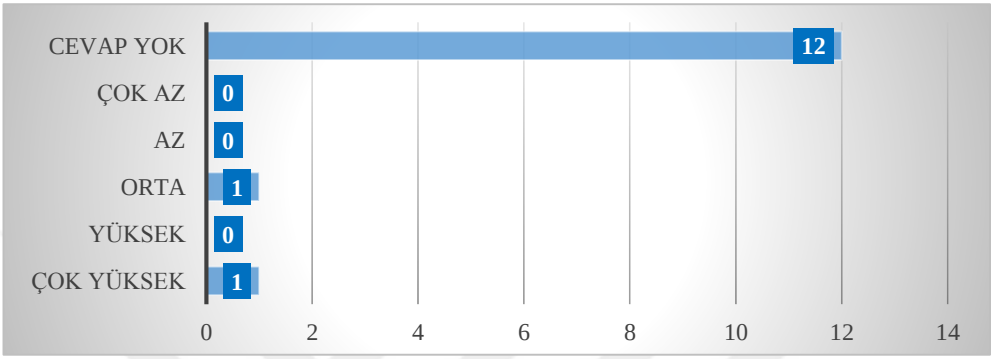
Şekil 6: Pozisyon/Politika Belgelerine Katkı Verme Düzeyi

Şekil 6'dan görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden sadece 2'si AB politika geliştirme süreçleri içinde kullanılacak bir pozisyon/politika belgesine katkı sağladıklarını belirtmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "1.4) AB politika geliştirme süreçleri içinde kullanılacak bir pozisyon/politika belgesine katkı sağladı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 2 belediye cevap vermiştir.

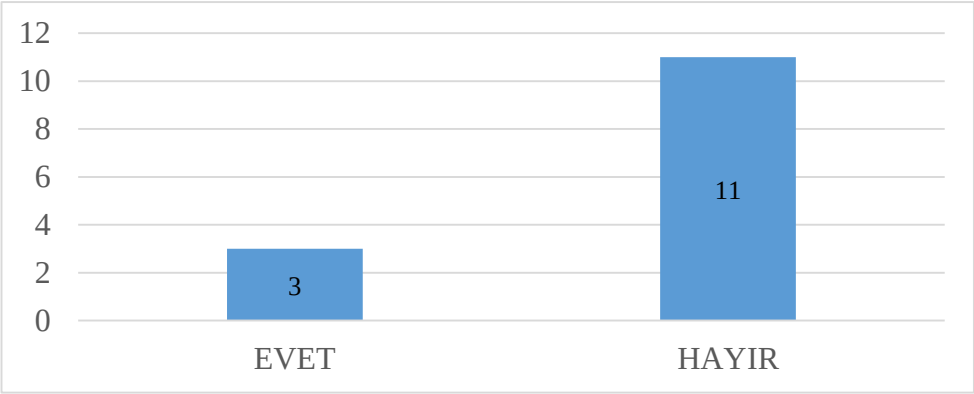
Şekil 7: EUROCITIES'in Pozisyon/Politika Belgelerine Görüş Vermeye Katkısı

Şekil 7'den görüleceği üzere, cevap veren iki belediye de EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü bir katkı sağladığını düşünmektedir. Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB politika belgelerine katkı sağlamadığını düşünenlerin sayısı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 85'inden fazlasını oluşturmaktadır.

1.5) AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım (AB mevzuatının gelişimine katkı sağlama, politika pozisyonun formüle edilmesi, sizi etkileyen bir konuda çıkarınızın yansıtılması vb.) sağladığınızı düşünüyor musunuz?

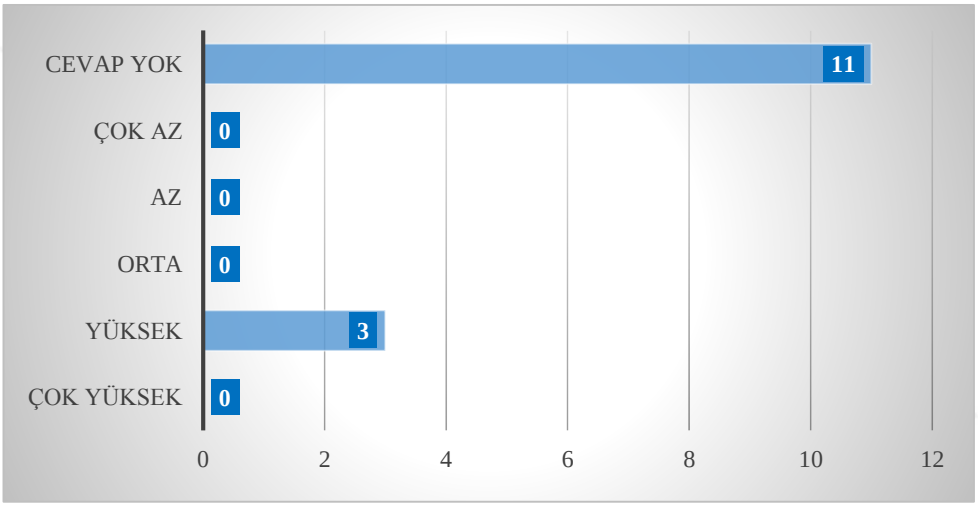
Şekil 8: AB Karar Alma Süreçlerine Genel Olarak Katılım Düzeyi

Şekil 8'dan görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden sadece 3'ü AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım sağladığını düşünmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "1.6) AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım sağladığınızı düşünüyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ağ faaliyeti, etkileme, görünürlük kazandırma vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 3 belediye cevap vermiştir.

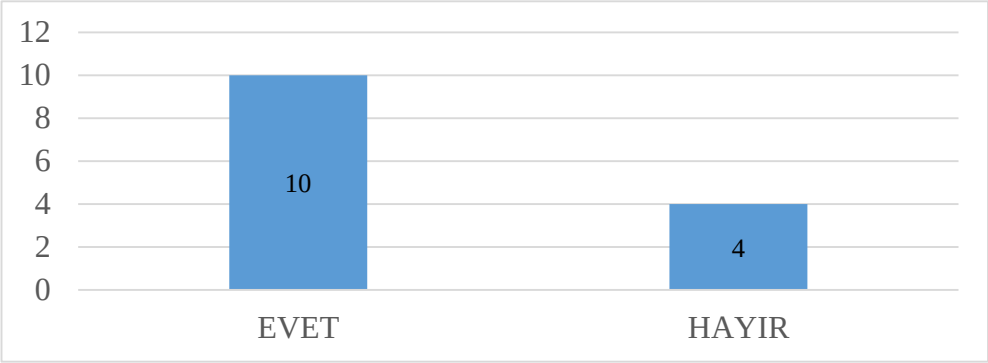
Şekil 9: EUROCITIES'in AB Karar Alma Süreçlerine Genel Katılıma Katkısı

Şekil 9'dan görüleceği üzere, cevap veren üç belediye de EUROCITIES'in bu sürece yüksek bir katkı sağladığını düşünmektedir. Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım sağlamadığını düşünenlerin sayısı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 75'inden fazlasını oluşturmaktadır.

1.7) AB yerel yönetimleri ile ortak proje (katılım öncesi fonlara yönelik projeler, bilimsel projeler, çerçeve programlar, sınır ötesi işbirliği vb.) çalışması yaptınız mı?

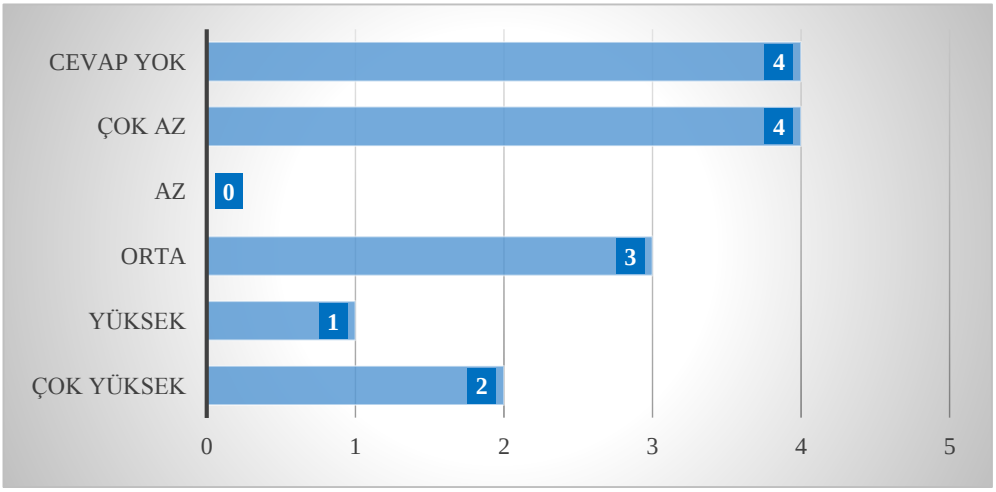
Şekil 10: AB Yerel Yönetimleri ile Ortak Proje Geliştirme Düzeyi

Şekil 10'dan görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 10'u AB yerel yönetimleri ile ortak proje çalışması yaptığını belirtmektedir. Ağırlıklı olarak; katılım öncesi fonlar ile sivil toplum geliştirme programları, gençlik programları, Avrupa Gönüllü Hizmeti, sınırötesi işbirliği, HORIZON 2020, 7. Çerçeve Programı, Hayat Boyu Öğrenme programları gibi mali desteklerden yararlanarak, AB yerel yönetimleri ile ortaklık halinde proje yürütülmüştür.

Tamamlayıcı soru olan "1.8) ortak proje çalışması yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ortak bulma, eşgüdüm sağlama, eğitim verme, doğrudan projeye dahil etme vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 10 belediye cevap vermiştir.

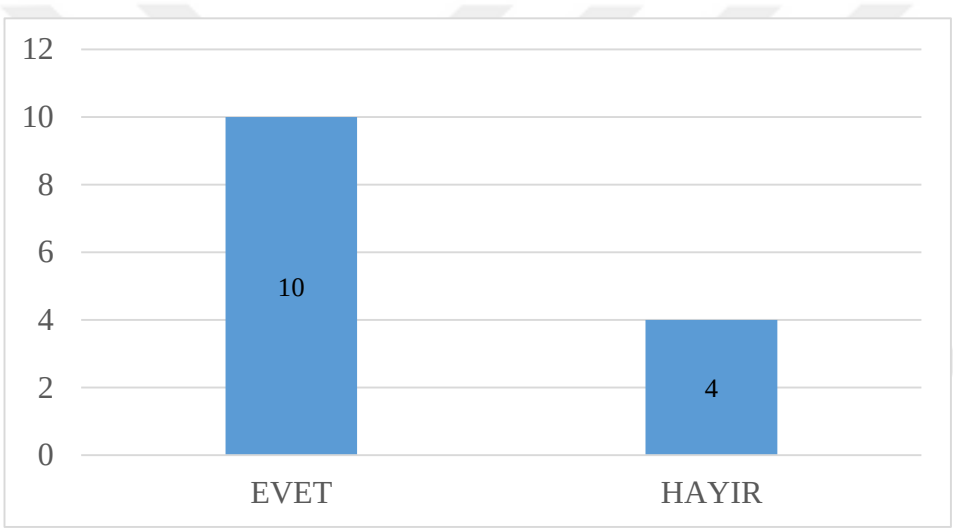
Şekil 11: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Ortak Proje Geliştirmeye Katkısı

Şekil 11'den görüleceği üzere, cevap veren 10 belediyenin yüzde 60'ı EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB yerel yönetimleri ile ortak proje geliştiremeyenler ile ortak proje geliştirmesine rağmen EUROCITIES'in bu süreçteki katkısını yetersiz bulanların toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

1.9) AB'den proje finansmanı aldınız mı?

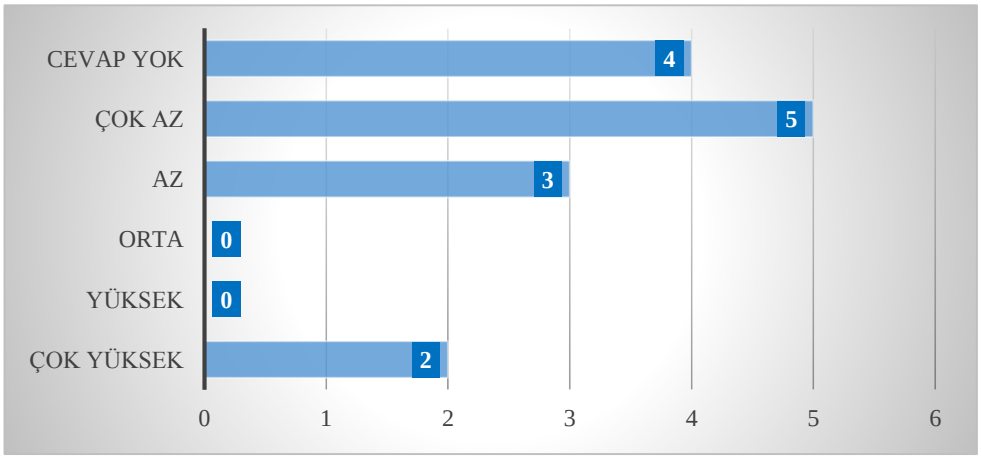
Şekil 12: AB'den Proje Finansmanı Sağlama Düzeyi

Şekil 12'den görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 10'u AB'den proje finansmanı sağladığını belirtmektedir. Ağırlıklı olarak; gençlik ve kadın, sivil diyalog, çevre ve enerji, Erasmus+, Horizon 2020, kariyer ve istihdam programları ile katılım öncesi mali destek programlarından yararlanıldığı görülmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "1.10) AB'den proje finansmanı aldı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 10 belediye cevap vermiştir.

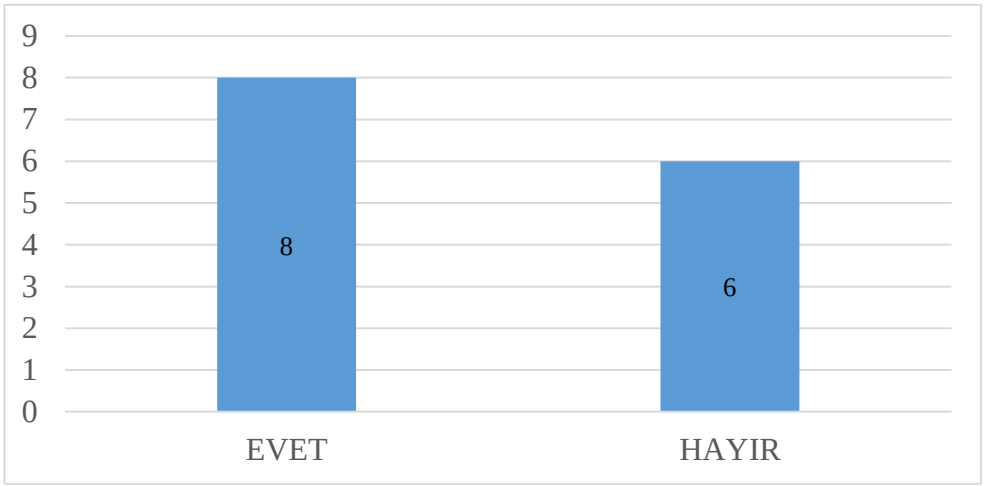
Şekil 13: EUROCITIES'in AB'den Proje Finansmanı Sağlamaya Katkısı

Şekil 13'den görüleceği üzere, cevap veren 10 belediyenin yüzde 20'si EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. Onlar da bu katkının "çok yüksek" olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB'den proje finansmanı sağlayamayanlar ile finansman sağlamasına rağmen EUROCITIES'in bu süreçteki katkısını yetersiz bulanların toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 85'inden fazladır.

1.11) AB düzeyinde lobi faaliyetleri (belirli bir konudaki lobi grubuna dâhil olma, Komisyon yetkilileri ile görüşme, sunum yapma vb.) yaptınız mı?

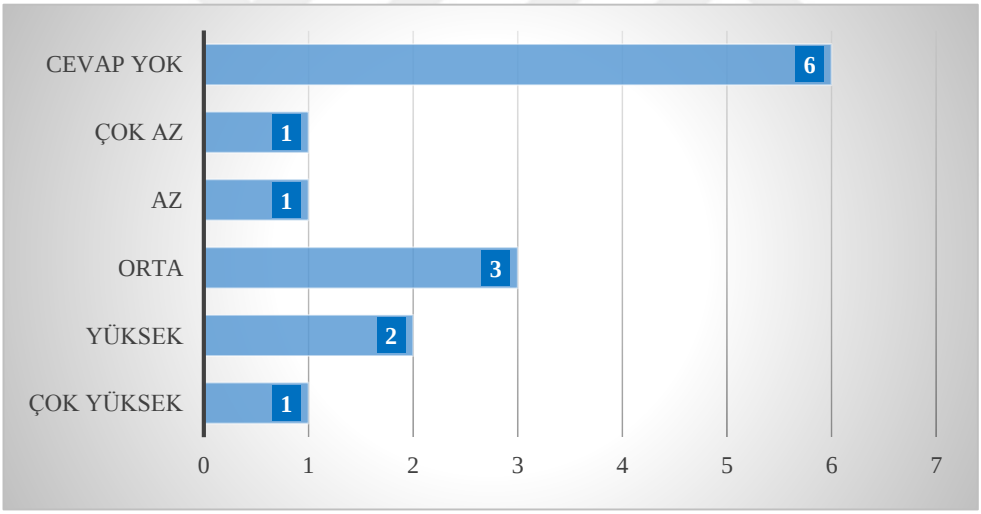
Şekil 14: AB Nezdinde Lobi Faaliyetleri Düzeyi

Şekil 14'ten görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 8'i AB düzeyinde lobi faaliyetleri yaptığını belirtmektedir. Lobi faaliyetlerine katılım denildiğinde ilk olarak akla gelen unsurun "Çalışma Gruplarında Yapılan Sunumlar" olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, EUROCITIES toplantılarının bir anlamda üye kent için lobi faaliyeti anlamı taşıdığını göstermektedir. Bunun yanı sıra konuşması olarak iştirak edilen AB düzeyindeki toplantılar, bilgi günlerine iştirak edilmesi, Parlamento üyelerine ile buluşmalar gibi etkinlikler de söz konusudur.

Tamamlayıcı soru olan "1.12) AB düzeyinde lobi faaliyetleri yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (toplantı organize etme, yetkililere yönlendirme, lobi faaliyeti ile ilgili süreçler hakkında bilgi sağlama vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 8 belediye cevap vermiştir.

Şekil 15: EUROCITIES'in AB Nezdindeki Lobi Faaliyetlerine Katkısı

Şekil 15'ten görüleceği üzere, cevap veren 8 belediyenin yüzde 75'i EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB düzeyinde lobi faaliyeti yapmamış olanlar ile lobi faaliyet yapmış olmasına rağmen EUROCITIES'in bu süreçteki katkısını yetersiz bulanların toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yarısından fazladır.

Birinci kategori sorular ile ulusüstü Avrupa kent ağı olarak EUROCITIES'in kendisine üye olan, AB'ye aday bir ülkenin kentlerinin hareketlilik süreçlerine, AB düzeyinde hareketlilik kazanmalarına nasıl bir katkı sağladığı ve bu alanda belirgin bir rol üstlenip üstlenmediği araştırılmak istenmiştir.

Diğer bir ifade ile belediyelerin ulusötesi bir ağa üyelikleri çerçevesinde AB siyasa süreçlerine katılımları irdelenmiş, karar alma süreçlerine ne ölçüde katkı verdikleri, çalışma gruplarında ne ölçüde yer aldıkları, ortak proje geliştirme kültürleri ve lobicilik üzerine sorular sorularak bu konulardaki görüşleri ve önerileri alınmıştır.

Toplam 12 soru çerçevesinde hareketlilik süreçleri üç boyutta ele alınmış; birincisinde genel olarak siyasa süreçlerine katılım, ikincisinde proje ortaklıklarının ortaya çıkardığı hareketlilik ve son olarak lobi faaliyetleri irdelenmiştir.

Birinci boyutta, AB siyasa ve karar alma süreçlerine doğrudan veya dolaylı katılım ya da katkı verme düzeyleri ele alınmıştır. Burada, EUROCITIES'in Türk belediyelerini kendilerini etkileyebilecek mevzuat oluşumuna veya mevcut bir siyasanın yeniden şekillendirilmesine ne ölçüde angaje edebildiği, diğer taraftan ise Türk belediyelerin EUROCITIES'in açtığı bu kanalları kullanıp kullanmadığına odaklanılmaktadır. Bu bağlamda, birbiri ile ilintilendirilebilecek şekilde iki soru ve EUROCITIES'in etkisi görebilecek şekilde de tamamlayıcı sorular sorulmuştur.

Bu anlamda, ilk olarak kentlerin AB nezdindeki önemli resmi organlarından biri olan AB Bölgeler Komitesi ile bir ilişkinin tesis edilip edilemediği irdelenmiştir. Bu sağlanabiliyorsa, EUROCITIES'in AB Bölgeler Komitesi'ni Türk belediyelerine ne kadar yakınlaştırabildiği sorgulanmıştır.

Zira AB Bölgeler Komitesi'nin üyeleri yalnızca 28 AB üyesi devletin yerel yönetim temsilcilerini barındırmaktadır. EUROCITIES'in ulusötesi rollerinden biri olarak, AB'ye aday bir ülkenin kentlerini AB'nin resmi bir organına hatta kentlerle ilgili olabilecek en önemli organlarından birine ne kadar angaje edebildiği görülmek istenmiştir.

Soru formuna verilen cevaplar analiz edildiğinde EUROCITIES'e üye Türkiye'deki belediyelerin yarısının dolaylı yollardan AB Bölgeler Komitesi ile bir ilişki tesis edebildikleri ancak bu sürecin meydana getirilmesinde EUROCITIES'in etkisinin zayıf olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlantı söz konusu olduğunda ise EUROCITIES'in belirgin bir etki ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bir anlamda, üye kent EUROCITIES kanalıyla böyle bir erişim sağlayabileceğinin bilincinde ise sonuç olumlu yönde seyrebilmektedir.

İkinci olarak, EUROCITIES'in ana çalışma sistemini oluşturan tematik forumlar ve çalışma gruplarının siyasa belgelerine özellikle ilgili siyasa hakkında kentlerin toplulaştırılmış pozisyonlarını ve görüşlerini arz eden belgelere katkı sağlama düzeyi irdelenmiştir. Burada, görece ezici bir çoğunluğun bu süreçlere dahil olmadığı anlaşılmaktadır. Kentler genellikle ilgili konuda teknik uzmanlık ve yeterli deneyim gerektiren bu belgelerin oluşturulmasında pasif kalabilmektedir.

Bu durum, kendi pozisyonunu ortaya koyabilecek teknik bilgi ve tecrübeden yoksunluk ile bunu yansıtabilecek beşeri kaynağa sahip olunmaması, ilgili siyasa ile ilişkili olarak aksiyon alma refleksini ortaya çıkaracak kadar kendisi üzerinde bir etki hissetmemesi, mevcut pozisyonu yeterli buluyor olması, ilgili pozisyonun belirlenmesi derinlemesine çalışma gerektirerek zaman, finansman veya insan kaynağı gibi maliyetler doğuruyorsa bunlardan kaçınma gibi birden fazla nedene bağlı olabilmektedir.

Ancak, konunun bu yönü araştırma dahilinde değildir. Araştırma çerçevesi itibarıyla EUROCITIES'in siyasa belgelerine katkı sağlanması yönünde Türk belediyeleri üzerinde belirgin bir etki meydana getirmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü olarak, belediyelerin AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım düzeyi örneğin AB mevzuatının gelişimine katkı sağlama, onları etkileyen bir konuda çıkarlarının yansıtılması gibi hususlarda rol üstlenip üstlenmedikleri araştırılmak istenmiştir. Burada da ezici bir çoğunluğun genel olarak AB karar süreçlerine iştirak ettiğini düşünmediği görülmektedir. Bununla birlikte, EUROCITIES'in AB karar alma

süreçleri ile ilgili faaliyetlerine angaje olanların EUROCITIES'in buradaki rolünü kuvvetli gördüğü anlaşılmaktadır.

Birinci boyuttan ele alındığında, EUROCITIES'in kendisine üye Türkiye'deki belediyeler nezdinde AB politikalarına katılım süreçleri açısından belirgin bir etkiye sahip olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu etkiye sahip olduğunda ise etkinin boyutu nispeten güçlü olmaktadır.

İkinci boyutta ise, kentlerin ulusötesi düzeyde hareketlilik kazanmalarında etkili olduğu ifade edilen ortak proje geliştirme süreçleri irdelenmiştir. Bu noktada, Türkiye'deki belediyelerin AB kentleri ile ortak projeler geliştirmeleri ve yürütmeleri ile bu projelerin inisiyatif aşamasından sonuçlandırılmasına ve bu sonuçların yaygınlaştırılmasına kadar takip edilen süreç itibarıyla görece belli bir hareketlilik düzeyi yakaladıkları öngörülmektedir.

Ulusötesi arenada belli bir siyasa alanını kapsayan konularda projeler ortaya konularak, ortaklık prensibi dahilinde ve ulusötesi boyutu yansıtacak şekilde hareketlilik sağlanabildiği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda soru formuna verilen cevaplar analiz edildiğinde, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin yaklaşık üçte ikisi AB yerel yönetimleri ile ortak projeler geliştirirken, bunların yarısından fazlası EUROCITIES'in katkısından istifade ettiklerini belirtmektedir.

Ancak EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB yerel yönetimleri ile ortak proje geliştiremeyenler ile ortak proje geliştirmesine rağmen EUROCITIES'in bu süreçteki katkısını orta ve yetersiz bulanların toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin üçte ikisinden fazlasını oluşturmaktadır.

Bu durum, EUROCITIES'in nispeten projeler kapsamında- bir ağ olmasına da bağlı olarak- kentler için doğal bir ortaklık havuzu oluşturduğunu gösterirken, kentlerin bu havuzdan sınırlı düzeyde istifade ettiklerini de yansıtmaktadır. Kentlerin AB yerel yönetimleri ile kardeş şehir ilişkilerinden ya da diğer ortaklık havuzlarından yararlanması gibi imkanlar EUROCITIES'in sunduğu imkanlara göre daha etkili olmuş görünmektedir.

Proje ortaklığı süreçlerinin diğer bir yönü mali boyut sunmasıdır. İlgili projenin gerçekleştirilebilmesi için AB'nin sunduğu fonların önemi büyüktür. Dolayısıyla, ikinci aşamada kentlere AB'den proje finansmanı sağlayıp sağlamadıkları, sağladılar ise bunda EUROCITIES'in etkisinin ne derecede olduğu sorulmuştur.

AB yerel yönetimleri ile ortak proje geliştirme sorusunda olduğu gibi üçte ikiden fazla bir oranda AB fonlarından yararlanma düzeyi ortaya çıkmaktadır. Ne var ki proje ortaklıklarında EUROCITIES'in etkisi sonucuna paralel olarak burada da EUROCITIES'in katkısı nispeten zayıf bulunmaktadır.

Dolayısıyla söz konusu ikinci boyuttan ele alındığında, proje ortaklıkları ve AB'den proje finansmanı sağlanması gibi konularda EUROCITIES'e üye Türk belediyeleri nispeten etkin olmakla birlikte, bu etkinlikte EUROCITIES'in katkısı zayıftır. Yine bu etkiye sahip olduğunda ise özellikle proje ortaklığında etkinin boyutu nispeten yeterli görülmektedir. Diğer taraftan ise EUROCITIES'in kentlere hareketlilik sağlama rolü siyasa süreçlerinde olduğu gibi proje ortaklıklarında da nispeten yetersiz görülmektedir.

Üçüncü boyutta, kentlerin bir diğer hareketlilik süreci olarak lobi faaliyetleri ele alınmıştır. Siyasa süreçlerine ve pozisyon belgelerine verilen katkı sorusunda elde edilen sonuçlara paralel olarak; kentlerin EUROCITIES kanalından ziyade kendi bağlantıları nezdinde lobi faaliyetleri icra etmeye gayret ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla, EUROCITIES'in lobi faaliyetleri sürecine verdiği katkı sınırlı kalmaktadır. Ancak, sınırlı sayıda EUROCITIES bağlantısının ortaya konulduğu sonuçlarda, EUROCITIES'in üstlendiği rol kuvvetli olarak nitelendirilmektedir.

Yukarıda bahsedilen üç boyutta birinci kategoriyi teşkil eden ulusötesi bir kent ağı olarak EUROCITIES'in Türk belediyelerinin hareketlilik kazanmasında üstlendiği rol, sonuç itibarıyla yeterli bir düzeyde ortaya çıkmamaktadır. Ne var ki EUROCITIES'in katkısı olsun olmasın üye olan belediyelerin ortak proje geliştirme ve proje finansmanı sağlama konularında siyasa süreçlerine katılım ya da lobi faaliyetlerine göre daha aktif oldukları gözlemlenmektedir. Diğer bir sonuç ise, eğer ilgili kent EUROCITIES'in

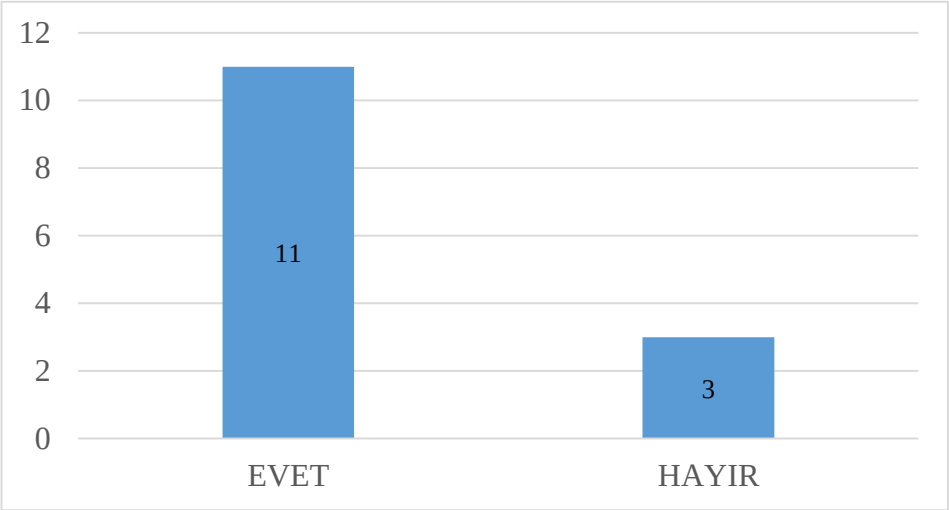
sunduğu kanallara angaje olmuş ise EUROCITIES'in sağladığı katkıyı etkili bulmaktadır.

4.3.2. Kentlerarası Etkileşim

İkinci kategori sorularda belediyelerin ulusötesi bir ağa üyelikleri çerçevesinde kendi muadilleri ile diyaloglarını yapılandırıp yapılandıramadıkları, ağ üyelerinin kendi aralarında eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerini geliştirip geliştiremedikleri, kapasitelerini arttırmaya yönelik enstrümanlardan yararlanıp yararlanmadıkları, bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılmasına yönelik olarak ilgili süreçlere angaje olup olamadıkları, görünürlüklerini arttırmaya dönük etkileşim süreçlerine dahil olup olmadıkları irdelenerek; bu konulardaki algı, tutum, görüş ve düşünceleri tespit edilmek istenmiştir. Bu bölümde de bir önceki bölümde olduğu gibi katılımcı belediye temsilcilerine toplam 12 soru sorulmuştur.

2.1) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapıyor musunuz?

Şekil 16: AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Ziyaret ve Periyodik Toplantı Düzeyi

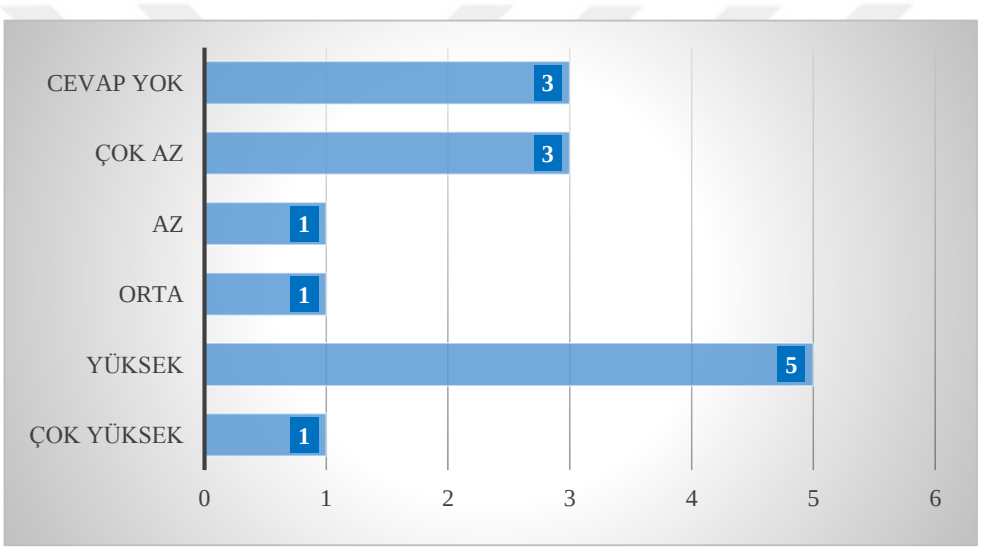

Şekil 16'dan görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 11'i AB kentleri ile karşılıklı ziyaretler ve periyodik toplantılar yaptıklarını belirtmektedir. Bu

cevapların kapsamında EUROCITIES toplantılarına yapılan katılımlar olduğu gibi kardeş şehir uygulamaları kapsamında olanlar ile bir proje ya da başka bir ağ nezdinde yapılan ziyaret, teknik gezi, toplantı vb. organizasyonlar yer almaktadır.

Tamamlayıcı soru olan "2.2) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ilişki sağlama, toplantı organizasyonu vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 11 belediye cevap vermiştir.

Şekil 17: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Ziyaret ve Periyodik Toplantılara Katkısı

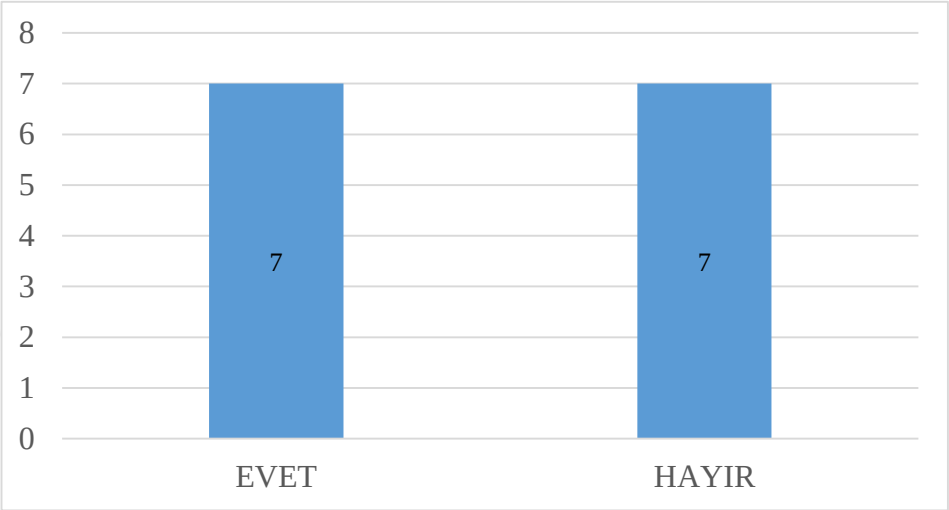

Şekil 17'den görüleceği üzere, cevap veren 11 belediyenin yüzde 60'ından fazlası EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. Diğer istatistiğin yorumuna göre ise yarısından fazlası EUROCITIES'in etkisini yüksek ve çok yüksek bulmaktadır.

Cevap vermeyenler diğer bir ifade ile EUROCITIES'e üye olmalarına rağmen AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapmadığını belirtenler ile AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapmış olmalarına rağmen EUROCITIES'in bu süreçteki katkısını orta ve yetersiz bulanların toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yarısından fazladır.

2.3) AB yerel yönetimleri ile düzenli iletişim kurulması için bir iletişim ağı (e-grup, skype, çevrimiçi/online toplantılar) kullanılıyor mu?

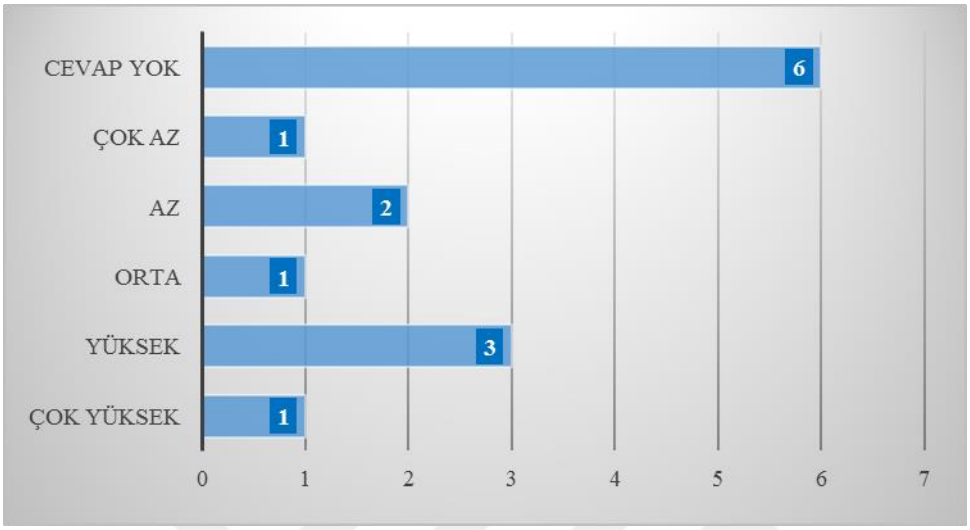
Şekil 18: AB Yerel Yönetimleri ile Düzenli İletişim Düzeyi

Şekil 18'den görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 7'si AB yerel yönetimleri ile düzenli iletişim içinde olduğunu, bunun için webinar, e-grup, skype, çevrimiçi toplantılar gibi enstrümanları kullandığını belirtmektedir. Katılımcılardan üçü "skype" programı, diğer üçü "e-posta grupları" üzerinden iletişim halinde olunduğunu beyan ederken, iki katılımcı ise "webinar", "go to meeting" gibi uygulamalardan yararlandıklarını belirtmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "2.4) AB yerel yönetimleri ile söz konusu iletişim ağının kurulması ve kullanılmasında EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusuna ise bir önceki soruya olumlu cevap veren belediyelerden biri derecelendirme tercihinde bulunmazken, düzenli iletişim halinde olmadığını beyan eden belediyelerden ikisi EUROCITIES'in bu rolünü derecelendirmek istemiştir.

Şekil 19: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Düzenli İletişime Katkısı

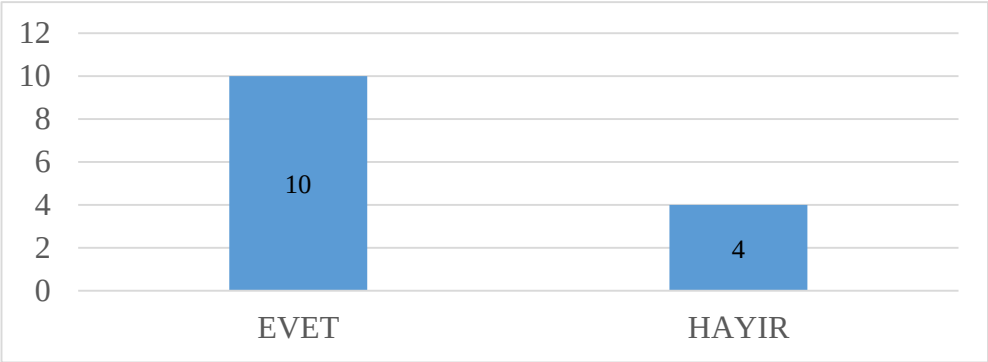

Şekil 19'dan görüleceği üzere, EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap veren 8 belediyenin üçte ikisinden fazlası EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. Düzenli iletişimi olmamasına rağmen EUROCITIES'in rolünü derecelendirmeye tabi tutanlar EUROCITIES'in kentler arası iletişime katkısını yetersiz bulmaktadır.

Diğer bir açıdan ise EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap verenlerin yarısı EUROCITIES'in etkisini yüksek ve çok yüksek bulmaktadır. EUROCITIES'e üye olmasına rağmen AB yerel yönetimleri ile düzenli iletişim halinde olmadığını belirtenler ile EUROCITIES'in kentler arası iletişime katkısını orta ve yetersiz bulanlar EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin yüzde 75'ten fazlasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte, AB yerel yönetimleri ile düzenli iletişim halinde bulunanların yüzde 70'ten fazlası EUROCITIES'in buradaki rolünü etkili bulmaktadır.

2.5) AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler (kentlerin karşılaştığı meydan okumalara karşı yenilikçi çözümler, sosyal hizmetlerde yenilikçi yaklaşımlar, yenilikçilik ortamının oluşmasına katkı vb.) bağlamında işbirliği yapıyor musunuz?

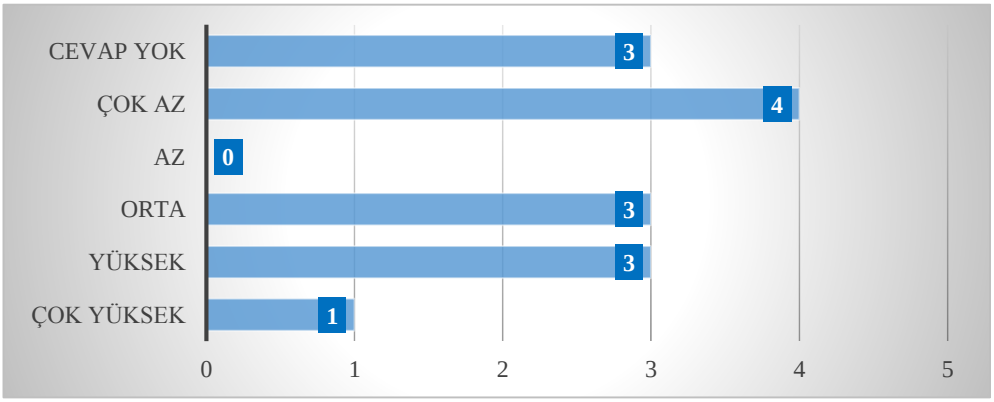
Şekil 20: AB Yerel Yönetimleri ile Yenilikçi Uygulama ve Süreçler Bağlamında İşbirliği Düzeyi

Şekil 20'den görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 10'u AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler bağlamında işbirliği yaptığını belirtirmektedir. Ayrıca, ağırlıklı olarak çevre, enerji, ulaşım, sosyal ve kültürel hizmetler, altyapı uygulamaları gibi başlıkların ön plana çıktığı ifade edilmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "2.6) AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler konusunda işbirliği yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (yenilikçi uygulamaların paylaşımına zemin hazırlama, yenilikçilik ödülleri, yenilikçi projelere destek vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusunda ise bir önceki soruya olumlu cevap veren belediyelerin yanı sıra, yenilikçi uygulama ve süreçler bağlamında işbirliği yapmadığını beyan eden bir belediye de EUROCITIES'in bu rolünü derecelendirmek istemiştir.

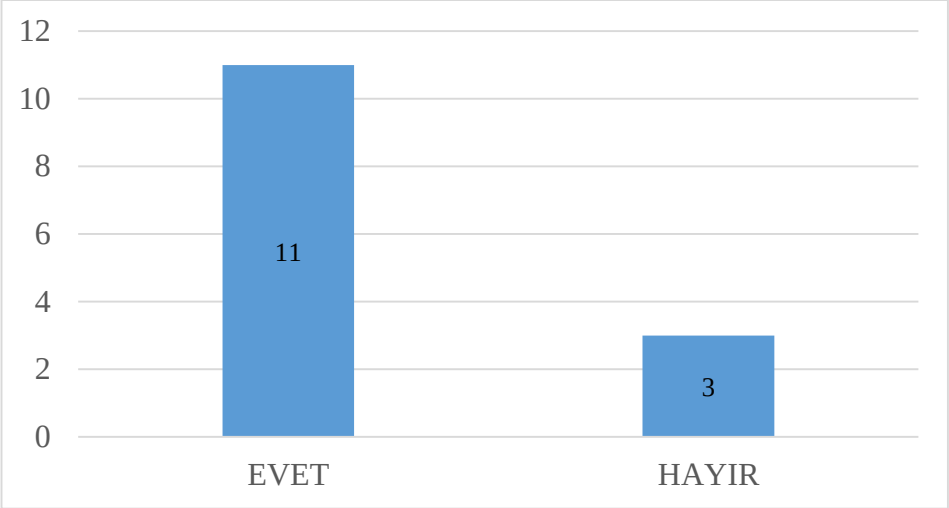
Şekil 21: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Yenilikçi Uygulama ve Süreçler Bağlamında İşbirliğine Katkısı

Şekil 21'dan görüleceği üzere, EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap veren 11 belediyenin yüzde 60'ından fazlası EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir. AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler bağlamında işbirliği yapmadığını beyan eden belediye ise EUROCITIES'in bu konudaki rolünü yetersiz bulmaktadır. Bununla birlikte, EUROCITIES'e üye olmasına rağmen AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler bağlamında işbirliği yapmadığını belirtenler ile bu işbirliğini gerçekleştirdiğini beyan etmesine rağmen EUROCITIES'in buradaki rolünü orta ve altı olarak değerlendirenlerin toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 70'inden fazlasını teşkil etmektedir.

2.7) AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar (yerel hizmetlerde iyi örnekler, en iyi uygulamalar vb.) bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapıyor musunuz?

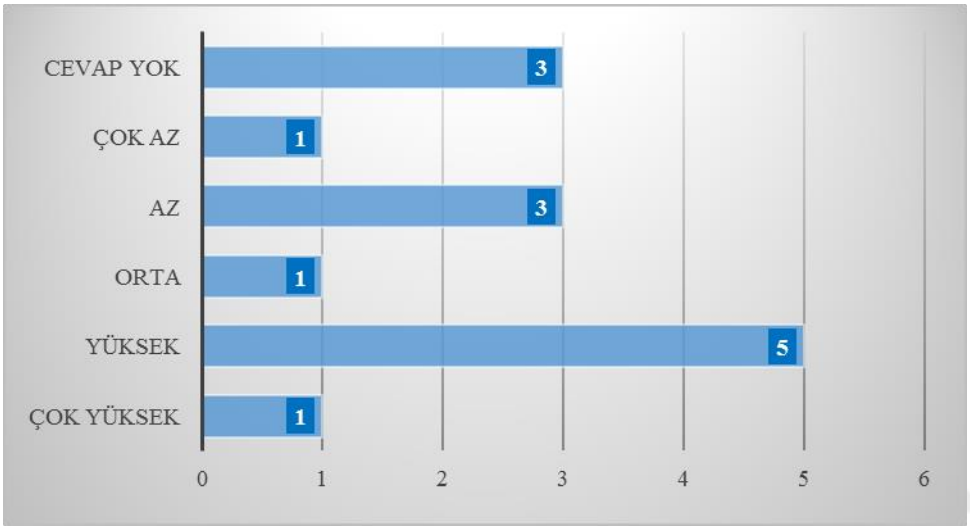
Şekil 22: AB Yerel Yönetimleri ile Örnek Uygulama Paylaşım Düzeyi

Şekil 22'den görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 11'i AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yaptığını belirtirmektedir. Soru formuna verilen cevaplarından ağırlıklı olarak; gençlik çalışmaları, sosyal içerme, fen ve imar konuları, akıllık şehirler, ulaşım ve çevre gibi alanlarda örnek uygulamalar hakkında bilgi paylaşımı yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tamamlayıcı soru olan "2.8) AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (en iyi uygulamaların paylaşımına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlama, yayınlar yapma, toplantılar düzenleme) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusunda ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 11 belediye EUROCITIES'in bu rolünü derecelendirmiştir.

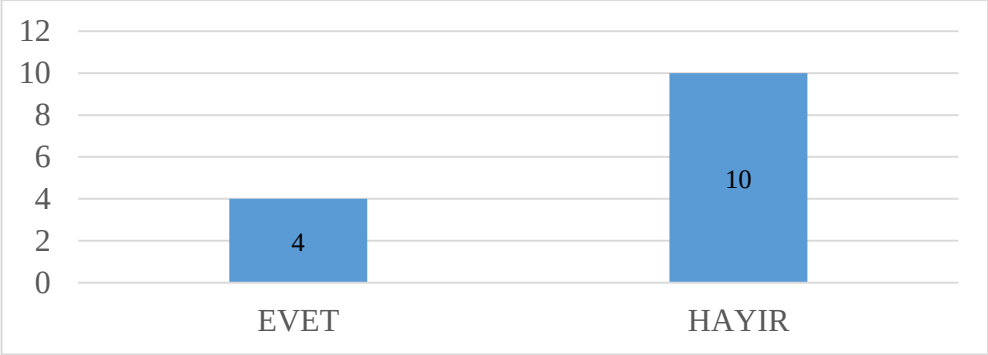
Şekil 23: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Örnek Uygulama Paylaşımına Katkısı

Şekil 23'ten görüleceği üzere, EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap veren 11 belediyenin yüzde 60'ından fazlası EUROCITIES'in bu sürece orta ve üstü düzeyde bir katkı sağladığını beyan etmektedir. Bununla birlikte, EUROCITIES'e üye olmasına rağmen AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapmadığını belirtenler ile bu paylaşımların gerçekleştiğini beyan etmesine rağmen EUROCITIES'in buradaki rolünü orta ve yetersiz olarak değerlendirenlerin toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yarısından fazlasını teşkil etmektedir.

2.9) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı kapasite geliştirmeye (uzman eğitimleri, idari süreçlerin iyileştirilmesi, uzman-danışman desteği, bilgi paylaşımı vb.) yönelik çalışma yaptınız mı?

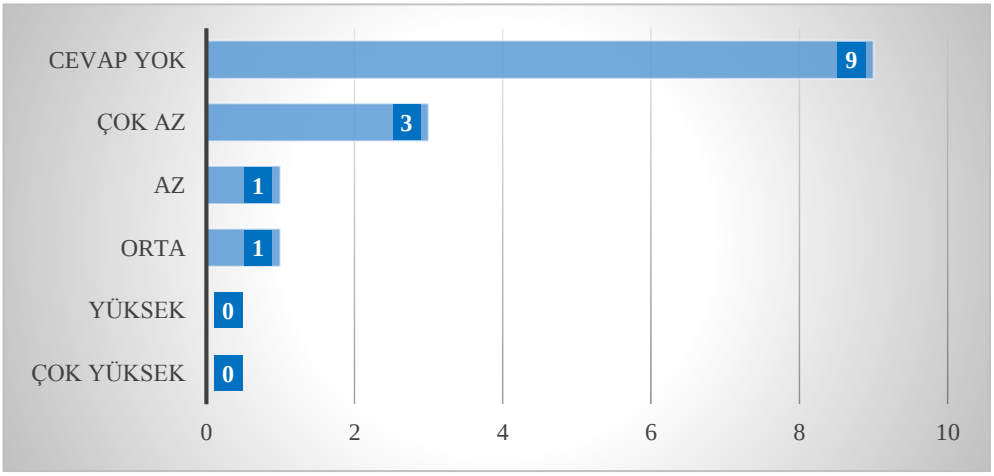
Şekil 24: AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Kapasite Geliştirme Çalışmaları Yapma Düzeyi

Şekil 24'ten görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden sadece 4'ü AB yerel yönetimleri ile karşılıklı kapasite geliştirmeye (uzman eğitimleri, idari süreçlerin iyileştirilmesi, uzman-danışman desteği, bilgi paylaşımı vb.) yönelik çalışma yaptığını belirtirmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "2.10) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı kapasite geliştirmeye yönelik çalışma yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (çalıştay, seminer, etkinlik düzenleme, yayın yapma, uzman-danışman desteği vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusunda ise bir önceki soruya olumlu cevap veren belediyelerin yanı sıra, karşılıklı kapasite geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmadığını beyan eden bir belediye de EUROCITIES'in bu rolünü derecelendirmek istemiştir.

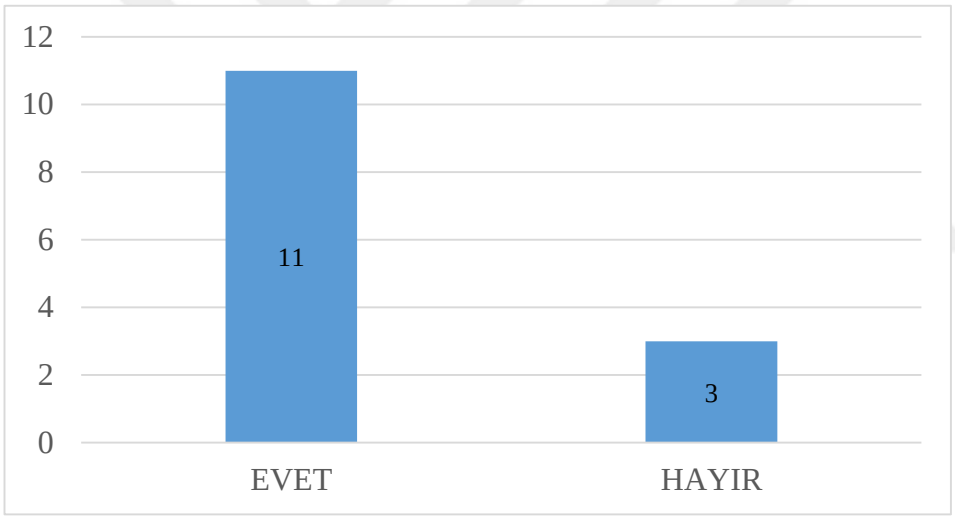
Şekil 25: EUROCITIES'in AB Yerel Yönetimleri ile Karşılıklı Kapasite Geliştirme Çalışmalarına Katkısı

Şekil 25'ten görüleceği üzere, EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap veren 5 belediyenin tamamı EUROCITIES'in bu sürece orta ve altı düzeyde bir katkı sağladığını beyan etmektedir. Dolayısıyla EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin tamamı EUROCITIES'in buradaki rolünü orta ve altı olarak derecelendirmektedir. Bu çerçevede, ulusötesi bir Avrupa kent ağı olarak üyelerinin kapasitelerini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde EUROCITIES'in çalışmalarının yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

2.11) AB düzeyinde belediyenizin görünürlüğü, tanıtımı ve markalaşmasına yönelik faaliyet yapıyor musunuz?

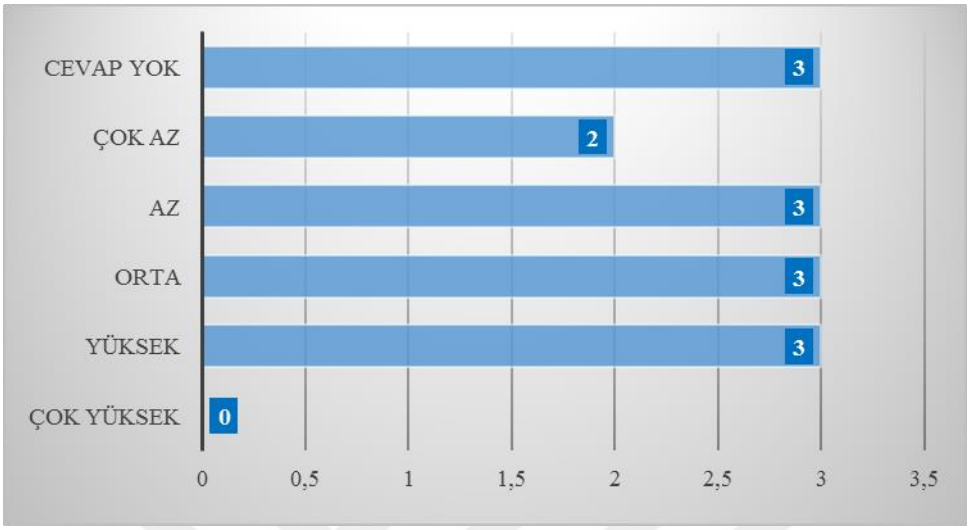
Şekil 26: AB Nezdinde Görünürlük, Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetleri Yapma Düzeyi

Yukarıda Şekil 26'dan görüleceği üzere, görüşme gerçekleştirilen 14 belediyeden 11'i AB düzeyinde belediyelerinin görünürlüğü, tanıtımı ve markalaşmasına yönelik faaliyet yaptığını belirtirmektedir.

Tamamlayıcı soru olan "2.12) AB düzeyinde belediyenizin görünürlüğü, tanıtımı ve markalaşmasına yönelik faaliyet yapıyor iseniz, bu faaliyetlerde EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?" sorusunda ise bir önceki soruya olumlu cevap veren 11 belediye cevap vermiştir.

Şekil 27: EUROCITIES'in AB Nezdinde Görünürlük, Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetlerine Katkısı

Şekil 27'dan görüleceği üzere, EUROCITIES'in rolünü derecelendiren soruya cevap veren 11 belediyenin yüzde 70'inden fazlası EUROCITIES'in bu sürece orta ve altı düzeyde bir katkı sağladığını düşünmektedir.

Bununla birlikte, EUROCITIES'e üye olmasına rağmen AB düzeyinde görünürlük, tanıtım ve markalaşma faaliyetleri yapmadığını belirtenler ile bu işbirliğini gerçekleştirdiğini beyan etmesine rağmen EUROCITIES'in buradaki rolünü orta ve altı olarak değerlendirenlerin toplamı EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin yüzde 70'inden fazlasını teşkil etmektedir.

İkinci kategori sorular ile ulusötesi Avrupa kent ağı olarak EUROCITIES'in kendi üyeleri arasında etkileşim süreçlerine nasıl bir katkı sağladığı ve bu alanda belirgin bir rol üstlenip üstlenmediği araştırılmak istenmiştir. Toplam 12 soru çerçevesinde etkileşim süreçleri üç boyutta ele alınmıştır. Birincisinde eşgüdüm, ortaklık, işbirliğinin geliştirilmesi bağlamında diyalog ve iletişim yapılandırma, ikincisinde bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması ile kapasite gelişimine katkı ve son olarak görünürlük, tanıtım ve markalaşmaya katkı boyutu irdelenmiştir.

Birinci boyutta, ulusötesi ağların üyeleri arasında eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerini arttırma rolü ele alınmaktadır. Bu işlevin etkili bir şekilde yerine getirilmesi için EUROCITIES ile üyeler arasında ve yine üyelerin kendi aralarında diyalog ve iletişimin yapılandırmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yüz yüze yapılan karşılıklı ziyaret ve toplantıların yanı sıra sanal ortamda icra edilen toplantılar, iletişim ve haberleşme gruplarının aktif olarak kurulması diyalog ve iletişimin yapılandırmasında temel enstrümanlar olarak öngörülmektedir.

Bu bağlamda, birbiri ile ilintilendirilebilecek şekilde iki soru ve EUROCITIES'in katkısını görmeye yönelik tamamlayıcı sorular sorulmuştur. İlk olarak EUROCITIES üyesi Türk belediyelerin AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaret ve periyodik toplantılar yapıp yapmadığı irdelenmiştir. Bu sağlanabiliyorsa, EUROCITIES'in söz konusu ziyaret ve toplantılar için ilişki sağlama, toplantı organizasyonu gibi katkıları olup olmadığı sorgulanmıştır.

Soru formuna verilen cevaplar analiz edildiğinde EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin görece önemli bir çoğunluğunun AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yaptığı görülmektedir. EUROCITIES aracılığıyla olduğu gibi gerek kardeş şehir uygulamaları gerekse diğer yerel yönetim ağları vasıtasıyla da bu ziyaretlerin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Ağın düzenli forum ve çalışma grubu toplantılarına iştirak eden belediyeler doğal olarak muadilleri ile görüşme yapma ve toplantı organize etme imkanına kavuşmaktadır. Diğer bir ifade ile kentin dış ilişkilerinin geliştirilmesinde EUROCITIES kanalını aktif kullananlar, EUROCITIES'in bu rolünü etkin bulmaktadır.

Diyalog ve iletişim yapılandırma boyutu kapsamında ikinci olarak, EUROCITIES'in e-grup, skype, çevrimiçi toplantılar vb. sanal iletişim ağlarının kullanımında sağladığı katkı irdelenmiştir. Burada da benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Ağın sanal iletişim kanallarını düzenli olarak takip eden ve bu kanalların kullanımına iştirak eden belediyeler EUROCITIES'in söz konusu rolünü nispeten etkin bulmaktadır.

Sonuç olarak birinci boyuttan ele alındığında, EUROCITIES'e üye belediyelerin faaliyet düzeyi nispeten yüksek görülmektedir. Bununla birlikte, EUROCITIES'in bu faaliyetlerdeki etkisi yetersiz bulunmaktadır. Ancak, diğer EUROCITIES etkileri ile kıyaslandığında, üye belediyelerin EUROCITIES katkısından yararlanma oranı daha yüksektir. Bu bağlamda, EUROCITIES'in üye Türk belediyeler nezdinde eşgüdüm, ortaklık, işbirliğinin geliştirilmesi ve dolayısıyla diyalog ve iletişim yapılandırma açısından daha dikkat çekici olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, EUROCITIES'in söz konusu katkısından daha etkin olarak yararlanan belediyeler ise, söz konusu katkının boyutunu yüksek olarak değerlendirmektedir.

İkinci boyutta ise bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması ile kapasite gelişimine katkı düzeyi irdelenmiştir. Kentlerin yüz yüze kaldığı meydan okumalar karşısında birbirleri ile yaptıkları en iyi uygulamaları paylaşması, muadillerinin benzer sorunlar karşısında izledikleri yol, yöntem ve geliştirdikleri projeler hakkında bilgi sahibi olması ve ortak ders çıkarımı, bu boyutun çerçevesi içinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, birbiri ile ilintilendirilebilecek şekilde üç soru ve EUROCITIES'in katkısını görmeye yönelik tamamlayıcı sorular sorulmuştur.

İlk olarak EUROCITIES üyesi Türk belediyelerin AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama, çözüm, yaklaşım ve süreçler kapsamında işbirliği yapıp yapmadığı irdelenmiştir. Bu sağlanabiliyorsa, EUROCITIES'in söz konusu işbirliği için yenilikçi uygulamaların paylaşımına zemin hazırlama, yenilikçiliği teşvik, yenilikçi projelere destek vb. katkıları olup olmadığı sorgulanmıştır.

Bu bağlamda ilgili soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin neredeyse iki ayrı zıt grup teşkil ettiği görülmektedir. Birinci grup, özellikle EUROCITIES kanallarını aktif olarak kullananlardan oluşmakta olup; belediyelerinin yenilikçi uygulama, çözüm, yaklaşım ve süreçler kapsamında yaptığı işbirliğinde EUROCITIES'in orta ve üstü bir katkı sağladığını değerlendirmektedir. İkinci grup ise AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama, çözüm, yaklaşım ve

süreçler kapsamında işbirliği yapmadığını ifade edenler ile EUROCITIES'in rolünü yetersiz bulanlardan oluşmaktadır.

İkinci olarak, EUROCITIES üyesi Türk belediyelerin AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapıp yapmadıkları irdelenmiştir. Ayrıca bu paylaşım varsa, EUROCITIES'in söz konusu süreçte en iyi uygulamaların paylaşımına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlama, yayınlar yapma, toplantılar düzenleme gibi katkıları olup olmadığı sorgulanmıştır.

Bu bağlamda ilgili soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin yarısının EUROCITIES'in bu rolünü orta ve üstü bulduğu anlaşılmaktadır. Hatta EUROCITIES'in bu kanalını aktif olarak kullananlar örnek uygulamalar konusunda EUROCITIES'in "yüksek" ve "çok yüksek" derecede katkı sağladığını belirtmektedir.

Üçüncü olarak uzman eğitimleri, idari süreçlerin iyileştirilmesi, uzman-danışman desteği, bilgi paylaşımı gibi karşılıklı kapasite geliştirmeye yönelik faaliyetler açısından EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin yaklaşımı incelenmiştir. İlgili soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin önemli bir kısmının EUROCITIES'in bu rolünü yetersiz bulduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile belediyeler idari, beşeri kapasitelerin geliştirilmesine sağlanan katkıyı zayıf bulmaktadır.

Sonuç olarak ikinci boyuttan ele alındığında, EUROCITIES'e üye belediyelerin faaliyet düzeyi nispeten orta düzeydedir. Bununla birlikte, EUROCITIES'in bu faaliyetlerdeki etkisi yetersiz bulunmaktadır. Diğer EUROCITIES etkileri ile kıyaslandığında, üye belediyelerin EUROCITIES katkısından yararlanma oranı orta düzeydedir. Özellikle belediyelerin idari, beşeri kapasitesini geliştirmeye yönelik faaliyetler özellikle uzman-danışman desteği, ilgili belediye personelinin profesyonel gelişimine yönelik kapasite geliştirme gibi etkinlikler EUROCITIES'in etkin bulunmadığı ya da bir işlev üstlenmediği faaliyetler olarak nitelendirilmektedir.

Ancak, EUROCITIES'in üye Türk belediyeler nezdinde örnek uygulama paylaşımı konusunda daha dikkat çekici olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, kapasite geliştirme faaliyetleri dışarıda bırakılır ise EUROCITIES'in söz konusu katkısından daha etkin olarak yararlanan belediyeler, söz konusu katkının boyutunu yüksek olarak değerlendirmektedir.

Etkileşim kategorisinde ele alınan üçüncü boyut; görünürlük, tanıtım ve markalaşma noktasında EUROCITIES'in katkısı çerçevesinde belediyelerin algı ve değerlendirmelerini irdelemektir. Bu bağlamda ana ve tamamlayıcı olmak üzere birer soru sorulmuştur.

Verilen cevaplar incelendiğinde, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin görünürlük ve tanıtım faaliyetlerine önem verdikleri ve aktif bir şekilde çalışma gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Ancak, bu çalışmalarda EUROCITIES'in katkısı çoğunluk tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, Türk belediyelerin EUROCITIES kanalıyla yeterli görünürlük kazandıklarını düşünmediklerini göstermektedir.

Hareketlilik ve etkileşim süreçlerinin genel görünümü açısından bir değerlendirme yapıldığında ilginç sonuçların ortaya çıktığı belirtilebilir. Genel değerlendirme üç ayrı analizin sonuçları arasındaki ilişkileri irdelemeye yönelik yapılmaktadır. Birinci analizde, EUROCITIES'in etkisi olsun olmasın ilgili üye belediyenin ele alınan boyutta bir faaliyeti olup olmadığı sorgulanmaktadır.

İkinci analizde, EUROCITIES üyesi olmakla birlikte ilgili boyutta bir faaliyeti olmadığını beyan edenler ile faaliyeti olmakla birlikte EUROCITIES'in katkısını orta ve altı düzeyde bulanların genele oranı ele alınmaktadır. Böyle bir grup oluşturulmasının ardında iki neden bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bir kent ağı olarak EUROCITIES'in ilgili boyutta üyelerine katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. İkinci olarak ise söz konusu öngörüye rağmen ilgili katkıyı yeterli düzeyde alamadığını ifade eden üyeler bulunmaktadır. Dolayısıyla, her iki kategorideki üyelerin toplamının EUROCITIES'in ilgili rolüyle bir ilişki geliştiremedikleri veya öngörülen yeterli katkıyı alamadıkları değerlendirilmektedir.

Üçüncü analizde, EUROCITIES'in ilgili boyuttaki rolüyle bir ilişki geliştirmekle birlikte bu rolü ve EUROCITIES'in ortaya koyduğu etkiyi orta ve üstü olarak değerlendirenler ele alınmaktadır.

Bu doğrultuda hareketlilik kategorisinde EUROCITIES etkisi olsun ya da olmasın üye belediyelerin faaliyetleri orta düzeydeyken; etkileşim kategorisinde yüksek düzeydedir. Bu durum üye belediyelerin proje ortaklıkları dışarıda bırakılırsa siyasa süreçleri ve lobi faaliyetleri açısından yeterli hareketlilik/mobilizasyon kazanamadıklarını ifade etmektedir. Buna mukabil, belediyelerin EUROCITIES'den bağımsız olarak kendi aralarındaki etkileşimleri açısından daha faal oldukları ortaya çıkmaktadır. Kendi aralarında işbirliği geliştirebilmekte, ortak projeler meydan getirmekte ve deneyim paylaşımında bulunabilmektedirler.

Yine hareketlilik kategorisinde ikinci analiz düzeyi itibarıyla EUROCITIES'in etkisini hissetmeyenlerin oranı görece çok yüksektir. Etkileşim kategorisinde de bu oran yüksektir. Diğer bir anlatımla, hareketlilik ve etkileşim süreçlerinde üye belediyeler görece faal olmadıkları gibi EUROCITIES etkisini de hissedemeyebilmektedirler.

Üçüncü analiz düzeyi itibarıyla ise EUROCITIES hareketlilik süreçleri açısından üye belediyeler için etkin bir rol üstlenme potansiyeli sunmaktadır. Özellikle EUROCITIES'in ilgili boyuttaki rolüne görece angaje olabilen belediyelerin değerlendirmeleri bu konuda dikkat çekmektedir. Diğer bir dikkat çekici husus, EUROCITIES'e görece anjage olabilen belediyeler dahi etkileşim süreçleri açısından EUROCITIES'in katkısını orta düzeyde değerlendirebilmektedir.

Bu durumda kentlerin ağlara yönelik angajmanlarının etkileşim süreçlerini belirgin bir şekilde etkileyemeyebildiği ifade edilebilir. Kentlerin daha farklı kanallar veya yaklaşımlar itibarıyla kendi aralarındaki etkileşim süreçlerinde aktif olabildikleri değerlendirilebilir. Bununla birlikte, Türk belediyelerin AB'dekilerden ziyade coğrafi olarak başka yerlerdeki kentler ile daha fazla etkileşim içinde olmasına bağlı bir durumda da mümkün görünmektedir. Bu bağlamda ağların kentleri siyasa süreçlerine

dahil etmesi ve lobi faaliyetlerinin etkinliğine katkı sağlaması gibi yönlerden desteklemesi belirgin farklılıklar ortaya çıkarabilir.

Bununla birlikte, hareketlilik ve etkileşim süreçleri bağlamında dört boyuttan bahsetmek mümkün görünmektedir:

Kentler arası ziyaret ve periyodik toplantılar ile örnek uygulama paylaşımı boyutları itibarıyla EUROCITIES'in katkısı açısından belediyeler daha az olumsuz yanıt vermektedir. Buna bağlı olarak, EUROCITIES'in karşılıklı ziyaret ve toplantı gerçekleştirebilme yönünde imkanlar sunduğu ve yanı sıra örnek uygulama ve deneyimlerin paylaşılmasına zemin hazırladığı ifade edilebilir.

Diğer taraftan pozisyon/politika belgelerine katkı sağlanması ile kapasite geliştirme çalışmaları, ilgili belediyelerin nispeten en az katkı aldıkları alanlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. EUROCITIES faaliyetlerine nispeten angaje olanların ise sağlanan katkıyı nispeten yüksek bulmalar EUROCITIES'in kentleri AB siyasa süreçlerine dahil edebilmesi yönünde bir potansiyel sunduğu belirtilebilir.

Elde edilen sonuçlar itibarıyla, EUROCITIES kentleri siyasa süreçlerine dahil edebilme yönünde etkili olarak görülmemektedir ancak kentlerin EUROCITIES'in işlevleri açısından potansiyel gördüğü alan AB karar alma süreçleridir. Bir ağın doğası gereği etkileşim süreçleri potansiyel arz etmekle birlikte, kentler bu süreçleri ağ dışında da sürdürme yönünde imkanlar bulabilmektedir. EUROCITIES'in etkisi anlamında daha belirginlik kazanabileceği alanlar karar alma süreçlerine katılım ya da lobi faaliyetleri olarak nitelendirilebilir.

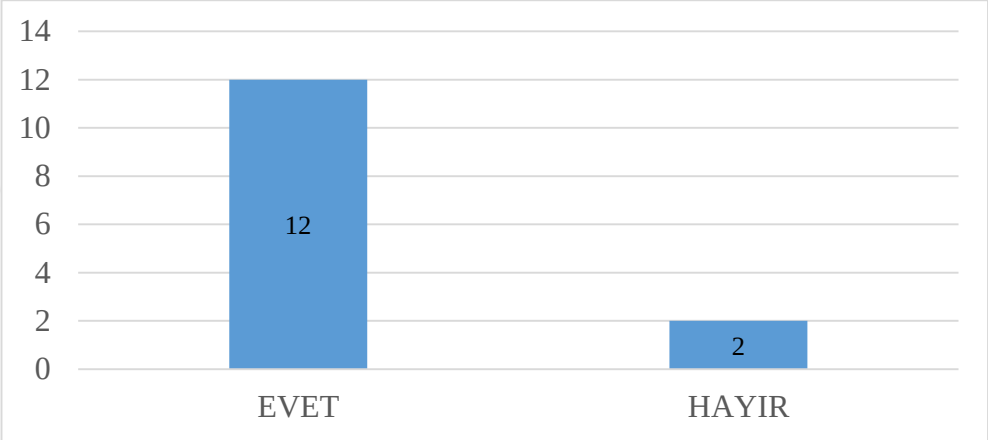
4.3.3. EUROCITIES ile Kurumsal Etkileşim

Alan araştırması kapsamında üçüncü grup sorular, Türk belediyelerinin EUROCITIES ile doğrudan etkileşimleri (ayrı bir mali ve beşeri kaynak tahsisi, doğrudan EUROCITIES'e ilişkin görüşleri vb.) ile ilişkili algı, görüş, deneyim ve performansları öğrenmeye yöneliktir.

3.1) EUROCITIES ile ilişkilerinizi takip eden özel birim(ler) var mıdır?

Burada belediyelerin EUROCITIES ilişkileri için kurumsal yürütme ve takip süreçlerini işletip işletmedikleri, ilişkilerin yürütülmesinde kişiye bağlı olmadan sürdürülebilir yapılar öngörüp öngörmedikleri irdelenmektedir.

Şekil 28: EUROCITIES İlişkileri için Özel Birim Görevlendirmesi

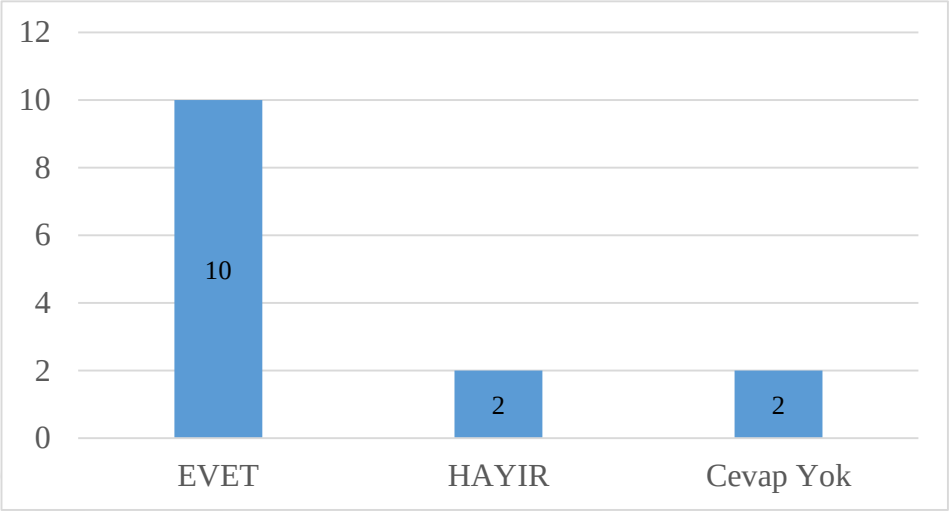

Şekil 28'den görülebileceği üzere araştırmaya katılan 14 belediyeden 12'si EUROCITIES ile ilişkilerini takip eden özel bir birimleri olduğunu belirtmişlerdir. Belediyelerin genel olarak dış ilişkiler, AB gibi birimler aracılığıyla EUROCITIES ilişkilerini takip ettikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bazı belediyelerde Başkan danışmanları süreç takibinde etkin olurken, bazılarında imar ya da çevre gibi departmanlardaki uzmanlar EUROCITIES toplantıları ve yazışmaları için görevlendirilmektedir. Burada, iştirak edilen tematik forum ya da çalışma grubunun odağına göre uzmanların sürecin içine dahil oldukları görülmektedir.

3.2) EUROCITIES ile ilişkileriniz ve ağ faaliyetlerine (ulusal veya uluslararası kuruluşlar ile) katılım için bir bütçe ayırıyor musunuz?

Burada ilgili belediyenin EUROCITIES faaliyetlerine iştirak anlamında beşeri kaynakların yanı sıra mali kaynaklar açısından da yeterli imkanlara sahip olup olmadığı irdelenmektedir. Toplantı katılımları maliyet unsurları içermesine bağlı olarak kimi durumlarda ilişkilerin yürütülmesi ve takibinde engel teşkil edebilmektedir.

Şekil 29: EUROCITIES İlişkileri için Bütçe Ayrılması

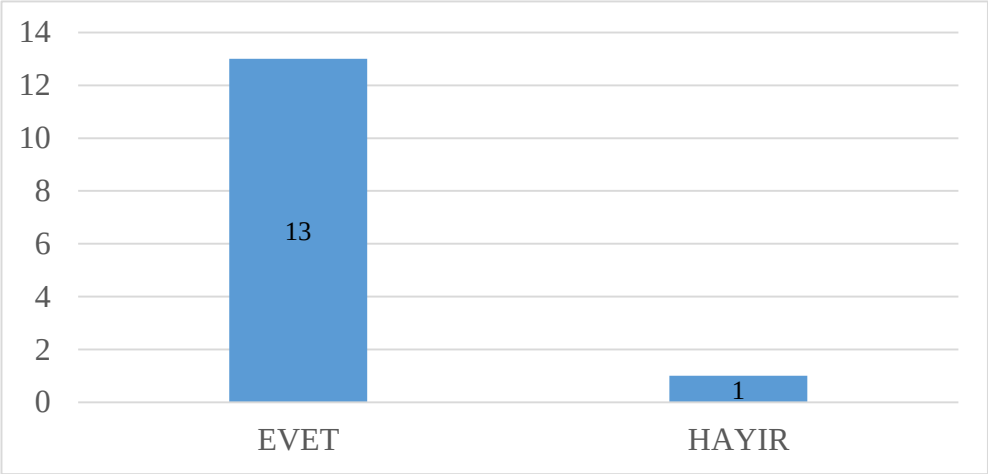

Şekil 29'dan görülebileceği üzere araştırmaya katılan 14 belediyeden 10'u EUROCITIES ile ilişkilerin yürütülmesi için bir bütçe ayrıldığını belirtmişlerdir. 2 belediye bütçe ayrılmadığını beyan ederken, 2 belediye ise bütçe ayrılmakla birlikte tahsis büyüklüğünü yeterli bulmadıklarını beyan etmiştir.

3.3) EUROCITIES'in forum ve çalışma gruplarına katılım gösteriyor musunuz?

Burada ilgili belediyenin EUROCITIES faaliyetlerine iştirak anlamında temel göstergelerden biri olarak forum ve çalışma grubu katılımları irdelenmektedir.

Şekil 30: EUROCITIES Forum ve Çalışma Gruplarına Katılım

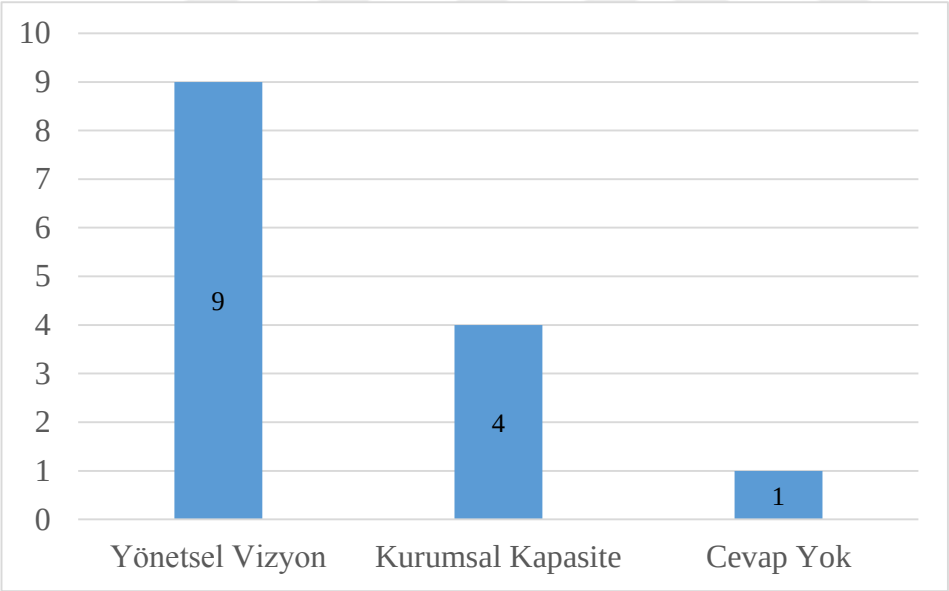

Şekil 30'dan görülebileceği üzere, bir belediye hariç hepsinin forum ve çalışma grubu faaliyetlerine iştirak ettiği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, 6 belediye "Sosyal İşler Forumu" ve 3 belediye "Çevre Forumu" üyesi olduğunu belirtmektedir. İştirak edilen diğer forumlar; Kültür Forumu, Ekonomi Forumu, Ulaşım-Hareketlilik Forumu, Bilgi Toplumu Forumu ve İşbirliği Forumu iken, çalışma grupları Avrupa Komşuluk Politikası ve Genişleme Çalışma Grubu, Enerji Çalışma Grubu, Kentsel Markalaşma ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Çalışma Grubu (Kentsel Cazibe Çalışma Grubu), Kreatif Endüstriler Çalışma Grubu, Metropolitan Alanlar Çalışma Grubu, Göç ve Entegrasyon Çalışma Grubu'dur.

3.4) EUROCITIES'in kurumunuz için aşağıdakilerden hangisinde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

Şekil 31: EUROCITIES'in Değer Kattığı Perspektif

Burada yorum talep edilen bir soruya nazaran cevaplama kolaylığını sağlamak için çoktan seçmeli bir şekilde belediyelere EUROCITIES'in onlar için hangi anlamda değer ifade ettiği sorulmuştur. Yönetsel vizyon/bakış açısı seçeneği ile "zihniyet anlamında bir değer mi", kurumsal kapasite seçeneği ile "idari, mali ve beşeri kaynaklarınıza ait

kapasiteyi geliştirme yönünde bir değer mi" yoksa kurumsal idari süreçler seçeneği ile "kurumsallaşmanızda idari süreçlerinizin iyileştirilmesine katkı sağlayan bir değer mi" yönünde bir yaklaşım sunulmuştur. Şekil 31'den görüleceği üzere, katılımcıların yüzde 60'ından fazlası EUROCITIES'in yönetsel vizyona ve bakış açısına değer kattığını belirtmektedir. EUROCITIES'in kentsel ilişkiler için sunduğu ulusötesi boyutla birlikte kentler; muadillerinin eriştiği aşamaları, gerçekleştirdiği başarı veya uğradıkları başarısızlıkları değerlendirebilmekte, kendi pozisyonları itibarıyla vizyon, bakış açısı ve ufuklarını çizebilmektedir.

Bu aşamadan itibaren katılımcılara seçmeli ya da derecelendirmeli olmayacak şekilde yorum yapmaları istenen üç soru daha sorulmuştur.

3.5) EUROCITIES'in en önemli katkısının ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Araştırmaya katılan belediyelerden 9'unun yorumları EUROCITIES'in en önemli katkısının "Deneyim Paylaşımı ve İyi Uygulama Örneklerinin Yaygınlaştırılması" olduğu yönünde odak oluşturmaktadır. Bununla birlikte, 4 belediye ise "Ağ faaliyetleri gerçekleştirilmesini/*networking*" en önemli katkı olarak nitelendirmektedir.

Bununla birlikte, "kentin uluslararası tanınırlığının/bilinirliğinin artması, projelere iştirak imkanın ortaya çıkması, AB yerel idareleri ile ilişkilerin geliştirilmesi, kurumsal kapasitenin gelişimine katkı" gibi yorumlar da bulunulmuştur.

3.6) EUROCITIES dışında AB düzeyinde veya değil başka kent ağları ile ilişkileriniz var mı? Varsa hangileri?

EUROCITIES üyesi Türk belediyelerin diğer ağ faaliyetlerine katılım etkinliğinin değerlendirilmesi açısından yöneltilen bu soru kapsamında, belediyelerin aktif bir şekilde dâhil oldukları ağların hangileri olduğunun da belirtilmesi talep edilmiştir. Dikkate değer bir şekilde belediyelerin ekseriyetinin birden fazla kent birliği, organizasyonu içinde yer aldığı görülmektedir.

Bununla birlikte, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı'nın (UCLG-MEWA) dikkat çekici şekilde ön planda yer aldığı görülmektedir. Yerel ve bölgesel yönetimlerin çıkarlarının dünya ölçeğinde temsil edilmesi için Uluslararası Belediye Hareketi'nin ardından 2004 yılında kurulan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler'in 2013-2016 döneminde başkanlığını İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olması ve yanı sıra 2016-2019 dönemi için Konya Büyükşehir Belediyesi'nin eş başkanlardan biri olarak olarak seçilmesi, Türk belediyelerinin iştirakine ivme kattığı tartışılabilir.

Ayrıca anket kapsamında zikredilen bazı ağlar şu şekilde sıralanabilir: Belediye Başkanları Ahdi (Covenant of Mayors), Yaşayan Laboratuarlar Avrupa Ağı (ENOLL), Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact), Dünya Sağlık Örgütü Sağlık için Bölgeler Ağı (Regions for Health Network), Belediye Başkanları İlkeler Sözleşmesi (Compact Of Mayors), Türkiye Tarihi Kentler Birliği, Avrupa Ödülü Kazanmış Kentler Birliği (Europe Prize), Uluslararası Yerel ve Çevresel Girişimler Konseyi, Avrupa Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği, Dünya Tarihi Kentler Birliği, Avrupa Kaleli Kentler Birliği, Avrupa Kentsel Pazarlama Ağı (European Cities Marketing), Yerel Çevre Girişimleri Uluslararası Konseyi (ICLEI), Uluslararası Toplu Taşıma Birliği (UITP), Dünya Mirası Kentler Örgütü (OWHC), Dünya Haller Birliği (WUWM), Tarihi Kentler Ligi (LHC), Asya Belediye Başkanları Forumu, İslam Başkentleri ve Kentleri Örgütü (OICC), Dünya Belediye Başkanları İklim Değişikliği Konseyi (The World Mayors Council on Climate Change), İpekyolu Belediye Başkanları Forumu (Silk Road Mayors Forum), Küresel Kentsel Tasarım Örgütü (Global Design Cities Organization), Gökkuşağı Kentler Ağı (Rainbow Cities Network), Uluslararası Kütüphane Birlik ve Enstitüleri Federasyonu (The International Federation of Library Associations and Institutions), UNESCO Öğrenen Kentler Küresel Ağı (UNESCO Global Network of Learning Cities), Dünya Su Konseyi (World Water Council), Belediye Başkanları Barış İnisiyatifi (Mayors For Peace), Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Avrupa Bölgeler Birliği (AER), UNESCO Kreatif Kentler Ağı (UNESCO Creative Cities Network), Çocuk Dostu Kentler Birliği, Enerji Kentleri (Energy Cities), Bölgeler Komitesi Avrupa-Akdeniz Bölgesel ve Yerel Meclisi (Euro-

Mediterranean Regional and Local Assembly- ARLEM), Avrupa Gastronomi Mirası Ağı, Hareketlilik için Kentler Ağı (Cities for Mobility), Akdeniz Kentler Ağı (MEDCITIES), Balkan Kentleri Ağı (BALCINET), Dünya Gurme Kentler Ağı (Délice Network), Avrupa Erişilebilir Turizm Ağı (ENAT).

3.7) EUROCITIES ile ilgili ya da kentlerin uluslararası alanda kurumsal ilişkileri ile ilgili eklemek istediğiniz bir husus var mı?

Bu soruda yorumların odaklandığı üç husus dikkat çekmektedir:

1. EUROCITIES faaliyetlerine daha aktif katılım sağlanması gereği
2. Kişilere bağlı olmayan, kurumsal sürdürülebilirliği olan ilişkilerin tesisi
3. EUROCITIES gündemlerinin Türk belediyelerinin gündemleri ile yakınsama göstermemesi, soyut kalması, somut faydaların görünürlük kazanmaması

Vurgulanan bu hususlardan anlaşıldığı üzere, Türk belediyeleri öncelikli olarak EUROCITIES faaliyetlerinden ve sunulan avantajlardan daha fazla yararlanmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Kendilerinin de yeterli derecede aktif olamadıklarını kabul ederlerken, bu durum üç yapısal sorunla ilintilendirilebilmektedir:

1. Ağ ilişkilerinin kurumsallaşma kazanamaması, belediye başkanının şahsi vizyonu ve/veya bazı çalışanların kişisel çabaları ile ilişkilerin yürütülmesi
2. Gündem ve odakların Türkiye'deki belediyeler nezdinde tatmin edici ya da ilgi uyandırıcı bulunmaması veya bu anlamda yeterli uyumun yakalanamaması, bazı temel kentsel sorunlarla gündemi meşgul olan yerel yönetimlerin dış ilişkiler anlamında yeterli enerjiyi bulamaması yanında ele alınan konuların sınırlı kaynakları sevk edecek derecede etkileşim doğurmaması
3. Günümüz sosyo-ekonomik ve politik koşulları içerisinde yerel ve bölgesel idarelerin kendi özgül ağırlıklarının tartışma konusu olduğu bir durumda, onlardan müteşekkil yatay ilişkilere dayalı ulusötesi bir kent ağı olarak

EUROCITIES'in oluşturabileceği pozitif dışsallıkların uzun vadeli sonuçlar vaad etmesi yanında kısa vadeli somut, reel çıktıların sınırlılık arz etmesi

Bu durumda kent ağlarının yönetişim bağlamında yeni bir aktör olarak gelişip gelişmediğine ilişkin literatür ile araştırma bulguları arasında çeşitli farklılıkların söz konusu olabildiği görülebilmektedir. Öncelikle yerel idarelerin kent ağlarına yönelik angajmanları birbirinin zıddı yönünde farklılık gösterebilmektedir. Bir kısım yerel idarelerin çok taraflı ağlar yerine ikili ilişkileri ağırlıklı olarak tercih ettiği görülürken, sınırlı sayıda da olsa bir kısmının kent ağlarını özellikle AB karar alma süreçlerini etkileme ve/veya lobicilik çerçevesinde aktif kullanma yönünde faaliyetleri olabilmektedir.

Temelde bakıldığında Türkiye'deki yerel yönetimler açısından reel durumda kent ağları daha ziyade bir iletişim ve işbirliği zemini meydana getirebilmektedir. Ancak Türkiye'deki yerel yönetimlerin kent ağlarının siyasa süreçlerini etkileme gibi bir potansiyeli sunma imkanına vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Sonuç bölümünde araştırma sorusu ile bulgu ve verilerin ilişkisi ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

5. SONUÇ

Tez çalışmasında Avrupa düzeyinde örgütlenen ulusötesi kent ağlarının bir yönetişim aktörü olarak gelişip gelişmedikleri tartışılmaktadır. Vaka çalışması olarak ise EUROCITIES'e üye Türkiye'deki belediyeler odağa alınmış ve onların EUROCITIES'in sahip olduğu rolün bir parçası olup olamadıklarına ilişkin alan araştırması yapılmıştır.

Yönetişim anlayışının küresel ölçekte meydana getirdiği dinamiklerin kentleri görece daha aktif olmaya yönelttiği ve kentlerin yönetişim yapıları içinde etkin birer aktör olarak hareketlilik kazanmaya başladıkları değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda kent ağlarının hareketlilik kazandırma ve etkileşim şeklinde meydana çıkardığı süreçler araştırmaya değer bir alan olarak ele alınmıştır. Araştırma, soru formlarına dayalı vaka/durum çalışması olarak biçimlendirilmiştir. 2016 yılı itibarıyla EUROCITIES'e üye Türkiye'den 14 belediye nezdinde anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı "soru formu/anket" şeklindedir. Yapılan anket uygulaması neticesinde araştırma sorularına ilişkin bulgular ortaya konarak, yorumlanmıştır.

Kent ağlarını merceğine alan bu tez çalışmasında ise teorik ve kavramsal çerçeveyi yönetişim meydana getirmiştir. Bu çerçeve kapsamında tezin "Avrupa kent ağları yeni bir yönetişim aktörü olarak mı gelişiyor?" temel sorusuna ilişkin tartışmalar yapılmış, Türk belediyelerin EUROCITIES deneyimine ilişkin vaka çalışmasından elde edilen bulgularla tezin sorunsalındaki tartışmalar nezdinde bir sonuç çıkarılmıştır.

Demokratik karar alma süreçleri, vatandaş katılımı, devletin yeni bir anlayışla ele alınması gibi birçok yaklaşımı çoklu aktör, çoklu yapış biçimleri ve çoklu merkezler ile görüşme ve tartışma, pazarlık, müzakere, eşgüdüm, konsensüs gibi süreçlerle ele alan yönetişim; demokrasilerin geçirdiği dönüşümü anlamamızda sahip olunan bakış açısının derinlik ve genişlik kazanmasını sağlayabilmektedir.

Avrupa kentlerinin AB müktesebatının önemli bir kısmı itibarıyla sorumluluklar üstlenmeleri (CoR, 2003, [OJ/C128, 29.05.2003], s. 57), onların AB ile etkileşim halinde olmalarını ve yönetişim yapılarına eklemlenmelerini hızlandırabilmektedir. Siyasaların pasif uygulayıcıları olmaktan öteye geçmek, lobi yapmak, daha fazla siyasi, mali ve idari kaynağın kendilerine yönelmesi sağlamak, AB ile kentler arasındaki ilişkilerin yeni bir boyut kazanması anlamında dikkat çekebilmektedir.

Diğer taraftan AB, her yeni bütçe döneminde de görülebileceği üzere yerel ve bölgesel ölçekte uygulanan operasyonel programları, yatırım faaliyetlerini ve ilişkili fonlama mekanizmalarını nitelik ve nicelik olarak genişletmektedir. Bu program, plan ve mekanizmaların önemli bir kısmı ortaklık prensibine bağlı olarak kurgulanmaktadır.

Dolayısıyla söz konusu program, plan ve mekanizmalar karşısında yerel yönetimlerin yeni koşullara uyum sağlayabilmeleri, görünürlüklerini, kapasitelerini ve yeterliliklerini arttırmaları yeni meydan okumalar olarak dikkat çekici hale gelebilmektedir. Nihayetinde, ulusal ve ulusüstü düzeydeki etkileşimler gibi yerel yönetimlerin kendi aralarındaki etkileşimler de önemli ve hatta gerekli hale gelebilmektedir.

Bölgeler Komitesi'nin 2009 yılında hazırladığı Beyaz Kitap'ta çok katmanlı yönetişim sisteminin; AB ile ulusal, bölgesel, yerel yönetimler ve paydaşlar arasında bir ortaklık sisteminden oluştuğu belirtilmektedir. Çok katmanlı yönetişimi kullanmaya, gerçeğe dönüştürmeye ve geliştirmeye davet eden 2014 Bölgeler Komitesi "Çok Katmanlı Yönetişim Şartı" da yönetişimin yerindenlik, orantılılık ve ortaklık ilkelerini öne çıkarmaktadır. AB'nin siyasa, program ve mali araçlarını gelecek on yıl için şekillendiren Avrupa 2020 Stratejisi'nde ise bölgesel ve yerel yönetimlerin hedeflere ulaşılmasında sunacakları katkı, daha güçlü bir yönetişim başlığı altında değerlendirilmektedir.

AB Komisyonu; çok paydaşlı ve heterarşik yapıdaki kent ağlarını bilgi sağlama, uzman görüşü alma, siyasa uygulamalarını kolaylaştırma vb. hususlarda devreye alabilmektedir. Bu durum Komisyon'un karar alma mekanizmalarının yönetişim anlayışı ve demokratik meşruiyet gibi açılardan kuvvet kazanmasını

hedefleyebilmektedir. Kent ağlarının da görece elverişli bu zemine tutunarak, yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarına ve kaynaklara ulaşması amacına hizmet etmeye başladığı ifade edilebilir.

Süreci tespitler halinde özetlemek maksadıyla, kent ağlarının ağırlıklı olarak 1990'lar ile birlikte AB yönetişim sistemi içinde ortaya çıkışlarına ilişkin üç faktör kaynağından bahsedilebilir: Küresel düzey, AB siyasası, politikaları ve kamu yönetim yapısı düzeyi ile kentlerin içsel motivasyon düzeyi. Bu düzeyler birbirleri ile kesişecek şekilde, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya etkileşim halindedir.

A. Dışsal olarak etkileyen faktörler:

   a.a) Küreselleşme ile değişen ekonomik koşullar (yeni ekonomik yapılar, bilgi ekonomisi vb.)

   a.b) Yerel ve bölgesel yönetişimde yeni paradigmatik değişimler (yerelleşme, katılımcı demokrasi, proaktif rol vb.)

B. AB siyasası, politikaları ve kamu yönetim yapısından kaynaklanan faktörler:

   b.a) Ard arda gelen AB genişleme süreçlerinin ve ortak pazarın AB bütünleşme siyasası üzerinde meydana getirdiği etkiler,

   b.b) "Bölgeler Avrupası" ve kentsel siyasalarda kent-bölge gibi kavramların dikkat çekmesi

   b.c) AB kamu yönetim yapısının bazı "demokrasi açıkları"nı (*democratic deficits*) kapatma ve karar alma süreçlerine yerel birimlerin daha fazla dâhil olması ihtiyacı,

   b.d) AB müktesebatının uygulanması açısından üstlenilen anahtar rol,

   b.e) AB kamu yönetim yapısında katmanlı yönetişimin de etkisiyle yeni bir "kurumsal birbirine bağlamlanma"nın söz konusu olması ve kentlerin bu yapı içinde vurgu kazanması,

C. Buna karşılık olarak; büyüklüklerine, bağlı oldukları anayasal ve yasal koşullara göre değişmekle birlikte kentlerin yönetişim ağları içinde hareketlilik kazanmaları ve birbirleri ile etkileşim haline girmeleri açısından içsel motivasyonel kaynaktan doğan şu faktörler vurgu kazanmaktadır:

c.a) Sosyo-ekonomik gelişim için yeni mali kaynaklara erişim istekleri,

c.b) Daraltıcı ulusal siyasa alanı karşısında manevra ve hareketlilik alanlarını genişletme isteği,

c.c) Siyasa oluşturma süreçlerini etkileme ve çıkarların temsiline yönelik talep (sıkışan ulusal siyasa alanına göre daha fazla hareketlilik vb.),

c.d) Teknik ve uzmanlık gerektiren konularda bilgi ve deneyim paylaşımı, kapasite geliştirme ve iyi uygulamaların karşılıklı paylaşımı (AB müktesebatının uygulanışı, fon yönetimi vb.),

c.e) Görünürlüğünü arttırma, marka değeri oluşturma.

Bu faktör kaynakları ile kentler nezdinde hareketlilik ve etkileşim sağlayan araçsal unsurlar ise:

a. Gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yeni iletişim biçimleri,
b. Yeni koşul ve ihtiyaçlara göre şekillenen yeni yönetişim biçimi olarak yönetişim ağları,
c. Yeni yönetişim biçiminin sunduğu koşul ve ihtiyaçlara bağlı olarak gelişen yeni idari ve kurumsal yapılanma ile yetkilendirmeler (kent birlikleri, Bölgeler Komitesi, Brüksel ofisleri, Avrupa Ajansları, ortaklık ve işbirliğine yönelik daha karmaşık yönetişim biçimlerine açık devlet-dışı yapılanmalar vb.)

Avrupa Birliği'nin yerel yönetimlere yönelik siyasalarının Türk yerel yönetimleri üzerinde meydana getirebileceği etkiler bağlamında; mevzuat uyumu, lobi yapılabilecek alanların ortaya çıkması, mali desteklerden daha fazla yararlanabilme imkanı, finanse edilebilecek projeler için ortaklık arayışları, AB düzeyinde görünürlük kazanma fırsatı, kapasite gelişimi, eşleştirme, tecrübe, bilgi, deneyim, teknik uzmanlık paylaşımı gibi birçok faktör Türk belediyelerinin kendi bünyelerinde AB ofisleri ihdas etmesine olduğu gibi Avrupa kent ağlarına dahil olma sürecine de hız kazandırabilmektedir.

Temsiliyet bağlamında bir kent ağı olarak EUROCITIES, Türk belediyelerin de dahil olduğu ortak bir çatı sunmaktadır. Özellikle sınırötesi Avrupa kent ağı yapılanmaları açısından tekli bir temayı temsil etmemesi, Avrupa düzeyinde kentler arasında meydana

getirilen en geniş ağlardan biri olması, kentlerin hareketliliği ve etkileşimi için oluşturulduğu şeklindeki vaadi, EUROCITIES deneyiminin alan araştırması için tercih edilmesini kolaylaştırmıştır.

Bu bağlamda tez çalışması için kent ağlarının rol ve işlevleri hareketlilik ve ağırlıkla yatay boyutu vurgulayacak şekilde etkileşim olmak üzere iki temel eksende ele alınmıştır. Siyasa süreçlerine katılım, lobi faaliyetleri, ortak projelerin geliştirilmesi gibi gündemler hareketlilik ekseninde değerlendirilirken; kapasite gelişimi, bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı, görünürlük ve markalaşma faaliyetleri, benchmarking, diyalog yapılandırma, eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerine yönelik faaliyetler ise kentler arası etkileşim eksenini oluşturmuştur.

Bu iki eksen çerçevesinde yapılan anket çalışması ile EUROCITIES'in Türk belediyeleri ile ilişkilerinin, onlar nezdinde bir fark oluşturup oluşturmadığının ve yaşanılan deneyimin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, EUROCITIES'in internet sitesi üzerinden Şubat 2016 itibarıyla kamuoyu ile paylaştığı üye listesinde yer alan 14 Türk belediyesi anketi cevaplandırmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; üç boyutta ele alınan hareketlilik süreçlerinin birincisi olarak doğrudan ya da dolaylı şekilde siyasa süreçlerine katılım bağlamında EUROCITIES'in Türk belediyelerini kendilerini etkileyebilecek mevzuat oluşumuna veya mevcut bir siyasanın yeniden şekillendirilmesi gibi siyasa ve karar alma süreçlerine görece yeterli ölçüde angaje edemediği görülmektedir.

Örneğin EUROCITIES'in ana çalışma sistemini oluşturan tematik forumlar ve çalışma gruplarının siyasa belgeleri gibi özellikle ilgili siyasa hakkında kentlerin toplulaştırılmış pozisyonlarını ve görüşlerini arz eden belgeler için Türk üyelerin pasif kaldığı veya EUROCITIES'in onları harekete geçiremediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durum, kendi pozisyonunu ortaya koyabilecek teknik bilgi ve tecrübeden yoksunluk ile bunu yansıtabilecek beşeri kaynağa sahip olunmaması, ilgili siyasa ile ilişkili olarak aksiyon alma refleksini ortaya çıkaracak kadar kendisi üzerinde bir etki hissetmemesi, mevcut pozisyonu yeterli buluyor olması, ilgili pozisyonun belirlenmesi derinlemesine

çalışma gerektirerek zaman, finansman veya insan kaynağı gibi maliyetler doğuruyorsa bunlardan kaçınma gibi birden fazla nedene bağlı olabilmektedir. Ancak, konunun bu yönü araştırma dâhilinde değildir. Araştırma çerçevesi itibarıyla EUROCITIES'in hareketlilik süreçlerinin birincisi olarak ele alınan doğrudan ya da dolaylı şekilde siyasa süreçlerine katılım yönünde Türk belediyeleri üzerinde belirgin bir etki meydana getirmediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak, EUROCITIES'in söz konusu süreçlerine dahil olabilenler, bu rolün görece etkili şekilde yerine getirildiğini belirtmektedir.

Üç boyutta ele alınan hareketlilik süreçlerinin ikincisi olarak, ortak proje geliştirme ve AB'den finansman sağlama süreçleri açısından da EUROCITIES'in katkısının görece sınırlı olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere Türk belediyelerin AB kentleri ile geliştirdikleri ve yürüttükleri ortak projeler, inisiyatif aşamasından sonuçlandırılması ve sonuçlarının yaygınlaştırılmasına kadar olan süreç başta olmak üzere ortaklık prensibi dahilinde ve ulusötesi boyutu yansıtacak şekilde belli hareketlilik potansiyeli teşkil edebilmektedir.

Görüşme yapılan belediyelerin yaklaşık üçte ikisi AB yerel yönetimleri ile ortak projeler geliştirdiğini ifade etmektedir. Ancak, bu ortaklıkların geliştirilmesinde EUROCITIES'in katkısını sınırlı olarak tanımlamaktadırlar. EUROCITIES'in nispeten projeler kapsamında- bir ağ olmasına da bağlı olarak- kentler için doğal bir ortaklık havuzu meydana getirdiği düşünüldüğünde kentlerin bu havuzdan görece sınırlı düzeyde istifade ettikleri anlaşılmaktadır. Buna mukabil kentlerin AB yerel yönetimleri ile kardeş şehir ilişkilerinden ya da diğer ortaklık havuzlarından görece daha fazla yararlandığı görülmektedir. Özetle proje ortaklıkları ve AB'den proje finansmanı sağlanması gibi konularda EUROCITIES'e üye Türk belediyeleri nispeten etkindir, ancak bu etkinlikte EUROCITIES'in meydana getirdiği fark sınırlı kalmaktadır.

Hareketlilik süreçlerinin üçüncüsü olarak, kentlerin EUROCITIES kanalından ziyade kendi bağlantıları nezdinde lobi faaliyetleri icra etmeye gayret ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla, EUROCITIES'in lobi faaliyetleri sürecine verdiği katkı sınırlı kalmaktadır. Ancak, sınırlı sayıda EUROCITIES bağlantısının ortaya konulduğu sonuçlarda, EUROCITIES'in üstlendiği rol görece yüksek derecede nitelendirilmektedir.

Özetle, hareketlilik tarafında belediyelerin ulusötesi bir ağa üyelikleri çerçevesinde AB siyasa süreçlerine katılımları irdelenmiş; karar alma süreçlerine, çalışma gruplarına ve pozisyon belgelerine ne ölçüde katkı verdikleri, ortak proje geliştirme ve lobicilik faaliyetleri EUROCITIES katkısı boyutundan araştırılmıştır. Bu doğrultuda, ulusötesi bir kent ağı olarak EUROCITIES'in Türkiye'deki belediyelerin hareketlilik kazanmasında üstlendiği rol, sonuç itibarıyla yeterli bir düzeyde ortaya çıkmamaktadır. Bununla birlikte, siyasa süreçlerine katılım bağlamında EUROCITIES ilişkilerini tesis edebilmiş olanlar, bu rol açısından EUROCITIES'i etkin bulabilmektedir.

Diğer bir ifade ile EUROCITIES'in kentlere hareketlilik kazandırma rolü siyasa veya lobi süreçlerine dahil etme yönünden "henüz etkinleştirilmemiş" bir potansiyel sunabilmektedir. Zira ilgili belediyenin EUROCITIES ile hareketlilik süreçleri itibarıyla tesis ettiği bir ilişki var ise söz konusu boyut için EUROCITIES'in katkısı nispeten daha fazla olmaktadır. Şöyle ki eğer ilgili kent EUROCITIES'in oluşturduğu kanallara angaje olmuş ise EUROCITIES'in sağladığı katkıyı etkili bulmaktadır.

Etkileşim süreçleri itibarıyla araştırmada, belediyelerin ulusötesi bir ağa üyelikleri çerçevesinde kendi muadilleri ile diyaloglarını yapılandırıp yapılandıramadıkları, ağ üyelerinin kendi aralarında eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerini geliştirip geliştiremedikleri, kapasitelerini arttırmaya yönelik enstrümanlardan yararlanıp yararlanmadıkları, bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılmasına yönelik olarak ilgili süreçlere angaje olup olamadıkları, görünürlüklerini arttırmaya dönük etkileşim süreçlerine dahil olup olmadıkları irdelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; hareketlilik gibi yine üç boyutta ele alınan etkileşim süreçlerinin birincisi olarak EUROCITIES kendisine üye Türk belediyeler nezdinde eşgüdüm, ortaklık, işbirliğinin geliştirilmesi bağlamında diyalog ve iletişim yapılandırma açısından dikkat çekici bir potansiyel sunabilmektedir. Ayrıca EUROCITIES'in söz konusu katkısından etkin olarak yararlanan belediyeler ise, söz konusu katkının boyutunu nispeten kuvvetli/yüksek olarak değerlendirmektedir.

Birinci boyutta, ulusötesi ağların üyeleri arasında eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçlerini arttırma rolü ele alınmaktadır. Bu işlevin etkili bir şekilde yerine getirilmesi için EUROCITIES ile üyeler arasında ve yine üyelerin kendi aralarında diyalog ve iletişimin yapılandırması oldukça önemlidir. Bu bağlamda yüz yüze yapılan karşılıklı ziyaret ve toplantıların yanı sıra sanal ortamda icra edilen toplantılar, iletişim ve haberleşme gruplarının aktif olarak kurulması diyalog ve iletişimin yapılandırmasında temel enstrümanlar olarak değerlendirilmektedir.

EUROCITIES'e üye Türk belediyelerinin ekseriyetle AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yaptığı görülmektedir. EUROCITIES aracılığıyla olduğu gibi gerek kardeş şehir uygulamaları gerekse diğer yerel yönetim ağları vasıtasıyla da bu ziyaretlerin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Ağın düzenli forum ve çalışma grubu toplantılarına iştirak eden belediyeler doğal olarak muadilleri ile görüşme yapma ve toplantı organize etme imkanına kavuşmaktadır. Diğer bir ifade ile kentin dış ilişkilerinin geliştirilmesinde EUROCITIES kanalını aktif kullananlar, EUROCITIES'in bu rolünü etkin bulmaktadır. Benzer şekilde ağın sanal iletişim kanallarını düzenli olarak takip eden ve bu kanalların kullanımına iştirak eden belediyeler EUROCITIES'in söz konusu rolünü nispeten etkin olarak değerlendirmektedir.

Etkileşim süreçlerinin ikinci boyutunda ise bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması ile kapasite gelişimine katkı düzeyi irdelenmiştir. Kentlerin yüz yüze kaldığı meydan okumalar karşısında birbirleri ile yaptıkları en iyi uygulamaları paylaşmaları, muadillerinin benzer sorunlar karşısında izledikleri yol, yöntem ve geliştirdikleri projeler hakkında bilgi sahibi olması ve ortak ders çıkarımı, bu boyutun çerçevesi içinde ele alınmaktadır.

Bu bağlamdaki araştırma sonuçlarına göre, EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin neredeyse iki ayrı gruba bölündüğü görülmektedir. Birinci grup, özellikle EUROCITIES ilişkilerine angaje olanlardan teşkil olmakta olup, belediyelerinin yenilikçi uygulama, çözüm, yaklaşım ve süreçler kapsamında yaptığı işbirliğinde EUROCITIES'in yeterli bir rol üstlendiğini değerlendirmektedir. İkinci grup ise, AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama, çözüm, yaklaşım ve süreçler kapsamında

işbirliği yapmadığını ifade edenler ile EUROCITIES'in rolünü yetersiz bulanlardan oluşmaktadır.

Belediyelerin idari, beşeri kapasitesini geliştirmeye yönelik faaliyetler özellikle uzman-danışman desteği, ilgili belediye personelinin profesyonel gelişimine yönelik kapasite geliştirme gibi etkinlikler EUROCITIES'in etkin bulunmadığı ya da bir işlev üstlenmediği faaliyetler olarak nitelendirilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; etkileşim süreçlerinin üçüncüsü olarak görünürlük, tanıtım ve markalaşma noktasında EUROCITIES'e üye Türk belediyelerin görünürlük ve tanıtım faaliyetlerine önem verdikleri ve aktif bir şekilde çalışma gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Ancak, bu konuda EUROCITIES'in katkısı yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, Türk belediyelerin EUROCITIES kanalıyla yeterli görünürlük kazandıklarını düşünmediklerini göstermektedir.

Üye Türk belediyelerin hareketlilik ve etkileşim süreçleri bağlamında EUROCITIES deneyimleri dört maddede şu şekilde ifade edilebilmektedir:

1. Gerek hareketlilik gerekse etkileşim süreçleri açısından EUROCITIES'in katkısı yetersiz bulunmaktadır.
2. EUROCITIES'in faaliyet ve çalışmalarına daha fazla angaje olduğu anlaşılanlar, diğer bir ifade ile EUROCITIES'in katkılarından istifade etmeye odaklı olan belediyeler EUROCITIES'in ortaya çıkardığı fark ile ilgili olumlu yargıya sahiptir ve EUROCITIES'in sağladığı katkıyı belirgin bulmaktadır.
3. EUROCITIES'in Türk belediyeleri açısından ziyaret ve toplantı imkanları ile örnek uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması hususlarında diğer faaliyet alanlarına göre daha fazla imkan sunabildiği anlaşılmaktadır.
4. EUROCITIES'e üye Türk belediyeleri etkileşim süreçlerinde hareketlilik süreçlerine göre daha aktiftir. İlginç olan görece daha az aktif oldukları hareketlilik süreçleri (siyasa süreçlerine katılım, lobi faaliyetleri vb.) açısından EUROCITIES'in daha fazla katkı sunma potansiyeli taşıdığı anlaşılmaktadır.

Zira EUROCITIES faaliyetlerine görece daha fazla angaje olmuş olanlar bu katkıyı çok yüksek olarak tanımlayabilmektedir.

Tablo 14'te yukarıda belirtilen dört maddelik özet, kategorize edilerek sunulmaktadır. Buradan da görüleceği üzere, EUROCITIES'in mevcut durumda Türkiye'deki belediyeler için daha çok eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçleri bağlamında bir iletişim ve diyalog yapılandırma platformu niteliği arz ettiği ifade edilebilir.

Tablo 14'te ilk sütunda anket sorularının sahip olduğu kategorizasyon görülmektedir. Diğer bir ifade ile sorular iki ana eksene sahiptir: hareketlilik/mobilizasyon süreçleri ile etkileşim süreçleri. Bu iki eksenin her biri ikinci sütunda üç boyutta ele alınmaktadır. Üçüncü sütunda, EUROCITIES'in katkısı olsun olmasın soru yöneltilen alanda bir faaliyeti olanların toplam 14 belediyeye oranı derecelendirilmektedir. Dördüncü sütunda soru yöneltilen alanda bir faaliyeti olmayanlar ile EUROCITIES'in katkısını orta ve altı olarak değerlendirilenlerin toplam 14 belediyeye oranı derecelendirilmektedir. Beşinci sütunda soru yöneltilen alanda faaliyeti olduğunu beyan edenlerden EUROCITIES'in katkısını orta ve üstü olarak değerlendirenlerin toplam 14 belediyeye oranı derecelendirilmiştir.

Örneğin, soru yöneltilen alanda EUROCITIES katkısı olsun ya da olmasın herhalükarda faaliyeti olanların toplam 14 belediyeye oranı yüzde 30 ise üçüncü sütunda "az" olarak belirtilmektedir. Yine soru yöneltilen konuda bir faaliyeti olmayanlar ile faaliyeti olmakla birlikte EUROCITIES'in katkısını orta ve altı olarak değerlendirenler 14 belediyenin yüzde 70'i ise, dördüncü sütunda "yüksek" olarak belirtilmektedir. Beşinci sütunda ise ilgili alanda faaliyeti olduğunu beyan edenlerden EUROCITIES'in katkısını orta ve üstü olarak değerlendirenler toplam 14 belediyenin yüzde 50'si ise "orta" olarak ifade edilmektedir.

Tablo 14: Anket Sonuçları İtibarıyla EUROCITIES-Türk Belediyeleri İlişkileri

Eksenler	Boyut	EUROCITIES etkisi olsun olmasın ilgili boyutta faaliyet var mı?	İlgili boyutta faaliyeti olmayanlar ile faaliyeti olup EUROCITIES etkisini orta ve altı bulanlar	İlgili boyutta faaliyeti olup EUROCITIES etkisini orta ve üstü bulanlar
Hareketlilik Süreçleri	*Siyasa süreçlerine katılım boyutu*	Az	Çok yüksek	Çok yüksek
	Ortak projeler boyutu	Yüksek	Çok yüksek	Orta
	Lobi boyutu	Orta	Yüksek	Yüksek
Hareketlilik Süreçleri (Genel Ortalama)		Orta	Çok yüksek	Yüksek
Etkileşim Süreçleri	*Eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçleri boyutu*	Yüksek	Yüksek	Yüksek
	Bilgi, deneyim, yenilik ve en iyi uygulamaların paylaşımı ve yaygınlaştırılması ile kapasite gelişimi boyutu	Orta	Yüksek	Orta
	Görünürlük, tanıtım ve markalaşma boyutu	Yüksek	Yüksek	Orta
Etkileşim Süreçleri (Genel Ortalama)		Yüksek	Yüksek	Orta

Derecelerin Yüzdelik Dilim Karşılıkları	
Çok az	% 0,0-19,9
Az	% 20,0-39,9
Orta	% 40,0-59,9
Yüksek	% 60,0-79,9
Çok yüksek	% 80,0-100

Tablo 14'teki görünüm açısından bir değerlendirme yapıldığında ilginç sonuçların ortaya çıktığı belirtilebilir. Genel değerlendirme üç ayrı analizin sonuçları arasındaki ilişkileri irdelemeye yönelik yapılmaktadır. Birinci analizde, EUROCITIES'in etkisi olsun olmasın ilgili üye belediyenin ele alınan boyutta bir faaliyeti olup olmadığı sorgulanmaktadır.

İkinci analizde, EUROCITIES üyesi olmakla birlikte ilgili boyutta bir faaliyeti olmadığını beyan edenler ile faaliyeti olmakla birlikte EUROCITIES'in katkısını orta ve altı düzeyde bulanların genele oranı ele alınmaktadır. Böyle bir grup oluşturulmasının ardında iki neden bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bir kent ağı olarak EUROCITIES'in ilgili boyutta üyelerine katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. İkinci olarak ise söz konusu öngörüye rağmen ilgili katkıyı yeterli düzeyde alamadığını ifade eden üyeler bulunmaktadır. Dolayısıyla, her iki kategorideki üyelerin toplamının EUROCITIES'in ilgili rolüyle bir ilişki geliştiremedikleri veya öngörülen yeterli katkıyı alamadıkları değerlendirilmektedir.

Üçüncü analizde, EUROCITIES'in ilgili boyuttaki rolüyle bir ilişki geliştirmekle birlikte bu rolü ve EUROCITIES'in ortaya koyduğu etkiyi orta ve üstü olarak değerlendirenler ele alınmaktadır.

Bu doğrultuda hareketlilik kategorisinde EUROCITIES etkisi olsun ya da olmasın üye belediyelerin faaliyetleri orta düzeydeyken; etkileşim kategorisinde yüksek düzeydedir. Bu durum üye belediyelerin proje ortaklıkları dışarıda bırakılırsa siyasa süreçleri ve lobi faaliyetleri açısından yeterli hareketlilik/mobilizasyon kazanamadıklarını ifade etmektedir. Buna mukabil, üye belediyelerin etkileşim süreçleri açısından daha faal oldukları ortaya çıkmaktadır.

Yine hareketlilik kategorisinde ikinci analiz düzeyi itibarıyla EUROCITIES'in etkisini hissetmeyenlerin oranı görece çok yüksektir. Etkileşim kategorisinde de bu oran yüksektir. Diğer bir anlatımla, hareketlilik ve etkileşim süreçlerinde üye belediyeler EUROCITIES etkisini hissedemeyebilmektedirler.

Üçüncü analiz düzeyi itibarıyla ise EUROCITIES hareketlilik süreçleri açısından üye belediyeler için etkin bir rol üstlenme potansiyeline sahip olabilir. Zira EUROCITIES'in ilgili boyuttaki rolüne angaje olabilen belediyeler, bu rolü belirgin bulmaktadır. Oysa etkileşim süreçleri açısından EUROCITIES'e görece anjage olabilen üyeler açısından dahi EUROCITIES'in katkısı orta düzeyde kalmaktadır. Bu durum, kentlerin etkileşim süreçleri açısından ilgili ağlara yönelik angajmanlarının belirgin olmadığını ortaya koymaktadır. Tam tersine olarak, ağların kentleri siyasa süreçlerine dahil olmak, lobi faaliyetleri açısından etkinlik kazanmak gibi yönlerden desteklemesi gerektiği ifade edilebilir.

Bununla birlikte, her iki süreç (hareketlilik ve etkileşim) açısından diğerleri ile kıyaslandığında öne çıkabilen dört boyut olduğundan söz edilebilir:

Bu dört boyuttan ikisi EUROCITIES'in katkısı açısından belediyelerin en düşük olumsuz yanıt verdikleri alanları göstermektedir: kentler arası ziyaret ve periyodik toplantılar ile örnek uygulama paylaşımı. Bu iki boyuttan EUROCITIES, üyelerinin karşılıklı ziyaret ve toplantılarının gerçekleştirildiği, örnek uygulama ve deneyimlerin paylaşıldığı bir zemin olarak anlam kazanabilmektedir.

Diğer iki boyut, pozisyon/politika belgelerine katkı sağlanması ile kapasite geliştirme çalışmaları olarak dikkat çekmektedir. Bu iki boyut ise üyelerin nispeten en az katkı bulduklarını ifade ettikleri alanlar olarak öne çıkmaktadır. EUROCITIES faaliyetlerine nispeten angaje olanların verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, EUROCITIES'in kentleri AB siyasa süreçlerine dahil edebilmesi yönünde bir potansiyel sunduğu belirtilebilir.

Elde edilen sonuçları itibarıyla, EUROCITIES kentleri siyasa süreçlerine dahil edebilme yönünde etkili olarak görülmemektedir ancak kentlerin EUROCITIES'in işlevleri açısından potansiyel gördüğü alan AB karar alma süreçleri olarak değerlendirilebilir. Bir ağın doğası gereği etkileşim süreçleri potansiyel arz etmekle birlikte, kentler bu süreçleri ağ dışında da sürdürme yönünde imkanlar bulabilmektedir.

EUROCITIES'in etkisi anlamında daha belirginlik kazanabileceği alanlar karar alma süreçlerine katılım ya da lobi faaliyetleri olarak nitelendirilebilir.

Bununla birlikte, Türkiye'deki belediyelerin doğrudan EUROCITIES ile olan kurumsal etkileşimleri, buna bağlı olarak edindikleri gözlem, algı ve tutumların değerlendirmesi kapsamında şu üç madde dikkat çekmektedir:

1. Ağ ilişkilerinin kurumsallaşma kazanamaması, belediye başkanının şahsi vizyonu ve/veya bazı çalışanların kişisel çabaları ile ilişkilerin yürütülmesi
2. Gündem ve odakların Türkiye'deki belediyeler nezdinde tatmin edici ya da ilgi uyandırıcı bulunmaması veya bu anlamda yeterli uyumun yakalanamaması, bazı temel kentsel sorunlarla gündemi meşgul olan yerel yönetimlerin dış ilişkiler anlamında yeterli enerjiyi bulamaması yanında, ele alınan konuların sınırlı kaynakları sevk edecek derecede etkileşim meydana getirmemesi
3. Günümüz sosyo-ekonomik ve politik koşulları içerisinde yerel ve bölgesel idarelerin kendi özgül ağırlıklarının tartışma konusu olduğu bir durumda, onlardan müteşekkil yatay ilişkilere dayalı ulusötesi bir kent ağı olarak EUROCITIES'in oluşturabileceği pozitif dışsallıkların uzun vadeli sonuçlar vaad etmesi yanında kısa vadeli somut, reel çıktıların sınırlılık arz etmesi

Araştırma sorusu bağlamında anket çalışmasının sonuçları ele alındığında, Avrupa düzeyinde örgütlenen en geniş tabanlı kent ağlarından birinin Avrupa Birliği'ne aday sosyo-ekonomik olarak en büyük ülkelerden birine ait belediyeler nezdinde yeterli etkinliğe erişemediği, başka bir ifade ile sınırlı belirginlikte bir etkiye sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tez çalışmasının sonuçları itibarıyla, başat ve sürükleyici bir aktör olmamakla birlikte yönetişim yaklaşımı bağlamında kent ağlarının yeni bir aktör olarak sahneye çıktığı tartışılmakta, gelişme süreçlerinin devam ettiği ortaya çıkmaktadır. Örneğin ulusötesi yönetişim süreçleri bağlamında Türk belediyelerinin bu aktörün sahip olduğu rolün bir parçası olabildiği ile ilgili soru işaretleri bulunmaktadır. Aktüel durumda, Türk belediyeleri için EUROCITIES tipi yönetişim ağlarının ifade ettiği en önemli nokta;

eşgüdüm, ortaklık ve işbirliği süreçleri bağlamında bir iletişim ve diyalog yapılandırma platformu olmasıdır. Siyasa süreçlerine katılım, lobi faaliyetleri, kapasite gelişimi ve görünürlük sağlama gibi alanlar Türk belediyeleri ve EUROCITIES ilişkilerinde neredeyse fotoğrafın dışında durmaktadır. Dolayısıyla, kent ağlarının rüştünü ispat etme, bilinirliklerini arttırma, kabul görme süreçlerinin devam ettiğini belirtmek mümkündür.

Söz konusu sonucun ortaya çıkması bağlamında aşağıda maddeler halinde sunulan hususların tartışılmasının faydalı olacağına inanılmaktadır:

1. Türkiye'nin aday bir ülke olmasına bağlı olarak EUROCITIES ile Türk belediyelerin sahip olduğu gündem ve odakların uyumsuzluğu mümkün olabilmektedir. Benzer biçimde hareketlilik ve etkileşim kanallarının AB'ye üye olmayan bir ülke için yeterli zenginlikte olduğu da sorgulanabilecektir. Türkiye-AB müzakere sürecindeki duraklamalara da bağlı olarak müktesebat etkisinin yeterli yansımalara ve derinliğe sahip olamaması ile Türk yerel yönetimleri için aksiyon alma refleksinin kesinlik kazanamaması hususlarına dikkat edilmelidir.
2. Üst plandaki ilişki düzeyinin araştırma sonucuna etkisi bağlamında ileride bu alanda yapılacak çalışmalarda "Türkiye-AB ilişkilerin yoğun ve derin olduğu dönemlerde yönetişim ağlarının etkinliği" ile "ilişkilerin yavaşladığı dönemlerdeki etkinliğin" kıyaslanması, dolayısıyla konjonktür ve dönemsellik etkisinin araştırılması faydalı olabilecektir. Ayrıca, kentlerin dışa açılmaları bağlamında sahip oldukları mevzuatın teşkil ettiği bariyerin, diğer bir ifade ile kentlerin dış politika geliştirmeye ilişkin mevzuat çerçevesinin sıkılığının ortaya koyduğu etki de araştırılmaya değer bir sorunsal ortaya çıkarmaktadır.
3. Ulusötesi kentsel ağların yeni bir aktör olarak AB yönetişim sistemi içinde hareketlilik kazandıkları ve çeşitli etkileşim süreçlerinin bir parçası haline geldikleri teorik literatürde artan şekilde yer bulurken, niceliksel ve niteliksel çalışmaların sayısının artması gereği ortaya çıkmaktadır.
4. Yerel yönetimlerin güç kazanmasına ilişkin gündem, küresel düzeyde görece yeni gelişme gösteren bir sahadır. Dolayısıyla pratikte yerelleşme çabalarının

önünde alacağı daha fazla mesafe olduğu görülmektedir. Ulusal merkezi yapılar karşısında gerek ulusaltı gerekse ulusüstü katmanlar için meydan okumalar devam etmektedir. Dolayısıyla bu koşullar altında görece zayıf yerel yönetimlerin, kendileri arasında oluşturduğu yapılanmalar da bu zayıflıktan nasibini almaktadır. Üstelik ağların sahip olduğu yumuşak, parçalı ve hiyerarşik katılıktan uzak yapılanma, yüklenilen ağırlığı arttıran ve yavaş gelişimi besleyen bir boyut sunmaktadır.

5. Ağlar; meşruiyet, sınırlı etki kapasiteleri, erişilebilirlik, hesap verebilirlik, yatay eşgüdümün hiyerarşik eşgüdüm karşısında sahip olduğu zayıflıklar vb. birçok açıdan sorgulanmaya devam edebilecektir. Ancak, gelişimlerini devam ettirecekleri zeminin buna uygun koşulları günümüz itibarıyla sunup sunmadığını da tartışılacaktır. Hooghe ve Marks'ın (2001a, ss. 81-85) söz ettiği üzere sunulan zemine de bağlı olarak bazen tüm yerelliklere açık bazen yalnızca güçlülerin yararlanabildiği, bazılarının siyasal etki açısından güçlü bir kaldıraç oluşturduğu bazılarının ise sembolik kaldığı yönetişim formları mümkün olabilmektedir. Diğer bir ifade ile bir sıra ve zamansal bağlam içinde istikrarlı ve doğrusal bir süreç söz konusu değildir.
6. Nihayetinde küreselleşme, yeni kamu yönetimi, yönetişim, Avrupalılaşma gibi birçok olgu karşısında ulusaltı yönetimlerin angajmanlarını ortaya koyabilme yollarının türevleri somutluk kazanmaya başlamıştır. Etkileşimli siyasa süreçleri ile müşterek hareket etmeyi, katılımı ve işbirliğini esas alan yönetişim usulleri daha fazla devrededir ve pratikte daha fazla yer bulmaktadır. "Cin lambadan çıkmış" olup, farklılaşmış koşullar altında örneğin siyasi merkezlerde ofis açabilenlerin, adem-i merkezileşmiş devletlerde olduğu gibi kendi ülke içi arenasında belli bir siyasi ve mali güce sahip olan ulusaltı yönetimlerin ya da Guderjan'ın (2012, s. 120) "avan-gard" yerel aktörlerinin deneyimleri diğerlerinden farklı olabilmektedir. Hatta III. Bölüm'de tartışıldığı üzere, siyasa alanının elverişliliğine bağlı olarak da deneyimler farklılaşabilmektedir.
7. Dolayısıyla ilişki ve ortaklık düzeyinin "kalitesi" arttıkça, ağ aktörlerinin kapasite ve kaynakları ile bunların kullanım etkinliği hacim kazandıkça, siyasa

alanlarının elverişliliği sürdürülebilir bir yapı sundukça, ulusaltı yönetimlerin özellikle liderliğe bağlı ufuk ve vizyonları genişledikçe yönetişim ağlarına yönelik benzeri araştırmalardan elde edilecek çıktıların pozitif yöne evrilmesi beklenebilmektedir.

Yönetişim ağlarına ilişkin literatürün görece yeni olgunlaşmaya başlamasına bağlı olarak tartışmaların yeni boyutlar kazanarak devam edebileceği öngörülebilir. Mevcutta sahip olunan çerçeve, ağsal yapılanmaların eylemsel etkisini ölçme ve değerlendirme noktasında gelişmeye ihtiyaç duymaktadır. Ağların, ulusal ya da uluslararası kamusal güçlerin dominasyonu karşısında onlarla eşdeğer şekilde teraziye konulması beklenmemelidir.

İlgili literatürün besleneceği ve teorik yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayacağı, ampirik çalışmalara dayalı verilerin arttırılmasında fayda görülmektedir. Bununla birlikte, özellikle yönetişim ağlarının etkinliği üzerinde ulusaltı yönetimlerin sahip olduğu siyasi, idari, ekonomik ve sosyal güç ile siyasa alanlarının elverişliliği bağlamını ortaya koyacak ampirik çalışmalar ayrıca değerli katkılar sunabilecektir.

Geliştirilmeye oldukça elverişli bir literatür kapsamında, Türkiye ve AB planında ulusötesi boyuta sahip kentsel ağların ortaya koyduğu rol, işlev, oluşturduğu algı, elde edilen deneyimler, hareket kazanan dinamik ve etkileşimlerin neden ve sonuç ilişkisi bağlamına katkı sunmayı hedefleyen bu tez çalışmasının, bu alanda sınırlı sayıda yapılan araştırmalar açısından gelecekteki araştırmacılara ışık tutması temenni edilmektedir.

EK: GÖRÜŞME VE ANKET SORULARI

Görüşme Sırası :
Tarih, Yer ve Saat :
Görüşülen Kişi :
Kurumdaki Unvan :

BÖLÜM 1:

AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKA SÜREÇLERİ VE KURUMLARI DÜZEYİNDE HAREKETLİLİK

1.1) AB Bölgeler Komitesi ile ilişki (çalışma gruplarına katılım, pozisyon belgelerine görüş bildirimi vb.) geliştirdiniz mi?

(1) □ Evet ise hangi ilişkileri geliştirdiğinizi kısaca belirtiniz: ……	**(2)** □ Hayır

1.2) AB Bölgeler Komitesi ile ilişki geliştirdi iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ağ ilişkilerinden yararlanma, iletişim sağlama vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

1.3) AB politika geliştirme süreçleri içinde kullanılacak bir pozisyon/politika belgesine katkı (görüş bildirme, rapor sunma vb.) sağladınız mı?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

1.4) AB politika geliştirme süreçleri içinde kullanılacak bir pozisyon/politika belgesine katkı sağladı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

1.5) AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım (AB mevzuatının gelişimine katkı sağlama, politika pozisyonun formüle edilmesi, sizi etkileyen bir konuda çıkarınızın yansıtılması vb.) sağladığınızı düşünüyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

1.6) AB karar alma süreçlerine genel olarak katılım sağladığınızı düşünüyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ağ faaliyeti, etkileme, görünürlük kazandırma vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

1.7) AB yerel yönetimleri ile ortak proje (katılım öncesi fonlara yönelik projeler, bilimsel projeler, çerçeve programlar, sınır ötesi işbirliği vb.) çalışması yaptınız mı?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

1.8) Ortak proje çalışması yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ortak bulma, eşgüdüm sağlama, eğitim verme, doğrudan projeye dahil etme vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

1.9) AB'den proje finansmanı aldınız mı?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: ……	**(2)** □ Hayır

1.10) AB'den proje finansmanı aldı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

1.11) AB düzeyinde lobi faaliyetleri (belirli bir konudaki lobi grubuna dâhil olma, Komisyon yetkilileri ile görüşme, sunum yapma vb.) yaptınız mı?

(1) □ Evet ise hangi faaliyetler olduğunu kısaca belirtiniz: ……	**(2)** □ Hayır

1.12) AB düzeyinde lobi faaliyetleri yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (toplantı organize etme, yetkililere yönlendirme, lobi faaliyeti ile ilgili süreçler hakkında bilgi sağlama vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

BÖLÜM 2:

KENTLER ARASI ETKİLEŞİM

2.1) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapıyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.2) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı ziyaretler, periyodik toplantılar yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (ilişki sağlama, toplantı organizasyonu vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

2.3) AB yerel yönetimleri ile düzenli iletişim kurulması için bir iletişim ağı (e-grup, skype, çevrimiçi/online toplantılar) kullanılıyor mu?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.4) AB yerel yönetimleri ile söz konusu iletişim ağının kurulması ve kullanılmasında EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

2.5) AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler (kentlerin karşılaştığı meydan okumalara karşı yenilikçi çözümler, sosyal hizmetlerde yenilikçi yaklaşımlar, yenilikçilik ortamının oluşmasına katkı vb.) bağlamında işbirliği yapıyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.6) AB yerel yönetimleri ile yenilikçi uygulama ve süreçler konusunda işbirliği yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (yenilikçi uygulamaların paylaşımına zemin hazırlama, yenilikçilik ödülleri, yenilikçi projelere destek vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

2.7) AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar (yerel hizmetlerde iyi örnekler, en iyi uygulamalar vb.) bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapıyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.8) AB yerel yönetimleri ile örnek uygulamalar bağlamında karşılıklı bilgi paylaşımı yapıyor iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (en iyi uygulamaların paylaşımına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlama, yayınlar yapma, toplantılar düzenleme) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

2.9) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı kapasite geliştirmeye (uzman eğitimleri, idari süreçlerin iyileştirilmesi, uzman-danışman desteği, bilgi paylaşımı vb.) yönelik çalışma yaptınız mı?

(1) □ Evet ise hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.10) AB yerel yönetimleri ile karşılıklı kapasite geliştirmeye yönelik çalışma yaptı iseniz, bu süreçte EUROCITIES'in katkısını (çalıştay, seminer, etkinlik düzenleme, yayın yapma, uzman-danışman desteği vb.) 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

2.11) AB düzeyinde belediyenizin görünürlüğü, tanıtımı ve markalaşmasına yönelik faaliyet yapıyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangi faaliyetler olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

2.12) AB düzeyinde belediyenizin görünürlüğü, tanıtımı ve markalaşmasına yönelik faaliyet yapıyor iseniz, bu faaliyetlerde EUROCITIES'in katkısını 1-5 arasında nasıl tanımlarsınız?

(1) Çok Az □	**(2)** Az □	**(3)** Orta □	**(4)** Yüksek □	**(5)** Çok Yüksek □

BÖLÜM 3:

EUROCITIES İLE KURUMSAL ETKİLEŞİM

3.1) EUROCITIES ile ilişkilerinizi takip eden özel birim(ler) var mıdır?

(1) □ Evet ise hangisi/hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

3.2) EUROCITIES ile ilişkileriniz ve ağ faaliyetlerine (ulusal veya uluslararası kuruluşlar ile) katılım için bir bütçe ayırıyor musunuz?

(1) □ Evet ise bütçe büyüklüğü/yeterliliği ile ilgili bir düşünceniz var mı? …….	**(2)** □ Hayır

3.3) EUROCITIES'in forum ve çalışma gruplarına katılım gösteriyor musunuz?

(1) □ Evet ise hangisi/hangileri olduğunu kısaca belirtiniz: …….	**(2)** □ Hayır

3.4) EUROCITIES'in kurumunuz için aşağıdakilerden hangisinde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

(1) Yönetsel vizyon /	**(2)** Kurumsal kapasite □	**(3)** Kurumiçi idari süreçler □

3.5) EUROCITIES'in en önemli katkısının ne olduğunu düşünüyorsunuz?

3.6) EUROCITIES dışında AB düzeyinde veya değil başka kent ağları ile ilişkileriniz var mı? Varsa hangileri?

3.7) EUROCITIES ile ilgili ya da kentlerin uluslararası alanda kurumsal ilişkileri ile ilgili eklemek istediğiniz bir husus var mı?

KAYNAKÇA

Aalberts, T. E. (2005). Sovereignty Reloaded? A Constructivist Perspective on European Research. *conWEB Papers No. 02*, https://www.wiso.uni-hamburg.de/fileadmin/sowi/politik/governance/ConWeb_Papers/conweb2-2005.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Acuto, M., Morissette, M. ve Tsouros A. (2017). City Diplomacy: Towards More Strategic Networking? Learning with WHO Healthy Cities. *Global Policy*, *8*(1), 14-22. doi: 10.1111/1758-5899.12382

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Qualitative Research*, *1*(3), 385-405. doi: 10.1177/146879410100100307

Andonova, L. B., Betsill, M. M. ve Bulkeley, H. (2009). Transnational Climate Governance. *Global Environmental Politics*, *9*(2), 52-73. doi: 10.1162/glep.2009.9.2.52

Ankara Anlaşması. (1963). http://www.ab.gov.tr/files/ardb/ankara_anlasmasi.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Ansell, C. K., Parsons, C. A. ve Darden, K. A. (1997). Dual Networks in European Regional Development Policy. *Journal of Common Market Studies*, *35*(3), 347-375. doi: 10.1111/1468-5965.00066.

Ansell, C. (2000). The Networked Polity: Regional Development in Western Europe. *Governance*, *13*(2), 279–291. doi: 10.1111/0952-1895.00136

Ansell, C. ve Torfing, J. (2016). Introduction: Theories of Governance. C. Ansell ve J. Torfing (Ed.), *Handbook on Theories of Governance* içinde (ss. 1-17). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Arıkboğa, E. (2007). Türk Yerel Yönetim Sisteminde Reform ve Yeni Kamu Yönetimi. B. Eryılmaz, M. Eken ve M. L. Şen (Ed.), *Kamu Yönetimi Yazıları: Teoride Değişim, Yeniden Yapılanma, Sorunlar ve Tartışmalar* içinde (ss. 42-70). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Astleithner, F. ve Hamedinger, A. (2003). Urban Sustainability as a New Form of Governance: Obstacles and Potentials in the Case of Vienna. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, *16*(1), 51-75. doi: 10.1080/13511610304510

Atkinson, R. ve Dühr, S. (2002, 18-20 Nisan). *The Committee on Spatial Development's "Multiannual Programme of Co-operation in Urban Affairs within the*

European Union": A Framework for the Development of an EU Urban Policy? EURA/EU-POLIS Conference on Urban and Spatial European Policies, Turin. http://www.eukn.org/dsresource?objectid=143160 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Atkinson, R. ve Zimmermann, K. (2016). Cohesion Policy and Cities: An Ambivalent Relationship. S. Piattoni ve L. Polverari (Ed.), *Handbook on Cohesion Policy in the EU* içinde (ss. 413-426). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Aucoin, P. (1990). Administrative Reform in Public Management: Paradigms, Principles, Paradoxes, and Pendulums. *Governance*, *3*(2), 115–137. doi: 10.1111/j.1468-0491.1990.tb00111.x

Bache, I. (1998). *The Politics of European Union Regional Policy*. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Bache, I. (2003, 27-29 Mart). *Europeanization: A Governance Approach*. EUSA 8th Biennial International Conference, Nashville. http://aei.pitt.edu/554/1/Bache_EUSA.txt (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Bache, I. (2004). Multi-level Governance and European Union Regional Policy. I. Bache ve M. Flinders (Ed.). *Multi-level Governance* içinde (ss. 165-178). Oxford: Oxford University Press.

Bache, I. ve Flinders, M. (Ed.). (2004). *Multi-level Governance*. Oxford: Oxford University Press.

Bache, I. (2007). The Politics of Redistribution. K. E. Jørgensen, M. A. Pollack ve B. Rosamond (Ed.). *Handbook of European Union Politics* içinde (ss. 395-412). London: SAGE Publications Ltd.

Bache, I. (2008). *Europeanization and Multi-Level Governance: Cohesion Policy in the European Union and Britain*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

Bache, I. (2010). Europeanization and Multi-level Governance: EU Cohesion Policy and Pre-accession Aid in Southeast Europe. *Southeast European and Black Sea Studies*, *10*(1), 1–12. doi: 10.1080/14683851003606739

Bache, I., George, S. ve Bulmer, S. (2011). *Politics in the European Union*. (3. ed.). New York: Oxford University Press.

Bäckstrand, K. (2006). Multi-Stakeholder Partnerships for Sustainable Development: Rethinking Legitimacy, Accountability and Effectiveness. *European Environment*, *16*(5), 290–306. doi: 10.1002/eet.425

Barnett, M. ve Sikkink, K. (2009). From International Relations to Global Society. R. E. Goodin (Ed.). *The Oxford Handbooks of Political Science* içinde (ss. 748-768). Oxford: Oxford University Press.

Barzelay, M. (1992). *Breaking Through Bureaucracy: A New Vision for Managing in Government*. Berkeley: University of California Press.

Batley, R. ve Larbi, G. A. (2004). *The Changing Role of Government: The Reform of Public Services in Developing Countries*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.

Barcevičius, E., Weishaupt, J. T. ve Zeitlin, J (Ed.). (2014). *Assessing the Open Method of Coordination: Institutional Design and National Influence of EU Social Policy Coordination.* London: Palgrave Macmillan.

Bauer, M. W. ve Studinger, P. (2011, 03-05 Mart). *European Regions' Relationship with the EU Seen from Below-Re-visiting the Subnational Mobilization Thesis-*. EUSA 12th Biennial International Conference, Boston. http://www.euce.org/eusa/2011/papers/11c_bauer.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Bauer, M. W. ve Becker, S. (2015). Subnational Administrations in the EU Multilevel System: Perspectives from the Bureaucratic Elite. M. W. Bauer ve J. Trondal (Ed.). *The Palgrave Handbook of European Administrative System* içinde (ss. 432-448). UK: Palgrave MacMillan.

Belediye Kanunu. (2005). *T.C. Resmi Gazete, 25874*, 13.07.2005. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Benz, A. ve Eberlein, B. (1999). The Europeanization of Regional Policies: Patterns of Multi-level Governance. *Journal of European Public Policy*, *6*(2), 329-348. doi: 10.1080/135017699343748

Berardo, R. ve Scholz, T. J. (2010). Self-Organizing Policy Networks: Risk, Partner Selection, and Cooperation in Estuaries. *American Journal of Political Science*, *54*(3), 632-649. http://www.jstor.org/stable/27821943 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Bergmann, J. ve Niemann, A. (2015). Theories of European Integration. K. E. Jorgensen, A. K. Aarstad, E. Drieskens, K. Laatikainen, B. Tonra (Ed.). *The SAGE Handbook of European Foreign Policy, Vol. 1* içinde (ss. 166-182). London: SAGE Publications Ltd.

Bernard, H. R. (2013). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. 2nd Edition. USA: SAGE Publications, Inc.

Berry, F. S. (1994). Innovation in Public Management: The Adoption of Strategic Planning. *Public Administration Review*, *54*(4), 322-330. doi: 10.2307/977379

Bevir, M., Rhodes, R. A. W. ve Weller, P. (2003). Traditions of Governance: Interpreting the Changing Role of the Public Sector in Comparative and Historical Perspective. *Public Administration*, *81*(1), 1-17. doi: 10.1111/1467-9299.00334.

Bevir, M. ve Richards, D. (2009). Decentring Policy Networks: A Theoretical Agenda. *Public Administration*, *87*(1), 3-14.

Bevir, M. (2011). Governance as Theory, Practice, and Dilemma. M. Bevir (Ed.). *The SAGE Handbook of Governance* içinde (ss. 1-16). London: SAGE Publications Ltd.

Bevir, M. (2013). *A Theory of Governance*. Berkeley, Los Angeles and London: Global, Area, and International Archive University of California Press.

Beyers, J. ve Donas, T. (2014). Inter-regional Networks in Brussels: Analyzing the Information Exchanges among Regional Offices. *European Union Politics*, *15*(4), 1-25. doi: 10.1177/1465116514536269.

Bilgiç, V. K. ve Gül, S. K. (2010). Türkiye'de Yerelleşme Politikaları. H. Altıntaş (Ed.). *VII. Kamu Yönetimi Forumu – Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 612-626). Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

Blomqvist, P. (2016). Soft and Hard Governing Tools. C. Ansell ve J. Torfing (Ed.), *Handbook on Theories of Governance* içinde (ss. 267-278). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Blom, T., Radulova, E. ve Arnold, C. (2008). Theorizing Modes of Governance in the EU: Institutional Design and Informational Complexity. *European Governance Papers (EUROGOV), No. C-08-04*, http://www.connex-network.org/eurogov/pdf/egp-connex-C-08-04.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Bomberg, E. ve Peterson, J. (1998). European Decision Making: the Role of Sub-national Authorities. *Political Studies*, *46*(2), 219-235. doi: 10.1111/1467-9248.00137.

Bontenbal, M. (2010). The Role of European Local in Development Cooperation: Examples from the Netherlands and Germany. P. Hoebink (Ed.). *European Development Cooperation: In between the Local and the Global* içinde (ss. 261-290). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Borghetto, E. ve Franchino, F. (2010). The Role of Subnational Authorities in the Implementation of EU Directives. *Journal of European Public Policy*, *17*(6), 759-780. doi: 10.1080/13501763.2010.486972

Borja, J. ve Castells, M. (1997). *Local and Global: The Management of Cities in the Information Age.* London: Earthscan Publications Limited.

Borrás, S. (2007). The European Commission as Network Broker. *European Integration online Papers (EIoP)*, *11*(1), http://eiop.or.at/eiop/pdf/2007-001.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Bouckaert, G. ve Peters, B. G. (2002). Performance Measurement and Management: The Achilles' Heel in Administrative Modernization. *Public Performance & Management Review*, *25*(4), 359-362.

Boyle, J. R. W. (2006). *Conditional Leadership: The European Commission and European Regional Policy*. Oxford: Lexington Books.

Bozlağan, R. (2003). Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim ve Özelleştirme Yaklaşımı. M. Acar ve H. Öztürk (Ed.). *Çağdaş Kamu Yönetimi* içinde (ss. 277-303). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bozlağan, R. (2004). Birleşmiş Milletler Uygulamaları ve Yerel Yönetimler. *Öneri*, *6*(22), 229-235.

Bozlağan, R. ve Demirkaya, Y. (2005). Londra Anakent Belediye Sistemi ile Türk Anakent Belediye Sistemi'nin Karşılaştırılması. M. Kösecik ve H. Özgür (Ed.). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1* içinde (ss. 499-511). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bozlağan, R. (2008). Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı, Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Yerel Yönetimlere Etkileri. R. Bozlağan ve Y. Demirkaya (Ed.). *Türkiye'de Yerel Yönetimler* içinde (ss. 1-28). Ankara: Nobel Yayınları.

Börzel, T. A. (1997). What So Special About Policy Networks? – An Exploration of the Concept and Its Usefulness in Studying European Governance. *European Integration online Papers (EIoP)*, *1*(16), http://eiop.or.at/eiop/pdf/1997-016.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Börzel, T. A. (1998). Organizing Babylon - On the Different Conceptions of Policy Networks. *Public Administration, 76*(2), 253-273. doi: 10.1111/1467-9299.00100

Börzel, T. A. (2002). Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, *40*(2), 193-214. doi: 10.1111/1468-5965.00351

Börzel, T. A. (2011). Networks: Reified Metaphor or Governance Panacea? *Public Administration*, *89*(1), 49-63. doi: 10.1111/j.1467-9299.2011.01916.x

Börzel, T. A. ve Risse, T. (2003). Conceptualizing the Domestic Impact of Europe. K. Featherstone ve C. M. Radaelli (Ed.). *The Politics of Europeanization* içinde (ss. 57-80). Oxford: Oxford University Press.

Börzel, T. A. ve Heard-Lauréote, K. (2009). Networks in the EU Multi-Level Governance: Concepts and Contributions. *Journal of Public Policy*, *29*(2), 135-151. doi: 10.1017/S0143814X09001044

Brender, N., Yzeiraj, B. ve Dupuy, F. (2017). Risk and Accountability: Drivers for Change in Network Governance. The Case of School Restaurants Governance in a Swiss City. *Cogent Business & Management*, *4*(1), 1-13. doi: 10.1080/23311975.2017.1384636.

Bruszt, L. (2008). Multi-level Governance—the Eastern Versions: Emerging Patterns of Regional Developmental Governance in the New Member States. *Regional & Federal Studies*, *18*(5), 607-627. doi: 10.1080/13597560802351622

Bristol Accord. (2005, 06 Aralık). Conclusions of the Ministerial Informal Meeting on Sustainable Communities in Europe, Bristol. http://www.eib.org/attachments/jessica_bristol_accord_sustainable_communities.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Bulkeley, H. (2005). Reconfiguring Environmental Governance: Towards a Politics of Scales and Networks. *Political Geography*, *24*(8), 875-902. doi: 10.1016/j.polgeo.2005.07.002

Bulmer, S. J. ve Radaelli, C. M. (2004). *The Europeanisation of National Policy?*. School of Politics, International Studies and Philosophy, Queen's University of Belfast, K. İrlanda, Birleşik Krallık. Queen's Papers on Europeanisation. http://www.qub.ac.uk/pais/Research/PaperSeries/EuropeanisationPapers/ (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). *T.C. Resmi Gazete*, *25531*, 23.07.2004. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Castells, M. (2005). *Enformasyon Çağı, Ekonomi, Toplum ve Kültür: Ağ Toplumunun Yükselişi.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Castells, M. (2008). The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, *616*(1), 78-93. doi: 10.1177/0002716207311877

Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society, and Culture Volume I.* 2. Baskı. United Kingdom: John Wiley & Sons Ltd.

Catney, P., Bache, I. ve Henneberry, J. (2009). *Multi-level Governance, Europeanization and Urban Politics: Full Research Report*. ESRC End of Award Report, RES-000-22-2639. Swindon: ESRC. https://www.esrc.ac.uk/my-esrc/grants/RES-000-22-2639/outputs/Download/52ef01c6-1605-4bd1-9333-8dbee55670a3 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Chandler, J. ve Kennedy, K. S. (2015). A Network Approach to Capacity Building. *National Council of Non-Profits. Washington, DC.* https://www.councilofnonprofits.org/sites/default/files/documents/a-network-approach-to-capacity-building.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Checkel, J. T. (2006). Constructivist Approaches to European Integration. *ARENA and Department of Political Science University of Oslo Working Papers No. 06*, http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/workingpapers/working-papers2006/wp06_06.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Cheema, G. S. ve Rondinelli, D. A. (2007). From Government Decentralization to Decentralized Governance. G. S. Cheema ve D. A. Rondinelli (Ed.), *Decentralizing Governance: Emerging Concepts and Practices* içinde (ss. 1-20). Washington D.C: Brookings Institution Press.

Chhotray, V. ve Stoker, G. (2009). *Governance Theory and Practice: A Cross-Disciplinary Approach.* Chippenham and Eastbourne: CPI Antony Rowe (Palgrave Macmillan).

Christiansen, T., Jørgensen, K. E., ve Wiener, A. (2001). Introduction. T. Christiansen, K. E. Jørgensen ve A. Wiener (Ed.), *The Social Construction of Europe* içinde (ss. 1-20). London: SAGE Publications Ltd.

Christiansen, T., Føllesdal, A. ve Piattoni, S. (2003). Informal Governance in the European Union: An Introduction. T. Christiansen ve S. Piattoni (Ed.), *Informal Governance in the European Union* içinde (ss. 1-21). Cheltenham ve Northampton: Edward Elgar.

Christensen, T. ve Lægreid, P. (2011). Democracy and Administrative Policy: Contrasting Elements of New Public Management (NPM) and post-NPM. *European Political Science Review*, *3*(1), 125-146. doi:10.1017/S1755773910000299.

Christensen, T., Lægreid, P. ve Rykkja, L. H. (2014). Crisis Management Organization: Capacity and Legitimacy. *Stein Rokkan Centre for Social Studies Working*

Papers No. 11-2014, https://uni.no/media/manual_upload/WP_11-2014_Christensen_Laegreid_and_Rykkja.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Ciğeroğlu, M. ve Özgür, H. (2011). H. George Frederickson ve Kamu Yönetimi Disiplinindeki Yeri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *Sayı 29*. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/55691 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Commission of the European Communities. (1997). *Agenda 2000: For a Stronger and Wider Union*. (COM[97] 2000 final, Vol I). http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:80958a30-795a-4152-99a5-cf86f455a211.0008.01/DOC_1&format=PDF (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Commission of the European Communities. (2001, 25 Temmuz). *European Governance – A White Paper*. (COM[2001] 428 final-Official Journal C287 of 12.10.2011). http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0428&rid=1 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Commission of the European Communities. (2008). *Green Paper on Territorial Cohesion: Turning Territorial Diversity into Strength*. (COM[2008] 616 final). http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0616&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2003). *Opinion of the Committee of the Regions on the document "Towards the enlarged Union-Strategy Paper and Report of the European Commission on the progress towards accession by each of the candidate countries", and on the "Report from the Commission to the Council: Explaining Europe's Enlargement"*. Official Journal C128 of 29.05.2003, ss. 56-62. (2003/C 128/10). http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002IR0325(01)&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2009). *Multilevel Governance – A White Paper* (CoR 89/2009). http://cor.europa.eu/en/activities/governance/Documents/mlg-white-paper/0387_inside-en-last.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2010a). *The Committee of Regions: Key Dates*. http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/cdr-key-dates-2010/EN.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2010b). *A New Treaty: a New Role for Regions and Local Authorities*. http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/84fa6e84-0373-42a2-a801-c8ea83a24a72.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2012). *Delivering on the Europe 2020 Strategy: Handbook for Local and Regional Authorities*. https://portal.cor.europa.eu/europe2020/sitecollectiondocuments/europe%202020%20handbook%20for%20local%20and%20regional%20authorities.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2014, 02-03 Nisan). *The Charter of Multilevel Governance* (RESOL-V-012, COR-2014-01728-00-00-RES-TRA). http://cor.europa.eu/en/activities/governance/Documents/mlg-charter/en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Committee of Regions. (2014). *The Milestones in the History of the Committee of the Regions*. http://www.cor.europa.eu/en/events/Documents/CoR-key-dates-1994-2014-EN.PDF (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Common, R. K. (1998). Convergence and Transfer: A Review of the Globalisation of New Public Management. *International Journal of Public Sector Management, 11*(6), 440-450.

Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. (2010, 30 Mart). *Official Journal of the European Union*, C 83. doi: 10.3000/17252423.C_2010.083.eng http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=OJ:C:2010:083:TOC (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Conzelmann, T. (1995). Networking and the Politics of EU Regional Policy. *Regional and Federal Studies, 5*(2), 134-173. doi: 10.1080/13597569508420928.

Cram, L. (2011). The Importance of the Temporal Dimension: New Modes of Governance as a Tool of Government. *Journal of European Public Policy*, *18*(5), 636-653. doi: 10.1080/13501763.2011.586793

Crescenzi, R. ve De Filippis, F. (2016). Cohesion Policy and Rural Development. S. Piattoni ve L. Polverari (Ed.), *Handbook on Cohesion Policy in the EU* içinde (ss. 325-426). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Çelenk, A. A. (2009). Europeanization and Administrative Reform: The Case of Turkey. *Mediterranean Politics, 14(*1), 41-60. doi: 10.1080/13629390902747392.

Çiçek, N. ve Bozlağan, R. (2008). Yerel Yönetim Birliklerinde Belge Yönetimi Programı: Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Örneği. *Akademik İncelemeler, 3*(2), 189-222.

Dahlström, C., Lapuente, V. ve Teorell, J. (2012). Public Administration around the World. S. Holmberg ve B. Rothstein (Ed.), *Good Government: The Relevance of Political Science* içinde (ss. 40-67). Cheltenham: Edward Elgar.

Dahlström, C., Peters, B. G. ve Pierre, J. (2011). Steering from the Centre: Strengthening Political Control in Western Democracies. C. Dahlström, B. G. Peters ve J. Pierre (Ed.), *Steering from the Centre: Strengthening Political Control in Western Democracies* içinde (ss. 3-23). Toronto: Toronto University Press.

deLeon, L. ve Denhardt, R. B. (2000). The Political Theory of Reinvention. *Public Administration Review, 60*(2), 89-97.

de Vries, J. (2010). Is New Public Management Really Dead? *OECD Journal on Budgeting No:4, 10*(1), ss. 1-5. doi: 10.1787/16812336

Demirkaya, Y. (2006). Küreselleşmenin Kamu Yönetimi Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Avrupa Araştırmaları Dergisi*, *14*(2), 133-150.

Demirkaya, Y. (2008a). Birleşik Avrupa'nın Yerelleşme Politikası. R. Bozlağan ve Y. Demirkaya (Ed.). *Türkiye'de Yerel Yönetimler* içinde (ss. 29-44). Ankara: Nobel Yayınları.

Demirkaya, Y. (2008b). Yerel Yönetimlerde Bir Politika Transfer Aracı Olarak Benchmarking. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 10*(1), ss. 160-179. ISSN: 1303-2860.

Demirkaya, Y. (2010). Avrupa Birliği'nin Yerel Kamu Şirketleri Stratejisi: Türkiye'de Hukuki Yapı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Uygulamaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(13), ss. 420-444.

Denhardt, J. V. ve Denhardt, R. B. (2015). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. 4. Baskı. New York ve Oxon: Routledge.

Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2011). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* içinde (ss. 1-20). 4th Edition. USA: SAGE Publications.

Dinçer, Ö. ve Yılmaz, C. (2003). *Değişimin Yönetimi için Yönetimde Değişim*. Ankara: T. C. Başbakanlık Yayınları.

Donas T. ve Beyers, J. (2013). How Regions Assemble in Brussels: The Organizational Form of Territorial Representation in the European Union. *Publius: The Journal of Federalism, 43*(4), 527-550. doi: 10.1093/publius/pjs042.

Donas T., Fraussen, B. ve Beyers, J. (2014). It's Not All About the Money: Explaining Varying Policy Portfolios of Regional Representations in Brussels. *Interest Groups and Advocacy*, *3*(1), 79-98. doi: 10.1057/iga.2013.15

Drechsler, W. (2009). The Rise and Demise of the New Public Management: Lessons and Opportunities for South East Europe. *Uprava-Administration*, *7*(3), 7-27.

Duit, A., Galaz, V., Eckerberg, K. ve Ebbesson, J. (2010). Governance, Complexity, and Resilience. *Global Environmental Change*, *20*(3), 363-368.

Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S. ve Tinkler, J. (2005). New Public Management Is Dead-Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, *16*(3), 467–494. doi: 10.1093/jopart/mui057

Eberlein, B. ve Newman, A. L. (2008). Escaping the International Governance Dilemma? Incorporated Transgovernmental Networks in the European Union. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, *21*(1), 25-52.

Enderlein, H., Wälti, S., ve Zürn, M. (Ed.). (2010). *Handbook on Multi-level Governance*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Ltd.

Enroth, H. (2011). Policy Network Theory. M. Bevir (Ed.). *The SAGE Handbook of Governance* içinde (ss. 19-35). London: SAGE Publications Ltd.

Eren, V. (2008). Kamu Yönetiminde Rekabet, Rekabetin Kurumlaştırılması ve Rekabet Mekanizmaları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, *58*(4), 83-105.

EUROCITIES. (2005a). *EUROCITIES Statutes*. http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/Statutes_November%202015_EN.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2005b). *EUROCITIES Internal Rules*. http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/Internal_Rules_EN_2015.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2011). *Developing Europe's Urban Model: 25 Years of EUROCITIES*. http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/Developing_Europe_s_urban_model_-_25_years_of_EUROCITIES-NVAT_12212.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2015). *General Information Leaflet*. http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/general_information_leaflet_2015_final.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2016a). *Annual Report 2015-2016*. http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/EUROCITIES-ANNUAL%20REPORT-2015_web.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2016b). *Forums & Working Group Chairs.* http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/Forums_and_workinggroups_2016-2017.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

EUROCITIES. (2016c). *Strategic Framework 2014-2017: Towards an Urban Agenda for the EU.* http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/494-Eurocities_strategic_framework-leaflet-web.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Charter of Local Self-Government. (1985). *Council of Europe Treaty Series - No. 122* https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007a088 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (1996). *Structural Funds and Cohesion Fund 1994-99: Regulations and Commentary*. http://aei.pitt.edu/1744/1/structure_funds_96_commentary.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2001). *Innovative Actions under the ERDF: 2000-06*. [COM(2001) 60 Final, Not published in the Official Journal]. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:g24210&from=HR (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2003). *Partnership with the Cities: The URBAN Community Initiative.*http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/cities/cities_en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2006, 13 Temmuz). *Cohesion Policy and Cities - The Urban Contribution to Growth and Jobs in the Regions*. COM(2006) 385. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52006DC0385 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2007). *Cohesion Policy 2007–13: Commentaries and Official Texts*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2010). *EUROPE 2020: A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*. COM(2010) 2020 final. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2011). *European Territorial Cooperation: Building Bridges Between People*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/pdf/brochures/etc_book_lr.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2013). *Multiannual Financial Framework 2014-2020 and EU Budget 2014: The Figures.* http://bookshop.europa.eu/en/multiannual-financial-framework-2014-2020-and-eu-budget-2014-pbKV0413055/?CatalogCategoryID=mpgKABstFogAAAEjbIUY4e5K (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014a). *Interactive: EU Expenditure and Revenue*. http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014b). *The Budget Explained. Frequently Asked Questions*: *Is it True that Most of the EU Budget Goes to Farmers?* http://ec.europa.eu/budget/explained/faq/faq_en.cfm#agri (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014c). *The European Union Explained: Regional Policy.* https://europa.eu/european-union/file/1401/download_en?token=PYjCF8r4 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014d). *Guidance on Community-Led Local Development for Local Actors.* http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014e). *Community-Led Local Development.* http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2014f). *A Reformed Cohesion Policy for Europe.* http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/infographic/cohesion_policy_20142020_pano_en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Commission. (2016). *Investing in Regions and Cities: EU Cohesion Policy 2014-2020.* http://ec.europa.eu/regional_policy/fr/information/publications/presentations/2016/investing-in-regions-and-cities-eu-cohesion-policy-2014-2020 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Council. (1999, 21 Haziran). *Regulation No. EC/1260/1999*. Official Journal L161 of 26.06.1999. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31999R1260&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Council. (2000, 23-24 Mart). *Lisbon Strategy: Towards a Europe of Innovation and Knowledge Presidency Conclusions*, http://www.consilium.europa.eu/en/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Economic and Social Committee. (2012). Common Strategic Framework on Cohesion: 2014-2020. *ECO/329 EESC-2012-1393*. http://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/ces1393-2012_00_00_tra_ac_en.doc (Erişim tarihi: 31 Aralık 2016)

European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities. (1980). *CETS No. 106* https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680078b0c (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Parliament (2014). *The Role Of Cities in Cohesion Policy 2014-2020 Study*. http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529075/IPOL_STU%282014%29529075_EN.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Parliament and Council. (2006, 24 Ekim). *Decision No. 1672/2006/EC establishing a Community Programme for Employment and Social Solidarity-PROGRESS*. Official Journal L315 of 15.11.2006. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D1672&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Parliament and Council. (2013a, 17 Aralık). *Regulation No. EU/1303/2013*. Official Journal L347-320 of 20.12.2013. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Parliament and Council. (2013b, 17 Aralık). *Regulation No. EU/1301/2013*. Official Journal L347-289 of 20.12.2013. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0289:0302:EN:PDF (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

European Parliament and Council. (2013c, 17 Aralık). *Regulation No. EU/1299/2013*. Official Journal L347-259 of 20.12.2013. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0259:0280:EN:PDF (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Evans, P. ve Rauch, J. E. (1999). Bureaucracy and Growth: A Cross-National Analysis of the Effects of "Weberian" State Structures on Economic Growth. *American Sociological Review, 64*(5), 748-765.

Exadaktylos, T. ve Radaelli, C. M. (2009). Research Design in European Studies: The Case of Europeanization. *Journal of Common Market Studies, 47*(3), 507-530.

Falkner, G. (1997, 29 Mayıs-01 Haziran). *Multi-level Plus Multi-actor: Co-operative Governance in the European Union.* The 5th Biennial International Conference, Seatlle. http://aei.pitt.edu/2577/ (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Falkner, G. (1999). European Social Policy: Towards Multi-Level and Multi-Actor Governance. B. Kohler-Koch ve R. Eising (Ed.), *The Transformation of Governance in the European Union* içinde (ss. 81-96). London and New York: Routledge.

Falkner, G. (2000). The Policy Networks in a Multi-level System: Convergence towards Moderate Diversity? *West European Politics*, *23*(4), 94-120. doi: 10.1080/01402380008425402

Featherstone, K. (2003). Introduction: In the Name of "Europe". K. Featherstone ve C. Radaelli (Ed.), *The Politics of Europeanization* içinde (ss. 3-27). Oxford: Oxford University Press.

Ferdous, J. (2016). The Journey of New Public Management: An Analysis. *International Journal of Business, Economics and Law*, *11*(2), 26-31.

Fleurke, F. ve Willemse, R. (2006). The European Union and the Autonomy of Sub-national Authorities: Towards an Analysis of Constraints and Opportunities in Sub-national Decision-making. *Regional & Federal Studies*, *16*(1), 83-98. doi: 10.1080/13597560500533752

Frederickson, H. G. (1997). *The Spirit of Public Administration*. California: The Jossey-Bass Inc. Publishers.

Frederickson, H. G. (2010). *Social Equity and Public Administration: Origins, Developments, and Applications*. London and New York: Routledge.

Giddens, A. (1998). *The Third Way: The Renewal of Social Democracy*. Padstow, Cornwall: T. J. International.

Gruening, G. (2001). Origin and Theoretical Basis of New Public Management. *International Public Management Journal*, *4*(1), 1-25. doi: 10.1016/S1096-7494(01)00041-1

Goldsmith, M. (1993). The Europeanisation of Local Government. *Urban Studies*, *30*(4-5), 683-699. doi: 10.1080/00420989320081871

Göymen, K. (2009). Türkiye'de Özel Girişimin Yerel Kalkınmaya Katkısının Sağlanması. K. Göymen (Ed.). *Yerel Kalkınmanın Yönetişimi* içinde (ss. 159-201). Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul.

Guderjan, M. (2012). Local Government and European Integration– beyond Europeanisation? *Political Perspectives*, *6*(1), 105-128. http://www.politicalperspectives.org.uk/wp-content/uploads/PP_final-article6_Europeanisation-or-integration-of-local-government1.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Güzelsarı, S. (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Tartışma Metinleri*, Cilt 66 http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/tartisma/2004/selime-guzelsari.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Hafner-Burton, E. M., Kahler, M. ve Montgomery, A. H. (2009). Network Analysis for International Relations. *International Organization, 63*(3), 559-592. doi:10.1017/S0020818309090195

Hamedinger, A., Bartik, H. ve Wolffhardt, A. (2008). The Impact of EU Area-based Programmes on Local Governance: Towards a 'Europeanisation'? *Urban Studies*, *45*(13), 2669-2687. doi: 10.1177/0042098008098199

Hanf, K. I. ve O'Toole, L. J. (2003). Multi-Level Governance Networks and the Use of Policy Instruments in the European Union. H. Th. A. Bressers ve W. Rosenbaum (Ed.), *Achieving Sustainable Development: The Challenge of Governance across Social Scales* içinde (ss. 257-279). USA: Praeger Publishers.

Happaerts, S. (2008). Inter-subnational Networks for Sustainable Development State-of-the-art and the Experiences of Flanders and Wallonia. *Working Paper No. 8. Katholieke Universiteit Leuven*. https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/229035/3/Working%2520Paper%25208_Happaerts.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Happaerts, S., Van den Brande, K. ve Bruyninckx, H. (2010). Subnational Governments in Transnational Networks for Sustainable Development. *International Environmental Agreements*, *11*(4), 321-339. doi: 10.1007/s10784-010-9128-4

Harmes, A. (2006). Neoliberalism and Multilevel Governance. *Review of International Political Economy*, *13*(5), 725-749. doi: 10.1080/09692290600950621

Hartley, K. (2015). *Can Government Think? Flexible Economic Opportunism and the Pursuit of Global Competitiveness*. Oxon: Routledge.

Haynes, P. (2011). The Return of New Public Management? *SSRN Electronic Journal Papers*. http://ssrn.com/abstract=1935909 ya da http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1935909 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Heinelt, H. ve Niederhafner, S. (2008). Cities and Organized Interest Intermediation in the EU Multi-Level System. *European Urban and Regional Studies*, *15*(2), 173-187. doi: 10.1177/0969776408090023

Held, D. (1995). *Democracy and the Global Order: From the Modern State to Cosmopolitan Governance*. California: Stanford University Press.

Héritier, A. (2003). New Modes of Governance in Europe: Increasing Political Capacity and Policy Effectiveness? T. A. Börzel ve R. A. Cichowski (Ed.), *The State of the European Union: Law, Politics, and Society* içinde (ss. 105-126). Oxford: Oxford University Press.

Héritier, A. ve Lehmkuhl, D. (2008). The Shadow of Hierarchy and New Modes of Governance. *Journal of Public Policy*, *28*(1), 1-17. doi: 10.1017/S0143814X08000755

Hill, S. ve Wong, R. (2011). Many Actors, One Path? The Meaning of Europeanization in the Context of Foriegn Policy. R. Wong ve C. Hill (Ed.), *National and European Foreign Policies: Towards Europeanization* içinde (ss. 210-232). Oxon: Routledge.

Hix, S. ve Goetz, K. H. (2001). Introduction: European Integration and National Political Systems. K. H. Goetz ve S. Hix (Ed.), *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems* içinde (ss. 1-26). Londra: Frank Cass Publishers.

Hix, S. (2014). The EU as a New Political System. D. Caramani (Ed.), *Comparative Politics* (3. ed., ss. 387-406). Oxford: Oxford University Press.

Hood, C. (1991). A Public Management for All Seasons? *Public Administration*, *69*(1), 3-19. doi: 10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x

Hood, C. (1995). The "New Public Management" in the 1980s: Variations on a Theme. *Accounting, Organizations and Society*, *20*(2-3), 93-109. doi: 10.1016/0361-3682(93)E0001-W

Hoggett, P. (1991). A New Management in the Public Sector. *Policy and Politics*, *19*(4), 243-256. doi: 10.1332/030557391782454179

Hooghe, L. (1995). Subnational Mobilization in the European Union, *Western European Politics*, *18*(3), 175 – 198.

Hooghe, L. (1996). Building a Europe with the Regions: The Changing Role of the European Commission, L. Hooghe (Ed.). *Cohesion Policy and European Integration: Building Multi-level Governance* içinde (ss. 89-126). Oxford: Oxford University Press.

Hooghe, L. ve Marks, G. (1996). "Europe with the Regions": Channels of Regional Representation in the European Union. *Publius: Journal of Federalism*, *26*(1), 73-92.

Hooghe, L. ve Marks, G. (2001a). *Multi-level Governance and European Integration*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Hooghe, L. ve Marks, G. (2001b). Types of Multi-Level Governance. *European Integration online Papers (EIoP), 5*(11), http://eiop.or.at/eiop/texte/2001-011a.htm (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Hooghe, L. ve Marks, G. (2003). Unraveling the Central State: but How? Types of Multi-level Governance. *American Political Science Review*, *97*(2), 233-243. doi: 10.1017.S0003055403000649

Howell, K. E. (2004). *Developing Conceptualisations of Europeanization: Synthesising Methodological Approaches*. School of Politics, International Studies and Philosophy, Queen's University of Belfast, K. İrlanda, Birleşik Krallık. Queen's Papers on Europeanisation, No. 3/2004. http://www.qub.ac.uk/schools/SchoolofPoliticsInternationalStudiesandPhilosophy/FileStore/EuropeanisationFiles/Filetoupload,38403,en.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Hudson, L., Lowe, S., Oscroft, N. ve Snell, C. (2007). Activating Policy Networks. *Policy Studies*, *28*(1), 55-70. doi: 10.1080/01442870601121478

Hughes, O. E. (2012). *Public Management and Administration: An Introduction*. 4th Ed. London: Palgrave Macmillan.

Huysseune, M. ve Jans, T. (2008). *Brussels as the Capital of a Europe of the Regions? Regional Offices as European Policy Actors*. School of Politics, Brussels Studies, Issue No. 16. http://www.brusselsstudies.be/medias/publications/EN_57_BruS16EN.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

İl Özel İdaresi Kanunu. (2005). *T.C. Resmi Gazete, 25745, 04.03.2005*. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun. (2008). *T.C. Resmi Gazete, 25937, 15.07.2008*. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5779.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Jachtenfuchs, M. (2001). The Governance Approach to European Integration. *Journal of Common Market Studies*, *39*(2), 245-264. doi: 10.1111/1468-5965.00287

Jeffery, C. (1997, 29 Mayıs-01 Haziran). *Sub-national Authorities and European Integration: Moving beyond the Nation-state?*. The 5th Biennial International Conference, Seatlle. http://aei.pitt.edu/2635/ (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Jeffery, C. (1998). Les Länder Allemands et l'Europe: Intérêts, Stratégies et Influence dans les Politiques Communautaires. E. Négrier ve B. Jouve (Ed.), *Que Gouvernent les Régions d'Europe?* içinde (ss. 55-84). Paris: L'Harmattan.

Jeffery, C. (2000). Sub-National Mobilization and European Integration: Does it Make Any Difference. *Journal of Common Market Studies*, *38*(1), 01-23. doi: 10.1111/1468-5965.00206.

Jerzyniak, T. (2011, 03-04 Mart). *Policy Lessons from Experimentation with Regional Programmes for Innovative Actions (RPIA)*. International Evaluation Conference: What's New and What Works in the EU Cohesion Policy 2007-2013: Discoveries and Lessons for 2014-2020, Vilnius. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Verinimo_konferencija_2011/Konferencijos_pranesimai/2nd_day_A_session_Innovative_measures/2.2.A._Innovative_measures/2.2.A_Jerzyniak.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Jessop, B. (2004). Multi-level Governance and Multi-level Meta-governance, I. Bache ve M. V. Flinders (Ed.). *Multi-level Governance* içinde (ss. 49-74). Oxford: Oxford University Press.

Johansson, H. ve Panican, A. (2016). A Move Towards the Local? The Relevance of a Local Welfare System Approach. H. Johansson ve A. Panican (Ed.). *Combating Poverty in Local Welfare Systems: Active Inclusion Strategies in European Cities* içinde (ss. 1-29). London: Palgrave Macmillan.

John, P. (2001). *Local Governance in Western Europe*. London: SAGE Publications Ltd.

Johnson, D. ve Turner, C. (2000). *European Business: Policy Challenges for the New Commercial Environment*. London: Routledge.

Jones, C., Hesterly, W. S. ve Borgatti, S. P. (1997). A General Theory of Network Governance: Exchange Conditions and Social Mechanisms. *Academy of Management Review*, *22*(4), 911-945.

Jones, M. ve MacLeod, G. (2002). Regional Tensions: Constructing Institutional Cohesion? New Regionalism, North West Style. J. Peck ve K. Ward (Ed.). *City of Revolution: Restructuring Manchester* içinde (ss. 180-183). Manchester: Manchester University Press.

Jordan, A. (2001). The European Union: an Evolving System of Multi-level Governance... or Government? *Policy & Politics*, *29*(2), 193-208. doi: 10.1332/0305573012501305

Jordan, A. ve Schout, A. (2006). *The Coordination of the European Union: Exploring the Capacities of Networked Governance*. Oxford: Oxford University Press.

Kaboolian, L. (1998). The New Public Management: Challenging the Boundaries of the Management vs. Administration Debate. *Public Administration Review*, *58*(3), 189-193. doi: 10.2307/976558

Kaiser, W., Leucht, B. ve Gehler, M. (2010). Transnational Networks in European Integration Governance: Historical Perspective on an Elusive Phenomenon. W. Kaiser, B. Leucht ve M. Gehler (Ed.), *Transnational Networks in Regional Integration: Governing Europe 1945-83* içinde (ss. 1-17). Hampshire: Palgrave Macmillan Ltd.

Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor. (1991). *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No: 238*. http://www.todaie.edu.tr//resimler/ekler/185a8f8def383a8_ek.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Keck, M. E. ve Sikkink, K. (1999). Transnational Advocacy Networks in International and Regional Politics. *International Social Science Journal*, *51*(159), 89-101. doi: 10.1111/1468-2451.00179

Keating, M., Hooghe, L. ve Tatham, M. R. (2015). Bypassing the nation-state? Regions and the EU Policy Process. J. Richardson ve S. Mazey (Ed.), *European Union: Power and Policy-making. 4th Edition* içinde (ss. 445-466). Oxon: Routledge.

Keiner, M. ve Kim, A. (2007). Transnational City Networks for Sustainability. *European Planning Studies*, *15*(10), 1369-1395. doi: 10.1080/09654310701550843

Kent Konseyi Yönetmeliği. (2006). *T.C. Resmi Gazete*, *26313*, 08.10.2006. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Kern, K. ve Löffelsend, T. (2004). Governance beyond the Nation-state: Transnationalization and Europeanization of the Baltic Sea Region. *Social Science Research Center Berlin (WZB) Discussion Papers No. SP IV 2004-105*. http://www.econstor.eu/handle/10419/49591 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Kern, K. ve Bulkeley, H. (2009). Cities, Europeanization and Multi-level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks. *Journal of Common Market Studies*, *47*(2), 309-332. doi: 10.1111/j.1468-5965.2009.00806.x.

Kern, K. (2010, 23-26 Haziran). *Climate Governance in the EU Multi-level System: The Role of Cities.* Fifth Pan-European Conference on EU Politics, Porto. http://www.jhubc.it/ecpr-porto/virtualpaperroom/147.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Kettl, D. F. (2000). The Transformation of Governance: Globalization, Devolution, and the Role of Government. *Public Administration Review*, *60*(6), 488-497.

Kettl, D. F. (2005). *The Global Public Management Revolution*. 2nd Edition. Washington, D. C: Brookings Institution Press.

Kettunen, P. ve Kull, M. (2009). Governing Europe: the Status and Networking Strategies of Finnish, Estonian and German Subnational Offices in Europe. *Regional and Federal Studies*, *19*(1), 117-142. doi: 10.1080/13597560802692447.

Kickert, W. (2008). Distinctiveness in the Study of Public Management in Europe: An Introduction. W. Kickert (Ed.), *The Study of Public Management in Europe and US: a Comparative Analysis of National Distinctiveness* içinde (ss. 1-13). Oxon: Routledge.

Klijn, E. H. (1997). Policy Networks: An Overview. W. J. M. Kickert, E. H. Klijn ve J. F. M. Koppenjan (Ed.), *Managing Complex Networks: Strategies for the Public Sector* içinde (ss. 14-34). London: Sage Publications Ltd.

Klijn, E. H. (2008). Governance and Governance Networks in Europe: An Assessment of 10 Years of Research on the Theme. *Public Management Review*, *10*(4), 505-525. doi: 10.1080/14719030802263954

Klijn, E. H. (2012). New Public Management and Governance: A Comparison. D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford Handbook of Governance* içinde (ss. 201-214). Oxford: Oxford University Press.

Klijn, E. H. ve Koppenjan, J. F. M. (2000). Public Management and Policy Networks: Foundations of a Network Approach to Governance. *Public Managment*, *2*(2), 135-158. ISSN 1461-667X.

Klijn, E. H. ve Skelcher, C. (2007). Democracy and Governance Networks: Compatible or Not? *Public Administration*, *85*(3), 587–608.

Kohler-Koch, B. (1999). The Evolution and Transformation of European Governance. B. Kohler-Koch ve R. Eising (Ed.), *The Transformation of Governance in the European Union* içinde (ss. 13-34). London and New York: Routledge.

Kohler-Koch, B. (2005). European Governance and System Integration. *European Governance Papers (EUROGOV) No. C/05/01*. http://www.sv.uio.no/arena/english/research/projects/cidel/old/Reports/Report106/4_KohlerKoch.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Kohler-Koch, B. ve Rittberger, B. (2006). Review Article: The 'Governance Turn' in EU Studies. *Journal of Common Market Studies*, *44*(1), 27-49. doi: 10.1111/j.1468-5965.2006.00642.x

Koliba, C., Meek, J. W. ve Zia, A. (2010). *Governance Networks in Public Administration and Public Policy*. Boca Raton, Florida: CRC Press, Taylor&Francis Group.

Kourtikakis, K. (2005, 31 Mart-02 Nisan). *Networking with National Authorities: Information Sharing and Bureaucratic Accountability in the European Union.* EUSA 9th Biennial International Conference, Texas. http://aei.pitt.edu/3020/1/Kourtikakis_EUSA2005.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Knill, C. ve Lehmkuhl, D. (2002). Private Actors and the State: Internationalization and Changing Patterns of Governance. *Governance*, *15*(1), 41-63. doi: 10.1111/1468-0491.00179

Knill, C. (2008). The EU's Impact on Domestic Policies: Perspectives for Future Research. *CONNEX Report Series No. 9*, 73-79. ISSN1864-1539. http://www.mzes.uni-mannheim.de/projekte/typo3/site/fileadmin/BookSeries/Volume_Nine/CHAP%204%20(Knill).pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Knodt, M. (2012). Strategies of Teritorial and Functional Interest: Towards a Model of European Interest Intermediation? M. Knodt, C. Quittkat ve J. Greenwood (Ed.). *Functional and Territorial Interest Representation in the EU* içinde (ss. 71-87). Oxon: Routledge.

Kuhlmann, S. ve Fedele, P. (2010). New Public Management in Continental Europe: Local Government Modernization in Germany, France and Italy from a Comparative Perspective. H. Wollmann ve G. Marcou (Ed.), *The Provision of Public Services in Europe: Between State, Local Government and Market* içinde (ss. 49-74). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Kuhlmann, S. ve Wollmann, H. (2014). *Introduction to Comparative Public Administration: Administrative Systems and Reforms in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Kurt, M. ve Uğurlu, Ö. Y. (2007). Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği'nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, *9*(11), 81-109.

Kübler, D. ve Pagano, M. A. (2012). Urban Politics as Multilevel Analysis. K. Mossberger, S. E. Clarke ve P. John (Ed.), *The Oxford Handbook of Urban Politics* içinde (ss. 114-129). New York: Oxford University Press.

Ladeur, K. H. (2004). Globalization and Public Governance. K. H. Ladeur (Ed.), *Public Governance in the Age of Globalization* içinde (ss. 1-23). Oxon: Routledge.

Ladrech, R. (1994). Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France. *Journal of Common Market Studies*, *32*(1), 69-88. doi: 10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x

Lapsley, I. (2010, 6-9 Nisan). *New Public Management in the Global Financial Crisis-Dead, Alive, or Born Again?* IRSPM Conference, Berne, Switzerland. http://www.rcpar.org/mediaupload/publications/2010/20100413_Lapsley_New_public_management_in_the_global_financial_crisis.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Larbi, G. A. (1999). The New Public Management Approach and Crisis States. *United Nations Research Institute For Social Development Discussion Paper No. 112*. ftp://undp-pogar.org/LocalUser/pogarp/other/unrisd/dp112.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Leach, M., Bloom, G., Ely, A., Nightingale, P., Scoones, I., Shah, E. ve Smith, A. (2007). Understanding Governance: Pathways to Sustainability. *STEPS Working Paper 2*. http://steps-centre.org/wp-content/uploads/final_steps_governance.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Lefèvre, C. ve d'Albergo, E. (2007). Guest Editorial: "Why Cities are Looking Abroad and How They Go about it. *Environment and Planning C: Politics and Space*, *25*(3), 317-326. doi: 10.1068/c2503ed

Le Galès, P. (2002). *European Cities: Social Conflicts and Governance*. New York: Oxford University Press.

Le Galès, P. ve Therborn, G. (2010). Cities. S. Immerfall ve G. Therborn (Ed.), *Handbook of European Societies: Social Transformations in the 21st Century* içinde (ss. 59-90). New York: Springer.

Leipzig Charter on Sustainable European Cities. (2007, 24-25 Mayıs). Agreed on the occasion of the Informal Ministerial Meeting on Urban Development and Territorial Cohesion, Leipzig. http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Leitner, H., Pavlik, C. ve Sheppard, E. (2002). Networks, Governance, and the Politics of Scale: Inter-Urban Networks and the European Union. A. Herod ve M. W. Wright (Ed.), *Geographies of Power: Placing Scale* içinde (ss. 274-303). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Leitner, H. ve Sheppard, E. (2002). "The City is Dead, Long Live the Net": Harnessing European Interurban Networks for a Neoliberal Agenda. *Antipode*, *34*(3), 495-518. doi: 10.1111/1467-8330.00252

Lelie, P ve Vanhercke, B. (2013). Inside the Social OMC's Learning Tools: How «Benchmarking Social Europe» Really Worked. *Observatoire Social Européen Paper Series, Research Paper No. 10*. ISSN 1994-2893. http://www.ose.be/files/publication/OSEPaperSeries/Lelie_Vanhercke_2013_OseResearchPaper10.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Levi-Faur, D. (2012). From "Big Government" to "Big Governance". D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford Handbook of Governance* içinde (ss. 3-18). Oxford: Oxford University Press.

Locher, P. ve Prügl, E. (2008). Gender and European Integration. *conWEB Papers* on *Constitutionalism and Governance beyond the State No. 02*, https://www.wiso.unhamburg.de/fileadmin/sowi/politik/governance/ConWeb_Papers/conweb2-2008.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Lodge, M. (2006). The Europeanisation of Governance - Top Down, Bottom Up or Both? G. F. Schuppert (Ed.), *The Europeanisation of Governance* içinde (ss. 59-76). Baden-Baden: Nomos Publishers.

Loughlin, J. (2004). The "Transformation" of Governance: New Directions in Policy and Politics. *Australian Journal of Politics and History, 50*(1), 8-22.

Lynn, L. E. (1998). New Public Management: How to Transform a Theme into a Legacy. *Public Administration Review, 58*(3), 231-237.

Lynn, L. E, Heinrich, C. J. ve Hill, C. J. (2001). *Improving Governance: A Logic for Empirical Research*. Washington D.C.: Georgetown University Press.

MacPhail, E. (2006). Sub-national Authorities and the Open Method of Coordination: A New Opportunity or the Same Old Community? *Journal of Contemporary European Research*, *2*(1), 58-74. http://www.jcer.net/index.php/jcer/article/view/24/26 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Maddison, S. ve Denniss, R. (2013). *An Introduction to Australian Public Policy: Theory and Practice*. Melbourne: Cambridge University Press.

Mahalli İdare Birlikleri Kanunu. (2005). *T.C. Resmi Gazete, 25842*, 11.06.2005. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5355.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Manners, I. (2007). Another Europe is Possible: Critical Perspectives on European Union Politics. K. E. Jorgensen, M. A. Pollack ve B. Rosamond (Ed.), *Handbook of European Union Politics* içinde (ss. 77-97). London: SAGE Publications Ltd.

Manzella, G. P. ve Mendez, C. (2009). The Turning Points of EU Cohesion Policy. *Working Paper for Report of An Agenda for a Reformed Cohesion Policy*, http://www.ecostat.unical.it/Dorio/Corsi/Corsi%202011/Politiche%20Sviluppo%20Locale/Materiale%20poleco/8_manzella_final-formatted.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

March, J. G. ve Olsen J. P. (1998). The Institutional Dynamics of International Political Orders. *ARENA Working Papers No. 98/5*. https://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/workingpapers/working-papers1998/wp98_5.htm (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

March, J. G. ve Olsen J. P. (2009). New Institutionalism. *Oxford Handbooks Online*, doi: 10.1093/oxfordhb/9780199548460.001.0001

Marsh, D. ve Rhodes R. A. W. (Ed.). (1992). Policy Networks in British Government. *Oxford Scholarship Online*, doi: 10.1093/acprof:oso/9780198278528.001.0001

Marsh, D. (Ed.). (1998). *Comparing Policy Networks*, Buckingham: Open University Press.

Marshall, A. (2005). Europeanization at the Urban Level: Local Actors, Institutions and the Dynamics of Multi-level Interaction. *Journal of European Public Policy*, *12*(4), 668-686. doi: 10.1080/13501760500160292

Marks, G. (1992). Structural Policy in the European Community. A. Sbragia (Ed.), *Europolitics: Institutions and Policy Making in the 'New' European Community* içinde (ss. 191-224). Washington DC: The Brookings Institution.

Marks, G. (1993). Structural Policy and Multilevel Governance in the EC. A. Cafruny ve G. Rosenthal (Ed.), *The State of the European Community* içinde (ss. 391-410). New York: Lynne Rienner.

Marks, G., Nielsen, F., Ray, L. ve Salk, J. E. (1996). Competencies, Cracks, and Conflicts: Regional Mobilization in the European Union. *Comparative Political Studies*, *29*(2), 164-192. doi: 10.1177/0010414096029002002

Marks, G. ve Hooghe L. (2004). Contrasting Visions of Multi-level Governance, I. Bache ve M. V. Flinders (Ed.). *Multi-level Governance* içinde (ss. 15-31). Oxford: Oxford University Press.

McLaughlin, K. ve Osborne, S. P. (2002). Current Trends and Future Prospects of Public Management: A Guide. K. McLaughlin, S. P. Osborne ve E. Ferlie (Ed.) *New Public Management: Current Trends and Future Prospects* içinde (ss. 1-3). London and New York: Routledge.

Medina, M. G. ve Fedeli, V. (2014, 19-24 Temmuz). *European Urban Policy and New Instruments of Territorial Governance.* XXIIIrd World Congress of Political Science (IPSA), Montréal. http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_32208.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Meuleman, L. (2008). *Public Management and the Metagovernance of Hierarchies, Networks and Markets: The Feasibility of Designing and Managing Governance Style Combinations*. Heidelberg: Physica-Verlag.

Michie, R. ve Fitzgerald, R. (1997). The Evolution of the Structural Funds. J. Bachtler ve I. Turok (Ed.) *The Coherence of EU Regional Policy: Contrasting Perspectives on the Structural Funds* içinde (ss. 14-28). London: Athenaeum Press.

Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun. (1969). *T.C. Resmi Gazete, 13201, 17.05.1969*. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Milward, H. B. ve Provan, K. G. (2000). Governing the Hollow State. *Journal of Public Administration and Research and Theory, 10*(2), 359-380.

Milward, H. B. ve Provan, K. G. (2006). A Manager's Guide to Choosing and Using Collaborative Networks. *IBM Center for the Business of Government Networks and Partnerships Series*, Washington DC.

Moore, M. H. (1995). *Creating Public Value: Strategic Management in Government*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Mosher, J. S. ve Trubek, D. M. (2003). Alternative Approaches to Governance in the EU: EU Social Policy and the European Employment Strategy. *Journal of Common Market Studies, 41*(1), 63-88.

Moravcsik, A. (1993). Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach. *Journal of Common Market Studies, 31*(4), 473–524. http://www.eustudies.gr/wp-content/uploads/2012/03/Moravcsik-JCMS-1993.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Mulgan, R. (2014). Accountability Deficits. M. Bovens, R. E. Goodin ve T. Schillemans (Ed.), *The Oxford Handbook of Public Accountability* içinde (ss. 545-558). Oxford University Press.

Neuman, W. L. (2009). *Understanding Research*. 1st Edition. Boston, MA: Pearson/Allyn and Bacon.

Newig, J., Günther, D. ve Pahl-Wostl, C. (2010). Synapses in the Network: Learning in Governance Networks in the Context of Environmental Management. *Ecology*

and Society, *15*(4): 24. [online] http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art24 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Newman, J. (2001). *Modernizing Governance: New Labor, Policy and Society*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications Ltd.

Niederhafner, S. (2012). *Functions of Transnational City Networks in Europe and Asia: Same, Same but Different*. IPSA 12th World Congress, Madrid. http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_15787.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Niemann, A. ve Schmitter, P. (2009). Neo-functionalism. A. Wiener ve T. Diez, Thomas (Ed.) *European Integration Theory* içinde, (2. ed., ss. 45-66). Oxford: Oxford University Press.

Nugent, N. (2006). *The Government and Politics of the European Union*. 6th Edition. Durham: Duke University Press.

O'Dwyer, C. (2006). Reforming Regional Governance in East Central Europe: Europeanization or Domestic Politics as Usual? *East European Politics and Societies*, *20*(2), 219-253.

Oehler-Sincai, I. M. (2008). Strengths And Weaknesses Of The New Public Management (NPM)-Cross-Sectional And Longitudinal Analysis. *MPRA Paper No. 11767*. http://mpra.ub.uni-muenchen.de/11767 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Olsen, J. P. (2002). The Many Faces of Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, *40*(5), 921-952. doi: 10.1111/1468-5965.00403

Olsen, J. P. (2007). The Ups and Downs of Bureaucratic Organization. *ARENA Working Papers No. 14*. http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-working-papers/2001-2010/2007/wp07_14.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Osborne, D. ve Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government*, Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Company.

Osborne, S. P. ve McLaughlin, K. (2002). The New Public Management in Context. K. McLaughlin, S. P. Osborne ve E. Ferlie (Ed.) *New Public Management: Current Trends and Future Prospects* içinde (ss. 1-3). London and New York: Routledge.

Osborne, S. P. (2006). The New Public Governance? *Public Management Review*, *8*(3), 377-387. doi: 10.1080/14719030600853022

Osborne, S. P. (Ed.). (2010). *The New Public Governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*, Oxon: Routledge.

Oktay, T. (2016). Municipal Councils in Turkey after the Local Administration Reform. Y. Demirkaya (Ed.) *New Public Management in Turkey: Local Government Reform* içinde, (ss. 98-127). New York: Routledge.

Ökmen, M. ve Canan, K. (2009). Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi. *Yönetim ve Ekonomi*, *16*(1), 139-171.

Ömürgönülşen, U. (1997). The Emergence of a New Approach to the Public Sector: The New Public Management. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, *2*(1), 517-565. doi: 10.1501/SBFder_0000001998

Ömürgönülşen, U. (2003). "İdare" Terimi Niçin Korunmalı ve Yaşatılmalıdır? *Türk İdareciler Derneği İdarecinin Sesi Dergisi*, *15*(96). http://yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr/files/2013/09/idare.doc (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Öner, S. (2004). Relations between the EU and Sub-regions and their Impact on the European Nation-state. *DRC Summer School Papers*. http://www.drcsummerschool.eu/static/designs/drcsummerschool/portlets/portlet.application.DocumentStorage/getFile.jsp?order=getFile&id=48&returnUri=/proceedings&returnOrder=getLinks&returnCategoryId=3 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Özkara, B. ve Kurt, M. (2004). Bir Kurumsal Değişim Önerisi Olarak Kamu Yönetimi Reformlarına Yönetim Bilgisinin Nüfuzu: "Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı" Örneği. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, *4*(1), 49-77.

Pagoulatos, G. ve Tsoukalis, L. (2012). Multilevel Governance. E. Jones, A. Menon ve S. Weatherill (Ed.), *The Oxford Handbook of the European Union* içinde (ss. 62-75). Oxford: Oxford University Press.

Papadopoulos, Y. (2007). Problems of Democratic Accountability in Network and Multilevel Governance. *European Law Journal*, *13*(4), 469-486. doi: 10.1111/j.1468-0386.2007.00379.x

Papadopoulos, Y. (2010). Accountability and Multi-Level Governance: More Accountability, Less Democracy? *West European Politics*, *33*(5), 1030-1049. doi: 10.1080/01402382.2010.486126

Papadopoulos, Y. (2016). Accountability. C. Ansell ve J. Torfing (Ed.), *Handbook on Theories of Governance* içinde (ss. 205-216). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Parlak, B., Sobacı, M. Z. ve Ökmen, M. (2008). The Evaluation of Restructured Local Governments in Turkey within the Context of the European Charter of Local Self-Government. *Ankara Law Review, 5*(1), 23-52.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd Edition. USA: SAGE Publications, Inc.

Perkmann, M. (2003). Cross-Border Regions in Europe: Significance and Drivers of Regional Cross-Border Co-Operation. *European Urban and Regional Studies, 10*(2), 153–171.

Peters, B. G. (2002). Governance: A Garbage Can Perspective. *Reihe Politikwissenschaft Political Science Series, No. 84.* http://aei.pitt.edu/347/1/wp_84.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Peters, B. G. ve Pierre, J. (1998). Governance Without Government: Rethinking Public Administration. *Journal of Public Administration Research and Theory, 8*(2), 223-243.

Peters, B. G., Pierre, J. ve Randma-Liiv, T. (2011). Global Financial Crisis, Public Administration and Governance: Do New Problems Require New Solutions? *Public Organization Review, 11*(1), 13–27. doi:10.1007/s11115-010-0148-x

Peterson, J. (2001). The Choice for EU Theorists: Establishing a Common Framework for Analysis. *European Journal of Political Research, 39*(3), 289-318. doi: 10.1111/1475-6765.00578

Peterson, J. (2003). Policy Networks. *Reihe Politikwissenschaft Political Science Series, No. 90.* http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_90.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Piattoni, S. (2009, 08-09 Mayıs). *Multi-level Governance in the EU: Does it Work?.* Globalization and Politics: A Conference in Honor of Suzanne Berger, Princeton University, Woodrow Wilson School of Public and International Affairs, New Jersey. https://www.princeton.edu/~smeunier/Piattoni (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Piattoni, S. (2010). *The Theory of Multi-level Governance: Conceptual, Empirical, and Normative Challenges*. Oxford: Oxford University Press.

Piattoni, S. (2014). Blurring Political and Functional Representation: Subnational Territorial Interests in European Multilevel Governance. P. A. Hall, W. Jacoby, J. Levy ve S. Meunier (Ed.), *The Politics of Representation in the Global Age: Identification, Mobilization, and Adjudicition* içinde New York: Cambridge University Press.

Piattoni, S. ve Schönlau, J. (2015). *Shaping the EU Policy from Below: EU Democracy and the Committee of Regions*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Pierre, J., Røiseland, A. ve Gustavsen, A. (2011, 24-25 Kasım). *Legitimacy by Performance in Democratic Systems? Preparing for Empirical Analysis*. Nordisk Kommuneforskerkonferanse, Gothenburg, Sweden. https://spa.gu.se/digitalAssets/1350/1350024_legitimacy-by-performance-pierre-r--iseland-gustavsen.docx (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Pierson, P. (1996). The Path to European Integration: a Historical Institutionalist Analysis. *Comparative Political Studies*, *29*(2), 123-163. doi: 10.1177/0010414096029002001

Pollack, M. A. (2010). Theorizing EU Policy-Making. H. Wallace, M. A. Pollack ve A. R. Young (Ed.), *Policy-Making in the European Union* içinde (6th Ed., ss. 15-45). Oxford: Oxford University Press.

Pollack, M. A. (2012). Realist, Intergovernmentalist, and Institutionalist Approaches. E. Jones, A. Menon ve S. Weatherill (Ed.), *The Oxford Handbook of European Union* içinde (ss. 3-18). Oxford: Oxford University Press.

Pollitt, C. (1993). *Managerialism and the Public Services*. 2. Baskı. Oxford: Blackwell.

Pollitt, C., Birchall, J. ve Putnam, K. (1998) *Decentralising Public Service Management: Government beyond the Centre*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Pollitt, C. ve Bouckaert, G. (2004). *Public Management Reform: A Comparative Analysis*. 2nd Edition. New York: Oxford University Press.

Pollitt, C. ve Bouckaert, G. (2011). *Public Management Reform: A Comparative Analysis-New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*. 3th Edition. New York: Oxford University Press.

Pomerantz, P. R. (2011). Development Theory. M. Bevir (Ed.). *The SAGE Handbook of Governance* içinde (ss. 160-178). London: SAGE Publications Ltd.

Punch, K. F. (2005). *Introduction to Social Research: Quantitative and Qualitative Approaches*. 2nd Edition. London: SAGE Publications Ltd.

Raab, J. ve Kenis, P. N. (2007). Taking Stock of Policy Networks: Do They Matter? M. S. Sidney, F. Fisher ve G. J. Miller (Ed.), *Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics and Methods* içinde (ss. 187-200). Boca Raton: CRC Press.

Radaelli, C. M. (2000). Whither Europeanization? Concept Stretching and Substantive Change. *European Integration online Papers (EIoP)*, *4*(8), http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.302761 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Reference Framework for Sustainable Cities. (t.y) http://rfsc.eu/ (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Rhodes, R. A. W. (1994). The Hollowing Out of the State. *Political Quarterly*, *65*(2), 138-151. doi: 10.1111/j.1467-923X.1994.tb00441.x

Rhodes, R. A. W. (1996). The New Governance: Governing without Goverment. *Political Studies*, *44*(4), 652-667. doi: 10.1111/j.1467-9248.1996.tb01747.x

Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding Governance: Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability*. Buckingham: Open University Press.

Rhodes, R. A.W. (2006). Policy Network Analysis. R. E. Goodin, M. Moran ve M. Rein (Ed.), *The Oxford Handbook of Public Policy* içinde (ss. 425-447). Oxford: Oxford University Press.

Rhodes, R. A. W. (2007). Understanding Governance: Ten Years on. *Organization Studies*, *28*(8), 1243-1264. doi: 10.1177/0170840607076586

Rhodes, R. A.W. (2012). Waves of Governance. D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford Handbook of Governance* içinde (ss. 33-49). Oxford: Oxford University Press.

Rhodes, R. A. W. (2017). *Network Governance and the Differentiated Polity: Selected Essays, Volume I*. Oxford: Oxford University Press.

Riishøj, S. (2010). Europeanization and Euroscepticism: Experiences from Poland and the Czech Republic. *University of Southern Denmark Political Science Publications No. 25/2010*, http://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/institutter/statskundskab/skriftserie/euroscepticism_hjemmeside.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Risse, T., Cowles, M. G. ve Caporaso, J. (2001). Europeanization and Domestic Change: Introduction. M. G. Cowles, J. Caporaso ve T. Risse (Ed.), *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change* içinde (ss. 1-20). New York: Cornell University Press.

Risse, T. (2004, 09-12 Eylül). *Transnational Governance and Legitimacy*. ECPR Standing Group on International Relations Conference, The Hague. http://userpage.fu-berlin.de/~atasp/texte/tn_governance_benz.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Risse, T. ve Kleine, M. (2010). Deliberation in Negotiations. *Journal of European Public Policy*, *17*(5), 708-726. doi: 01 10.1080/13501761003748716

Risse, T. (2013). Transnational Actors and World Politics. W. Carlsnaes, T. Risse ve B. A. Simmons (Ed.), *Handbook of International Relations* içinde (ss. 426-452). London: SAGE Publications Ltd.

Rosamond, B. (2009). Supranational Governance. C. Rumford (Ed.), *The SAGE Handbook of European Studies* içinde (ss. 89-110). London: SAGE Publications Ltd.

Rosenau, J. N. (1998). Governance and Democracy in a Globalizing World. D. Archibugi, D. Held and M. Köhler (Ed.), *Re-imagining Political Community* içinde (ss. 28-57). Cambridge: Polity Press.

Sadioğlu, U. (2013). Küyerelleşme Sürecinde Yönetim Modeli Arayışları: "Neuen Steuerungsmodell" ve Duisburg Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *27*(2), 207-234.

Sălăgeanu, R. (2012, 27-29 Haziran). *Regional Politics within European Multi-level Regulation Study Case: the German Federal State Saxony-Anhalt*. 4th Biennial ECPR Standing Group for Regulatory Governence Conference, Exeter. http://regulation.upf.edu/index.php?id=exeter_2012-papers (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Sandholtz, W. ve Stone Sweet, A. (2012). Neo-functionalism and Supranational Governance. E. Jones, A. Menon ve S. Weatherill (Ed.), *The Oxford Handbook of the European Union* içinde (ss. 18-34). Oxford: Oxford University Press.

Sapała, M. (2003). Sub-national Mobilisation in the European Integration Process: "Eurofitness" of Polish Regional Authorities. *Poznan University of Economics, Faculty of Management, European Studies Department*. http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan009032.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Sassen, S. (2005). D The Global City: Introducing a Concept. *Brown Journal of World Affairs*, *11*(2), 27-43.

Scharpf, F. W. (1997). *Games Real Actors Play. Actor-centered Institutionalism in Policy Research*. Boulder/Cumnor Hill: Westview Press.

Scherpereel, J. A. (2007). Sub-National Authorities in the EU's Post-Socialist States: Joining the Multi-Level Polity? *Journal of European Integration*, *29*(1), 23-46. doi: 10.1080/07036330601144276

Schimmelfenning, F. ve Sedelmeier, U. (2004). Governance by Conditionality: EU Rule Transfer to the Candidate Countries of Central and Eastern. *Journal of European Public Policy*, *11*(4), 669-687. doi: 10.1080/1350176042000248089

Schmitter, P. C. (2003). Democracy in Europe and Europe's Democratization. *Journal of Democracy*, *14*(4), 71-85.

Schönlau J. (2016). The European Committee of the Regions and EU Cohesion Policy. S. Piattoni ve L. Polverari (Ed.), *Handbook on Cohesion Policy in the EU* içinde (ss. 156-169). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Schultze, C. J. (2003). Cities and EU Governance: Policy-takers or Policy-makers? *Regional and Federal Studies*, *13*(1), 121-147. doi: 10.1080/714004785

Sending, O. J. ve Neumann, I. B. (2006). Governance to Governmentality: Analyzing NGOs, States, and Power. *International Studies Quarterly*, *50*(3), 651–672. doi:10.1111/j.1468-2478.2006.00418.x

Single European Act. (1986, 02 Şubat). *Official Journal of the European Communities*, L 169. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT&rid=1 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Slaughter, A. M. (2004). *A New World Order*. Princeton: Princeton University Press.

Smismans, S. (2006). New Modes of Governance and the Participatory Myth. *European Governance Papers (EUROGOV), No. N-06-01*, http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2011/2460/pdf/egp_newgov_N_06_01.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017).

Soto, P. (2013). *Cities Of Tomorrow – Action Today Urbact II Capitalisation: Key Messages*. Nancy: URBACT.

Spinelli, A. ve Rossi, E. (1941). *The Ventotene Manifesto*. http://www.altierospinelli.org/manifesto/en/odt/manifesto1944en.odt (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Stein, M. ve Turkewitsch, L. (2008, 02 Mayıs) *The Concept of Multi-level Governance in Studies of Federalism*. International Political Science Association International Conference, Quebec, Canada. http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_4081.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Stoker, G. (1998). Governance as Theory: Five Propositions. *International Social Science Journal*, *50*(155), 17–28. doi:10.1111/1468-2451.00106

Stoker, G. (2006). Public Value Management: A New Narrative for Networked Governance? *The American Review of Public Administration*, *36*(1), 41–57. doi: 10.1177/0275074005282583

Swyngedouw, E. (2005). Governance Innovation and the Citizen: The Janus Face of Governance-beyond-the-State. *Urban Studies*, *42*(11), 1991– 2006.

Taylor, P. J. (2004). *World City Network: A Global Urban Analysis*. London: Routledge.

Tatham, M. (2011). "With or Without You"? Revisiting Territorial State-bypassing in EU Interest Representation. P. Mair ve J. Thomassen (Ed.), *Political Representation and European Union Governance* içinde (ss. 76-99). Oxon: Routledge.

T.B.M.M. (2004). Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı. *Kanun No. ve Tarihi: 5227, 15.07.2004.* https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Teisman, G. R. ve Klijn, E.-H. (2002). Partnership Arrangements: Governmental Rhetoric or Governance Scheme? *Public Administration Review*, *62*(2), 197–205. doi: 10.1111/0033-3352.00170

Territorial Agenda of the European Union 2020. (2011, 19 Mayıs). Agreed at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development, Hungary. http://www.eu-territorial-agenda.eu/Reference%20Documents/Final%20TA2020.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Terry, L. D. (1998). Administrative Leadership, Neo-Managerialism, and the Public Management Movement. *Public Administration Review*, *58*(3), 194-200.

Towards an Urban Agenda in the European Union. (1997, 06 Mayıs). *Communication from the Commission*, COM(97) 197. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/pdf/urban/urban_197_en.pdf (Erişim tarihi: 31 Aralık 2016)

Torfing, J. (2007). Introduction: Democratic Network Governance. M. Marcussen ve J. Torfing (Ed.), *Democratic Network Governance in Europe* içinde (ss. 1-20). New York: Palgrave Macmillan.

Torfing, J. ve Sørensen, E. (2014, 01-03 Şubat). *The European Debate on Governance by Networks: Towards a New Paradigm?* International Symposium on Institutional Design for Conflict Resolution and Negotiation, Graduate School of Law at Nagoya University, Japan. http://ir.nul.nagoya-u.ac.jp/jspui/bitstream/2237/20935/1/02Jacob%20Torfing%20and%20Eva%20S%C3%B8rensen.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Treaty establishing the European Economic Community. (1957, 25 Mart). *EUR-Lex, CELEX No: 11957E/TXT* http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=EN (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Treaty of Maastrich on European Union. (1992). http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:xy0026 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Treaty of Amsterdam. (1997, 10 Kasım). *Official Journal of the European Communities*, C 340, Vol. 40. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AC%3A1997%3A340%3ATOC (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Turc, E., Guenoun, M., Rodrigues, M., Demirkaya, Y. ve Dupuis, J. (2016). Performance Management and Measurement: Results of NPM Reforms in Napoleonic Countries. S. Kuhlmann ve G. Bouckaert (Ed.), *Local Public Sector Reforms in Times of Crisis: National Trajectories and International Comparisons* içinde (ss. 121-137). London: Palgrave Macmillan.

Türkiye İlerleme Raporları. (1998-2015). http://www.ab.gov.tr/index.php?p=46224 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

United Nations Conference on Human Settlements-Habitat II. (1996). *Istanbul Declaration on Human Settlements*. http://unhabitat.org/wp-content/uploads/2014/07/The-Habitat-Agenda-Istanbul-Declaration-on-Human-Settlements-20061.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development- Habitat III. (2016a). *New Urban Agenda*. http://citiscope.org/sites/default/files/h3/Habitat_III_New_Urban_Agenda_10_September_2016.pdf (Erişim tarihi: 31 Aralık 2016)

United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development- Habitat III. (2016b). *Issue Papers: 6- Urban Governance.* http://habitat3.org/wp-content/uploads/event_files/gxMruAvmowK0joz3d3.pdf (Erişim tarihi: 31 Aralık 2016)

Urban Acquis. (2004, 30 Kasım). *Conclusions of the Ministerial Meeting on Urban Policy "Cities empower Europe"*, Rotterdam. http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/urban2/pdf/112004_rotterdam_conclusion.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Urio, P. (2012). *China, the West and the Myth of New Public Management: Neoliberalism and its Discontents*. Oxon: Routledge.

Üstüner, Y. (2000). Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu. *Amme İdaresi Dergisi*, *33*(3), 15-31.

Van Den Berg, L., Braun, E., Van Der Meer, J. ve Mingardo, G. (2007). The Urban Dimension in European Policy: History, Actors and Programmes. L. Van Den Berg, E. Braun, J. Van Der Meer (Ed.), *National Policy Responses to Urban Challenges in Europe* içinde (ss. 39-61). New York ve London: Routledge.

Van Kersbergen, K. ve Van Waarden, F. (2004). 'Governance' as a Bridge between Disciplines: Cross-Disciplinary Inspiration Regarding Shifts in Governance and Problems of Governability, Accountability and Legitimacy. *European Journal of Political Research*, *43*(2), 143–171. doi: 10.1111/j.1475-6765.2004.00149.x

Veggeland, N. (2016). Management Strategies of the UK. *Socio-Economic Problems and the State [online]*, *14*(1), 71-75. http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2016/16vnatuk.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Vink, M. (2002, Kasım). *What is Europeanization? and Other Questions on a New Research Agenda*. 2nd YEN Research Meeting on Europeanisation, University of Bocconi, Milan.

Wach, K. (2015). Conceptualizing Europeanization: Theoretical Approaches and Research Designs. P. Stanek ve K. Wach (Ed.), *Europeanization Processes from the Mesoeconomic Perspective: Industries and Policies* içinde (ss. 11-23). Kraków: Cracow University of Economics.

Waever, O. (2009). Discoursive Approaches. A. Wiener ve T. Diez (Ed.), *European Integration Theory* içinde (ss. 163-180). New York: Oxford University Press.

Wallace, H. (2000). Europeanisation and Globalisation: Complementary or Contradictory Trends? *New Political Economy*, *5*(3), 369-382. doi: 10.1080/713687780.

Warleigh, A. (2006). Conceptual Combinations: Multilevel Governance and Policy Networks. M. Cini ve A. Bourne (Ed.). *Palgrave Advances in European Union Studies* içinde (ss. 77-95). New York: Palgrave Macmillan Ltd.

Wiener, A. ve Diez, T. (2003, 27-29 Mart). *Introducing the Mosaic of Integration Theory: Its Past, Present and Future*. EUSA 8th Biennial International Conference, Nashville. http://aei.pitt.edu/id/eprint/2858 (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Wiener, A. ve Diez, T. (2009). Taking Stock of Integration Theory. A. Wiener ve T. Diez (Ed.), *European Integration Theory* içinde (ss. 241-247). New York: Oxford University Press.

Williams, G. ve Baker, M. (2007). Strategic and Regional Planning in North West. H. T. Dimitriou ve R. Thompson (Ed.). *Strategic Planning for Regional Development in the UK* içinde (ss. 291-313). Oxon: Routledge.

Winters, M. S. ve Kulkarni, S. (2014). The World Bank in the Post-Structural Adjustment Era. M. Moschella ve C. Weaver (Ed.), *Handbook of Global*

Economic Governance: Players, Power and Paradigms içinde (ss. 249-264). Abingdon ve New York: Routledge.

Wishlade, F., Yuill, D. ve Mendez, C. (2003). Regional Policy in the EU: A Passing Phase of Europeanisation or a Complex Case of Policy Transfer? *European Policy Research Paper No. 50*, http://www.eprc-strath.eu/public/dam/jcr:f34d20c7-6271-4133-b0c0-8fb5187e1bd0/EPRP 50.pdf (Erişim tarihi: 10 Şubat 2017)

Wollmann, H. ve Thurmaier, K. (2012). Reforming Local Government Institutions and The New Public Management. K. Mossberger, S. E. Clarke ve P. John (Ed.), *The Oxford Handbook of Urban Politics* içinde (ss. 179-209). New York: Oxford University Press.

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods, 4th Edition*. USA: SAGE Publications Inc.

Zerbinati, S. (2004). Europeanization and EU Funding in Italy and England: A Comparative Local Perspective. *Journal of European Public Policy*, *11*(6), 1000 – 1019. doi: 10.1080/1350176042000298075.

Zürn, M., Wälti, S. ve Enderlein, H. (2010). Introduction. H. Enderlein, S. Wälti ve M. Zürn (Ed.), *Handbook on Multi-level Governance* içinde (ss. 1-13). UK: Edward Elgar Publishing Ltd.